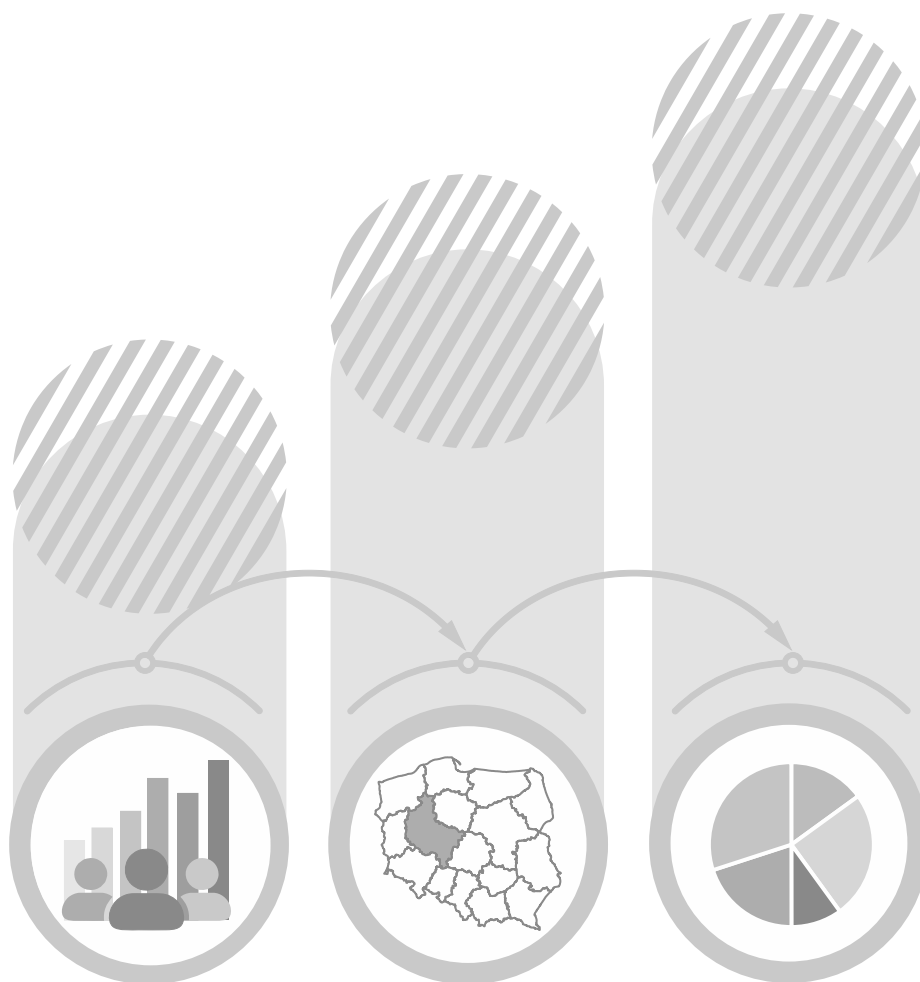

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego 2022

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego 2022

Report on the socio-economic situation of Wielkopolskie Voivodship 2022

Urząd Statystyczny w Poznaniu Statistical Office in Poznań

Poznań 2022

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Poznań, Centre for Regional Surveys of Wielkopolska

Zespół autorski

Editorial team

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Poznań, Centre for Regional Surveys of Wielkopolska

Kierujący

Supervisor

Artur Owczarkowski

Tłumaczenie (przedmowa, synteza)

Translation (preface, executive summary)

Grzegorz Grygiel

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Magdalena Bryza, Wanda Nowara

ISSN 2084-7112

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://poznan.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Poznaniu przekazuje Państwu kolejną edycję „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego”, w którym zebrano informacje statystyczne odnoszące się do poziomu rozwoju naszego województwa w następujących obszarach: środowiska, społeczeństwa, gospodarki oraz samorządu terytorialnego.

Publikacja zawiera zróżnicowany zestaw wskaźników charakteryzujących gospodarcze i społeczne aspekty sytuacji w regionie. Opis analityczny wzbogacony został elementami graficznymi w postaci wykresów i kartogramów oraz tablicami przekrojowymi. Analizę danych dotyczących województwa wielkopolskiego w szerszym kontekście ułatwia zaprezentowanie ich na tle sytuacji w kraju, w innych województwach, a także nawiązanie do wartości wybranych wskaźników w poprzednich latach. W tegorocznej edycji *Raportu* w wybranych działach zamieszczono informacje oraz komentarze analityczne nawiązujące do pandemii COVID-19, która miała wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną województwa i całego kraju od marca 2020 roku.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie dla Państwa cennym źródłem wiedzy o sytuacji społeczno-gospodarczej i warunkach życia w województwie wielkopolskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, maj 2022 r.

Preface

The Statistical Office in Poznań presents the next edition of the *Report on the socio-economic situation of Wielkopolskie Voivodship*, which includes statistical information about the level of development of our voivodship in the following areas: environment, society, economy and local government.

The report contains a diverse set of indicators characterizing the economic and social aspects of the situation in the region. The analytical description is enriched with charts and choropleth maps as well as statistical tables. The analysis of the data about the voivodship in a broader context is facilitated by comparisons with corresponding figures for the country, other voivodships and values of selected indicators recorded in previous years. Selected sections of this edition of the *Report* include information and analytical comments regarding the COVID-19 pandemic, which has had an impact on the socio-economic situation of the voivodship and the entire country since March 2020.

I hope that the report will be a valuable source of knowledge about the socio-economic situation and living conditions in Wielkopolskie voivodship.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, May 2022

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	8
Skróty	9
Abbreviations	9
Synteza	10
Executive summary	14
Województwo na tle kraju	18
Voivodship against the background of the country	18
Wielkopolskie na tle pozostałych województw	21
Wielkopolskie against the background of other voivodships	21
Powierzchnia i podział terytorialny województwa	29
Area and territorial division of Voivodship	29
Środowisko	30
Environment	30
4.1 Warunki meteorologiczne	30
4.1 Meteorological conditions.	30
4.2 Powierzchnia ziemi	32
4.2 Ground surface.	32
4.3 Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe.	34
4.3 Water consumption. Municipal and industrial wastewater	34
4.4 Zanieczyszczenie i ochrona powietrza.	39
4.4 Pollution and protection of air	39
4.5 Ochrona przyrody. Lasy	40
4.5 Nature protection. Forests.	40
4.6 Odpady przemysłowe i komunalne.	44
4.6 Industrial and municipal waste.	44
4.7 Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska.	49
4.7 Economic aspects of environmental protection	49
Spółczesność	51
Society	51
5.1 Kapitał ludzki	51
5.1 Human capital	51

Demografia	51
Demography	51
Edukacja	60
Education	60
Zasoby pracy	70
Labour resources	70
5.2 Jakość życia	76
5.2 Quality of life	76
Zamożność mieszkańców	76
Inhabitant's wealth	76
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny.	82
Social welfare and family support.	82
Warunki mieszkaniowe.	88
Housing conditions	88
Ochrona zdrowia	95
Health care	95
Kultura	101
Culture	101
Bezpieczeństwo publiczne	104
Public safety	104
Społeczeństwo informacyjne.	107
Information society	107
Aktywność społeczna	108
Social activity.	108
Gospodarka	110
Economy	110
6.1 Produkt krajowy brutto	110
6.1 Gross domestic product	110
6.2 Koniunktura gospodarcza.	115
6.2 Business tendency.	115
6.3 Przedsiębiorczość	118
6.3 Entrepreneurship	118
Podmioty gospodarki narodowej	118
Entities of the national economy	118
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	122
Research and development as well as innovation activity	122
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	127
Using of information and communication technologies in enterprises	127
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	131
Financial results of non-financial enterprises.	131
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	134
Investment outlays of enterprises	134

6.4 Produkcja i usługi	138
6.4 Production and services	138
Rolnictwo	138
Agriculture	138
Przemysł	144
Industry	144
Budownictwo	150
Construction	150
Rynek wewnętrzny	157
Internal market	157
Transport	159
Transport	159
Energia	166
Energy	166
Finanse jednostek samorządu terytorialnego	169
Finances of local government units	169
7.1 Dochody jednostek samorządu terytorialnego	169
7.1 Revenue of local government units	169
7.2 Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	172
7.2 Expenditure of local government units	172
7.3 Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	175
7.3 Result of budgets of local government units	175
7.4 Projekty dofinansowane ze środków europejskich	179
7.4 Projects co-financed by the European funds	179
Wybrane dane o województwie wielkopolskim	186
Selected data on wielkopolskie voivodship	186
Wybrane dane o Poznaniu	190
Selected data on Poznań	190
Wybrane dane o miastach na prawach powiatu	192
Selected data on cities with powiat status	192

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbols	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

W Raporcie zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych – skrócone nazwy oznaczone zostały w tablicach i na wykresach „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

The names of some classification levels used in the Report are abbreviated; those abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES - PKD 2007

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
Sekcje Sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Działy Divisions	
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowym
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
dt	decytona deciton
hl	hektolitr hectolitre
ha	hektar hectare
m	metr metre
mm	milimetr millimetre
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
hm ³	hektometr sześcienny cubic hektometre
km	kilometr kilometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour
°C	stopień Celsjusza centigrade
szt. pcs	sztuka piece
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
BAEL LFS	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Labour Force Survey
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności NACE classification

Synteza

- W 2021 r. średnia roczna temperatura powietrza w Poznaniu i Kaliszu była wyższa niż wartości średnie wyznaczone dla okresów 1971–2000 oraz 2001–2010. W odniesieniu do 2020 r. odnotowano spadek średniej rocznej temperatury.
- W województwie wielkopolskim notowano niewielkie zmniejszenie powierzchni użytków rolnych (o 1,3% w stosunku do 2010 r.) oraz zwiększenie gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 14,8% w stosunku do 2010 r.). Mniejsza niż w roku poprzednim była powierzchnia gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych.
- W ostatniej dekadzie w wielkopolskim zmniejszało się zużycie wody i emisja ścieków przez przemysł, natomiast odwrotna tendencja dotyczyła gospodarstw domowych. W okresie objętym obserwacją zmniejszeniu uległy wielkości zanieczyszczeń powietrza emitowanych w województwie.
- W 2020 r. w województwie wielkopolskim ochroną objęte było 883 tys. ha, z czego prawie 80% to obszary chronionego krajobrazu, a ok. 19% – parki krajobrazowe. W porównaniu z rokiem poprzednim powierzchnia chroniona województwa zmniejszyła się nieznacznie, a z 2010 r. spadła o 6,9%. Odnotowano istotny wzrost liczby bobrów europejskich oraz wilków.
- W latach 2010–2020 w województwie wielkopolskim spadała liczba wytworzonych odpadów przemysłowych, natomiast rosła wielkość zebranych odpadów komunalnych. Zwiększał się w tym okresie udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do odpadów ogółem. Zmniejszała się liczba i powierzchnia składowisk komunalnych, jak i dzikich wysypisk.
- Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wykazywały znaczną zmienność w ostatnich latach. Głównym źródłem finansowania inwestycji były środki własne. Nakłady w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. wyniosły 341 zł, tj. o 27 zł mniej niż w kraju.
- W województwie wielkopolskim, po dwóch dekadach wzrostu, w 2021 r. po raz drugi z rzędu zanotowano spadek liczby ludności. W większości powiatów odnotowano ujemny przyrost naturalny wynikający między innymi z dużej liczby zgonów spowodowanych pandemią COVID-19. Saldo migracji ludności na pobyt stały, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych, było dodatnie. W wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. Mediana wieku w ciągu dziesięciu lat wzrosła o 4 lata do 40,8.
- W roku szkolnym 2020/21 we wszystkich typach szkół w województwie uczyło się łącznie 480,3 tys. osób, więcej niż przed rokiem o 0,7%. Wzrosła również liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (o 2,4%) oraz liczba osób studiujących (o 3,7%).
- Populacja bezrobotnych w ciągu 2021 r. zmniejszyła się o 18,2% do poziomu 49,9 tys. osób, ale nadal była o 3,5 tys. osób wyższa niż w 2019 r., czyli przed pandemią COVID-19. Wciąż istotny problem stanowiło zjawisko długotrwałego bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim na koniec grudnia 2021 r. wyniosła 3,1% i wskaźnik ten nadal pozostaje najniższy wśród województw, kształtując się o 2,3 p.proc. poniżej średniej dla kraju. W żadnym z powiatów nie wzrosła stopa bezrobocia rejestrowanego. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia były wyższe niż rok wcześniej oraz przekraczały przeciętne wartości w kraju.
- W wielkopolskim w 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, mimo stałego wzrostu, nadal było niższe niż w kraju o 9,7%. Jedynie w 3 powiatach przeciętne wynagrodzenie było wyższe od notowanego dla województwa. W odniesieniu do poprzedniego roku spadła liczba emerytów i rencistów, a zwiększyła się przeciętna emerytura i renta brutto. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie, ale przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny jak również dochód do dyspozycji na 1 mieszkańca zmniejszyły się. Pogorszył się również wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych.

- W 2020 r., podobnie jak w poprzednim, łączna kwota świadczeń wypłaconych w ramach programu „Rodzina 500 plus” stanowiła 9,9% puli wypłaconej w kraju. Pod względem liczby rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny województwo plasowało się na 3. miejscu. Po raz kolejny spadła liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, a sytuacja w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 uległa poprawie.
- Pod względem wielkości zasobów mieszkaniowych w 2020 r. województwo wielkopolskie kolejny rok zajmowało 3. miejsce w kraju, ale w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, lokowało się na 14. miejscu. Długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej zwiększyły się, podobnie jak zużycie gazu oraz ilość odprowadzonych ścieków. Zużycie wody spadło o 1,3%.
- Pomimo niewielkiego wzrostu liczby lekarzy i pielęgniarek, województwo wielkopolskie kolejny rok zajmowało ostatnie miejsce w kraju pod względem ich dostępności. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej kształtował się nieco poniżej średniej dla kraju, a wskaźnik obsady łóżek szpitalnych należał do najwyższych w Polsce. Odnotowano spadek liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia, a także liczby osób, którym udzielono pomocy medycznej.
- W 2021 r., w porównaniu z 2020 r., odnotowano zwiększenie liczby zwiedzających muzea, a także widzów i słuchaczy w teatrach, instytucjach muzycznych oraz kinach. Nadal jednak liczba odwiedzających te instytucje była znacząco niższa niż w 2019 r., ostatnim przed pandemią COVID-19. W podobnej sytuacji znalazły się placówki kulturalne, które zorganizowały więcej imprez i z większą liczbą uczestników niż rok wcześniej, ale nadal mniej niż w 2019 r.
- Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była w 2021 r. wyższa o prawie 15% niż przed rokiem, a wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw spadł. Mniej było wypadków drogowych, ale więcej ofiar śmiertelnych.
- W 2021 r. wielkopolskim dostęp do internetu w domu miało więcej gospodarstw domowych niż przeciętnie w kraju. Wzrósł odsetek osób korzystających z internetu.
- Według wstępnego szacunku za 2020 r., wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) w wielkopolskim stanowiła 10,0% wartości wytworzonej w kraju. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca lokował województwo na 3. miejscu w Polsce, ale wskaźnik ten w podregionach był mocno zróżnicowany – najwyższy w Poznaniu, najniższy w pilskim. Najwięcej wartości dodanej brutto (WDB) wypracowały podmioty prowadzące działalność w grupie sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja. Rosła wydajność pracy ogółem mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, ale dla województwa była nadal niższa od średniej w kraju. Jedynie w Poznaniu i podregionie poznańskim wydajność pracy była wyższa niż przeciętnie w kraju.
- W kwietniu 2022 r. koniunktura gospodarcza była oceniana negatywnie w większości badanych obszarów. Najbardziej negatywne oceny koniunktury formułowane były przez prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii, natomiast najbardziej pozytywne – przez firmy z sekcji informacja i komunikacja. Stale pesymistyczne oceny w ostatnich 12 miesiącach były wystawiane przez prowadzących działalność w budownictwie, natomiast zawsze optymistyczne oceny w sekcji informacja i komunikacja.
- Na koniec 2021 r. w rejestrze REGON było zarejestrowanych ponad 477 tys. podmiotów gospodarki narodowej (o 3,5% więcej niż w roku poprzednim). Plasowało to województwo nadal na 3. miejscu w kraju. W strukturze podmiotów wg sekcji PKD najwięcej było związanych z handlem oraz budownictwem. Dominowały spółki handlowe, z których ponad 10% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

- W województwie wielkopolskim w 2020 r., podobnie jak w latach ubiegłych, wzrosły nakłady poniesione na działalność badawczą i rozwojową, ale na 1 mieszkańca były o 1/3 niższe niż w kraju. Również o 1/3 mniej niż w kraju przypadało pracujących w B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo. Nakłady na działalność B+R były finansowane przede wszystkim ze środków zewnętrznych, w tym głównie instytucji rządowych i samorządowych.
- W 2020 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Najczęściej były one wyposażone w stałe łącza o prędkości przynajmniej 100 Mbit/s. Z roku na rok coraz więcej przedsiębiorstw kupuje usługi w chmurze obliczeniowej.
- Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie wielkopolskim w 2021 r. były lepsze niż przed rokiem, a także w 2019 r., czyli przed pandemią COVID-19.
- W województwie wielkopolskim w roku 2021 odnotowano wzrost nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. W większym stopniu wzrosły nakłady na budynki i budowle niż na zakupy maszyn, urządzeń i środków transportu. W porównaniu z 2020 r. wyższa była liczba inwestycji nowo rozpoczętych oraz ich wartość kosztorysowa.
- W wielkopolskim w 2021 r. uzyskano mniejszą niż przed rokiem produkcję ziarna zbóż podstawowych z mieszkankami zbożowymi. Odnotowano również spadek dostaw pszenicy i żyta do skupu. Mniejsza była także podaż drobiu rzeźnego. Czerwcowe badanie pogłowia zwierząt gospodarskich wykazało natomiast wzrost liczebności stada badanych gatunków, z wyjątkiem drobiu.
- Produkcja sprzedana przemysłu w województwie była w 2021 r. wyższa niż w roku poprzednim. Zanotowano także wzrost wydajności pracy przy jednoczesnym zwiększeniu przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.
- W 2021 r. w województwie odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa oraz wartości sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w odniesieniu do roku poprzedniego. W omawianym okresie nastąpiło zwiększenie wydajności pracy w budownictwie. W 2021 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania w województwie wielkopolskim była największa od 2010 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto oraz na budowę których wydano pozwolenia.
- W wielkopolskim, jak w latach ubiegłych, w 2021 r. wzrosła ogólna wartość sprzedaży detalicznej. Wzrosła również sprzedaż hurtowa towarów.
- Rok 2020 był kolejnym, w którym nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych województwa, natomiast o ponad 10% w stosunku do 2019 r. zwiększyła się długość ścieżek rowerowych. Wzrosła liczba regionalnych linii regularnej komunikacji autobusowej, natomiast zmniejszyła linii komunikacji podmiejskiej i miejskiej. Zaobserwowano wyraźny spadek liczby pasażerów wszystkich rodzajów komunikacji zbiorowej, czego przyczyną były obostrzenia i limity związane z pandemią COVID-19.
- Głównym źródłem pozyskiwania energii nadal były elektrownie ciepłne, ale udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w województwie stale rósł. Liczba odbiorców i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2020 r. było nieznacznie wyższe niż w roku poprzednim, ale nadal odpowiadały one tylko za nieco ponad 1/3 zużycia.
- Łączne dochody na 1 mieszkańca jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2020 r. były wyższe niż w poprzednim. Najwyższy udział w dochodach łącznych miały gminy. Dochody własne stanowiły średnio połowę dochodów ogółem w JST. Istotnym elementem budżetu wszystkich szczebli samorządu były dotacje celowe, z których ponad 1/3 to środki w ramach programów finansowanych z udziałem funduszy europejskich.

- Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. były wyższe niż rok wcześniej. Średni udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 16,9% i był niższy niż w 2019 r. Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej środków z budżetów rozdysponowano na wydatki w działach: oświata i wychowanie, rodzina oraz transport i łączność.
- W 2020 r. 200 z 258 jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło nadwyżkę budżetową, a 58 odnotowało deficyt. Łączną nadwyżkę odnotowano w budżetach gmin, powiatów i województwa, natomiast budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem. Zadłużenie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego po raz kolejny zwiększyło się (o 10%).
- Na terenie województwa wielkopolskiego wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 do końca 2021 r. stanowiła 6,4% wartości całkowitej dofinansowania w Polsce. W ramach wszystkich programów na 1 mieszkańca województwa zrealizowano projekty o wartości 10156 zł. Znaczenie dotacji europejskiej dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego było różne i wynikało nie tylko z jej kwoty, ale także z relacji wartości otrzymanych środków na projekty do dochodów własnych.

Executive summary

- The average annual temperature in 2021, measured in Poznań and Kalisz was higher than the average in the period 1971–2000 and 2001–2010 but lower than that recorded in 2020.
- The size of agricultural land in the Wielkopolskie voivodship has decreased (by 1.3% compared to 2010) in favour of built-up and urbanized areas (up by 14.8% compared to 2010). There was also a decline in the size of rehabilitated and developed land.
- In the years 2010-2020, there was a fall in industrial water use and industrial waste water discharged, while the corresponding figures for households rose. In this reference period the volume of air pollution emitted in the voivodship declined.
- In 2020, 883 thousand hectares of land in the voivodship were designated as protected areas, with protected landscapes accounting for almost 80% and landscape parks – about 19%. While the size of protected areas has decreased by 6.9% since 2010, populations of European beavers and wolves have increased considerably.
- The period 2010–2020 saw a decline in the amount of industrial waste, accompanied by an increase in the volume of municipal waste collected. Over that time, the share of municipal waste collected selectively in relation to total waste increased, while the number and area of municipal and illegal landfills decreased.
- In the last decade, spending on fixed assets used for environmental protection and water management in the voivodship varied considerably. Own resources were the main source of investment funding. Per capita expenditure in 2020 amounted to PLN 341, which was PLN 27 less than the national figure.
- After two decades of growth, in 2021 the population of Wielkopolskie continued to decline for a second year in a row. Most powiats of the voivodship registered natural population decrease, resulting, among other things, from the large number of Covid-related deaths. The balance of migration of permanent residents, both internal and foreign, was positive. In Wielkopolskie, as in the whole of Poland, population aging continues. Over the last 10 years the median age increased by 4 years to 40.8 years.
- In the school year of 2020/21, all types of schools in the voivodship were attended by 480.3 thousand pupils, up by 0.7% compared to the previous year. The number of children in preschool education also increased (by 2.4%), as did the number of students in higher (by 3.7%).
- In 2021 the unemployed population declined by 18.2% to 49.9 thousand people, but was still 3.5 thousand bigger than the figure recorded before the pandemic in 2019. Long-term unemployment continued to be a serious problem. At the end of December 2021 the registered unemployment rate in the voivodship was 3.1%, the lowest in the country and 2.3 percentage points below the national average. The registered unemployment rate did not increase in any of the voivodship's powiats. The economic activity rate and the employment rate were higher than in the previous year and exceeded the national average values.
- In 2020, despite the growing trend, the average gross monthly wage in the voivodship was still lower than the national average by approx. 9.7%. Only 3 powiats recorded average wages higher than the average for the voivodship. Compared to the previous year, the number of pensioners and invalidity benefit claimants declined, whereas the average gross retirement and disability pension increased. While households' subjective assessments of financial wellbeing improved, the average monthly disposable income of households and disposable income per capita decreased. The at-risk-of-poverty rate after social transfers also increased.

- In 2020, like a year earlier, the amount of benefits paid under the „Family 500 plus“ program accounted for 9.9% of the total amount paid in the whole country. In terms of the number of families covered by the Large Family Card, the voivodship ranked 3rd in Poland. There was another decline in the number of beneficiaries of social assistance provided at the place of residence. On the other hand, the provision of institutional care for children aged 0-3 improved.
- As regards housing stock available in 2020, the voivodship continued to be ranked 3rd in Poland but only 14th in relation to the number of inhabitants. The length of the water supply, sewage and gas networks increased, as did gas consumption and the amount of discharged sewage. By contrast, water consumption decreased by 1.3%.
- Despite a slight fall in the number of medical professionals, in 2020 the voivodship was once again ranked last in the country in terms of the availability of doctors, dentists and nurses. As regards the number of people per 1 outpatient health care entity, the voivodship was slightly above the national average, while the hospital bed occupancy rate was one of the highest in Poland. There was a fall in the number of emergency medical team deployments and the number of persons that received medical assistance.
- Compared to 2020, 2021 saw a rise in the number of people visiting museums, galleries and art centres. Growth was also recorded in cinema, theatre and concert attendance. Despite these changes, overall cultural participation was lower than in 2019, before the pandemic. A similar trend could be observed in the case of cultural centres, which organized more events attended by more participants than in 2020, but still fewer than in 2019.
- In 2021, the number of offences identified by the police in completed preparatory proceedings was nearly 15% higher than in the previous year, but the crime detection rate decreased. While the number of road accidents fell, there were more fatalities.
- The number of households with access to the Internet in the voivodship in 2021 was higher than the national average. The percentage of Internet users also increased.
- According to the preliminary estimate for 2020, the value of the gross domestic product (GDP) generated in the voivodship accounted for 10% of the value generated in the country. In terms of GDP per capita Wielkopolskie ranked 3rd in Poland, but this indicator varied considerably across subregions – it was the highest in Poznań and the lowest in Pilski. The highest gross value added (GVA) was generated by companies operating in the following NACE sections: wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles, transporting and storage, accommodation and food service activities and information and communication. Labour productivity measured by gross value added per employee continued to increase, but it was still lower than the national average. However, the national average of labour productivity was exceeded in the city of Poznań and Poznański subregion.
- In April 2022, the general business climate was assessed negatively in most NACE sections. The most pessimistic assessments were given by entrepreneurs conducting accommodation and food service activities, while the relatively most positive ones were formulated by business owners involved in information and communication services. Consistently pessimistic assessments in the last 12 months were given by those in the construction sector, while consistently positive opinions were observed in the information and communication section.
- At the end of 2021, the REGON register in the voivodship contained over 477 thousand entities of the national economy (a 3.5% increase compared to the previous year), which put the voivodship in the 3rd place in the national ranking. The largest number of entities were registered in two NACE sections: wholesale and retail trade and in construction. In terms of legal status, the majority of entities were trading companies, of which 10% were companies with foreign capital.

- Like in the previous years, research and development expenditure in 2020 increased, but when measured per capita, was still lower by a third than the corresponding figure for the country. The number of those employed in the R&D sector per 1000 economically active people was also lower by a third than the national average. R&D investments were mainly financed from external funds, mainly provided by government agencies and local government.
- In 2020, almost all enterprises had broadband Internet connections, usually with at least 100 Mbit/s. Year by year, more companies are purchasing cloud-based services.
- Basic economic and financial indicators of non-financial enterprises in the voivodship in 2021 were better than in the previous year and in 2019, i.e. before the pandemic.
- 2021 saw an increase in investment outlays made by non-financial enterprises employing 50 or more people. Investment outlays on buildings and construction increased more than those used to purchase machinery, equipment and means of transport. Compared to 2020, there were more newly started investments and their cost estimates were higher.
- In 2021, the production of basic cereals with mixed cereals in the voivodship was lower than in the previous year. The amount of wheat and rye supplied to purchasing centres also decreased, as did the supply of poultry for slaughter. According to the June livestock survey, herd sizes of all species surveyed rose, with the exception of poultry.
- The value of sold production of industry in 2021 was higher than in the previous year. In addition, higher labour productivity was accompanied by an increase in average employment in industry.
- Compared to 2020, the value of sold production in the construction industry and the value of sales of construction and assembly production increased. Labour productivity in the construction industry also improved. The number of dwellings completed in the voivodship in 2021 had been the highest since 2010. Compared to 2020, there were more new build dwelling starts and building permits issued.
- In 2021, as in previous years, the total value of retail sales in the voivodship increased, as did the volume of wholesale sales.
- As in previous years, no significant changes in the structure of public roads in the voivodship was recorded in 2020. However, compared to 2019, the total length of bicycle roads increased by 10%. While the number of regular regional bus services rose, the number of suburban and urban bus lines declined. The number of passengers in all kinds of public transport decreased as a result of restrictions and passenger limits associated with the COVID-19 pandemic.
- Thermal power plants continued to be the main source of energy generation, but the share of renewable energy in the production of electricity kept growing. In 2020 the number of electricity consumers and electricity consumption in households was higher than in the previous year but accounted for only a fifth of total consumption.
- In 2020, per capita revenue of local government units (LGUs) in the voivodship was higher than in 2019. Gminas had the largest percentage of combined revenues. Own revenues of LGUs accounted for half of total revenues of LGUs. Targeted subsidies were an important element of budgets at all levels of local government, of which over one fifth were granted under programmes financed from European funds.
- Total expenditures of local government units in 2020 were higher than in the previous year. The average share of investment expenditure in total expenditure was 16.9% and was lower than in 2019. As in the previous years, the biggest shares of budgets were allocated to finance activities in categories such as education, family, and transport and communications.

-
- In 2019, budget surpluses were recorded in 200 out of 258 LGUs, while budget deficits were reported by 58. A combined surplus was recorded for budgets of gminas, powiats and the voivodship, while deficits were recorded by budgets of towns with powiat status. The debt of all LGUs in the voivodship increased for another consecutive year (by 10%).
 - The value of projects implemented in Wielkopolskie under the 2014-2020 Partnership Agreement until the end of 2021 accounted for 6.4% of the total amount of co-financing received by Poland. The value of all programmes implemented in the voivodship per one inhabitant was PLN 10156. The importance of European subsidies for individual LGUs varied and depended not only on the amount of received funds but also on the ratio of the value of received funding to their own revenues.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for voivodship and Poland

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Wielkopolskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2020 r. (%) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2020 (%)	0,2	0,3
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2020 r. (hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2020 (hm ³)	8367,4	1280,1
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2020 r. (hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2020 (hm ³)	7347,0	1182,0
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2020 r. (dam ³) Total municipal wastewater treated in 2020 (dam ³)	1333859	121957
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2020 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2020 (tonnes/year):		
gazowych gases	186155755	9665445
pyłowych particulates	22588	1715
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2020 r. (%) Total area under legal protection in total area in 2020 (%)	32,3	29,6
Lesistość w 2020 r. (%) Forest cover in 2020 (%)	29,6	25,8
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2021 (as of 31 December)	122	117
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1000 population in 2021	-4,9	-2,7
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2021	0,1	0,6
Przeciętne trwanie życia w 2020 r. (w latach) Life expectancy in 2020 (in years)		
mężczyźni males	72,6	72,8
kobiety females	80,7	80,5
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2020/2021 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2020/2021 school year	901	916

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)

Table 1. Selected data for voivodship and Poland (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Wielkopolskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (%) (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2021 r. (%) (annual averages)	55,8	59,3
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2021 r. (%) (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2021 (%) (annual averages)	57,8	60,6
Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (%) (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2021 (%) (annual averages)	3,4	2,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2021 r. Registered unemployed persons per 1 job offer in 2021	15	10
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w 2021 r. (zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^d in 2021 (PLN)	5889,84	5330,52
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2021 r. (zł) Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2021 (PLN)	2554,59	2483,11
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r. (zł) Average monthly available income per capita in households in 2020 (PLN)	1919,21	1789,13
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^b w 2020 r. (%) At-risk-of-poverty rate after social transfers ^b in 2020 (%)	14,8	15,6
Współczynnik Giniego ^b w 2020 r. (%) Gini coefficient ^b in 2020 (%)	27,2	24,7
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r. (%) Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2020 (%)	4,1	3,9
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2020 r. (tys. zł) Social assistance benefits granted in 2020 (thousand PLN)	3509572	321377
Dzieci przebywające w żłobkach ^c i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2020 r. Children staying in nurseries ^c and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2020	128,2	120,1
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r. Population per out-patient health care unit in 2020	1498	1441
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2020 r.: Medical personel per 10 thousand population in 2020:		
lekarze doctors	24,1	16,2
pielęgniarki nurses	49,9	34,2
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2020 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2020	43,8	37,2
Produkt krajowy brutto ^d (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2020 r. (zł) Gross domestic product ^d (current prices) per capita in 2020 (PLN)	60663	66208
Podmioty gospodarki narodowej ^e na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy ^e per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	1270	1368
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^e na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital ^e participation per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	22	17

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. ^b Na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). ^c Łącznie z oddziałami żłobkowymi i ze żłobkami przyzakładowymi. ^d Wstępny szacunek. ^e Dla województwa bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. ^b Based on the results of the European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). ^c Including nursery wards and workplace nurseries. ^d Preliminary estimate. ^e For voivodship excluding entities, for which the information about business address or place of residence does not exist in the REGON register.

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)

Table 1. Selected data for voivodship and Poland (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Wielkopolskie
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^a w 2020 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active ^a persons in 2020	8,5	5,5
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw ^b niefinansowych w 2021 r. (%) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises ^b surveyed in 2021 (%)	84,5	87,5
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach ^b niefinansowych w 2021 r. (%) Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in 2021 (%)	93,3	94,4
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^b w 2021 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^b in 2021 (previous year=100; current prices)	111,5	119,6
Obsada bydła ^c na 100 ha użytków rolnych w 2021 r. (szt.) Cattle density ^c per 100 ha of agricultural land in 2021 (heads)	42,8	63,5
Obsada trzody chlewnej ^c na 100 ha użytków rolnych w 2021 r. (szt.) Pigs density ^c per 100 ha of agricultural land in 2021 (heads)	73,8	236,9
Produkcja sprzedana przemysłu ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2021 r. (zł) Sold production of industry ^d (current prices) per 1 average employed person in industry in 2021 (PLN)	684066	623273
Produkcja sprzedana budownictwa ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2021 r. (zł) Sold production of construction ^d (current prices) per 1 average employed person in construction in 2021 (PLN)	715628	877355
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r. Dwellings completed per 1000 population in 2021	6,1	7,8
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2020	100,3	103,0
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2020 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2020	6,2	6,3
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2020 r. (%) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2020 (%)	17,9	29,2

^a Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. ^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49. ^c Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych wg stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. ^d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9.

^a Economically active persons (employed and unemployed persons) – based on LFS – annual average. ^b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. ^c The data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2021. ^d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

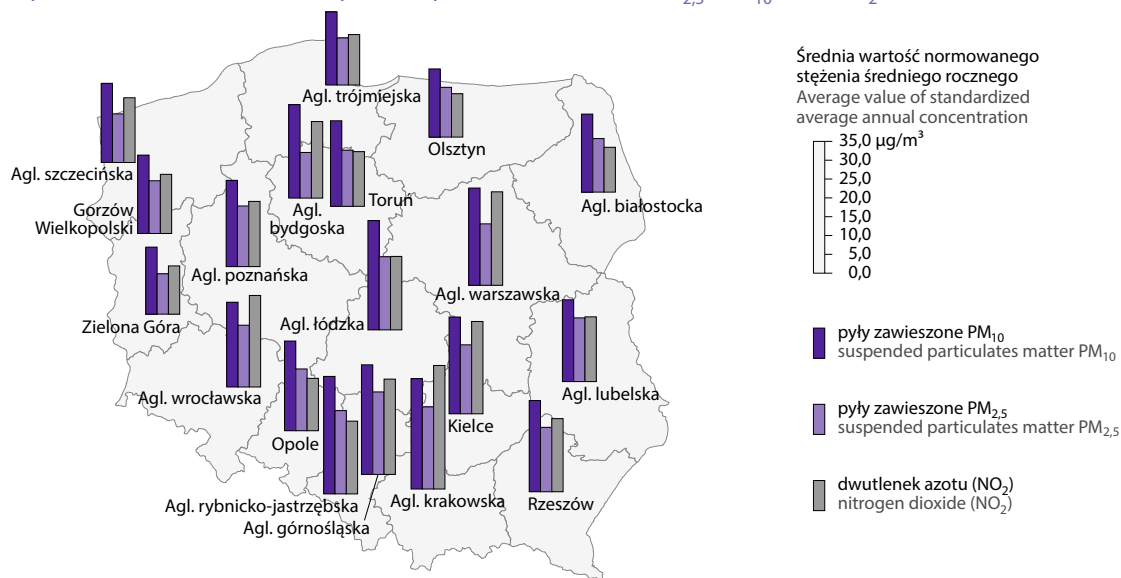
Rozdział 2

Chapter 2

Wielkopolskie na tle pozostałych województw

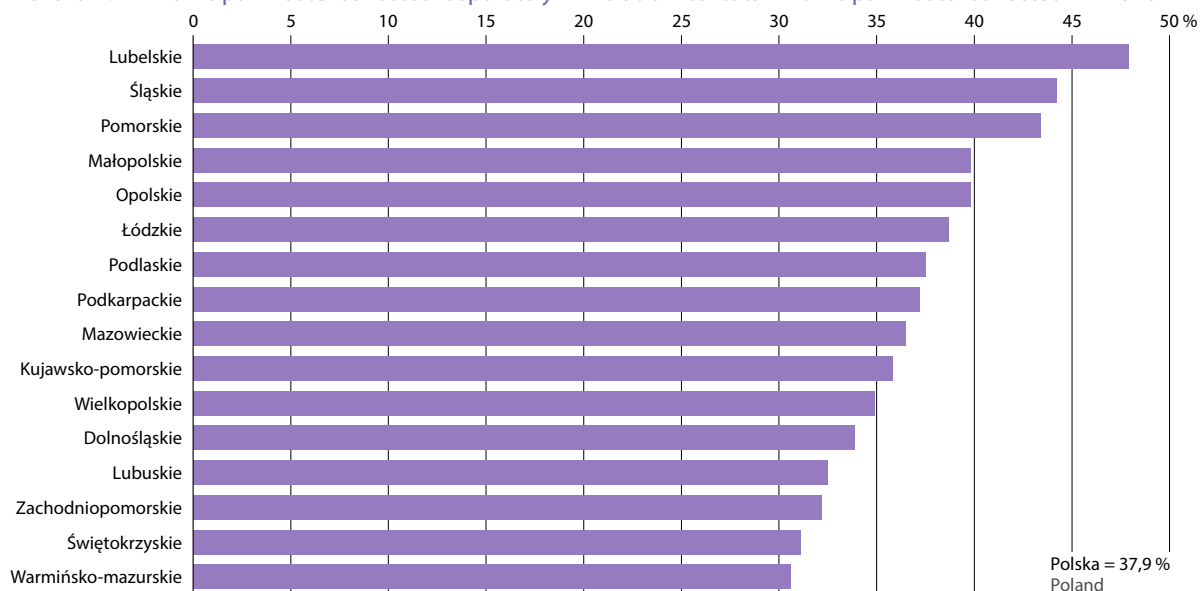
Wielkopolskie against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2020 r.
 Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2020

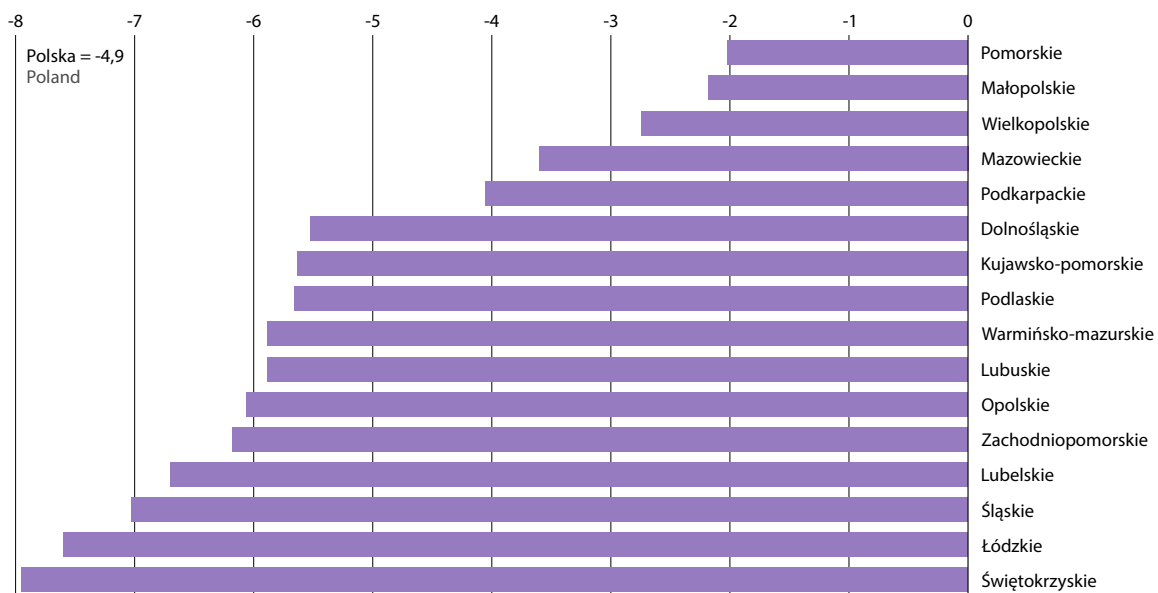
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2020 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2020

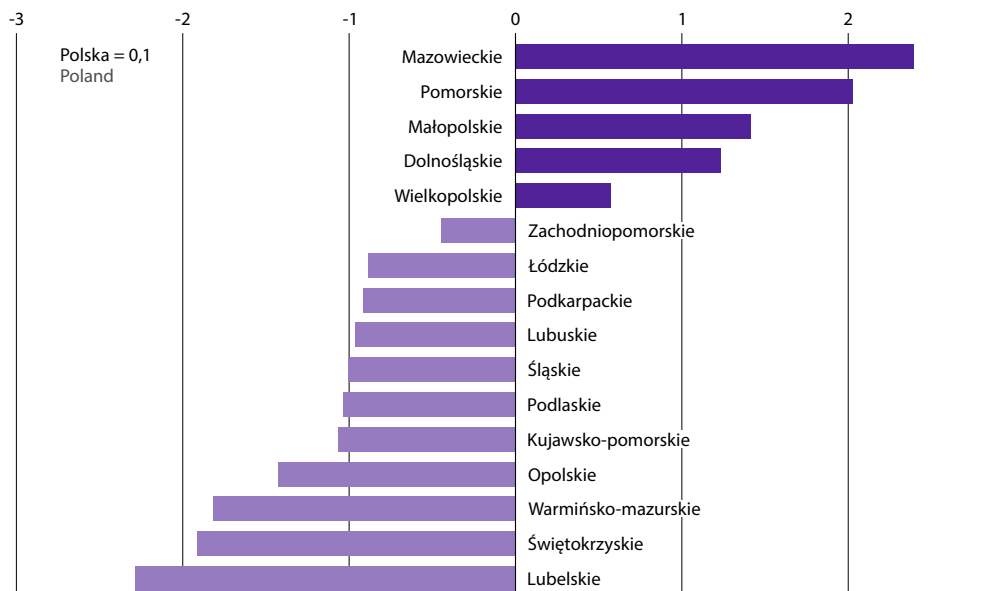
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.

Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2021

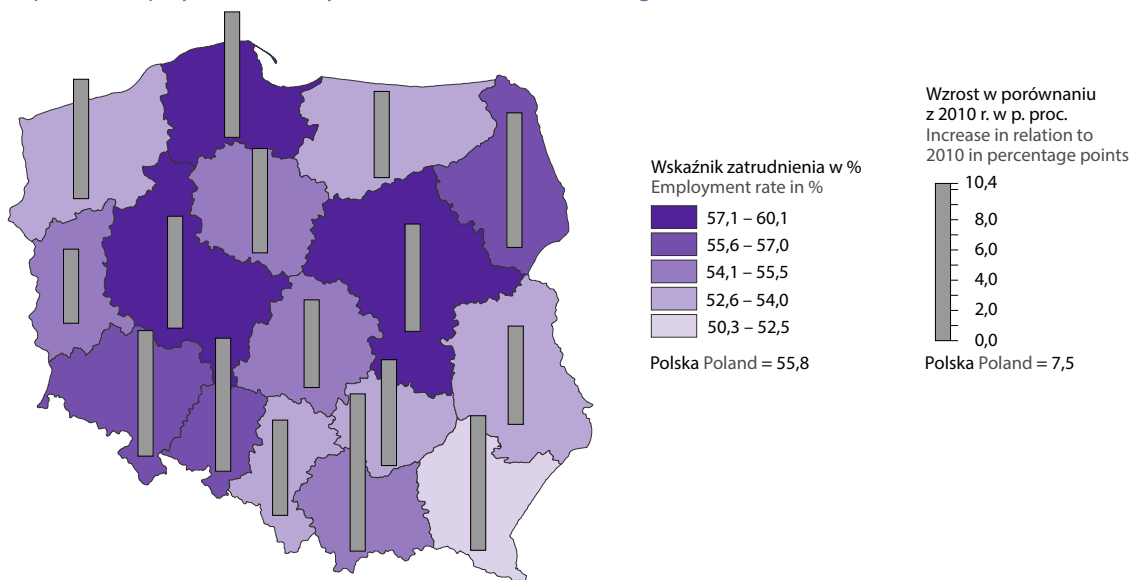
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r.

Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2021

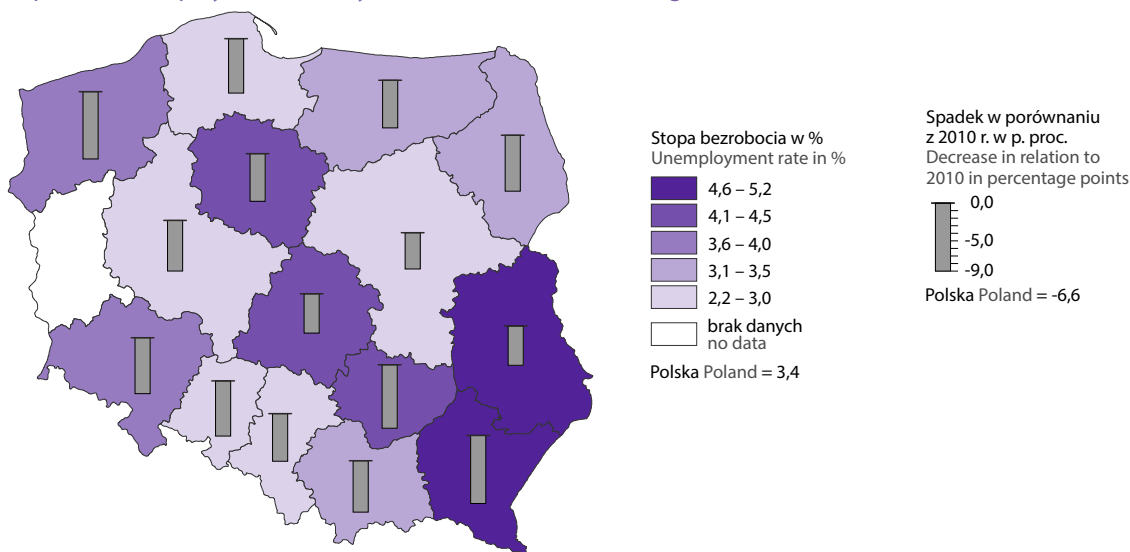
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2021 (annual average)

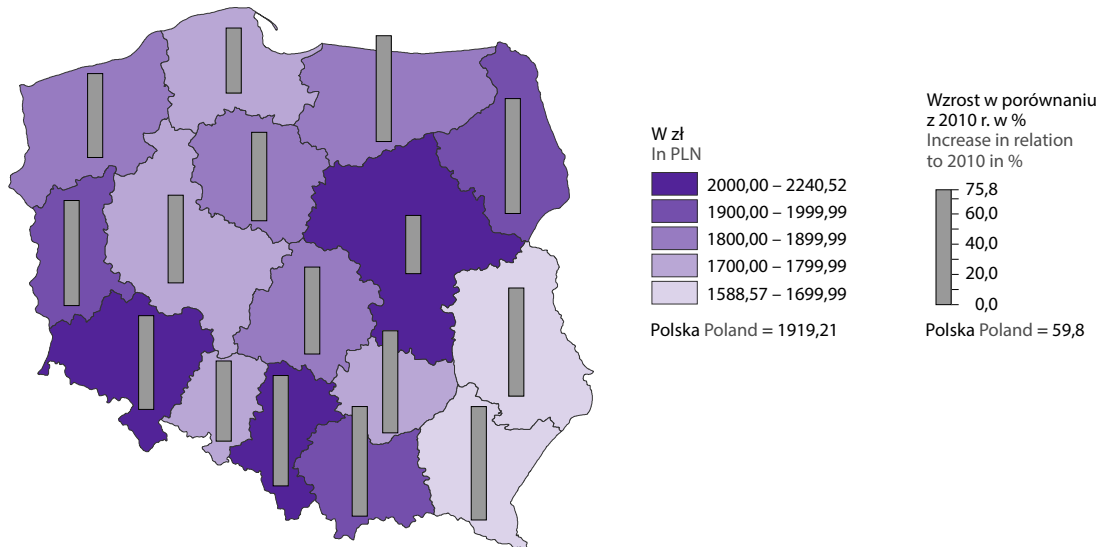
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)

Map 3. Unemployment rate by LFS in 2021 (annual average)

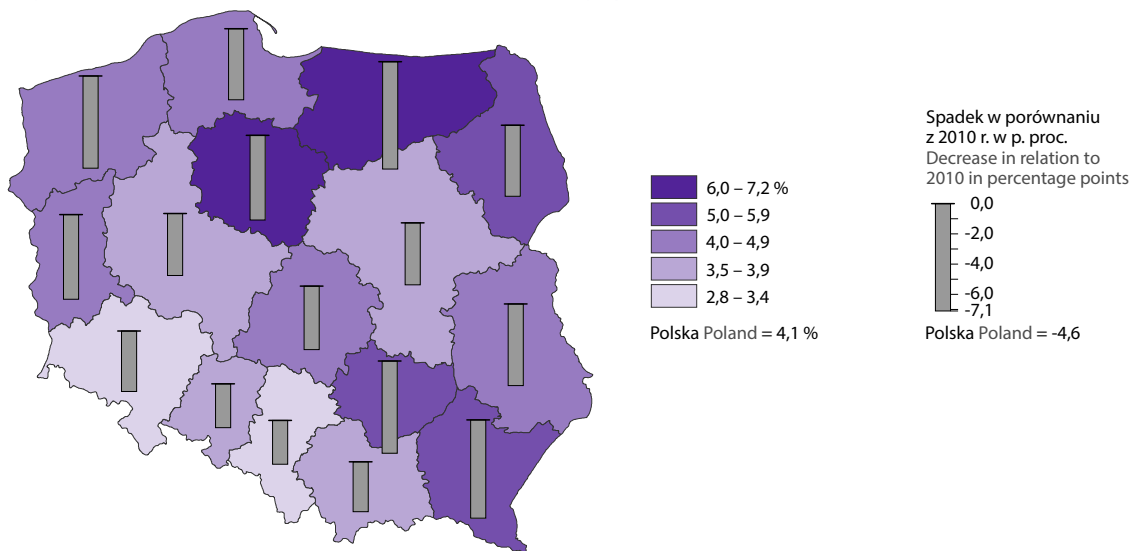
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2020

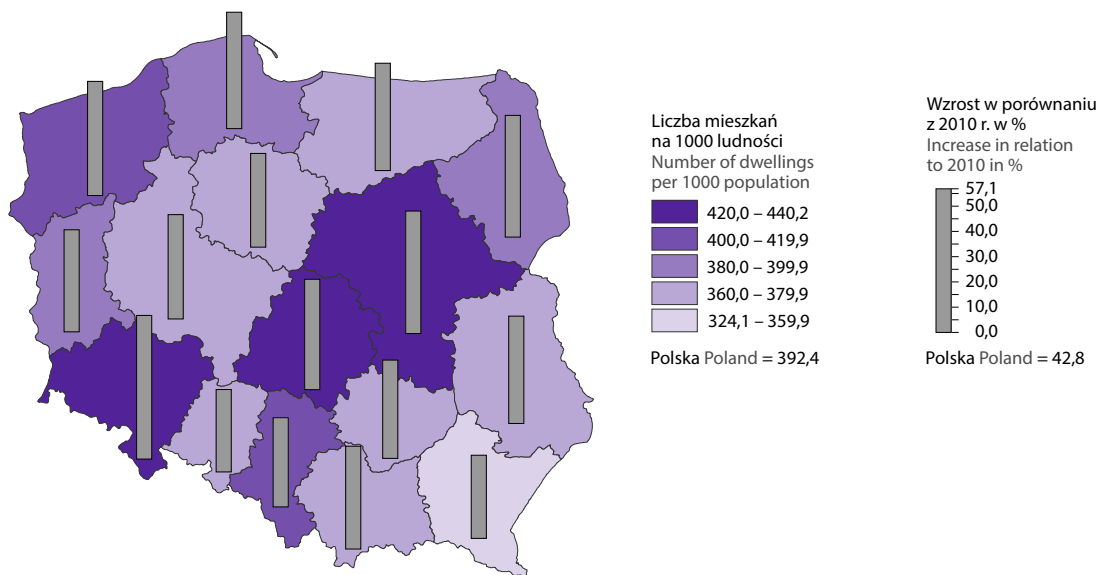
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r.

Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2020

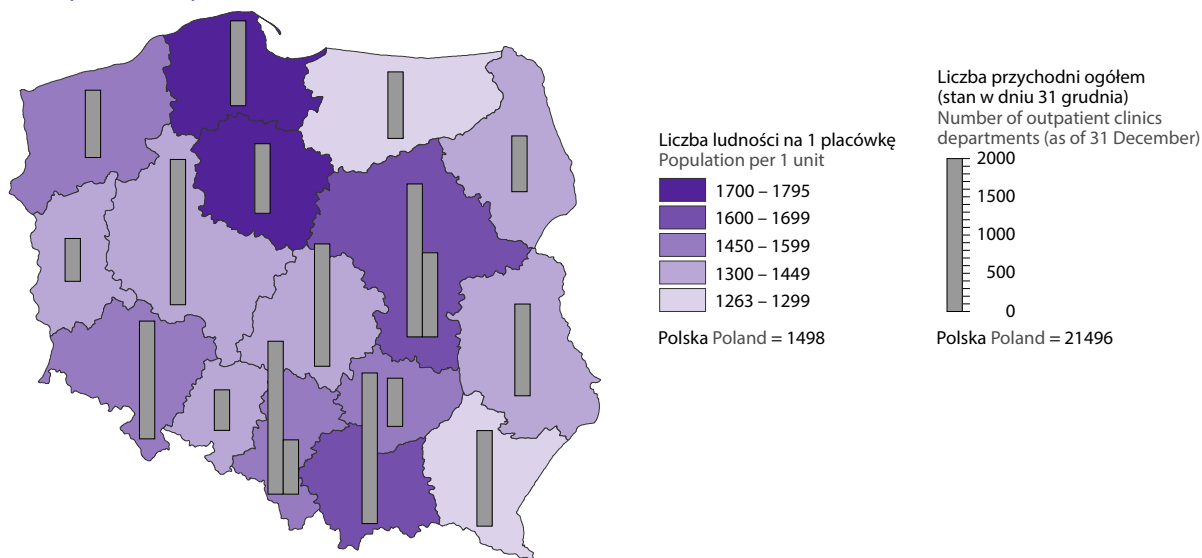

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r.

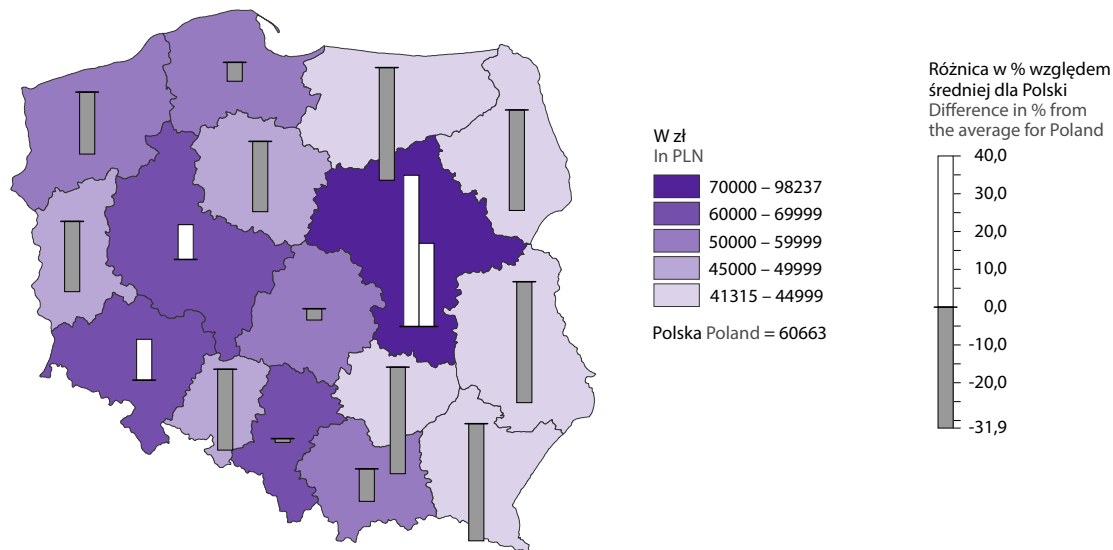
Stan w dniu 31 grudnia

Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2020
As of 31 December**Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r.**

Map 7. Outpatient health care units in 2020

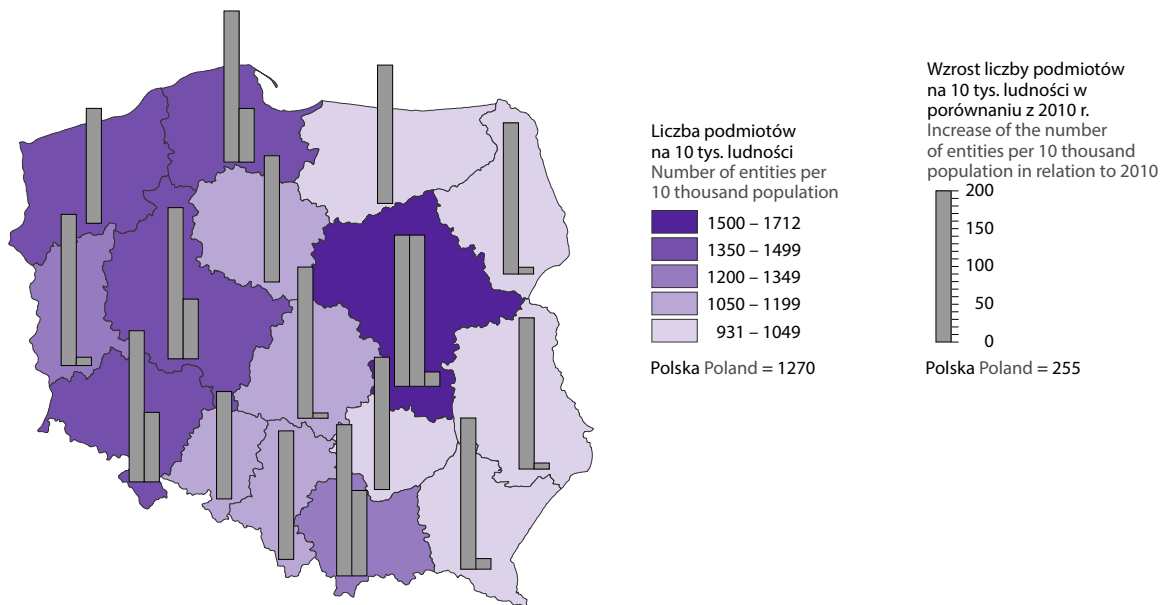

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2020 (current prices)

^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 As of 31 December

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2021 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2021

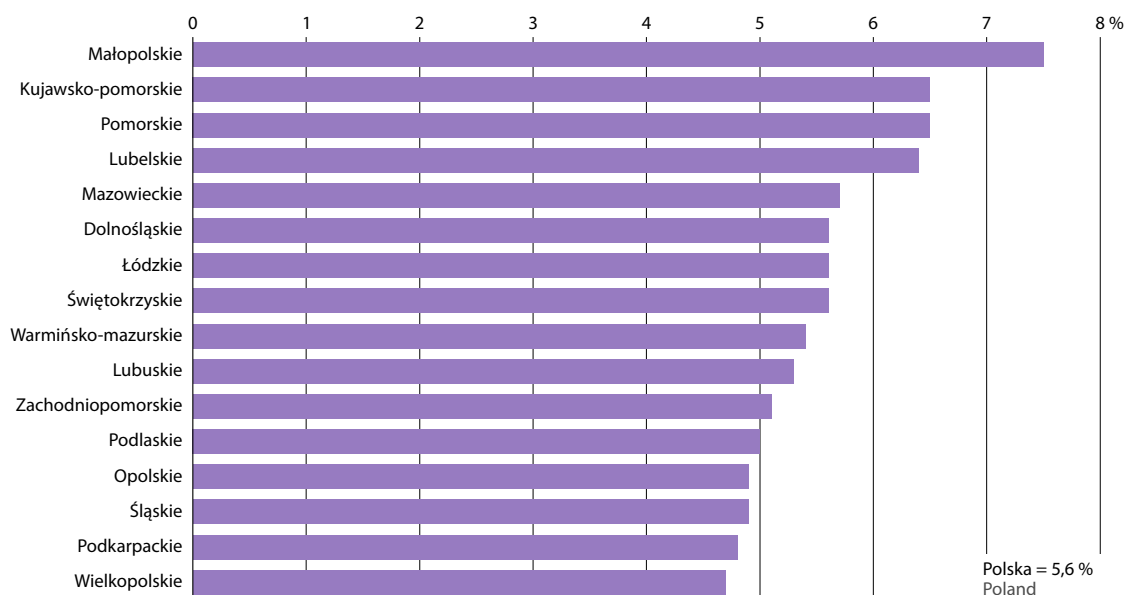
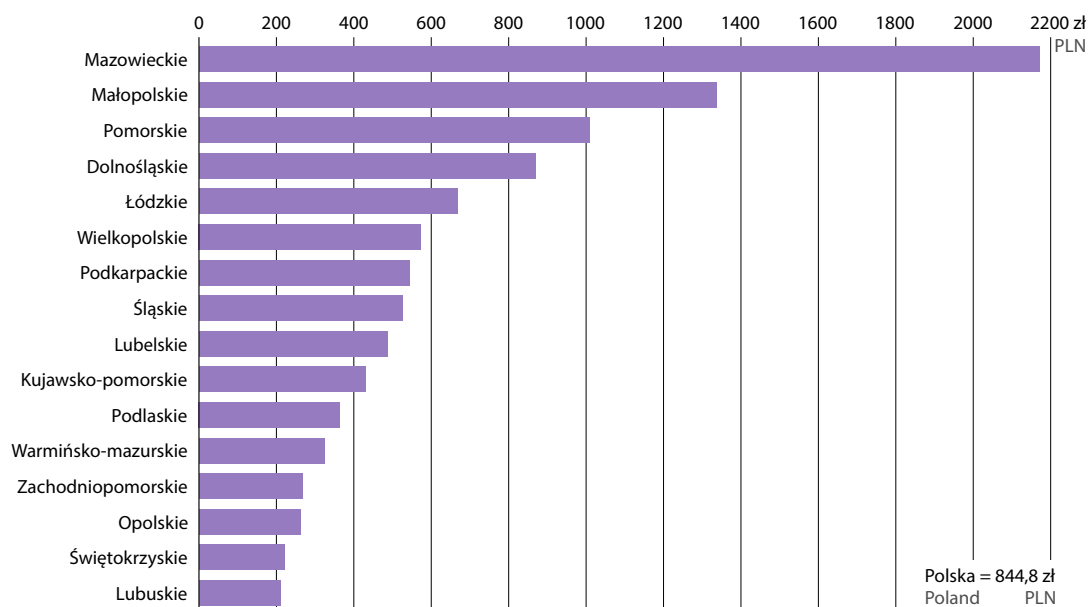
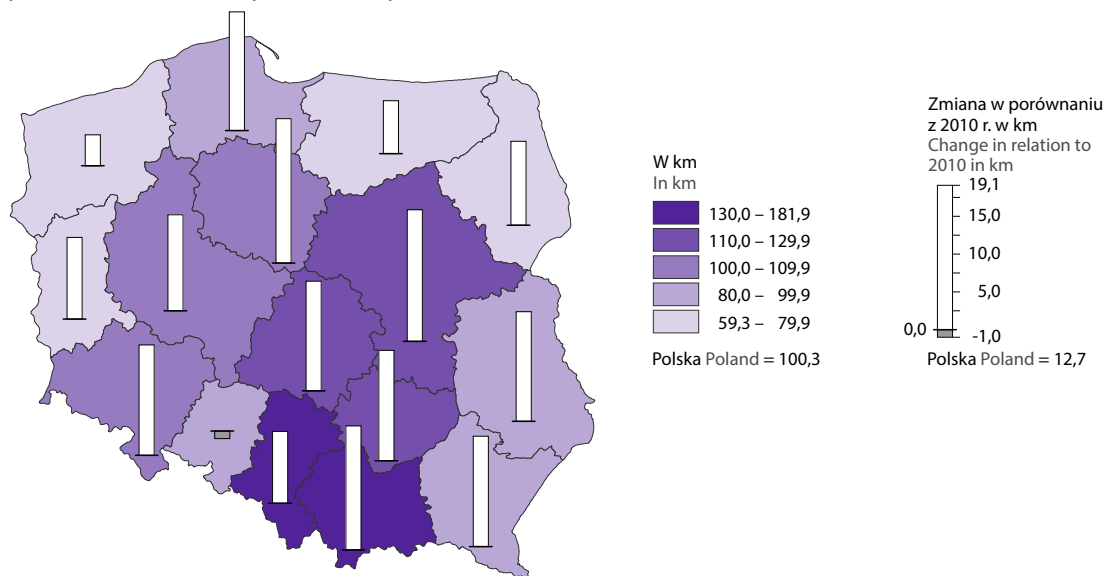
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2020 (current prices)

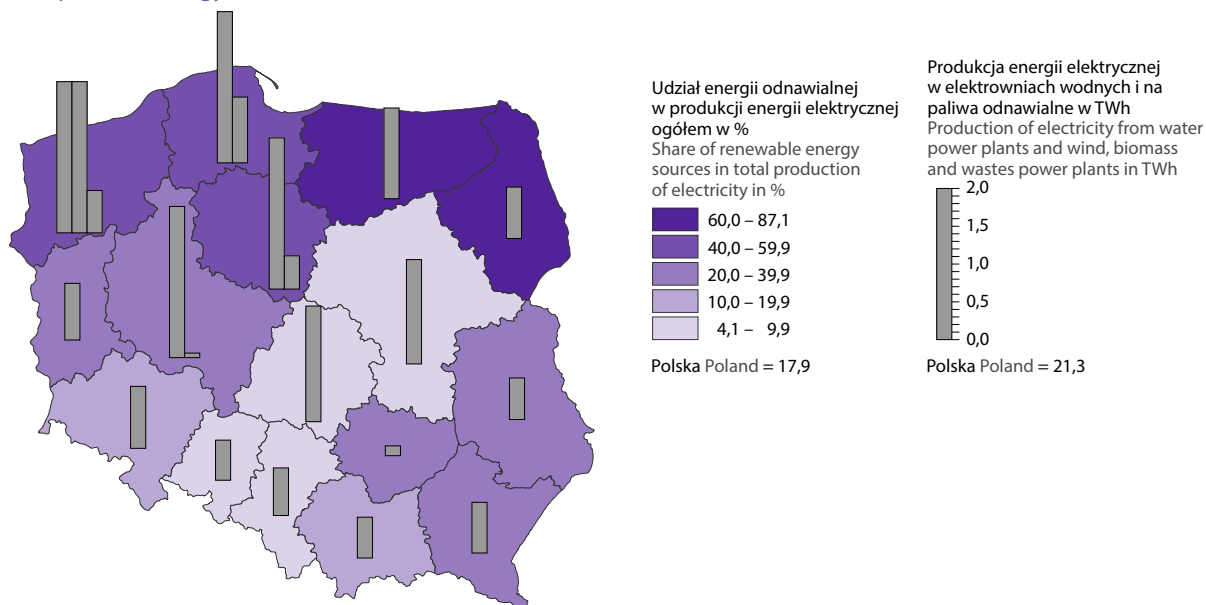
Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2020 r.

Map 10. Hard surface public road per 100 km² of total area in 2020

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2020 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2020

Rozdział 3 Chapter 3

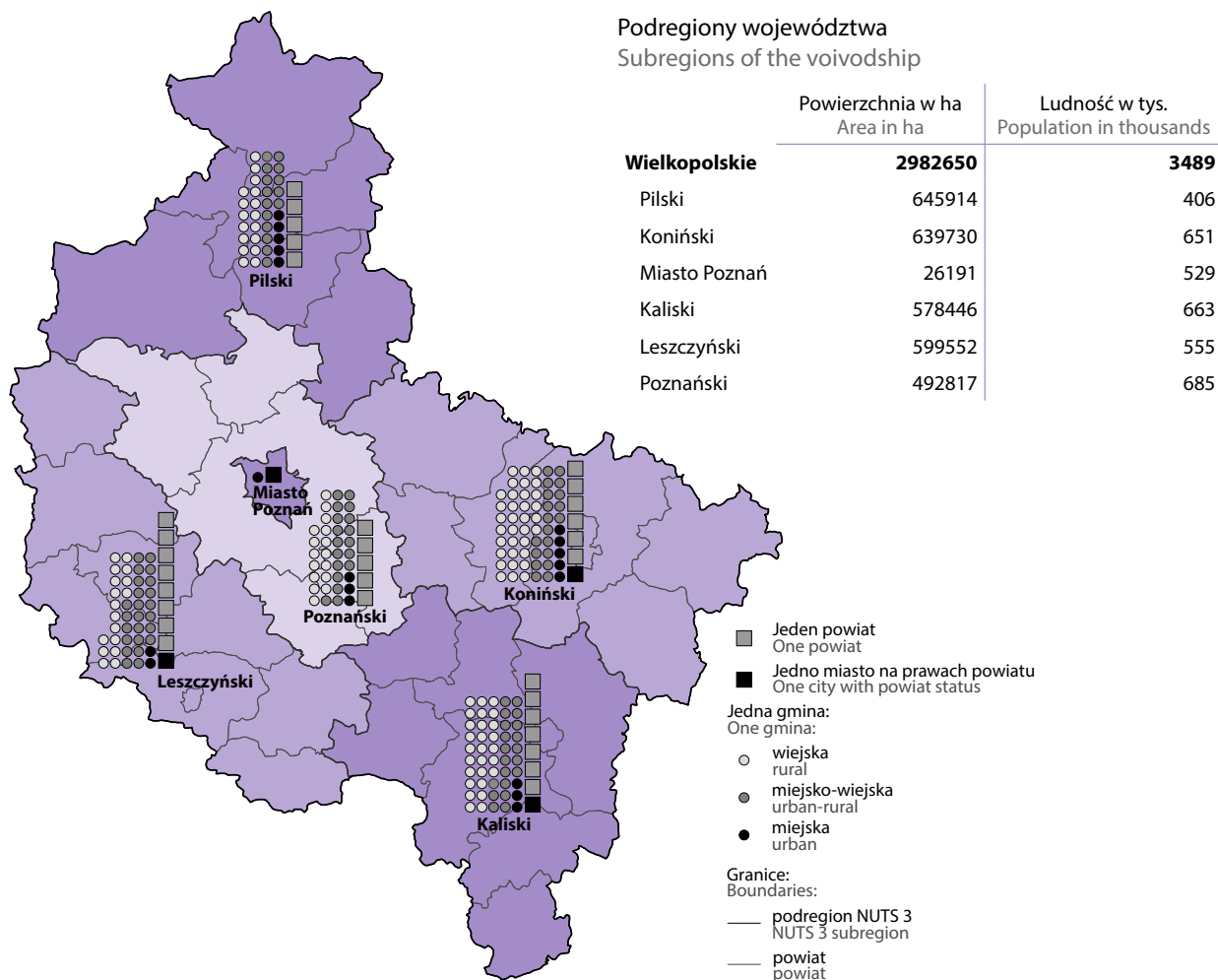
Powierzchnia i podział terytorialny województwa Area and territorial division of Voivodship

Wykres 6. Podział województwa wielkopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 6. Division of the Wielkopolskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2021

As of 31 December

Według stanu w dniu 1 stycznia 2021 r. województwo wielkopolskie zajmowało powierzchnię 29826 km², co stanowi 9,5% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r.) mieszkało 3489 tys. ludności, tj. 9,1% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 117 osób. W miastach mieszkało 53,6% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1 Warunki meteorologiczne

4.1 Meteorological conditions

Średnia roczna temperatura mierzona w wybranych stacjach meteorologicznych była w 2021 r. wyższa niż przeciętnie w latach 1971–2000 o ok. 0,8 – 1,0°C, a o ok. 0,1 – 0,3°C niż w latach 2001–2010. Roczna suma opadów była w Poznaniu wyższa o 20 mm niż przeciętnie w latach 1971–2000, a niższa o 8 mm niż w latach 2001–2010. W odniesieniu do tych okresów, w 2021 r. w Kaliszu opady były nieznacznie wyższe.

W 2021 r. średnia temperatura roczna zanotowana w Poznaniu wyniosła +9,5°C, a w Kaliszu +9,2°C. Wobec normy z lat 1971–2000 przeciętna temperatura w 2021 r. była wyższa o 1,0°C w Poznaniu i 0,8°C w Kaliszu, a w odniesieniu do lat 2001–2010 odpowiednio o 0,3°C i 0,1°C. Amplituda temperatur w latach 1971–2021 wyniosła w Poznaniu 65,6°C, a w Kaliszu 66,5°C.

Roczna suma opadów w 2021 r. w Poznaniu wyniosła 527 mm, a w Kaliszu 513 mm. Wobec normy z lat 1971–2000 opady w Poznaniu były wyższe o 20 mm, a niższe o 8 mm w odniesieniu do lat 2001–2010. Natomiast w Kaliszu suma opadów była wyższa w porównaniu z okresami 1971–2000 i 2001–2010 o odpowiednio 6 mm i 2 mm.

Tabela 2. Warunki meteorologiczne

Table 2. Meteorological conditions

Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2006–2010	2001–2010	2021
	średnie ^a average ^a					
Temperatury w °C Temperatures in °C						
Poznań	8,5	8,8	9,1	9,4	9,2	9,5
Kalisz	8,4	8,8	9,0	9,2	9,1	9,2
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm						
Poznań	507	555	507	564	535	527
Kalisz	507	505	492	531	511	513

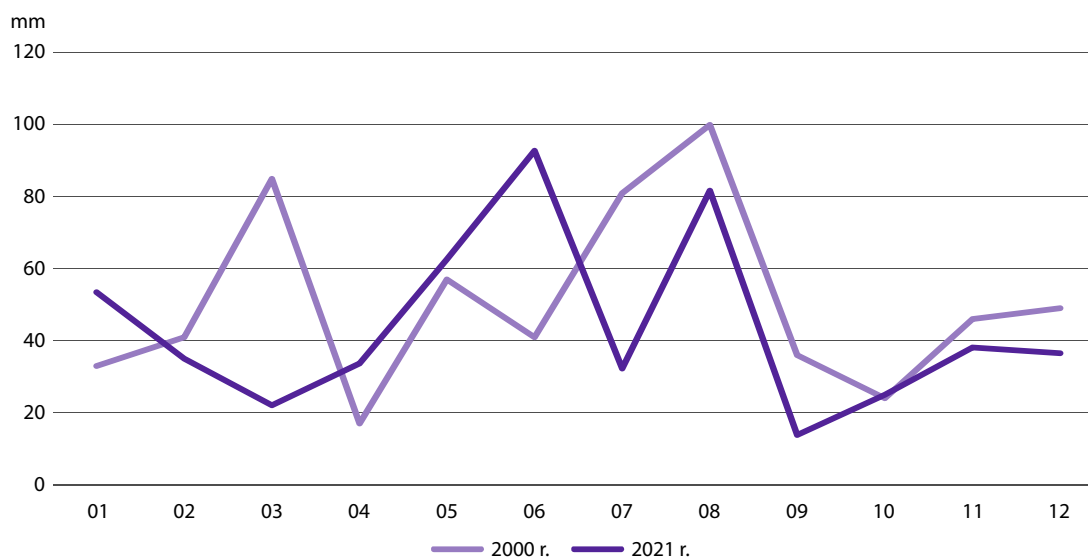
^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Wykres 7. Temperatury powietrza w Poznaniu
Chart 7. Air temperatures in Poznań

Wykres 8. Opady atmosferyczne w Poznaniu
Chart 8. Atmospheric precipitation in Poznań

4.2 Powierzchnia ziemi

4.2 Ground surface

Prawie 65% gruntów w województwie wielkopolskim to użytki rolne, a ponad ¼ – grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Od 2010 r. notowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych, a wzrost gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. W 2020 r. w województwie wielkopolskim grunty wymagające rekultywacji stanowiły 16,3% takich gruntów w Polsce. Rekultywacją i zagospodarowaniem objęto 2,2% gruntów zdegradowanych i zdewastowanych.

Województwo wielkopolskie położone jest w środkowo-zachodniej części Polski, pomiędzy 53°39' a 51°06' szerokości geograficznej północnej oraz 15°46' a 19°06' długości geograficznej wschodniej. Graniczy od północy z województwem zachodniopomorskim i pomorskim, od wschodu z kujawsko-pomorskim i łódzkim, od południa z opolskim i dolnośląskim oraz od zachodu z lubuskim. Powierzchnia województwa stanowi 9,5% powierzchni Polski.

W 2021 r. największą część wielkopolskiego obejmowały użytki rolne (64,5%) i grunty leśne wraz z zadrzewionymi i zakrzewionymi (26,6%). Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmowały 5,8% powierzchni, natomiast obszary wykorzystywane w innych celach – 3,1%.

W odniesieniu do 2010 r. odnotowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych o 24663 ha, a zwiększenie powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych o 22330 ha. Nie zaobserwowano istotnych zmian w użytkowaniu gruntów w porównaniu z 2020 r.

Tabela 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 3. Geodetic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	Polska=100 Poland=100
	w ha in ha				
Powierzchnia ogólna Total area	2982651	2982650	2982650	2982656	9,5
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	1948408	1935675	1925690	1923745	10,3
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	790704	797138	791998	792096	8,3
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	42646	43555	44151	44228	6,7
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	150378	156842	170695 ^b	172708 ^b	9,7
Użytki ekologiczne Ecological areas	1992	2566	3104	3051	7,5
Nie użytki Wasteland	36693	35077	36063	35925	7,8
Tereny różne Miscellaneous land	11830	11797	10949	10903	13,9

^a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. ^b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

^a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016.

^b Including areas used for the construction of public roads or railways.

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim grunty wymagające rekultywacji zajmowały 10180 ha, tj. mniej niż 0,4% powierzchni województwa, i stanowiły 16,3% gruntów tej kategorii w kraju.

W porównaniu z poprzednim rokiem w wielkopolskim powierzchnia łączna gruntów zdegradowanych i zdewastowanych nie zmieniła się znacząco, natomiast wzrosła o 6,3% w odniesieniu do 2010 r. Prawie wszystkie grunty wymagające rekultywacji to grunty zdewastowane (98,7%) i udział ten był podobny w latach poprzednich.

W 2020 r. zrehabilitowano 216 ha gruntów, tj. o 18,5% mniej niż w 2019 r. i o 25,0% mniej niż w 2010 r. Powierzchnia gruntów zagospodarowanych wyniosła 11 ha i była o 54,2% mniejsza niż w roku ubiegłym, a w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się o 92,2%. Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów stanowił w 2020 r. odpowiednio 2,1% i 0,1% ogólnej powierzchni gruntów zdegradowanych i zdegradowanych. W 2020 r. stopień rekultywacji był mniejszy o 0,9 p.proc. niż w 2010 r., natomiast stopień zagospodarowania o 1,4 p.proc. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w województwie stanowiły w 2020 r. 11,4% powierzchni tej kategorii w kraju.

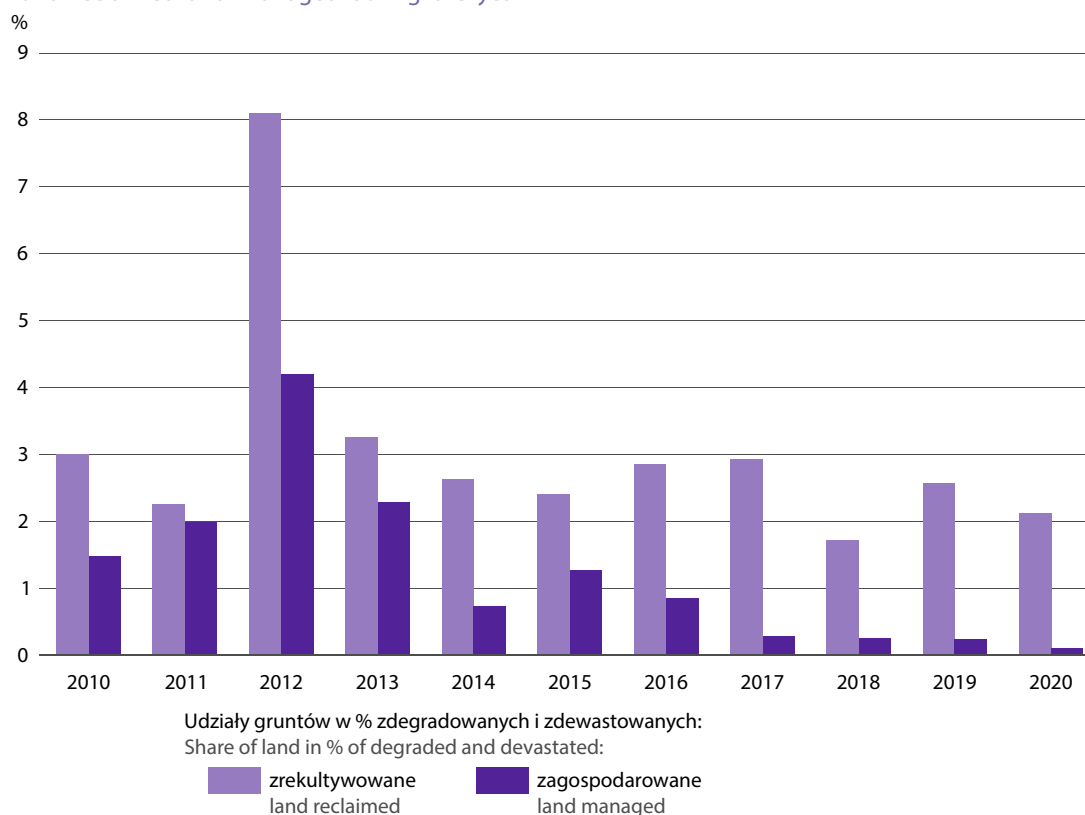
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 9. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 9. Land reclaimed and managed during the year

4.3 Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3 Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2020 r. zużycie wody w województwie wielkopolskim stanowiło 15,3% zużycia w Polsce. Dominowało zużycie na cele przemysłu, ponad 7 razy wyższe niż zużycie przez gospodarstwa domowe. W latach 2010–2020 zmniejszało się zużycie wody i emisja ścieków przez przemysł, natomiast odwrotna tendencja dotyczyła gospodarstw domowych.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim na potrzeby przemysłu zużyto 1016,4 hm³ wody, a zużycie przez gospodarstwa domowe osiągnęło 139,2 hm³. Pobór wody przez przemysł w 2020 r. wyniósł 1015,2 hm³, w tym wód powierzchniowych – 993,0 hm³, a wód podziemnych – 22,0 hm³, natomiast zakup wody osiągnął 4,1 hm³.

Zużycie wody przez przemysł zmniejszyło się w porównaniu z 2019 r. o 0,6%, a z 2010 r. o 19,8%. Wykorzystanie wody przez gospodarstwa domowe spadło w odniesieniu do 2019 r. o 1,3%, natomiast wzrosło w stosunku do 2010 r. o 15,6%.

W województwie wielkopolskim w 2020 r. zużycie wody stanowiło 15,3% zużycia w kraju, przy czym dla przemysłu wskaźnik ten wyniósł 17,1%, a dla gospodarstw domowych – 10,7%.

Tabela 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

Table 4. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w hm ³ in hm ³				Polska=100 Poland=100
Ogółem ^a Total ^a	1539,3	1505,7	1295,5	1280,1	15,3
w tym of which					
przemysł industry	1267,1	1243,2	1022,3	1016,4	17,1
gospodarstwa domowe households	120,4	128,2	141,0	139,2	10,7

^a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie.

^a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim odprowadzono 1068518 dam³ ścieków przemysłowych oraz 122046 dam³ ścieków komunalnych.

W poprzednich latach systematycznie malała ilość odprowadzanych ścieków przemysłowych (o 19,9% od 2010 r.), przy ciągłym wzroście ilości ścieków komunalnych (o 15,5% od 2010 r.). W 2020 r. w wielkopolskim oczyszczono 99,76% wszystkich ścieków wymagających oczyszczenia wobec 94,33% w kraju. Wskaźnik ten dla województwa nie zmienił się znacząco od 2010 r.

Mapa 12. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2020 r.
Map 12. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2020

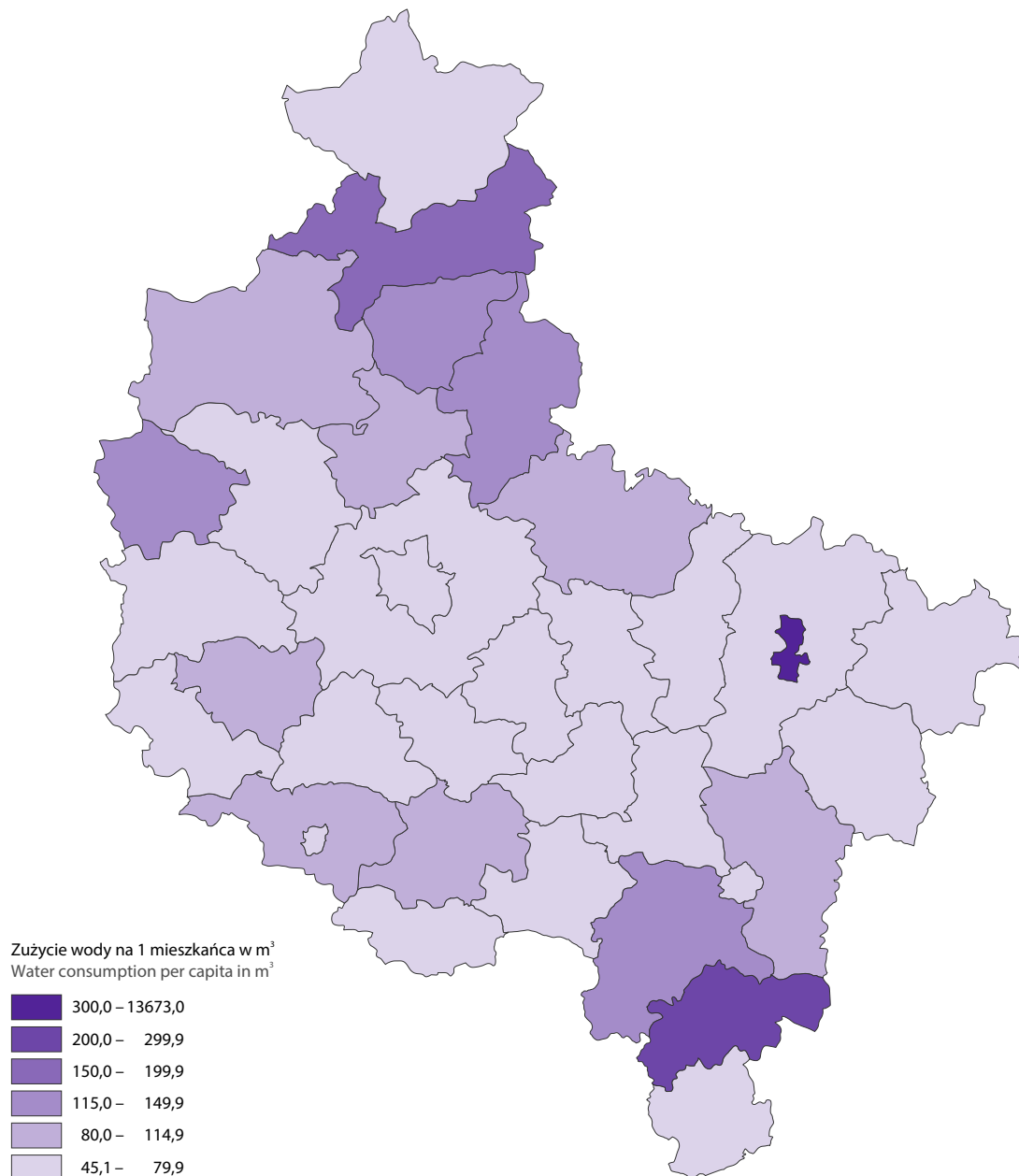

Tabela 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi

Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	419	436	417	414
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam^3 Municipal wastewater discharged during the year in dam^3	105632	109982	121952	122046
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam^3 Industrial wastewater discharged during the year in dam^3	94580	112682	71885	71295
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	62,5	71,9	73,4	73,2

^a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

^a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances

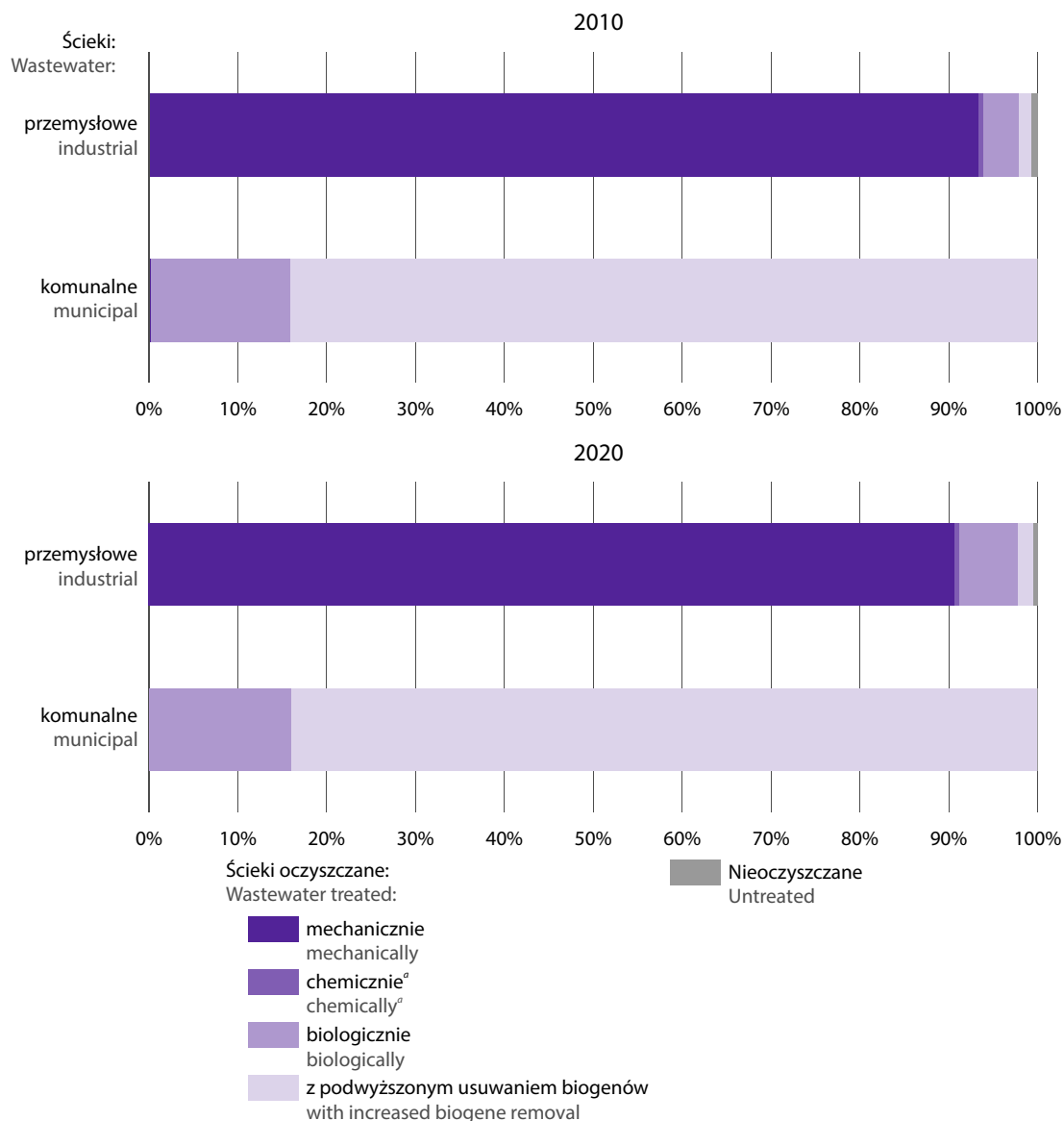
W województwie wielkopolskim w 2020 r. istniało łącznie 414 oczyszczalni ścieków, w tym 15 mechanicznych, 6 chemicznych, 299 biologicznych i 94 z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ogólna liczba oczyszczalni nie zmieniła się znacząco od 2010 r., a spadek liczby oczyszczalni przemysłowych rekompensowany był wzrostem liczby oczyszczalni komunalnych.

Łączna przepustowość oczyszczalni w 2020 r. wyniosła 1226064 m^3 na dobę, co stanowiło 8,8% przepustowości oczyszczalni w kraju. Nastąpił wzrost przepustowości w odniesieniu do 2019 r. o 0,5%, a spadek w stosunku do 2010 r. o 23,2% wynikający z redukcji przepustowości oczyszczalni przemysłowych o 47,7%. Oczyszczalnie komunalne zwiększyły swoją przepustowość od 2019 r. o 0,8%, a od 2010 r. o 5,9%.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim 73,2% ludności korzystało z oczyszczalni ścieków wobec 74,8% w kraju. Wartość wskaźnika spadła o 0,2 p.proc. w odniesieniu do 2019 r., ale w stosunku do 2010 r. wzrosła o 10,7 p.proc.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

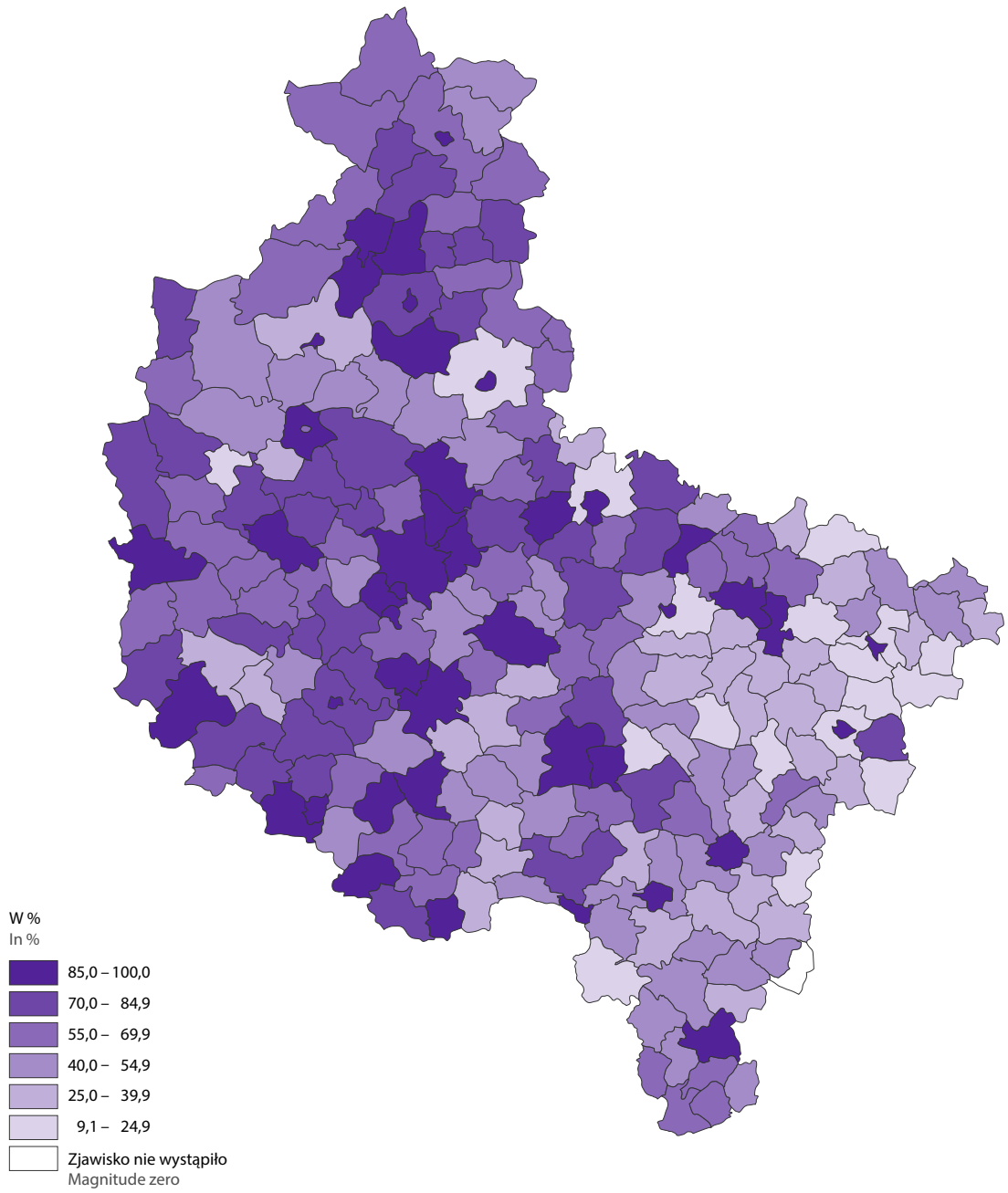
Wykres 10. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 10. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

^a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
^a Data concern only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Mapa 13. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2020 r.
 Map 13. Population connected to wastewater treatment plants in 2020

4.4 Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4 Pollution and protection of air

Województwo wielkopolskie w 2020 r. odpowiadało za 5,2% zanieczyszczeń gazowych i 7,6% zanieczyszczeń pyłowych w kraju. W emisji gazów 99,6% udziału miał dwutlenek węgla, a emisję pyłów w prawie ⅓ powodowało spalanie paliw. Od 2010 r. zmniejszały się wielkości zanieczyszczeń powietrza emitowanych w województwie.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wyemitowane zostało 9665,4 tys. ton zanieczyszczeń gazowych i 1,7 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, co stanowiło odpowiednio 5,2% i 7,6% ich emisji w kraju. Wśród gazów dominował dwutlenek węgla, którego do atmosfery przedostało się 9631,6 tys. ton, tj. 99,6% zanieczyszczeń. Wyemitowanych zostało także 10,2 tys. ton tlenków azotu, 8,3 tys. ton dwutlenku siarki, 5,6 tys. ton tlenku węgla oraz 5,4 tys. ton metanu. Źródłem emisji pyłów było w 62,4% spalanie paliw.

W latach 2010–2020 notowano ciągle zmniejszenie emisji zanieczyszczeń zarówno gazowych (o 42,5% od 2010 r. i 11,3% od 2019 r.) jak i pyłowych (odpowiednio o 69,4% i 11,1%).

Tabela 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year				Polska=100 Poland=100
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	16801,3	16306,0	10897,9	9665,4	5,2
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	30,7	28,2	8,5	8,3	4,6
metan methane	15,7	14,5	4,0	5,4	1,2
tlenki azotu nitrogen oxides	23,9	23,0	12,4	10,2	6,0
tlenek węgla carbon monoxide	7,5	8,2	5,2	5,6	2,2
dwutlenek węgla carbon dioxide	16722,2	16229,5	10865,4	9631,6	5,2
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	5,6	4,9	1,9	1,7	7,6
w tym: of which:					
ze spalania paliw from fuel combustion	5,0	4,1	1,2	1,1	8,7
nieorganizowana non-organised	0,1	0,0	0,0	0,0	1,3

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku, obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku, obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń w województwie wielkopolskim w 2020 r. zatrzymały lub zneutralizowały 63,7% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) i 99,8% pyłowych, wobec odpowiednio 70,4% i 99,9% w kraju. Od 2010 r. redukcja zanieczyszczeń gazowych wzrosła o 3,0 p.proc., natomiast pyłowych pozostała na podobnym poziomie.

4.5 Ochrona przyrody. Lasy

4.5 Nature protection. Forests

W 2020 r. w województwie wielkopolskim ochroną objęte było 882,4 tys. ha, z czego 77,7% to obszary chronionego krajobrazu, a ok. 20,3% – parki krajobrazowe. Powierzchnia parków narodowych, wynosząca prawie 8 tys. ha, stanowiła 2,5% obszaru parków narodowych w kraju. Od 2010 r. powierzchnia chroniona w województwie spadła o 7,0%, natomiast odnotowano istotny wzrost liczby bobrów europejskich (z 5075 na 9736) oraz wilków (z 29 na 442).

W 2020 r. na terenie województwa wielkopolskiego ulokowany był Wielkopolski Park Narodowy, część Drawieńskiego Parku Narodowego, 14 parków krajobrazowych, 98 rezerwatów przyrody oraz 4013 pomników przyrody. Łącznie objęto ochroną prawną 882,4 tys. ha, tj. 29,6% powierzchni województwa (w kraju – 32,3%). Na 1 mieszkańca przypadały 2524 m² powierzchni chronionej.

W wielkopolskim obszarze chronionego krajobrazu zajmowały 685,4 tys. ha, tj. 77,7% obszarów prawnie chronionych, a parki krajobrazowe 178,8 tys. ha, tj. 20,3%. Parki narodowe, rezerваты przyrody i pozostałe obejmowały 18,2 tys. ha (2,1% terenów chronionych).

W latach 2010–2020 powierzchnia podlegająca ochronie w wielkopolskim spadła o 7,0%. Obszary objęte ochroną w województwie wyniosły 8,7% takich terenów w Polsce. Najwięcej stanowiły udziały w powierzchni krajowych obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych (odpowiednio 9,8% i 6,9%). Najmniej – parki narodowe (2,5%), rezerваты przyrody (2,4%) i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (2,2%).

Województwo wielkopolskie, położone na Niżu Polskim, charakteryzuje krajobraz młodoglacjalny, stąd obszary chronione w województwie obejmują przede wszystkim wzniesienia moren czołowych, płaskie bądź faliste moreny denne, rynny polodowcowe, równiny sandrowe, a także liczne jeziora. Objęte ochroną są także fragmenty dolin rzek: Warty, Baryczy, Lutyni, Obry, kompleksy leśne (Puszcza Notecka, Puszcza Zielonka i in.), jak również krajobraz rolniczy o tradycyjnym charakterze (Park Krajobrazowy im. gen. D. Chłapowskiego). Krajobraz kulturowy, z relikdami z czasów początków państwa polskiego, chroniony jest m.in. nad jeziorem Lednica.

W Wielkopolskim Parku Narodowym zidentyfikowano m.in. ponad 1100 gatunków roślin naczyniowych (w tym chronione storczyki, goździk siny i zimoziół północny), 500 gatunków glonów, 400 gatunków grzybów, 150 gatunków porostów i 200 gatunków mszaków. Fauna obejmowała m.in. owady (ponad 3000 gatunków), mięczaki (114), ryby (36), ptaki (190) i ssaki (46), w tym zwierzęta pod ochroną: jelonek rogacz, zaskroniec, padalec, dzięcioł czarny, kania czarna, perkoz dwuczuby, myszołów. Szereg stanowisk rzadkich zwierząt, roślin i grzybów stwierdzono także na pozostałych terenach chronionych w województwie.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

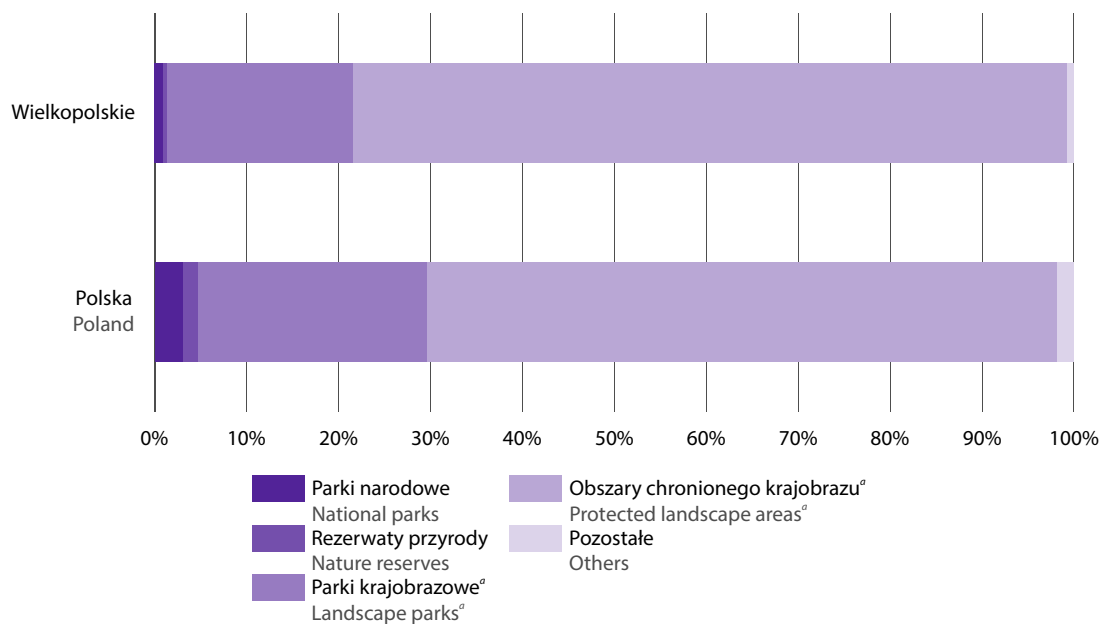
W 2020 r. w województwie wielkopolskim zaobserwowano 20 żubrów (wzrost o 6 w porównaniu z 2010 r.), 9736 bobrów europejskich (wzrost o 4661) oraz 442 wilki (wzrost o 413).

Rozmieszczenie obszarów chronionych w wielkopolskim jest nierównomierne. We wschodniej i północnej części województwa terenów objętych ochroną jest wyraźnie mniej niż w części środkowej i w dolinie Warty.

W 2020 r. w wielkopolskim tereny zieleni, obejmującej również cmentarze i lasy gminne, zajmowały 15576,81 ha, tj. 0,52% powierzchni województwa.

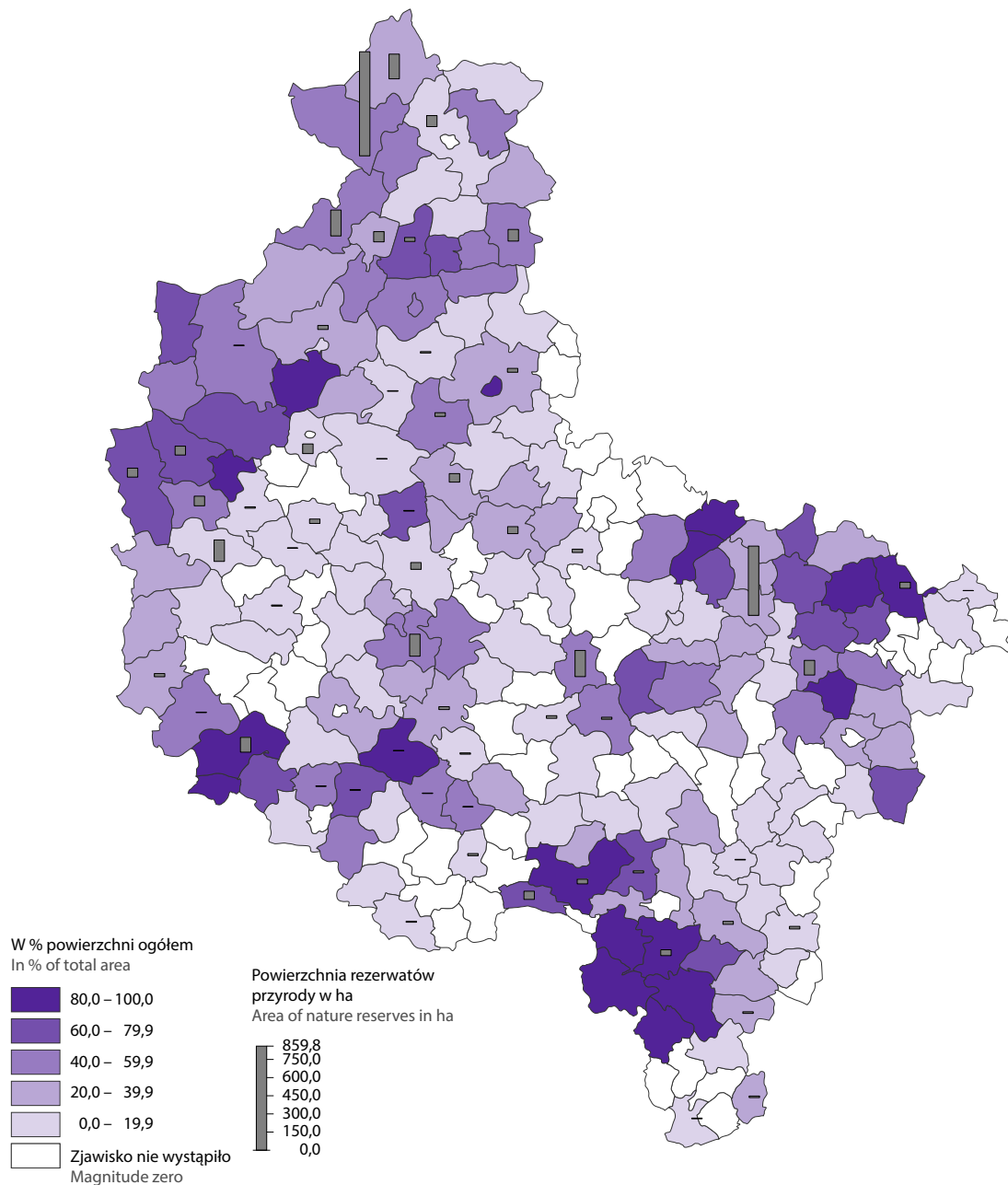
Wykres 11. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r.

Chart 11. Area of special nature value under legal protection in 2020

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within their areas.

Mapa 14. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r.
 Map 14. Area of special nature value under legal protection in 2020

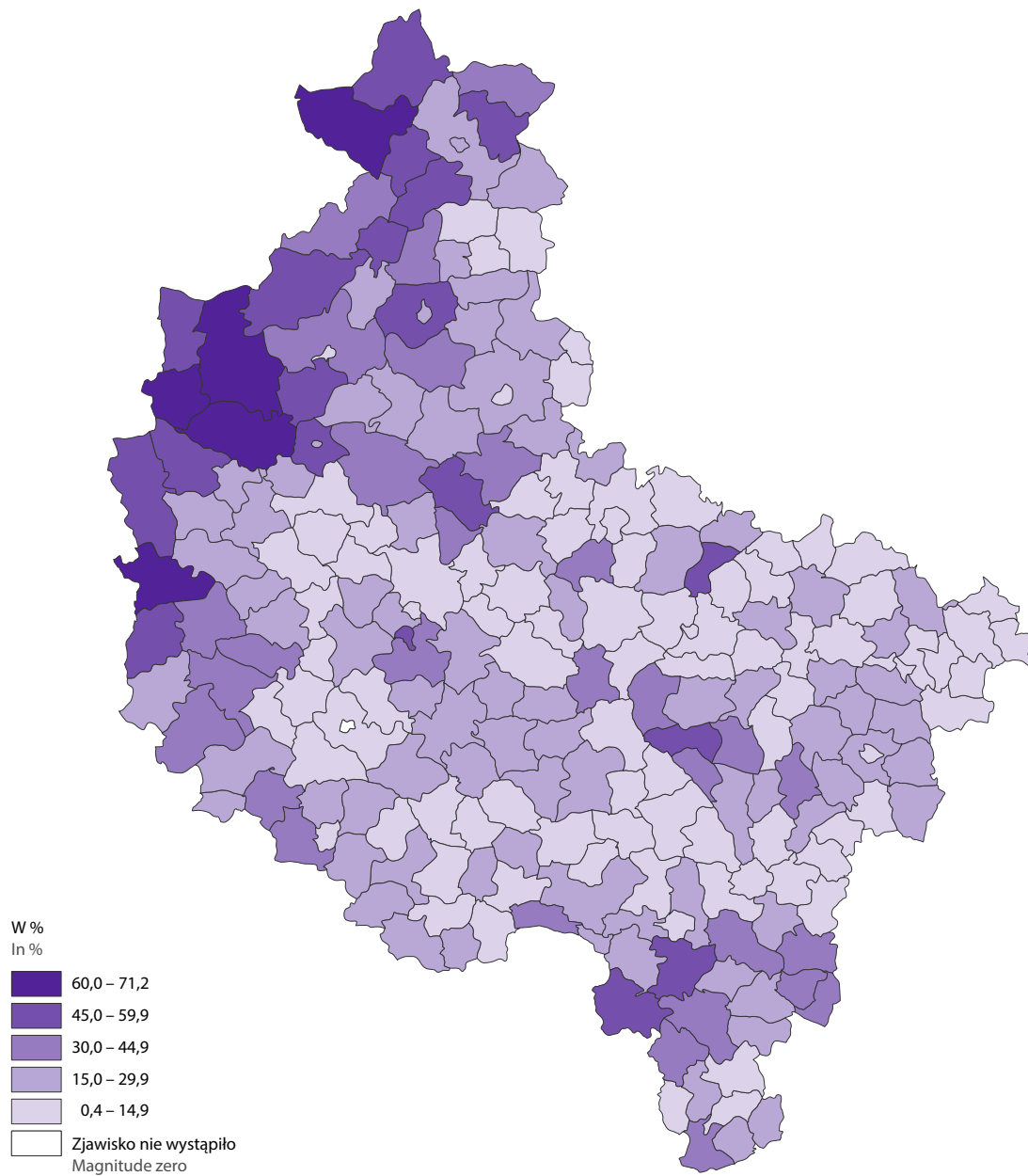

W 2020 r. w województwie wielkopolskim grunty leśne zajmowały 788846,2 ha, w tym lasy 769020,8 ha. Odnotowano nieznaczny wzrost powierzchni obu kategorii w porównaniu z 2010 r. (o 0,5% i 0,6%).

Wskaźnik lesistości w wielkopolskim w 2020 r. wyniósł 25,8% i był niższy niż w kraju o 3,8 p.proc. Udział gruntów leśnych w powierzchni województwa osiągnął 26,4% i także był mniejszy niż w Polsce o 3,8 p.proc.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Mapa 15. Lesistość w 2020 r.
Map 15. Forest cover in 2020

4.6 Odpady przemysłowe i komunalne

4.6 Industrial and municipal waste

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wytworzono 3299,1 tys. ton odpadów przemysłowych a ich masa spadała od 2010 r. Natomiast wzrastała wielkość zebranych odpadów komunalnych, osiągając 1254,7 tys. ton. Zwiększał się również udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do odpadów ogółem. Zmniejszała się liczba i powierzchnia zarówno składowisk komunalnych, jak i dzikich wysypisk.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wytworzono 3299,1 tys. ton odpadów przemysłowych (3,0% wytworzonych w kraju), a składowano 62488,1 tys. ton (3,5% składowanych w kraju). Największą część odpadów, tj. 67,7%, przekazano innym odbiorcom. We własnym zakresie odzyskowi poddano 20,4% odpadów, unieszkodliwieniu – 10,8%, a czasowo magazynowano – 1,1%. W 2020 r. w wielkopolskim wytworzono o 7,0% mniej odpadów niż w roku poprzednim i o 36,2% mniej niż w 2010 r.

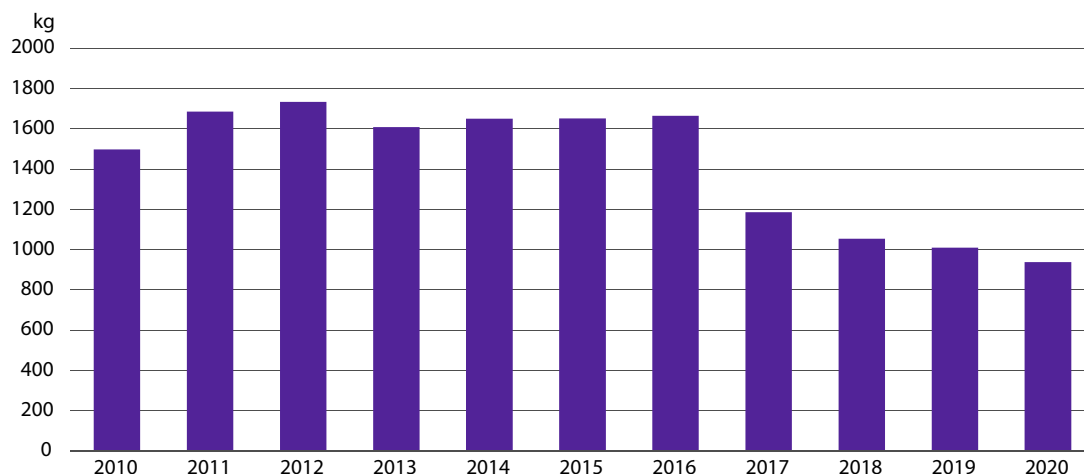
Tabela 7. Odpady przemysłowe

Table 7. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2020	
	tys. ton thousand of tonnes		Polska=100 Poland=100
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	5170,8	3299,1	3,0
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producers on site	.	356,1	1,6
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	2231,9	3,8
magazynowane czasowo temporarily stored	88,3	36,9	1,5
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a ; (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled (accumulated) ^a ; (as of the end of the year) – total	51140,0	62488,1	3,5

^a Na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
^a On own landfills and in facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Wykres 12. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Industrial waste generated during the year per capita

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tabela 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
 Table 8. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2020			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		
				w tonach in tonnes	Polska=100 Poland=100	w tonach in tonnes
Ogółem Total	94228,5	60417,1	437920,7	8,8	409066,7	8,9
w tym: of which:						
papier i tektura paper and cardboard	24940,5	13378,8	43973,3	8,8	37126,5	8,6
szkło glass	28326,6	20827,6	71137,1	9,7	63917,0	9,3
tworzywa sztuczne plastics	15942,7	10394,5	60519,3	12,3	55832,6	12,5
metale metals	1861,7	286,6	146,4	2,0	59,8	1,0
tekstylia textiles	2427,0	2410,1	204,9	5,4	202,2	5,7
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne waste electrical and electronic equipment	1485,8	1452,7	4876,1	11,2	4820,0	11,5

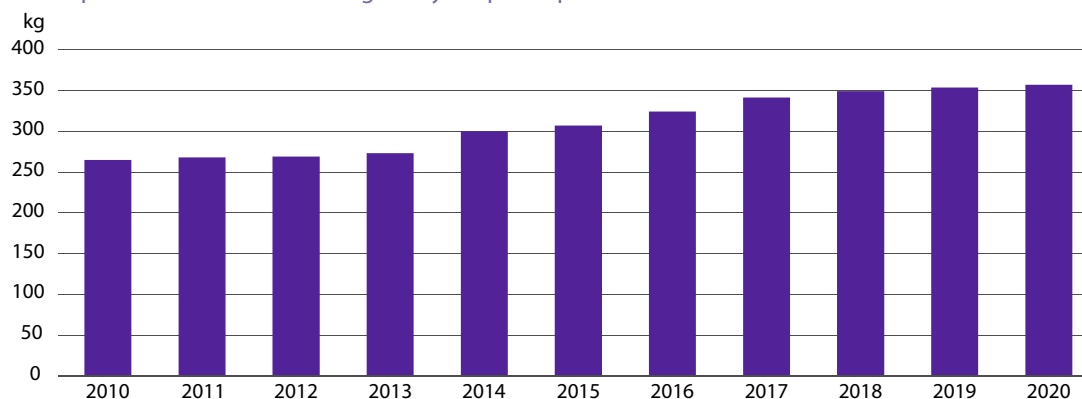
W wielkopolskim w 2020 r. zebrano łącznie 1254,7 tys. ton odpadów komunalnych (9,6% wartości krajowej), w tym 437,9 tys. ton selektywnie (8,8% zebranych w kraju). W 2020 r. wzrosła zarówno ilość odpadów komunalnych ogółem (o 1,2% do 2019 r. i o 37,1% do 2010 r.), jak i zebranych selektywnie (odpowiednio o 21,6% i 364,7%). Wśród zebranych 16,2% stanowiło szkło, 13,8% tworzywa sztuczne, a 10,0% papier i tektura. Udział odpadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów wyniósł w 2020 r. 34,9%, wobec 29,0% w roku poprzednim i 10,3% w 2010 r.

W 2020 r. wśród odpadów zebranych selektywnie największy udział szkła zanotowano w podregionach: leszczyńskim (18,6%, spadek o 3,5 p.proc. w odniesieniu do 2019 r.), kaliskim (17,4%, spadek o 1,7 p.proc.) i pilskim (17,4%, wzrost o 0,6 p.proc.), a najmniejszy w poznańskim (13,8%, spadek o 0,8 p.proc.). Tworzywa sztuczne stanowiły w podregionie pilskim 23,6% odpadów zebranych selektywnie (wzrost o 2,8 p.proc. w stosunku do roku poprzedniego), a w kaliskim 9,1% (wzrost o 0,8 p.proc.). Największy udział papieru i tektury odnotowano w Poznaniu (14,9%, spadek o mniej niż 0,1 p.proc.), zaś najmniejszy w podregionie kaliskim (6,1%, wzrost o 1,2 p.proc.).

Jednostki samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2020 r. wydały ze środków budżetowych przeciętnie 0,84 zł na każdy zebrany kilogram odpadów, tj. więcej o 0,32 zł niż w roku poprzednim. W kraju wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie 0,77 zł w 2020 r. i 0,56 zł w 2019 r.

Wykres 13. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca

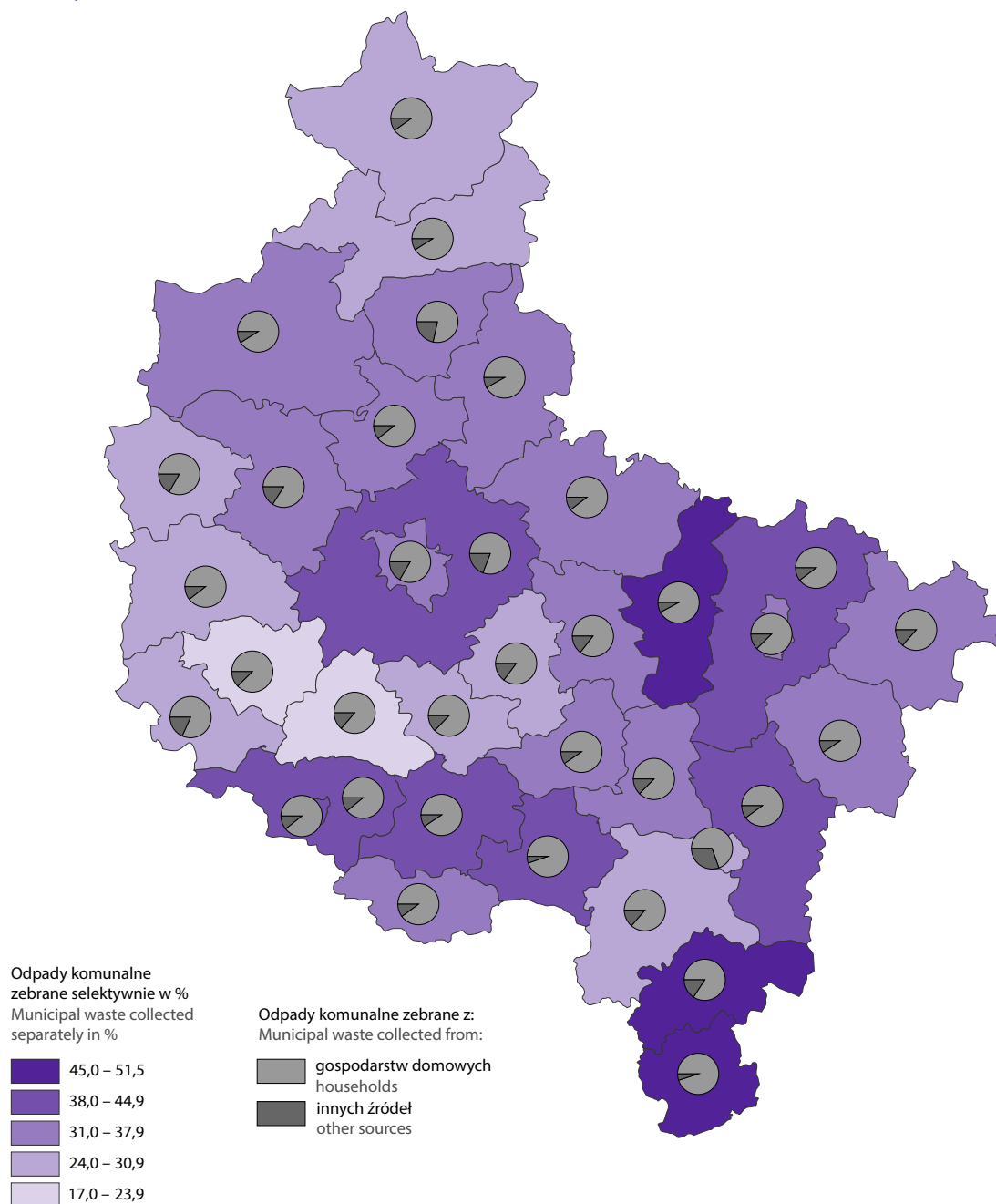
Chart 13. Municipal waste collected during the year per capita

W 2020 r. funkcjonowało 28 składowisk komunalnych o łącznej powierzchni 178,4 ha wobec 271 zajmujących 1692,3 ha w Polsce. Liczba i powierzchnia składowisk nie zmieniły się w odniesieniu do 2019 r., a zmniejszyły w stosunku do 2010 r. o 40 oraz 99,8 ha.

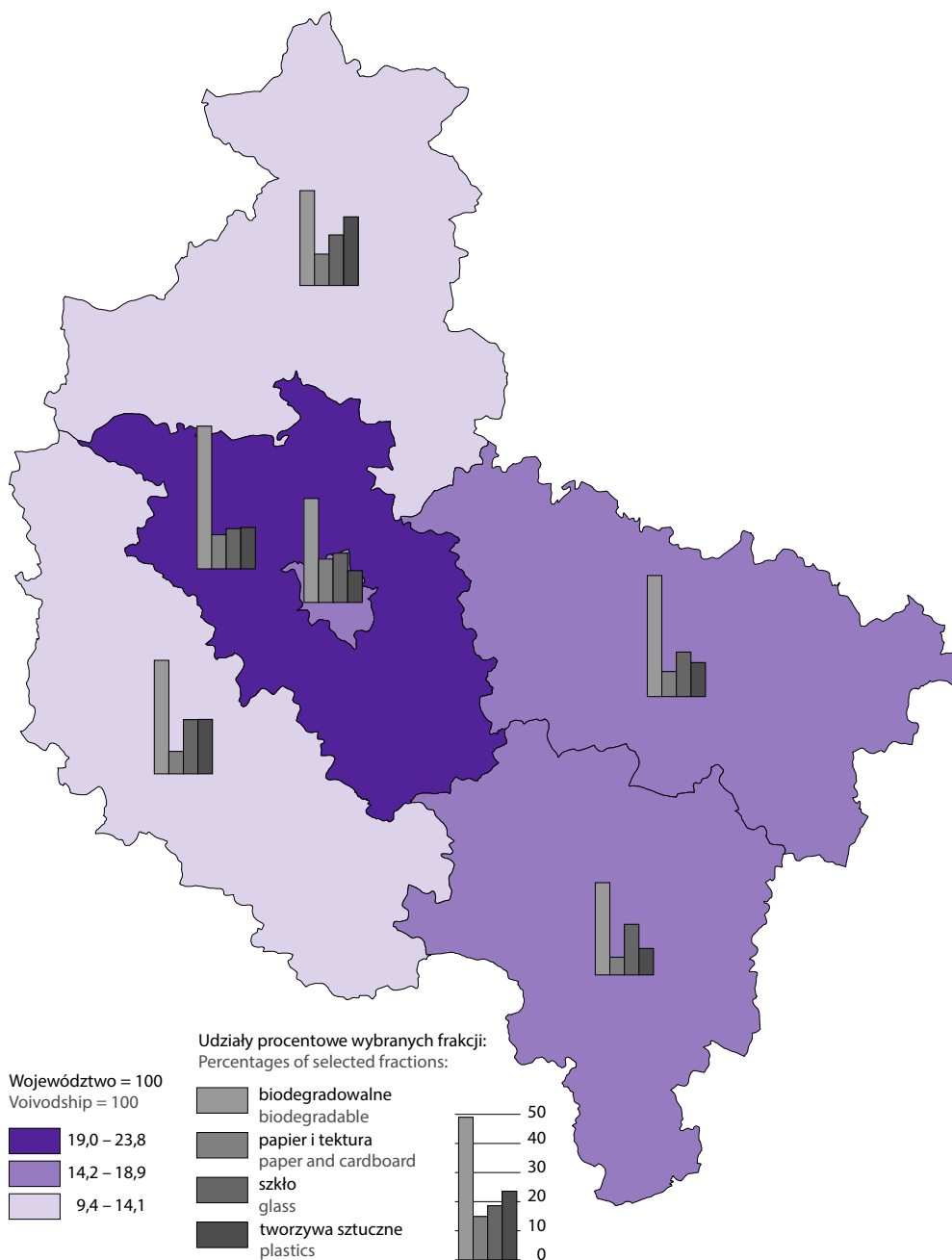
W końcu 2020 r. istniało 49 dzikich wysypisk zajmujących 25533 m², tj. 86 m² przypadało na 100 km² powierzchni województwa (613 m² na 100 km² w kraju). Liczba i powierzchnia dzikich wysypisk spadła wyraźnie w porównaniu z 2010 r. – odpowiednio o 96,0% i 98,9%. W stosunku do 2019 r. liczba dzikich wysypisk zmniejszyła się o 5, natomiast ich powierzchnia o 28,5%.

Mapa 16. Odpady komunalne zebrane w 2020 r.
 Map 16. Municipal waste collected in 2020

Mapa 17. Udział odpadów zebranych selektywnie w podregionie do ogółu tych odpadów w województwie w 2020 r.

Map 17. Share of waste collected selectively in the subregion to the total of this waste in the voivodship in 2020

4.7 Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7 Economic aspects of environmental protection

W latach 2010–2020 w województwie wielkopolskim nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wyniosły łącznie 13176,6 mln zł, przy czym nakłady w poszczególnych latach wykazywały znaczną zmienność. Głównym źródłem finansowania inwestycji były środki własne, wspomagane środkami z funduszy ekologicznych oraz z zagranicy. Nakłady w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. wyniosły 340,99 zł, tj. o 26,79 zł mniej niż w kraju.

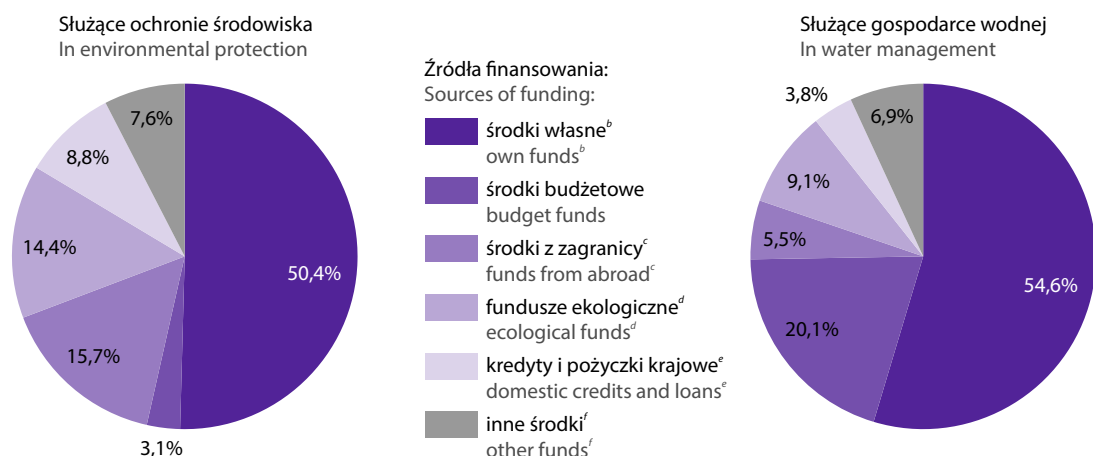
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie wielkopolskim wyniosły w 2020 r. 1028606,2 tys. zł, a na gospodarkę wodną 164973,0 tys. zł, tj. odpowiednio 9,0% i 6,2% nakładów w kraju. Nakłady na ochronę środowiska były niższe w porównaniu z 2019 r. o 10,6%, ale wyższe w odniesieniu do 2010 r. o 19,1%. Nakłady na gospodarkę wodną wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 0,9%, a spadły o 26,4% w porównaniu z 2010 r.

W 2020 r. fundusze inwestowane zarówno w ochronę środowiska jak i gospodarkę wodną pochodziły w największej części ze środków własnych jednostek (odpowiednio 70,7% i 64,1%), ale także z zagranicy (11,2% i 7,5%), funduszy ekologicznych (7,5% i 6,3%) oraz środków budżetowych (4,9% i 9,5%).

Wśród efektów rzeczowych inwestycji w ochronę środowiska i gospodarkę wodną przekazanych do użytku w 2020 r. znalazły się m.in.: 4 oczyszczalnie ścieków (o przepustowości 6346 m³ na dobę), podczyszczalnia ścieków przemysłowych (o przepustowości 216 m³ na dobę), 259,7 km kanalizacji ściekowej i 59,1 km deszczowej, 231,1 km sieci wodociągowej, ujęcia wodne o wydajności 3390 m³ na dobę oraz stacje uzdatniania wody o wydajności 1875 m³ na dobę.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wyniosły w 2020 r. 340,99 zł, tj. mniej niż w kraju (367,78 zł), a także mniej niż przeciętne nakłady na 1 mieszkańca w województwie w latach 2010–2020 (344,63 zł).

Wykres 14. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010–2020
Chart 14. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2010–2020

^a Według lokalizacji inwestycji. ^b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. ^c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. ^d Pożyczki, kredyty i dotacje. ^e W tym bankowe. ^f W tym nakłady niefinansowane.

^a By site location of investment. ^b Including funds from budgets of gminas which are investors. ^c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. ^d Loans, credits and grants. ^e Of which bank credits and loans. ^f Of which non-financed outlays.

Tabela 9. Nakłady^a na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
Table 9. Outlays^a on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie Specification	2010–2020		
	w tys. zł in thousand PLN	średniorocznie na 1 mieszkańca w zł on average per capita in PLN	Polska=100 Poland=100
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total w tym: of which:	11131844,3	291,11	9,20
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	2562313,8	66,97	7,39
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	6218577,0	162,65	10,33
gospodarka odpadami waste management	1724646,8	45,12	13,22
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu protection of biodiversity and landscape	111682,8	2,91	6,80
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	358561,8	9,37	4,87
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total w tym: of which:	2044734,6	53,52	6,44
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	967644,7	25,29	7,21
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	658158,3	17,23	13,78

^a Według lokalizacji inwestycji.

^a By site location of investment.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1 Kapitał ludzki

5.1 Human capital

Demografia

Demography

W województwie wielkopolskim w 2021 r. zanotowano spadek liczby ludności. W większości powiatów województwa odnotowano ujemny przyrost naturalny. Saldo migracji, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych, ludności na pobyt stały było dodatnie. W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. Mediana wieku w ciągu dziesięciu lat przesunęła się o 4 lata do 40,8.

W 2021 r. sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego, podobnie jak kraju, kształtowała się pod wpływem epidemii COVID-19. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. ludność województwa wielkopolskiego liczyła 3489 tys. osób, tj. o 7,4 tys. osób mniej niż przed rokiem, ale o 42,3 tys. osób więcej niż w 2010 r. Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) w końcu 2021 r. w województwie wyniosła 117 (w Polsce – 122). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne – nadal najniższą jego wartość notowano w powiatach: złotowskim, czarnkowsko-trzcianeckim i międzychodzkiem, najwyższą zaś w miastach na prawach powiatu oraz powiatach: poznańskim, ostrowskim i jarocińskim. Ludność miejska w 2021 r. stanowiła 53,6% ogółu mieszkańców województwa, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 2,3 p.proc. mniej niż w 2010 r.

Tabela 10. Ludność
Table 10. Population

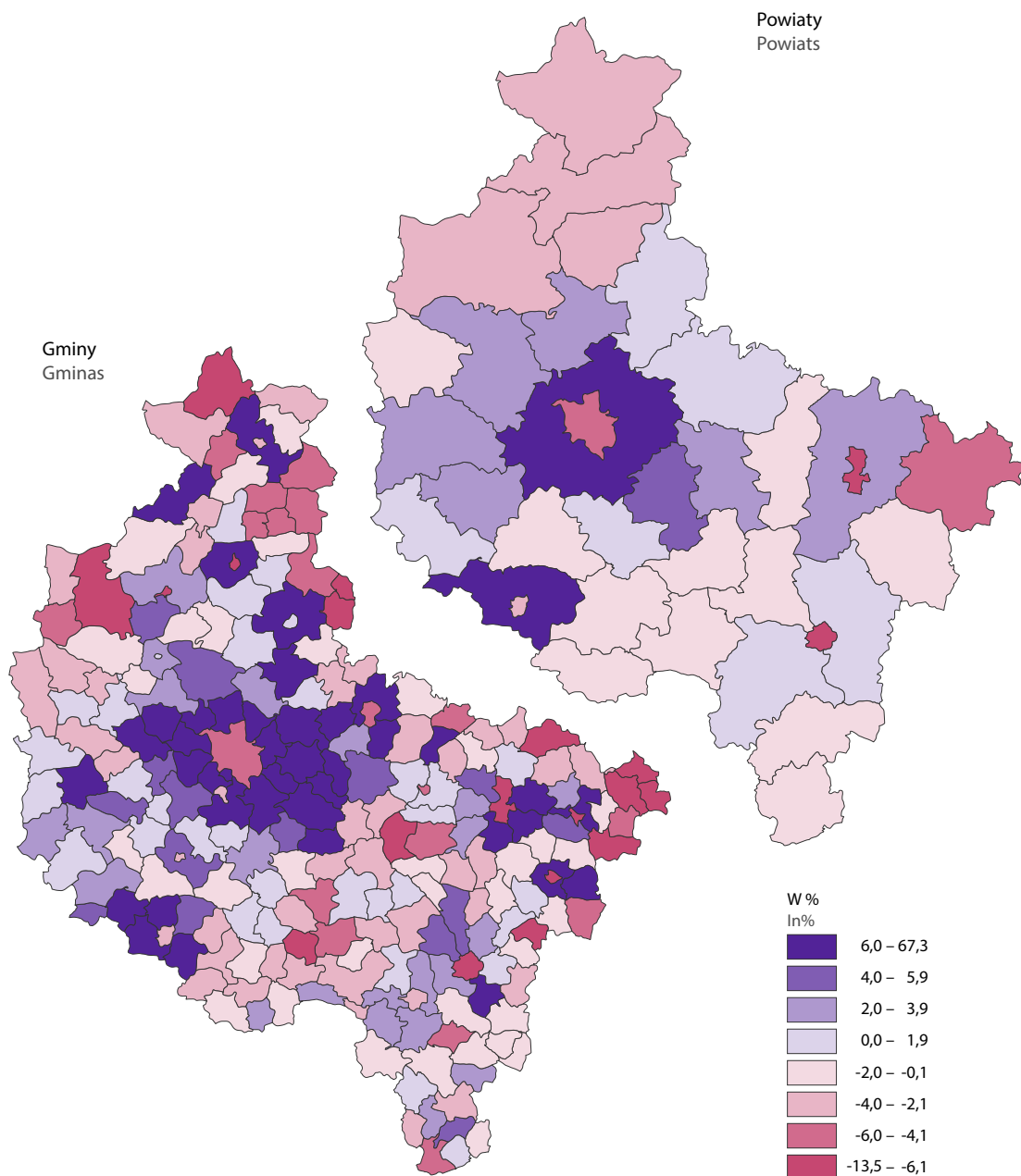
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	3446,7	3475,3	3496,5	3489,1
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,9	9,0	9,1	9,2
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105,6	105,5	105,6	105,7
Miasta - w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	55,9	54,9	53,7	53,6
Wieś - w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	44,1	45,1	46,3	46,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	115,6	116,5	117,2	117,0

Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2021

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Population changes in 2010–2021

As of 31 December

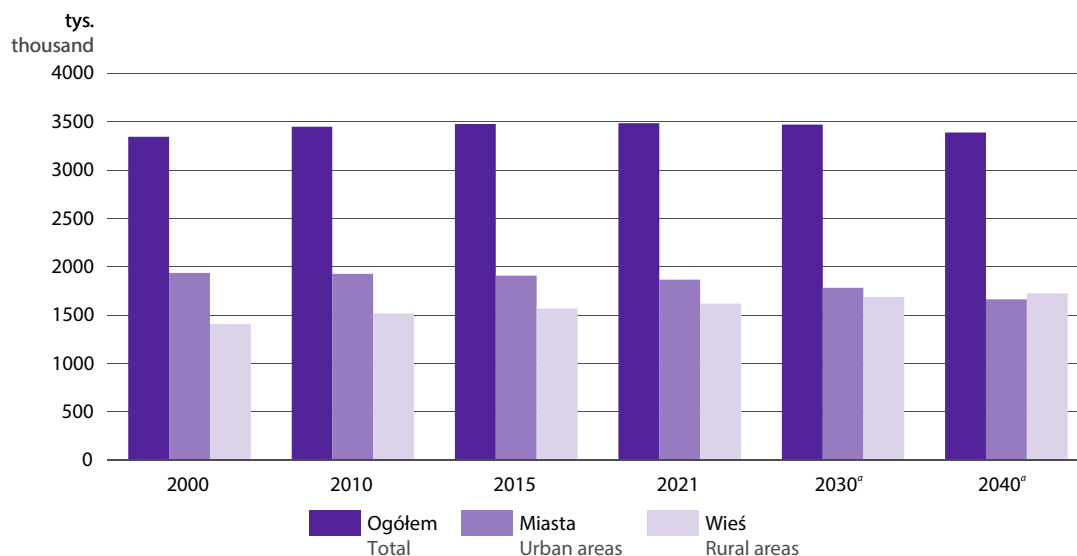
W województwie wielkopolskim od 2010 r. struktura ludności według płci nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których udział w końcu 2021 r. kształtował się na poziomie 51,4%. W Polsce tendencja jest podobna – kobiety w 2021 r. stanowiły 51,7%. Tak jak w latach wcześniejszych współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w województwie wyniósł 106, a w Polsce – 107.

Wykres 15. Liczba ludności w latach 2000–2021 oraz prognoza do 2040 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population in 2000–2021 and projection until 2040

As of 31 December

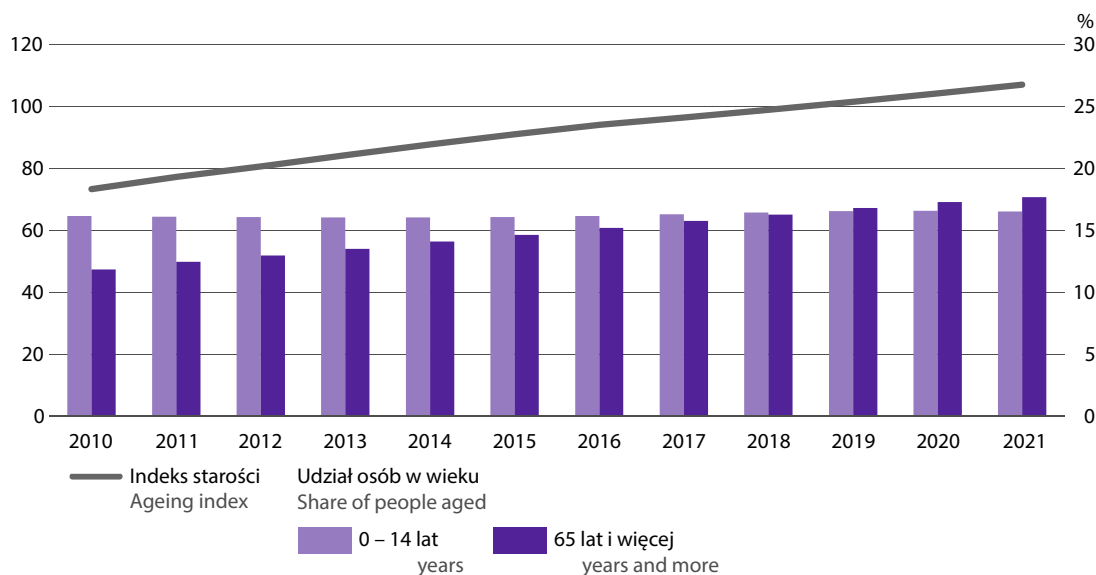
^a Prognoza.
a Projection.

Wykres 16. Indeks starości

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 16. Ageing index

As of 31 December

Obserwacja zmian w strukturze ludności według biologicznych grup wieku potwierdza postępowanie procesu starzenia się mieszkańców województwa. W 2021 r. udział ludności z przedziału wiekowego 0–14 lat w ciągu roku zmniejszył się o 0,1 p.proc. (do 16,5%). Udział ludności w wieku 65 lat i więcej, określany jako współczynnik starości demograficznej, wzrósł o 0,4 p.proc. (do 17,7%), natomiast o podobną wielkość zmniejszył się odsetek ludności w wieku 15–64 lata (do 65,8%). Indeks starości czyli relacja

pokoleniowa dziadków i wnuków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat, zwiększył się w ciągu roku o 2,9 do 107,1. W 2010 r. współczynnik starości demograficznej w województwie wynosił 11,8%, a indeks starości 73,3.

Wykres 17. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2021 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

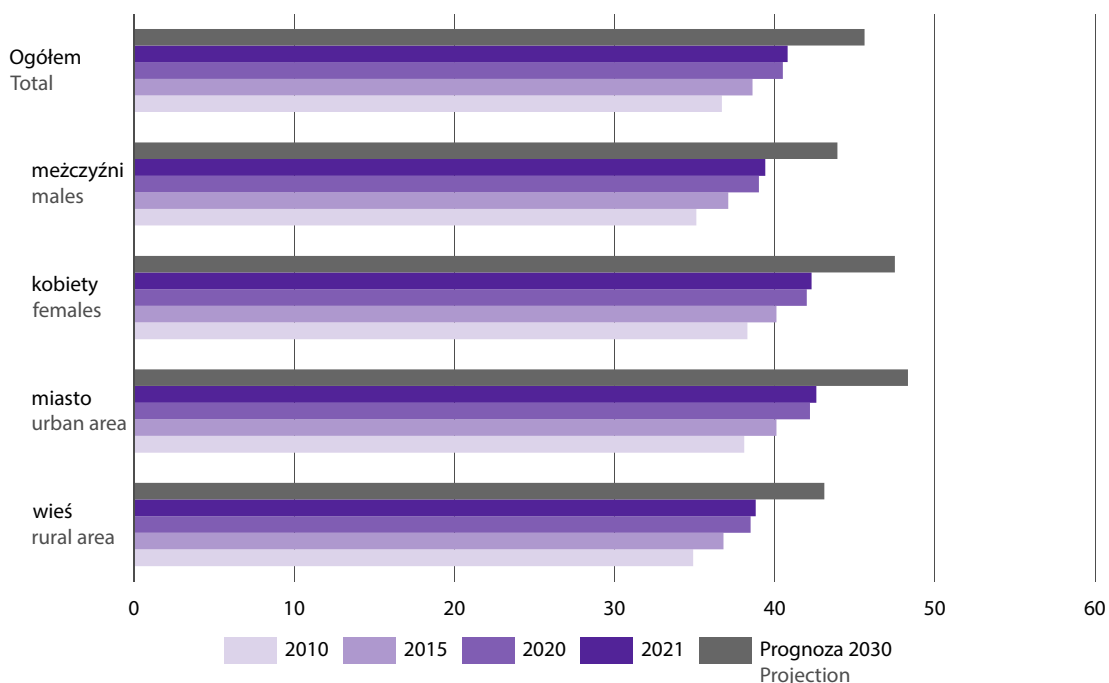
Chart 17. Population by sex and age in 2010, 2021 and 2030

As of 31 December

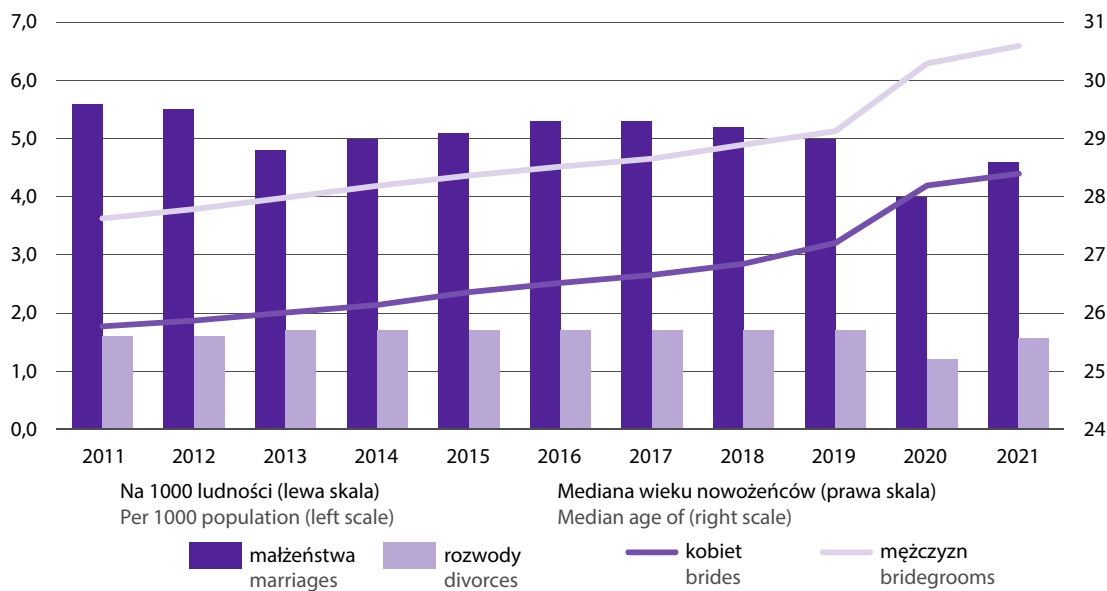
W 2021 r. odnotowano dalsze przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Takie zmiany w strukturze ludności spowodowały zwiększenie współczynnika obciążenia demograficznego, określającego liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2021 r. w wielkopolskim współczynnik ten wyniósł 68,5 (wobec 67,5 w poprzednim roku i 54,2 w 2010 r.) i kształtował się o 0,5 p.proc. niżej niż przeciętnie w kraju (69,0).

Wykres 18. Mediana wieku ludności
Chart 18. Median age of population

Mediana wieku, wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już osiągnęła, a druga połowa jeszcze nie przekroczyła, przesunęła się z 36,7 lat w 2010 r. do 40,5 lat w 2020 r. i do 40,8 w 2021 r. Kobiety w wielkopolskim były średnio o 3 lata starsze od mężczyzn (w 2021 r. wiek środkowy kobiet wyniósł 42,3 lat, a mężczyzn 39,4); wyższa mediana wieku charakteryzowała też mieszkańców miast (42,6 lat wobec 38,8 lat na wsi).

Wykres 19. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010–2021
Chart 19. Marriages contracted and divorces in 2010–2021

W 2021 r. w urzędach stanu cywilnego zarejestrowano 15916 nowo zawartych małżeństw, tj. o 1899 więcej niż przed rokiem, ale o 5275 mniej niż w 2010 r. Wyższy niż przed rokiem był współczynnik małżeństw na 1000 ludności, który w 2021 r. osiągnął poziom 4,6 (wobec 4,0 w 2020 r. i 6,2 w 2010 r.). We wszystkich analizowanych latach liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była wyższa w województwie wielkopolskim niż średnio w Polsce. Współczynnik rozwodów na 1000 mieszkańców województwa wyniósł w 2021 r. 1,56 (w kraju 1,59).

W 2021 r. w wielkopolskim zarejestrowano 33512 urodzeń żywych, tj. o 2373 mniej niż przed rokiem i o 7397 mniej niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności osiągnął 9,60 wobec 10,25 w 2020 r. i 10,58 w 2015 r. Współczynnik dzietności wyniósł 1,446 wobec 1,507 przed rokiem (w kraju 1,320 wobec 1,378). Wyższym poziomem współczynnika charakteryzowały się obszary wiejskie 1,471 wobec 1,421 w miastach (w kraju 1,301 wobec 1,331). Mediana wieku matek w 2021 r. wynosiła 30,2 lat.

W 2021 r. w województwie zmarło 43096 osób, tj. o 3083 osób więcej niż przed rokiem i o 12059 osób więcej niż w 2010 r. Ogólny współczynnik zgonów na 1000 ludności wyniósł 12,34, natomiast rok wcześniej 11,43, a w 2010 r. 9,02. Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) w 2021 r. przyjął wartość 3,76, wobec 3,32 w 2020 r. i 4,40 w 2010 r.

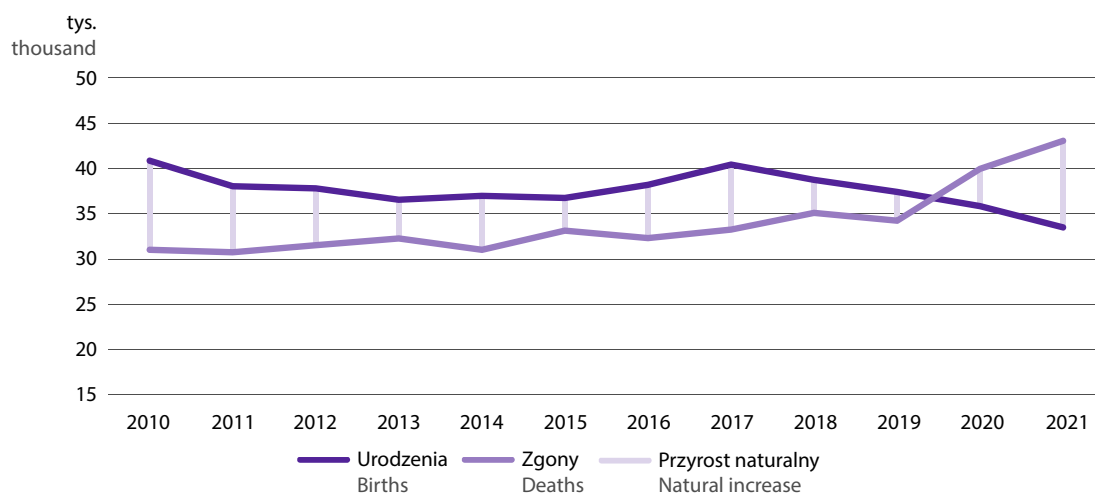
W 2020 r. najczęstsze przyczyny zgonów w województwie były takie same jak w kraju. Choroby układu krążenia odpowiadały za 32,0% zgonów w województwie (w Polsce 36,6%), a nowotwory za 24,9% (w Polsce 22,8%). Wpływ na nadmiarową liczbę zgonów miała również pandemia COVID-19, która spowodowała 9,6% zgonów (w Polsce 8,7%).

W 2021 r. w województwie wielkopolskim zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ukształtowała się na poziomie -9584, rok wcześniej wyniosła -4128, a w 2010 r. - +9872. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności osiągnął wartość -2,75 i był niższy niż w 2020 r. (-1,18) oraz niższy niż w 2010 r. (+2,87). Omawiany wskaźnik dla Polski przyjmował znacznie niższe wartości we wszystkich analizowanych okresach, a w 2021 r. ukształtował się na poziomie -4,93.

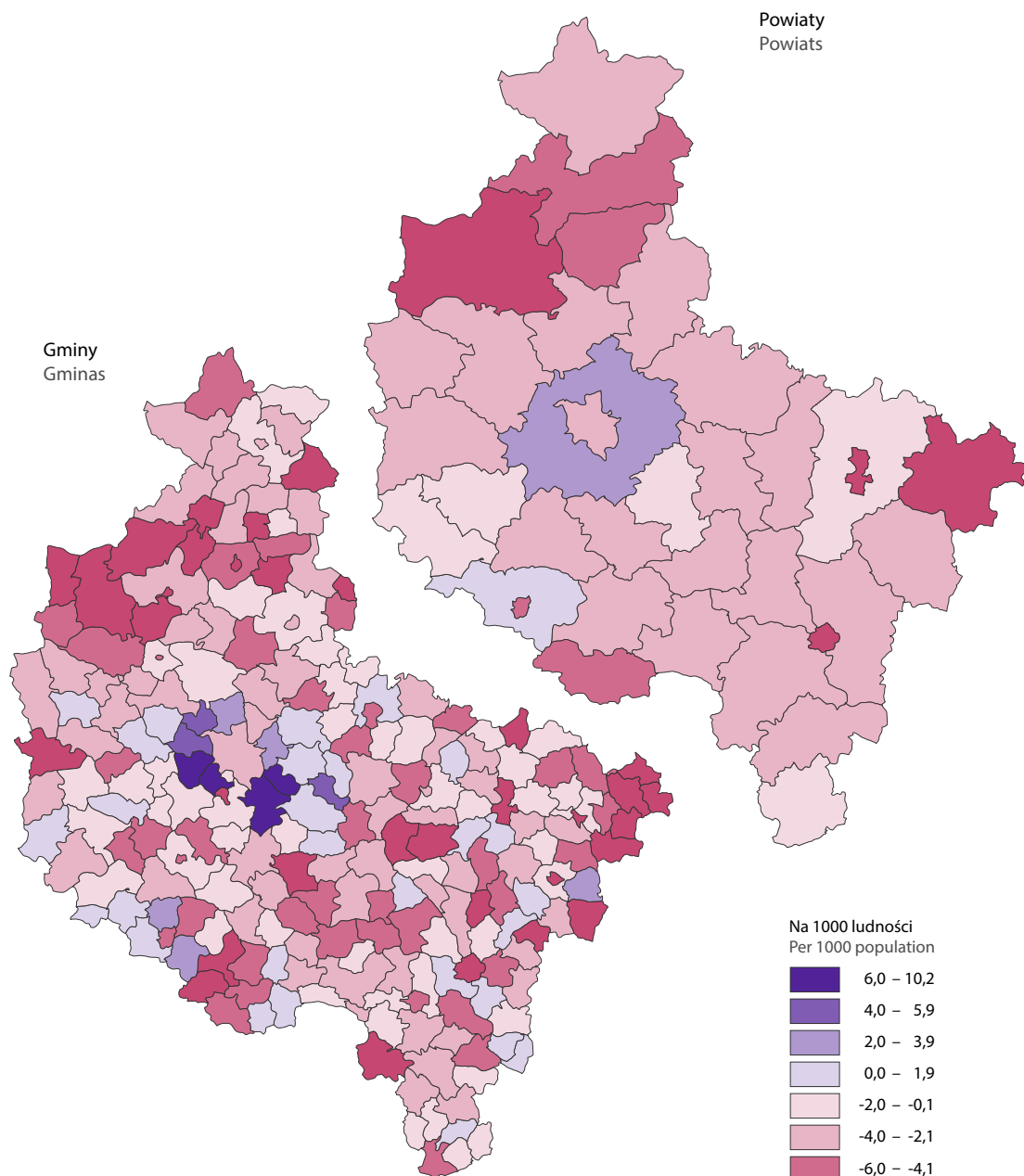
W województwie współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności przyjmował wartości dodatnie tylko w 2 z 35 powiatów. Najwyższe wartości tego miernika występowały w powiecie poznańskim (+2,50) oraz leszczyńskim (+0,12), a najniższe w Kaliszu (-7,69), Koninie (-7,21), powiecie czarnkowsko-trzcianec-kim (-6,34) oraz kolskim (-6,27).

Wykres 20. Ruch naturalny ludności w latach 2010–2021

Chart 20. Vital statistics of populaton in 2010–2021

Mapa 19. Przyrost naturalny ludności w 2021 r.
Map 19. Natural increase/decrease in 2021

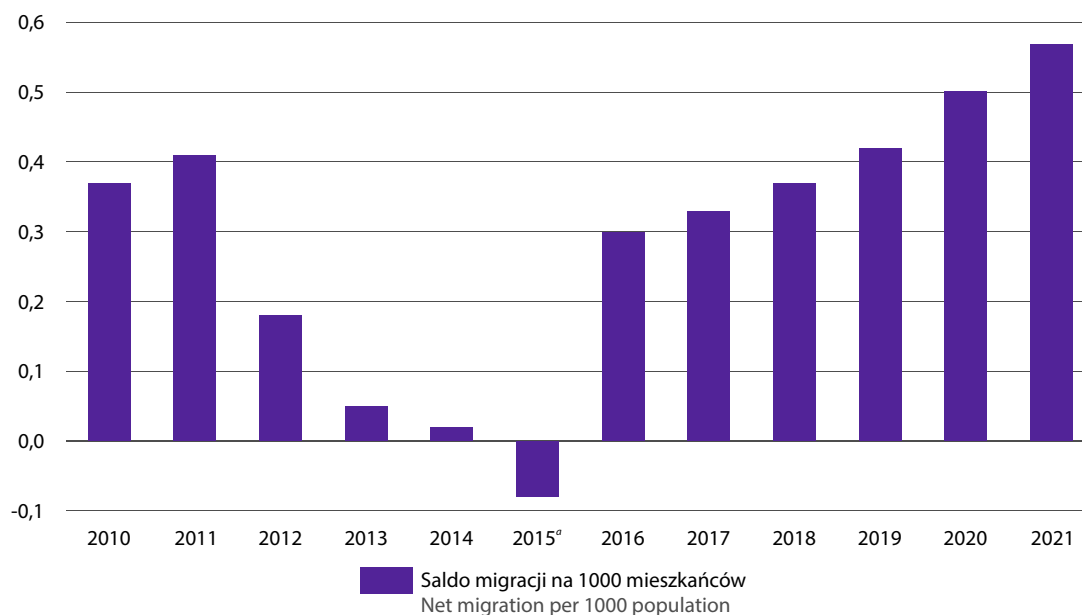

Wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji. W 2021 r. odpływ w ruchu wewnętrznym dotyczył tu 42,5 tys. osób, natomiast napływ migracyjny objął 44,3 tys. osób. Większą liczebność migrantów (przybywających i emigrujących łącznie) zanotowano jedynie w województwach mazowieckim i śląskim.

Ponad 80% przemieszczeń migracyjnych dokonuje się w ramach województwa zamieszkania. Podobnie jak w poprzednich latach, dla opuszczających wielkopolskie w 2021 r. cel migracyjny najczęściej stanowiły województwa: dolnośląskie, mazowieckie i kujawsko-pomorskie. Do wielkopolskiego migrowali natomiast przede wszystkim mieszkańcy: kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego i lubuskiego.

Odpływ migracyjny w miastach dotyczył 24,2 tys. osób. Ze wsi wymeldowało się w tym czasie 18,3 tys. osób. Różnica między napływem a odpływem migracyjnym w ruchu wewnętrznym w wielkopolskim wyniosła +1799 osób (wobec +1491 w 2020 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – saldo miało wartość ujemną (-7209). Pod względem salda migracji wewnętrznej wielkopolskie lokowało się na 5. miejscu po województwach: mazowieckim, pomorskim, małopolskim i dolnośląskim. W pozostałych województwach odpływ migracyjny przewyższał napływ, co oznacza ujemne saldo migracji wewnętrznej.

Wykres 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w latach 2010–2021
Chart 21. Net migration of population for permanent residence in 2010–2021

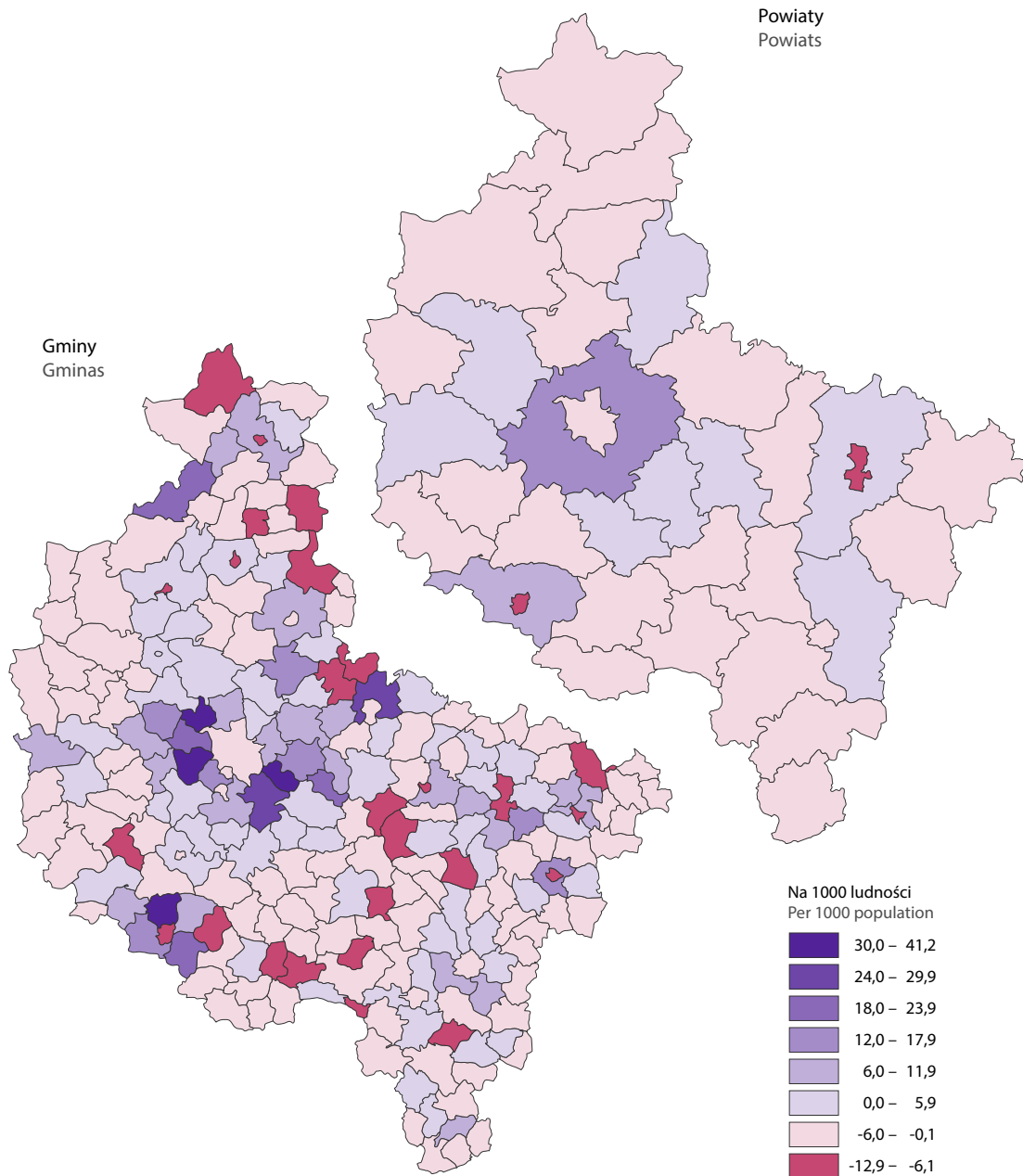
^a W przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r.
^a In case of the international migration – data for 2014.

Z zagranicy (głównie z Ukrainy, Wielkiej Brytanii i Niemiec) w celach migracyjnych do województwa wielkopolskiego w 2021 r. przybyło 1017 osób, natomiast za granicą (głównie w Niemczech, Wielkiej Brytanii i Holandii) osiedliło się na stałe 816 mieszkańców regionu. Wśród emigrantów osoby w wieku 25–44 stanowiły 56,7%. Natomiast wśród imigrantów było sporo dzieci w wieku 0–4 lata, które stanowiły 22,1%, a osób w wieku 25–44 lat było 36,5%.

W 2021 r. saldo migracji stałej (wewnętrznej i zewnętrznej) liczone na 1000 ludności wyniosło +0,57 wobec +0,50 przed rokiem. W miastach, gdzie odpływ ludności był większy od napływu, saldo migracji było ujemne, a współczynnik wyniósł -3,82 (wobec +5,68 na wsi). W kraju saldo migracji stałej kształtowało się na poziomie +0,09 wobec +0,12 w 2020 r.

Dodatknie saldo migracji stałej odnotowano tylko w 10 spośród 35 powiatów. W pozostałych odpływ migracyjny przewyższał napływ. Najwyższe wartości współczynnika migracji stałej na 1000 mieszkańców zanotowano w powiatach: poznańskim (+14,04) oraz leszczyńskim (+10,78), a najniższe w Koninie (-8,62) oraz Lesznie (-7,16).

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2021 r.
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2021

Edukacja Education

W roku szkolnym 2020/21 w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i policealnych oraz szkołach dla dorosłych w województwie wielkopolskim uczyło się łącznie 480,3 tys. osób, tj. o 0,7% więcej niż przed rokiem. W tym okresie wzrosła również liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym o 2,4% wobec roku poprzedniego i wyniosła 143,8 tys. dzieci. Liczba osób studiujących na wielkopolskich uczelniach (łącznie z filiami) w ciągu roku zwiększyła się o 3,7%.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Według stanu na koniec września 2020 r., w województwie wielkopolskim działalność edukacyjną prowadziło 2026 placówek wychowania przedszkolnego, tj. o 23 więcej niż w poprzednim roku szkolnym i o 345 więcej niż w 2010 r. Liczba ta obejmowała: 1379 przedszkoli (więcej o 33 niż przed rokiem i o 467 niż w 2010 r.), 1 zespół wychowania przedszkolnego, 63 punkty przedszkolne oraz 583 oddziały przy szkołach podstawowych.

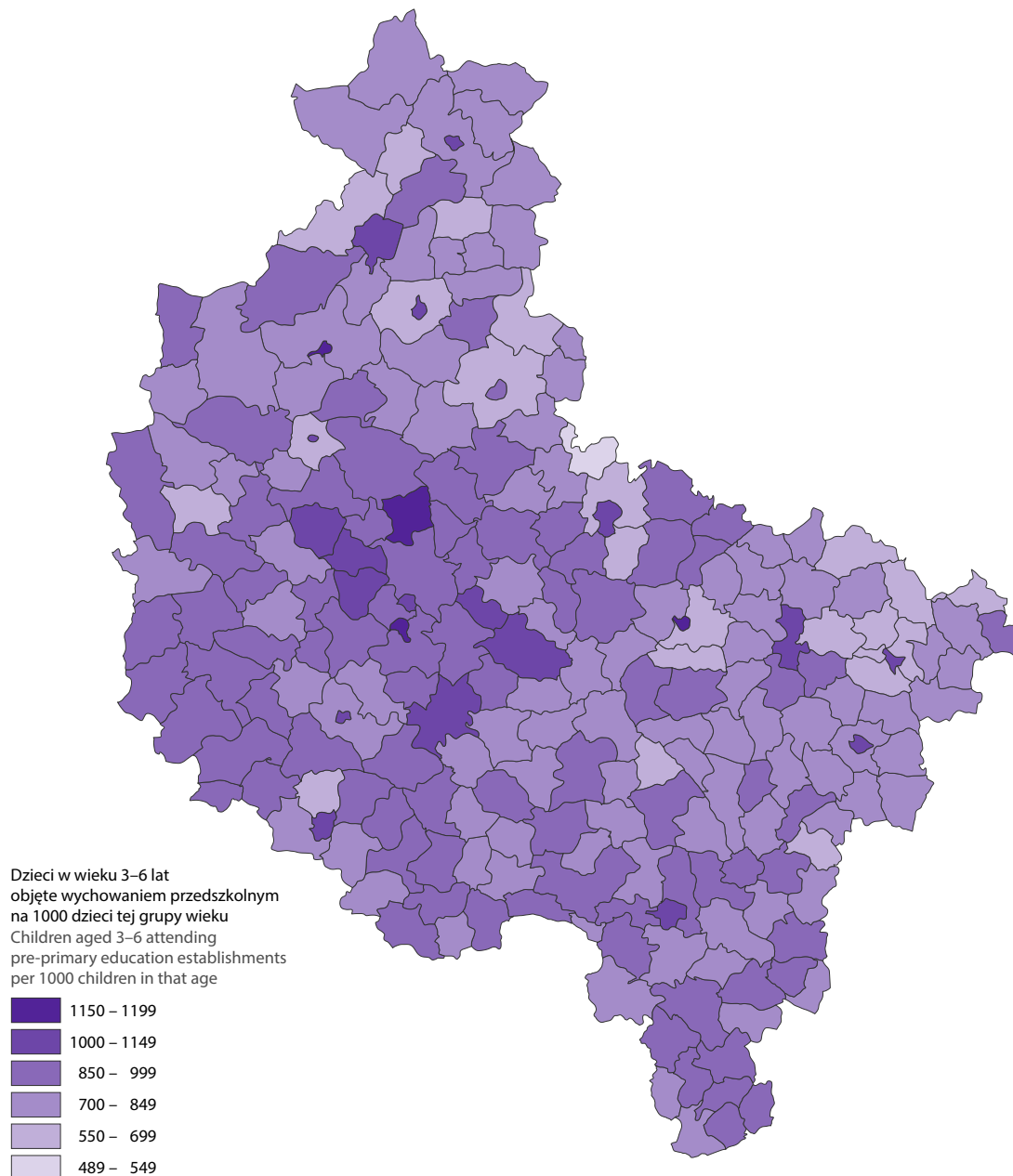
Tabela 11. Wychowanie przedszkolne^a
Table 11. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2019/20	2020/21
Placówki: Establishments:	1681	1849	2003	2026
miasta urban areas	746	894	992	1007
wieś rural areas	935	955	1011	1019
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	912	1184	1346	1379
w tym specjalne of which special	4	11	24	25
Dzieci: Children:	108139	113309	140364	143787
miasta urban areas	70392	71244	84804	86698
wieś rural areas	37747	42065	55560	57089
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	29431	5768	34977	37247
5 lat 5	30345	40259	36369	36391

^a W latach szkolnych 2015/16–2020/21 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a In the school years 2015/16–2020/21 including children staying in the units performing health care activities.

Wychowaniem przedszkolnym objęto 143,8 tys. dzieci (o 0,7% więcej niż w poprzednim roku i o 33,0% więcej niż w 2010 r.), w tym 140,5 tys. w wieku 3–6 lat. Na 1000 dzieci z tej grupy wiekowej w zajęciach placówek wychowania przedszkolnego uczestniczyło 916 dzieci w województwie (podobnie jak rok wcześniej) i 901 w kraju (904 rok wcześniej). W roku szkolnym 2010/11 było to odpowiednio 724 i 680.

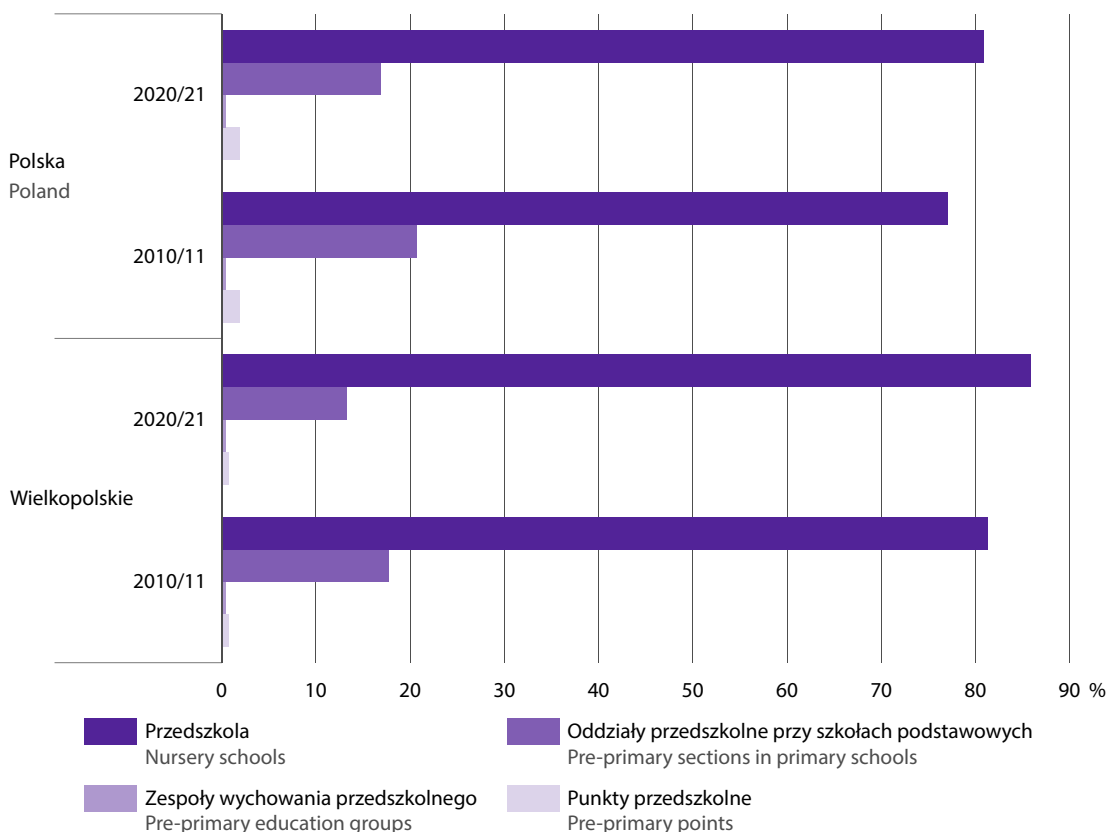
Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2020/21
 Map 21. Pre-primary education in the 2020/21 school year

Połowa placówek wychowania przedszkolnego była zlokalizowana na wsi, ale udział dzieci z terenów wiejskich w ogólnej liczbie objętych edukacją przedszkolną był mniejszy niż w miastach i w 2020 r. wyniósł 39,7% (o 0,1 p.proc. więcej niż przed rokiem). Większość (75,8%) oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w województwie mieściło się na wsi, gdzie stanowiły 43,4% wszystkich placówek edukacji przedszkolnej.

Na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w wielkopolskim przypadła przeciętnie 71 dzieci (w miastach 86; na wsi 56), w tym w przedszkolach – 90 dzieci (w miastach 99, na wsi 79). W kraju wskaźniki te były nieco niższe i wyniosły 64 dzieci w placówkach ogółem i 87 w przedszkolach. W porównaniu z 2010 r. liczba dzieci przypadających na 1 placówkę wzrosła o 7 w województwie i o 8 w kraju.

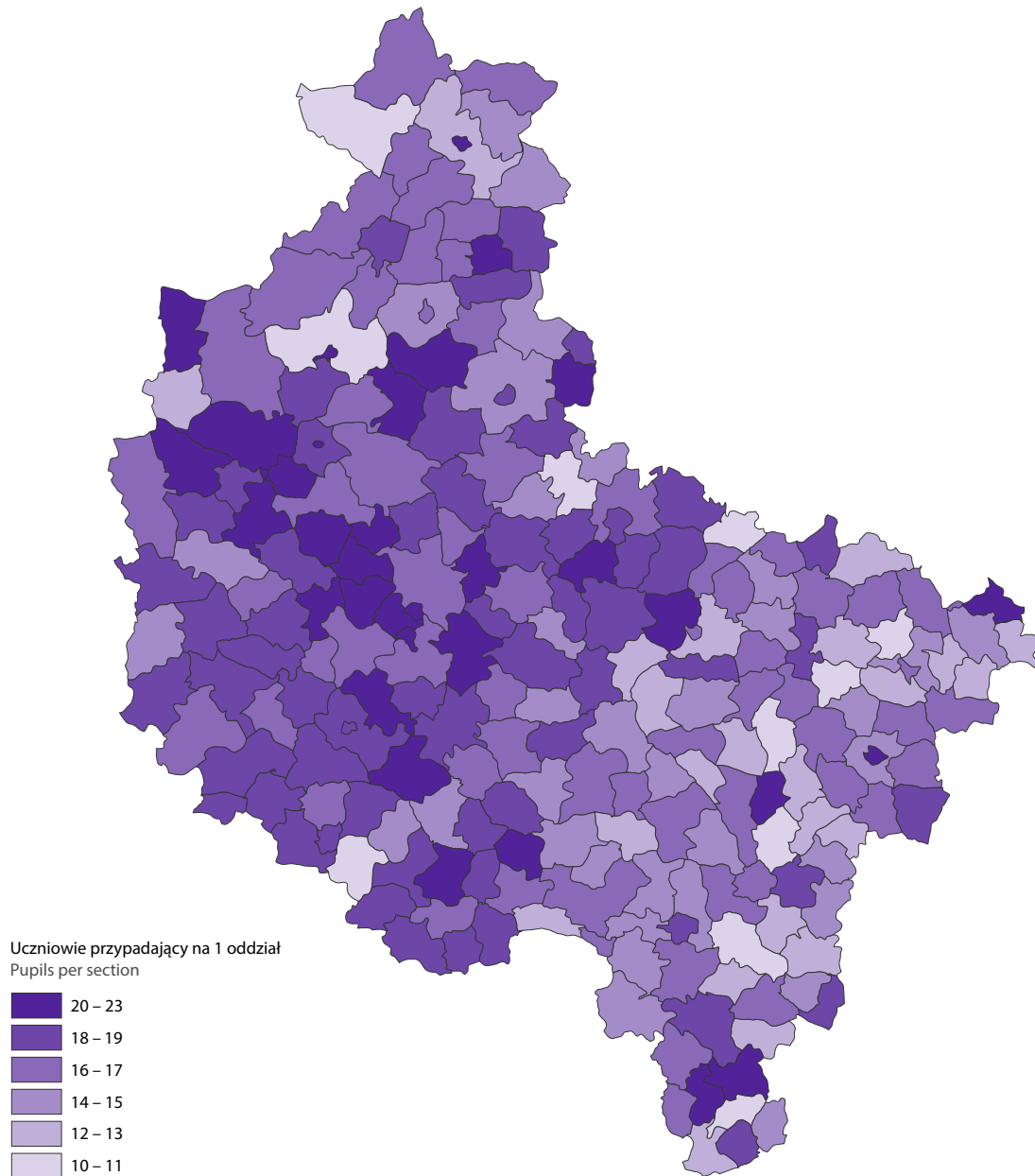
Wykres 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 22. Children in pre-primary education establishments

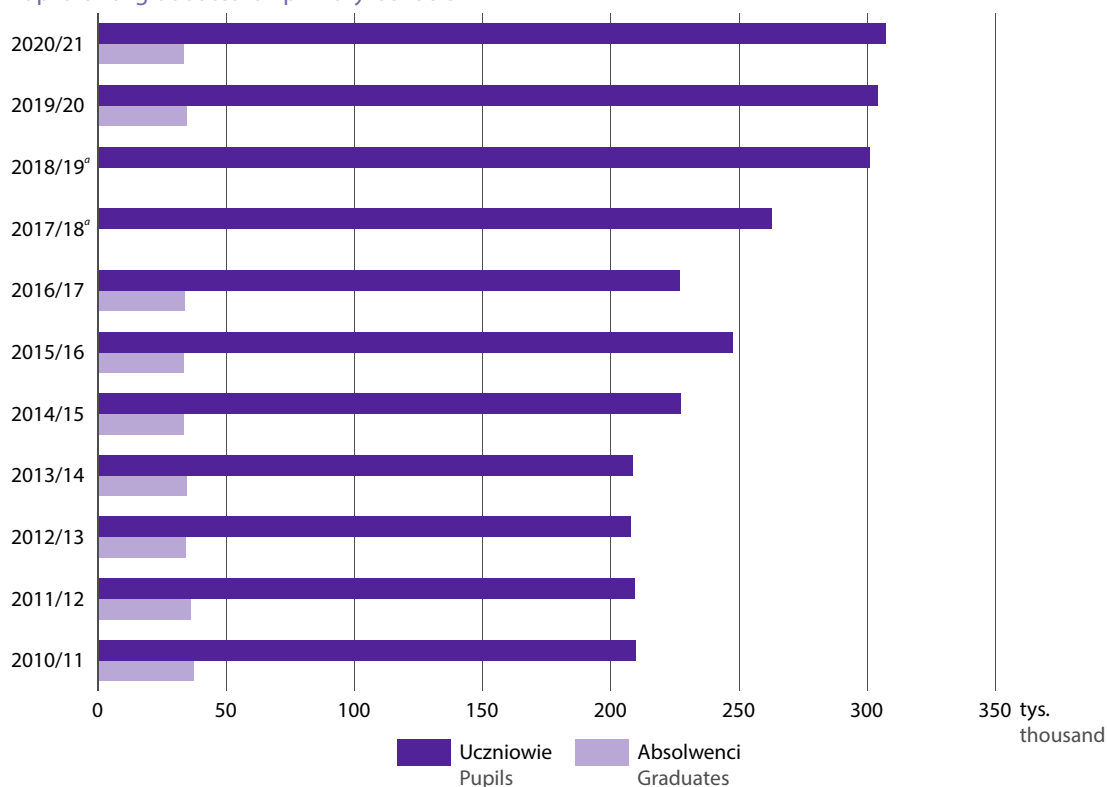
We wrześniu 2020 r. nowy rok szkolny rozpoczęły 1303 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (o 11 mniej niż przed rokiem), w tym 81 szkół specjalnych (o 2 więcej). W zdecydowanej większości były to szkoły publiczne (87,9%, w porównaniu z poprzednim rokiem spadek udziału o 0,2 p.proc.). Nauczanie w zakresie szkoły podstawowej objęło łącznie 307,6 tys. uczniów (o 1,0% więcej niż przed rokiem), w tym 4,5 tys. w szkołach specjalnych (wzrost o 2,5%). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 181,7 tys. dzieci i młodzieży (o 0,8% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), natomiast na wsi uczyło się 126,0 tys. osób (o 1,5% więcej). Naukę w klasie pierwszej we wrześniu 2020 r. rozpoczęło 37,2 tys. uczniów, tj. o 3,8% mniej niż przed rokiem, a pierwszoklasiści stanowili 12,1% ogółu uczniów szkół podstawowych (wobec 12,7% w roku szkolnym 2019/20). W czerwcu 2020 r. naukę w klasie ósmej zakończyło 33,7 tys. absolwentów, tj. o 2,9% mniej niż przed rokiem.

Na 1 szkołę podstawową dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) w roku szkolnym 2020/21 w wielkopolskim przypadła średnio 248 uczniów, tj. o 5 więcej niż przed rokiem i o 21 więcej niż przeciętnie w kraju (227 uczniów wobec 224 przed rokiem). Wyższy wskaźnik notowano w miastach, gdzie wyniósł on 408 uczniów na szkołę wobec 159 na wsi (przed rokiem 404 wobec 155). Największe obciążenie obserwowano w Lesznie (443 uczniów na szkołę) i Koninie (441), a także w powiatach: poznańskim (378), międzychodzkiem (353), Poznaniu (346), Kaliszu (333), obornickim (309) oraz pilskim (308). Najmniej uczniów na szkołę przypadło w powiatach kaliskim (136), konińskim (156) i kolskim (161). W szkołach podstawowych specjalnych przeciętna liczba uczniów wyniosła 55 osób, tak samo jak w poprzednim roku.

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2020/21
Map 22. Pupils in primary schools in the 2020/21 school year

Wykres 23. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
 Chart 23. Pupils and graduates of primary schools

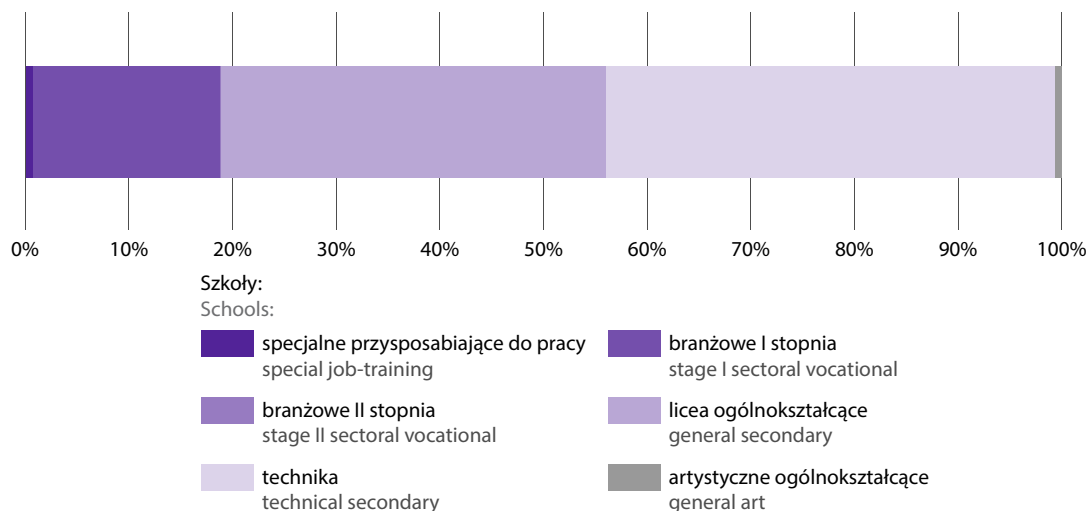

^a Brak absolwentów w związku z wprowadzeniem zmian tzn. powrotu do 8-letniej szkoły podstawowej.
^a No graduates due to introduction of change, i.e. return to the 8-year primary school.

W roku szkolnym 2020/21 działalność oświatową w województwie wielkopolskim prowadziły 583 szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży (o 17 więcej niż przed rokiem), w tym 94 szkoły specjalne. Liczba ta obejmowała 165 szkół branżowych I stopnia, 9 rozpoczynających działalność szkół branżowych II stopnia, 193 licea ogólnokształcące, 160 techników, 50 specjalnych szkół przysposabiających do pracy i 6 szkół artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe. Łącznie w tych szkołach kształciło się 147,6 tys. uczniów, tj. o 1,3% więcej niż przed rokiem. Wzrost liczby uczniów w szkołach branżowych I stopnia wyniósł 2,4%, a w technikach 1,4%.

Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej uczniów skupiały technika (63,9 tys. osób, tj. 43,3% ogółu uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży). Drugą pozycję zajęły licea, do których uczęszczało 54,8 tys. uczniów, tj. 37,1%. Następne w kolejności były szkoły branżowe, których uczniowie (łącznie ze szkół I i II stopnia) stanowili 18,1% (26,7 tys. uczniów). Do specjalnych szkół przysposabiających do pracy uczęszczało 1,2 tys. uczniów (tj. 0,8%), a w szkołach artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe uczyło się 1,0 tys. uczniów (tj. 0,6%).

Wykres 24. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2020/21
 Chart 24. Students of post-primary schools by types in the 2020/21 school year

W szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży, zgodnie ze strukturą demograficzną, nieznacznie przeważali mężczyźni (51,3% ogółu uczniów, a w grupie wieku 15–19 lat odpowiadającej temu poziomowi nauczania ich odsetek wyniósł 51,4%), przy czym udział ten kształtował się różnie w zależności od typu szkoły. W szkołach branżowych I stopnia mężczyźni stanowili 68,8% ogółu uczniów, a w klasach pierwszych szkół II stopnia ich udział sięgał 76,5%. W specjalnych szkołach przysposabiających do pracy udział mężczyzn wynosił 60,6%, a w technikach kształtował się na poziomie 58,6%. Kobiety dominowały w szkołach artystycznych ogólnokształcących, gdzie stanowiły 79,5% oraz w liceach ogólnokształcących – 65,4%.

W czerwcu 2020 r. naukę we wszystkich typach szkół ponadpodstawowych dla młodzieży zakończyło 29,1 tys. uczniów, tj. o 1,7% więcej niż przed rokiem. Najlicniejszą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (12,5 tys., tj. 42,8%).

Naukę w szkołach branżowych I stopnia w czerwcu 2020 r. zakończyło 5,4 tys. uczniów, w tym 172 osoby uczące się w szkołach specjalnych. Najwięcej absolwentów (nie wliczając szkół specjalnych) kształciło się na kierunkach z podgrupy inżynieryjno-technicznej (40,0% ogółu absolwentów szkół branżowych) oraz usług dla ludności (21,4%). Wśród kobiet dominowały kierunki z podgrupy usług dla ludności (55,4%) oraz biznesu i administracji (31,5%).

Naukę w technikach dla młodzieży w czerwcu 2020 r. zakończyło 10,8 tys. uczniów. Absolwenci tych szkół najczęściej kończyli naukę w zakresie kierunków inżynieryjno-technicznych (19,9% ogółu absolwentów techników, poza szkołami specjalnymi), technologii teleinformatycznych (19,0%), usług dla ludności (16,3%) oraz biznesu i administracji (15,9%). Kobiety specjalizowały się szczególnie w kierunkach z podgrupy usług dla ludności (32,1% absolwentek), biznesu i administracji (21,5%) oraz społecznej (18,5%).

W 6 szkołach artystycznych ogólnokształcących w roku szkolnym 2020/21 uczyło się 959 uczniów (o 3 osoby mniej niż rok wcześniej). W czerwcu 2020 r. szkoły te opuściło 179 absolwentów (o 36 osób więcej niż przed rokiem). Uprawnienia zawodowe uzyskało ponadto 74 słuchaczy 9 szkół artystycznych kształcących wyłącznie w zakresie artystycznym, którzy na co dzień uczęszczali do innych szkół.

Wykres 25. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2019/20

Chart 25. Graduates of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2019/20 school year

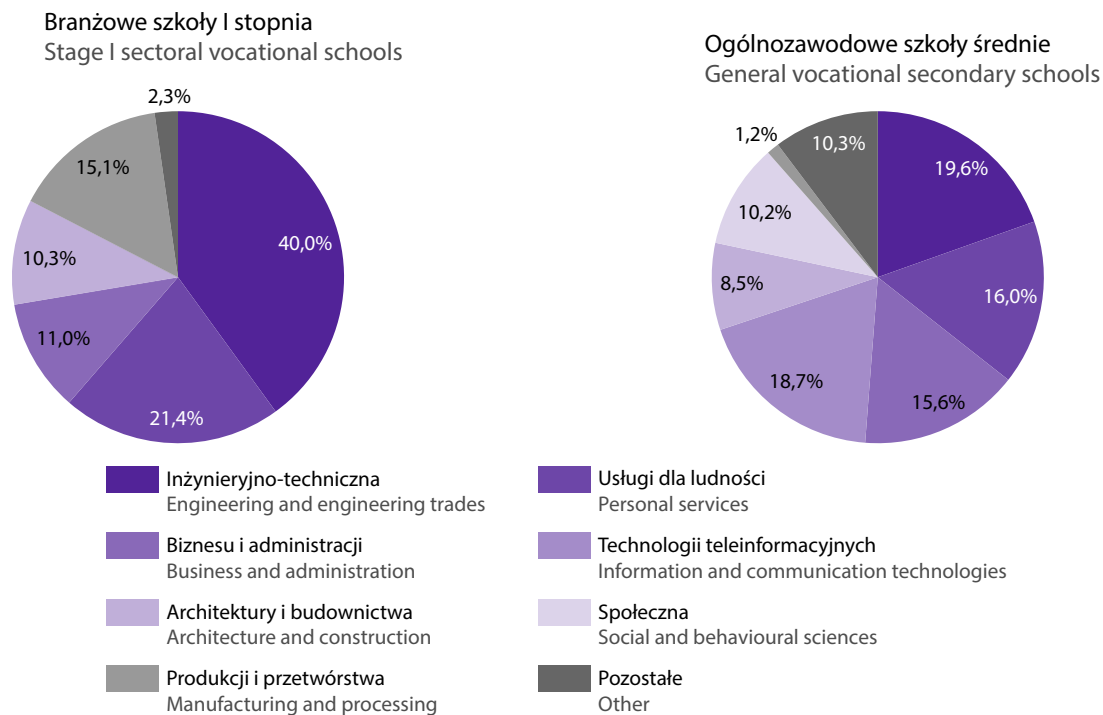

Tabela 12. Osoby, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny

Table 12. Persons who took or passed matriculation exam

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Kobiety Females				
przystąpiło took	18497	13823	12880	14073
zdało passed	15243	10006	9540	10533
Mężczyźni Males				
przystąpiło took	14251	10760	10595	11325
zdało passed	11337	7821	7806	8322

W 2021 r. do egzaminu maturalnego w województwie wielkopolskim przystąpiło 25398 osób, tj o 1,9 tys. więcej niż w roku poprzednim, ale w porównaniu do 2010 r. liczba maturzystów zmniejszyła się o 7,4 tys. osób. Tak jak w poprzednich latach, większość przystępujących do egzaminu dojrzałości stanowiły kobiety (55,4% w 2021 r. oraz 56,5% w 2010 r.), a ich udział w ogólnej liczbie maturzystów w województwie był nieco większy niż w kraju (o 1,4 p.proc w 2021 r. oraz o 0,4 p.proc w 2010 r.).

Zdawalność egzaminu maturalnego w województwie kształtowała się na poziomie 74,2%, tj. o 0,2 p.proc mniej niż przeciętnie w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek osób, które otrzymały pozytywny wynik egzaminu dorosłości wzrósł o 0,3 p.proc., ale pozycja wielkopolskiego wśród innych województw spadła z 5. na 6. miejsce (za podlaskim, mazowieckim, małopolskim, podkarpackim i świętokrzyskim).

W 123 szkołach policealnych w roku szkolnym 2020/21 naukę kontynuowało 15,2 tys. uczniów, tj. o 1,4% więcej niż przed rokiem (liczba szkół zmniejszyła się o 14). Na 1 szkołę policealną w wielkopolskim przypadało średnio 124 uczniów wobec 139 w kraju (przed rokiem 109 wobec 115).

W czerwcu 2020 r. naukę w szkołach policealnych zakończyło 4,7 tys. uczniów, tj. o 15,1% więcej niż przed rokiem. Największym zainteresowaniem słuchaczy szkół policealnych cieszyły się kierunki medyczne, których absolwenci stanowili 32,9% ogółu kończących naukę na poziomie policealnym (w przypadku kobiet 35,2%, a mężczyzn 26,7%). Liczna grupa słuchaczy uzyskała absolutorium w zakresie biznesu i administracji – 17,0% absolwentów (16,9% kobiet i 17,4% mężczyzn). Ponadto, w przypadku kobiet popularne były także kierunki usług dla ludności (19,9% wobec 15,5% dla uczniów ogółem) i artystyczne (8,9%, przy 7,1% dla wartości ogółem), natomiast wśród mężczyzn – kierunki z zakresu higieny i bezpieczeństwa pracy (19,4%, przy 9,7% dla absolwentów ogółem i 6,0% w przypadku kobiet) oraz technologii teleinformatycznych (16,4% wobec 6,4% dla wartości ogółem i 2,7% dla kobiet).

W roku szkolnym 2020/21 w województwie wielkopolskim sieć szkół dla dorosłych zmniejszyła się o kolejnych 9 placówek i obejmowała 6 szkół podstawowych oraz 112 liceów ogólnokształcących. Naukę w szkołach dla dorosłych kontynuowało łącznie 9,9 tys. uczniów, tj. o 17,2% mniej niż przed rokiem. W szkołach dla dorosłych przeważali mężczyźni, którzy stanowili 57,1% wszystkich uczniów. W czerwcu 2020 r. naukę w szkołach dla dorosłych zakończyło 3,6 tys. osób. Liczba absolwentów była o 1,5% mniejsza niż w poprzednim roku.

Według stanu w końcu grudnia 2020 r., podobnie jak przed rokiem, na terenie województwa wielkopolskiego swoją siedzibę miały 32 uczelnie, w tym 13 publicznych. Poza jednostką macierzystą uczelnie te miały 25 filii, z których 15 było zlokalizowanych w innych województwach. Najwięcej filii prowadziła Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu. Ofertę edukacyjną na poziomie wyższym w województwie w roku akademickim 2020/21 uzupełniały również filie i wydziały zamiejscowe 7 uczelni spoza województwa wielkopolskiego.

W roku akademickim 2020/21 na uczelniach mających swoją jednostkę macierzystą na terenie województwa studiowało 127,8 tys. studentów (o 3,7% więcej niż przed rokiem). W liczbie tej było 6,9 tys. cudzoziemców, z których najwięcej (44,2%) pochodziło z Ukrainy. Studenci z wielkopolskich uczelni stanowili 10,5% ogółu osób studiujących w kraju, co lokowało wielkopolskie na 3. miejscu za mazowieckim i małopolskim. Na studiach stacjonarnych kształciło się 60,8% ogólnej liczby studentów (w kraju 65,5%).

Największą uczelnią w wielkopolskim jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (UAM). W roku akademickim 2020/21 na licznych kierunkach tej uczelni, wliczając filie i zamiejscowe ośrodki dydaktyczne (także te zlokalizowane poza granicami województwa), studiowało łącznie 35,1 tys. osób, tj. 27,5% wszystkich studentów kształcących się na wielkopolskich uczelniach.

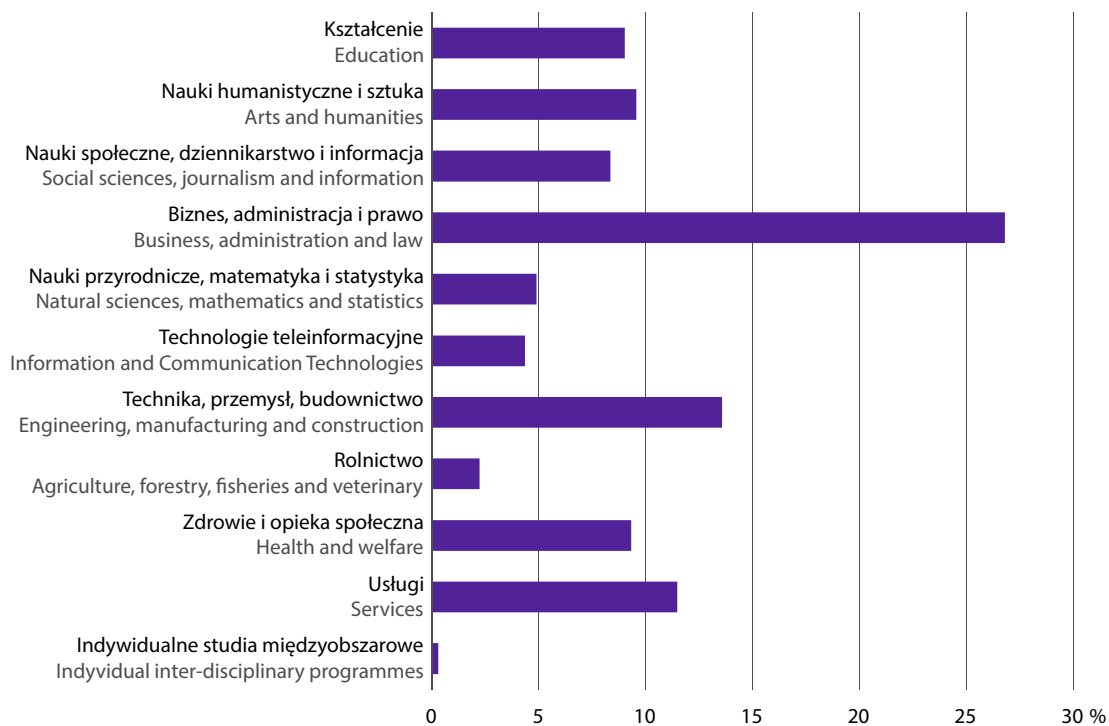
Wskaźnik odnoszący ogólną liczbę studiujących na uczelniach i jednostkach zamiejscowych według faktycznego miejsca studiowania do liczby mieszkańców województwa wyniósł 338 studentów na 10 tys. ludności, przy średniej ogólnopolskiej 318 studentów. Wśród ogółu województw wskaźnik ten lokował wielkopolskie na 5 miejscu w kraju.

Studenci uczący się na wielkopolskich uczelniach (łącznie z filiami i zamiejscowymi jednostkami organizacyjnymi) w roku akademickim 2020/21 kształcili się głównie na kierunkach: biznes, administracja i prawo (26,0% ogółu studentów), nauki humanistyczne i sztuka (12,1%) oraz technika, przemysł, budownictwo (11,5%). Cudzoziemcy wybierali przede wszystkim kierunki z grup: biznes, administracja i prawo (25,8% studentów z zagranicy), zdrowie i opieka społeczna (15,7%) oraz nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja (14,2%).

W 2020 r. dyplomy ukończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich uzyskało łącznie 30,1 tys. absolwentów wielkopolskich uczelni, tj. o 0,2% mniej niż przed rokiem (w kraju spadek wyniósł 6,5%). Pod względem liczby absolwentów wielkopolskie zajęło 3. miejsce wśród województw (za mazowieckim i małopolskim). Wśród absolwentów więcej było kobiet (18,9 tys., tj. 62,7%), a także osób, które studiowały w trybie stacjonarnym (18,1 tys., tj. 60,2%). Najwięcej osób ukończyło w tym czasie studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza (7,3 tys., tj. 24,1% ogółu absolwentów) oraz na Politechnice Poznańskiej (4,5 tys., tj. 14,9%).

Najwięcej absolwentów uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grup: biznes, administracja i prawo (8,1 tys., tj. 26,8%), technika, przemysł, budownictwo (4,1 tys., tj. 13,6%), oraz usługi (3,5 tys., tj. 11,5%).

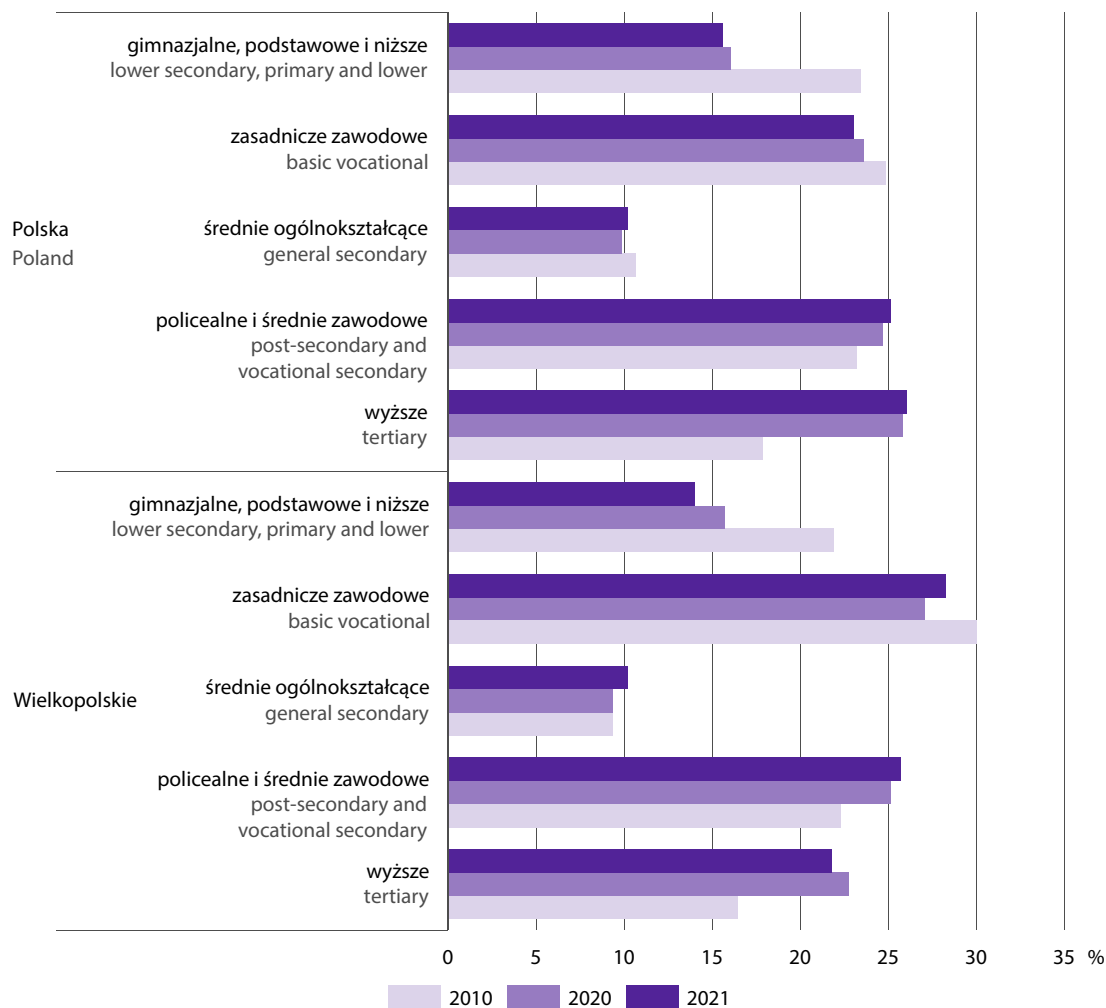
Wykres 26. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2019/20
Chart 26. Graduates by broad fields of education in the 2019/20 academic year

Biorąc pod uwagę nie siedzibę uczelni, ale rzeczywiste położenie jednostki, w końcu grudnia 2020 r. w województwie wielkopolskim faktycznie studiowało 118,1 tys. osób (o 2,8% więcej niż przed rokiem), w tym 2,4 tys. studentów filii i jednostek zamiejscowych 6 uczelni spoza województwa.

Centrum akademickie w województwie wielkopolskim stanowi Poznań, gdzie koncentruje się najwięcej szkół wyższych. W roku akademickim 2020/21 swoją siedzibę miały tu 22 spośród 32 wielkopolskich wyższych uczelni. Działalność dydaktyczną prowadził tu również wydział zamiejscowy Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie. W roku 2020/21 w Poznaniu studiowało łącznie 104,7 tys. osób (o 2,5% więcej niż przed rokiem). Poza Poznaniem siedzibami szkół wyższych są również pozostałe miasta na prawach powiatu, tj. Kalisz (1 uczelnia), Konin (3) i Leszno (2), a także Gniezno (2), Piła (1) i Środa Wielkopolska (1).

Wykres 27. Ludność według poziomu wykształcenia
 Chart 27. Population by level of educational attainment

W wielkopolskim w 2021 r., tak jak w latach ubiegłych, największy odsetek ludności w wieku 15–89 lat miał wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,3%) lub policealne i średnie zawodowe (25,7%), a najniższy średnie ogólnokształcące (10,2%).

Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 21,8% (tj. o 0,9 p.proc. mniej niż rok wcześniej, ale o 5,4 p.proc. więcej niż w 2010 r.). Udział osób z najniższym wykształceniem wyniósł 14,0% i odnotowano dla niego największe zmiany zarówno wobec roku 2010, jak i 2020 (tj. spadek o odpowiednio 7,9 p.proc. i 1,7 p.proc.).

W 2020 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale oświata i wychowanie wyniosły w województwie wielkopolskim 7617,9 mln zł, o 6,2% więcej niż w roku poprzednim. Ponad 85,0% wydatków było poniesionych przez gminy i miasta na prawach powiatu, a 15,4% przez stolicę województwa.

Zasoby pracy

Labour resources

Populacja bezrobotnych w ciągu 2021 r. zmniejszyła się o 18,2% do poziomu 49,9 tys. osób, ale nadal była o 3,5 tys. osób (tj. o 7,6%) wyższa niż w 2019 r. czyli przed pandemią COVID-19. Wciąż istotny problem stanowiło zjawisko długotrwałego bezrobocia.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim na koniec grudnia 2021 r. wyniosła 3,1%, co w skali roku oznacza spadek o 0,6 p.proc. Wskaźnik ten nadal pozostaje najniższy w kraju, kształtując się o 2,3 p.proc. poniżej wskaźnika ogólnopolskiego. W żadnym z powiatów nie wzrosła stopa bezrobocia rejestrowanego.

Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia były wyższe niż rok wcześniej oraz przekraczały wartości w kraju.

W 4 kwartale 2021 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie liczyła 1671 tys. osób, biernych zawodowo – 1101 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (1628 tys. osób) i bezrobotni (43 tys.).

Liczba aktywnych zawodowo w 4 kwartale 2021 r. zwiększyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku o 4,5%, a w odniesieniu do 4 kw. 2015 r. wzrosła o 26,4%. W omawianym okresie współczynnik aktywności zawodowej w wielkopolskim ukształtował się na poziomie 60,3% (w kraju 58,0%). W województwie zaobserwowano wzrost aktywności zawodowej, a opisując ją współczynnik zwiększył się o 2,9 p.proc. wobec notowanego rok wcześniej oraz o 2,7 p.proc. w odniesieniu do analogicznego kwartału 2015 r. (w skali kraju zaobserwowano wzrosty odpowiednio o 1,9 p.proc. i 2,2 p.proc.).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie wielkopolskim w 4 kwartale 2021 r. wzrósł o 2,3 p.proc. w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku i wyniósł 58,7% (w kraju 56,3%; wzrost o 2,0 p.proc.).

Tabela 13. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat 4 kwartale według BAEL
Table 13. Economic activity of the population aged 15–89 in the 4th quarter by LFS

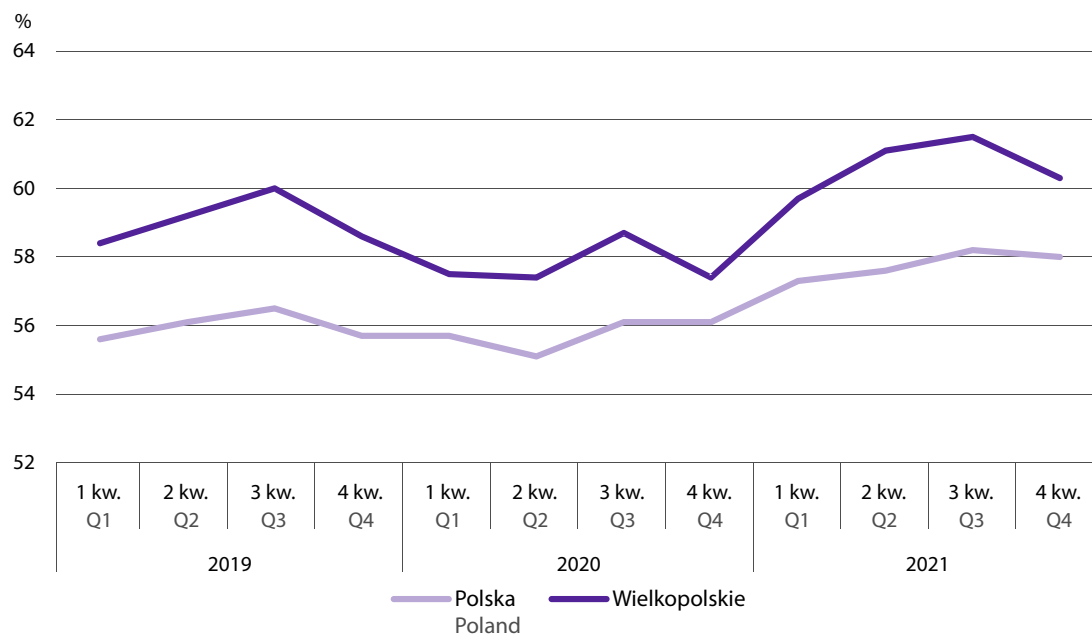
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1451	1322	1599	1671	17278
pracujący employed persons	1324	1256	1570	1628	16780
bezrobotni unemployed persons	127	66	29	43	497
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1115	972	1187	1101	12529
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	56,5	57,6	57,4	60,3	58,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	51,6	54,8	56,4	58,7	56,3
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	8,8	5,0	1,8	2,6	2,9

W 4 kwartale 2021 r. zbiorowość biernych zawodowo stanowiła 39,7% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15–89 lat. Udział biernych zawodowo w ogólnej liczbie ludności kraju w tym wieku ukształtował się na poziomie 42,0%. W ciągu roku liczba biernych zawodowo w wielkopolskim zmniejszyła się o 7,2%, ale w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. wzrosła o 13,3%. W skali kraju w tym czasie liczebność analizowanej populacji zmniejszyła się odpowiednio o 5,1% i 8,0%.

W 4 kwartale 2021 r. bierni zawodowo jako główne przyczyny bierności wskazywali: emeryturę (50,6% badanej zbiorowości), naukę i uzupełnianie kwalifikacji zawodowych (22,1%) oraz chorobę i niepełnosprawność (11,3%). Odsetek osób zniechęconych bezskutecznością poszukiwania pracy, tj. brakiem szans na otrzymanie odpowiedniego zatrudnienia lub wyczerpaniem możliwości znalezienia pracy, wyniósł 0,8%.

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 28. Activity rate by quarters

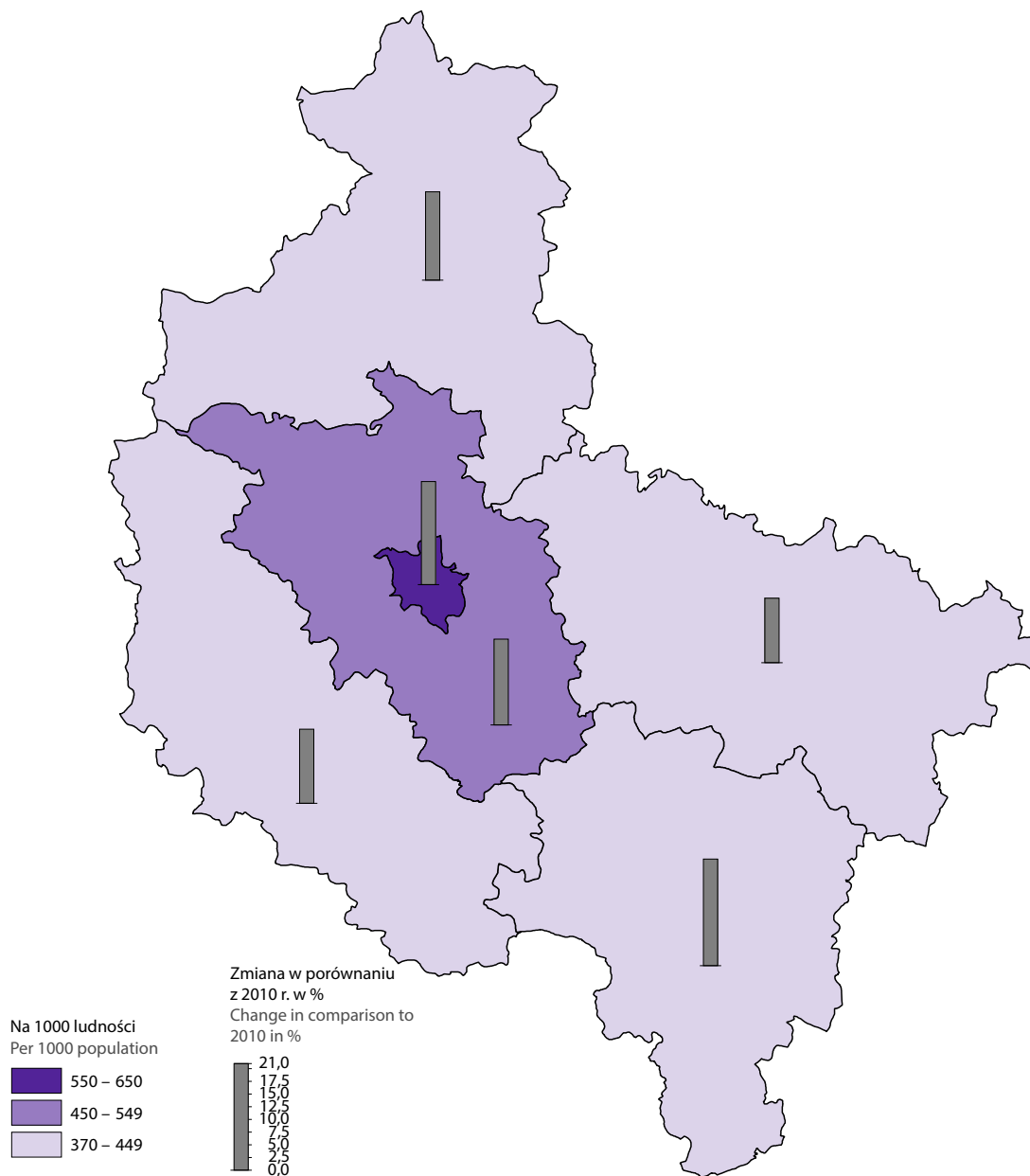

W 2020 r. liczba pracujących w województwie wielkopolskim, ujętych według faktycznego miejsca pracy, ukształtowała się na poziomie 1577,7 tys. osób, tj. o 0,3% niższym w stosunku do poprzedniego roku (w kraju spadek o 0,6%).

Liczba pracujących w przemyśle i budownictwie wyniosła 498,9 tys. osób, co stanowiło 31,6% ich ogółu w województwie. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pracujących wzrosła jedynie w grupie sekcji handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja (o 0,1%), natomiast zmniejszyła się w grupach: działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości (o 3,8%), przemysł i budownictwo (o 0,6%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 0,4%) oraz pozostałe usługi (o 0,1%).

W końcu grudnia 2021 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa wielkopolskiego wyniosła 49,9 tys., co stanowiło 5,6% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. Populacja bezrobotnych w ciągu 2020 r. zmniejszyła się o 11,1 tys., tj. o 18,2%, ale nadal była o 3,5 tys. osób (tj. o 7,6%) wyższa niż w 2019 r. czyli przed pandemią COVID-19. W skali kraju na koniec 2021 r. liczba bezrobotnych była o 14,5% mniejsza niż rok wcześniej, ale w stosunku do 2019 r. wyższa o 3,3%.

Mapa 23. Pracujący^a w 2020 r.
 Map 23. Employed persons^a in 2020

^a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

^a Excluding employees in the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, by actual workplace and kind of activity.

W województwie wielkopolskim w końcu 2021 r. wzrost liczby bezrobotnych, w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano w dwóch powiatach: grodziskim (o 0,6%) i gnieźnieńskim (o 0,5%), w pozostałych powiatach nastąpił spadek liczby bezrobotnych, najwyższy w powiecie kolskim (o 37,5%), leszczyńskim (o 31,8%), ostrzeszowskim (o 30,9%) oraz czarnkowsko-trzcianeckim (o 30,2%).

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim w pięciu pierwszych miesiącach 2021 r. była wyższa od notowanej w analogicznych okresach 2020 r., lecz począwszy od czerwca nastąpiła zmiana trendu. Podobna sytuacja wystąpiła w kraju. Maksymalny wzrost wyniósł 0,9 p.proc. (w kraju 1,1 p.proc.), a największy spadek 0,6 p.proc. (w kraju 0,9 p.proc.).

W końcu grudnia 2021 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce osiągnęła 5,4%, tj. o 0,9 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 4,3 p.proc. mniej w porównaniu z 2015 r. W końcu grudnia 2021 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim wyniosła 3,1%, tj. o 0,6 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 3,0 p.proc. mniej w stosunku do 2015 r. Wskaźnik ten nadal pozostaje najniższy w kraju, kształtując się o 2,3 p.proc. poniżej wskaźnika ogólnopolskiego.

W powiatach gnieźnieńskim i grodziskim stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu roku nie zmieniła się w porównaniu do roku wcześniejszego. W pozostałych powiatach odnotowano spadek stopy bezrobocia w skali roku, w tym najwyższy w powiatach: średzkim i kolskim (po 1,7 p.proc.), pleszewskim (o 1,5 p.proc.) oraz czarnkowsko-trzcianeckim i konińskim (po 1,4 p.proc.).

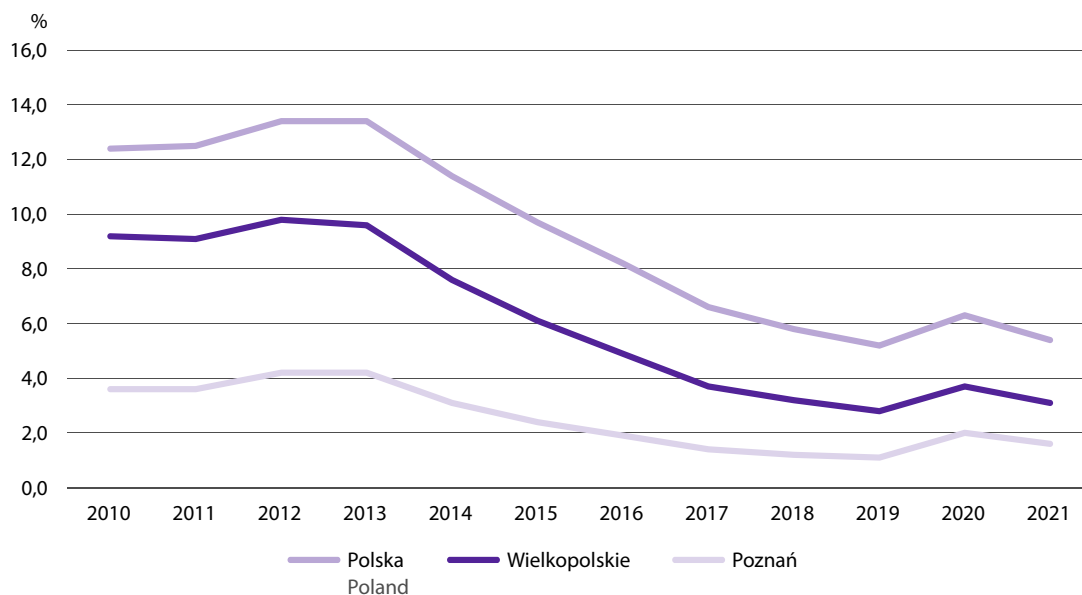
Natężenie bezrobocia nie jest jednakowe w całym województwie; największe obserwuje się w jego wschodniej i północnej części. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: konińskim (8,3% wobec 9,7% w grudniu 2020 r.), chodzieskim (7,1% wobec 8,2%) i słupeckim (6,7% wobec 7,9%), a najniższą w Poznaniu, poznańskim oraz kępińskim (1,6% wobec odpowiednio 2,0%, 2,0% oraz 1,9% rok wcześniej). Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością tego wskaźnika w powiatach wyniosła 6,7 p.proc. i w skali roku zmniejszyła się o 1,1 p.proc.

Wykres 29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010–2021

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 29. Registered unemployment rate in 2010–2021

As of 31 December

Liczba bezrobotnych mieszkających na wsi w końcu grudnia 2021 r. wyniosła 23,0 tys., tj. o 17,6% mniej niż w 2020 r. W zbiorowości bezrobotnych ogółem ich udział wyniósł 46,2% wobec 45,8% przed rokiem i 45,3% w kraju.

Bezrobocie dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, którzy nie przekroczyli 35 roku życia. W końcu grudnia 2021 r. zarejestrowani bezrobotni, którzy nie ukończyli 25 roku życia stanowili 12,5%, a odsetek osób w wieku 25–34 lata wyniósł 26,5%. W porównaniu z 2020 r. liczebność bezrobotnych zmniej-

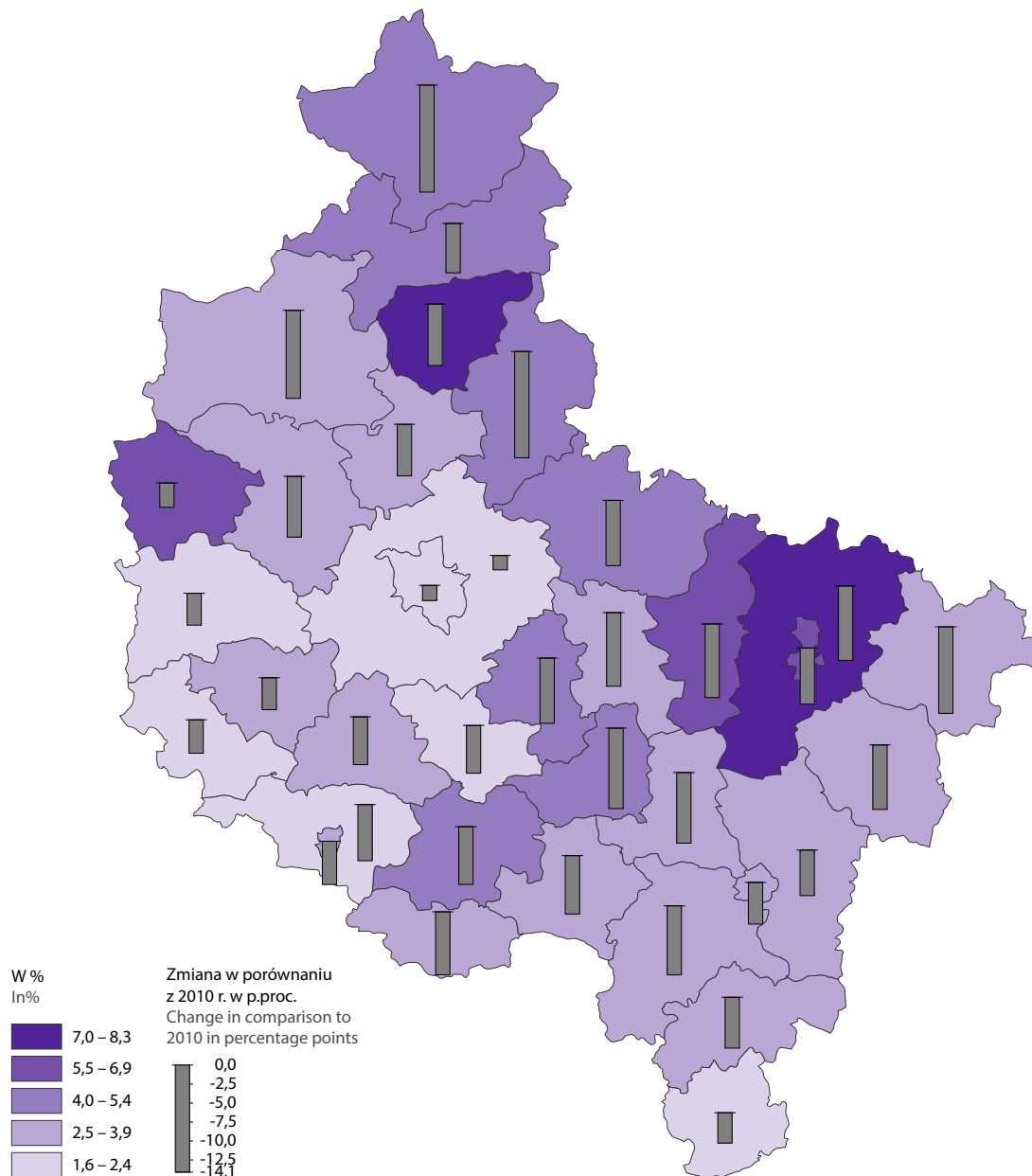
szyla się we wszystkich grupach wiekowych, najbardziej w najmłodszych, tj. 24 lata i mniej (o 25,6%) i od 25 do 34 lat (o 22,5%). W 2021 r. najtrudniejszą sytuację na rynku pracy mieli młodzi ludzie z powiatu pleszewskiego, gdzie osoby w wieku poniżej 35 roku życia stanowiły niemal połowę ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (49,2%), a także kolskiego (48,5%), konińskiego (47,7%) oraz słupeckiego (47,2%).

Mapa 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 24. Registered unemployment rate in 2021

As of 31 December

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe (27,3% ogółu bezrobotnych) oraz gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (25,3%). Najmniej liczną zbiorowość bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (11,2%) oraz wyższym (14,2%).

Wciąż duży problem stanowi zjawisko długotrwałego bezrobocia. W końcu grudnia 2021 r. najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych tworzyły osoby niepracujące przez ponad 1 rok – 38,2% (przed rokiem 31,3%), w tym 19,7% stanowili pozostający bez pracy dłużej niż 24 miesiące. Najmniej liczna była grupa bezrobotnych pozostających bez pracy stosunkowo krótko, tj. do 1 miesiąca – 10,9% (8,8% przed rokiem).

Problem długotrwałego bezrobocia najmocniej dotyczył mieszkańców powiatów: gostyńskiego (gdzie bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż 12 miesięcy stanowili 50,8%), Konina (48,5%), słupeckiego (48,0%) oraz konińskiego (47,5%).

Biorąc pod uwagę doświadczenie zawodowe, najbardziej zagrożone bezrobociem są osoby o krótkim stażu pracy lub bez niego. W 2021 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych osoby bez stażu oraz ze stażem do 1 roku stanowiły 26,7% (o 0,5 p.proc. więcej niż przed rokiem), a od 1 roku do 5 lat – 26,0% (o 0,6 p.proc. mniej).

Najliczniejszą grupą wśród bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2021 r. byli długotrwanie bezrobotni (23,5 tys. osób, tj. o 1,8% mniej niż w 2020 r.), których udział w populacji bezrobotnych wyniósł 47,1%. Liczba bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia ukształtowała się na poziomie 12,9 tys. (spadek o 13,4% wobec 2020 r.), a osób w wieku poniżej 30 lat 12,5 tys. (mniej o 25,7%). W 2021 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, spadła liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (o 15,6%), ale udział tej grupy w bezrobotnych ogółem zwiększył się o 0,6 p.proc. i osiągnął 20,1%. W 2021 r. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniosła 1,1 tys. (mniej o 14,0% niż rok wcześniej). W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba bezrobotnych niepełnosprawnych (o 3,9%) oraz osób posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia (o 1,0%), a grupy te stanowiły odpowiednio 8,1% i 0,2% ogółu bezrobotnych w województwie.

W grudniu 2021 r. na 1 ofertę pracy w województwie wielkopolskim przypadało 10 bezrobotnych, tj. o 6 mniej niż rok wcześniej i o 5 mniej niż przeciętnie w kraju.

5.2 Jakość życia

5.2 Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

W 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie wielkopolskim nadal było niższe niż średnio w kraju o 9,7% mimo stałego wzrostu. Jedynie w 3 powiatach przeciętne wynagrodzenie było wyższe od notowanego dla województwa. W odniesieniu do poprzedniego roku spadła liczba emerytów i rencistów, a zwiększyła się przeciętna emerytura i renta brutto. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie, ale przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny jak również dochód do dyspozycji na 1 mieszkańca zmniejszyły się. Pogorszył się również wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów – realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

W październiku 2020 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie wielkopolskim, ustalone na podstawie badania struktury wynagrodzeń według zawodów, wyniosło 5247,76 zł i było wyższe niż w poprzednich edycjach badania (o 13,9% większe niż w 2018 r. oraz o 38,9% w porównaniu do 2014 r.), ale nadal niższe niż przeciętnie w kraju (o 8,7%).

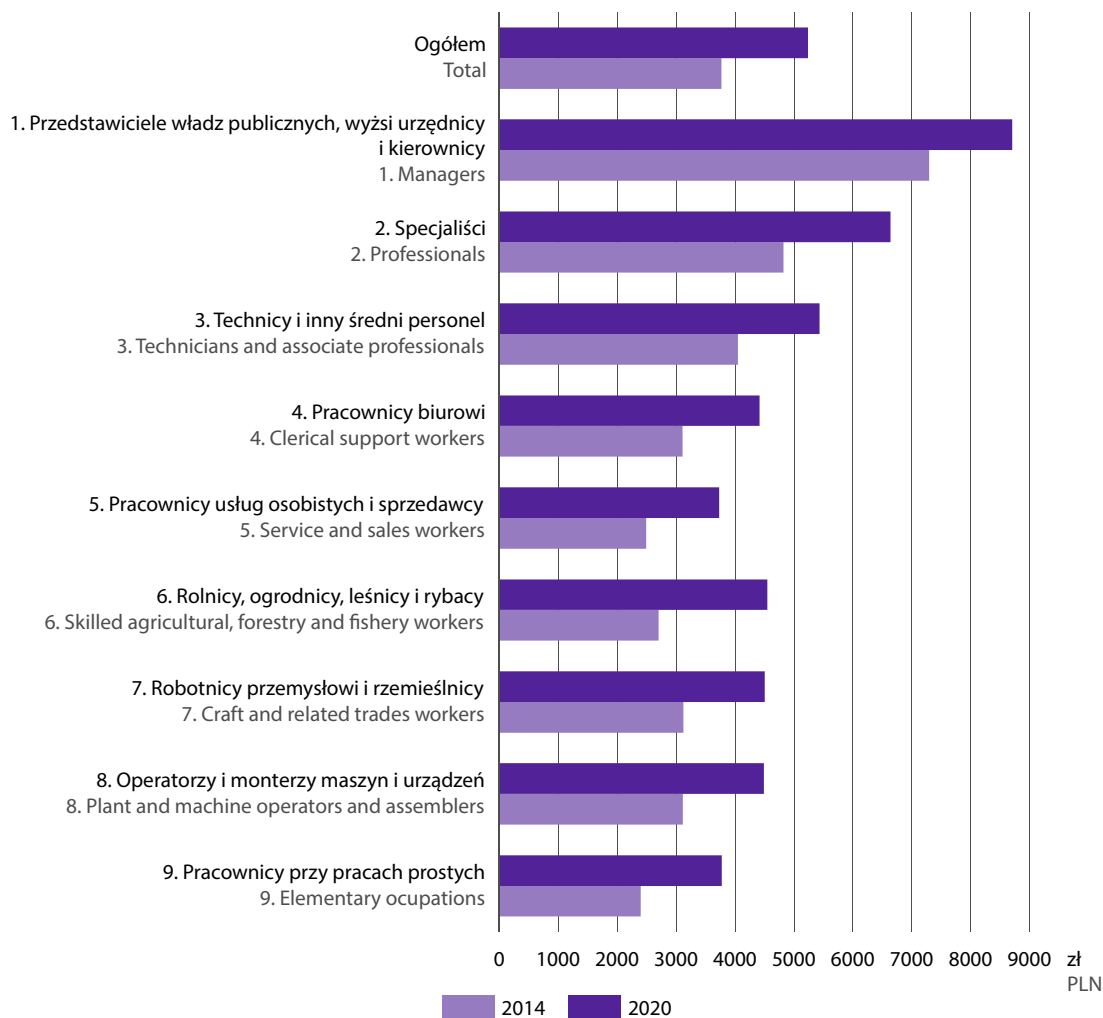
Podobnie jak w poprzednich badaniach, wśród 9 tzw. wielkich grup zawodów tylko w 3 poziom przeciętnego wynagrodzenia przekraczał średnią płacę w województwie. Najwyżej wynagradzani byli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (o 66,1% powyżej przeciętnej w województwie), specjaliści (o 26,7%) oraz technicy i inny średni personel (o 3,8%).

Również grupy zawodów o najniższym wynagrodzeniu nie zmieniły się w stosunku do poprzednich badań. Warto jednak zaznaczyć, że 2 najniżej wynagradzane grupy w województwie otrzymywały wynagrodzenia wyższe niż przeciętne dla tych grup w kraju. Najniżej wynagradzani byli pracownicy usług i sprzedawcy (o 28,8% niżej niż przeciętnie w województwie, ale o 1,7% więcej niż średnio dla tej grupy w kraju) oraz pracownicy przy pracach prostych (o 28,0% poniżej średniej wojewódzkiej, o 5,7% więcej niż w kraju).

Indywidualne wynagrodzenia brutto zatrudnionych objętych badaniem struktury wynagrodzeń w październiku 2020 r. charakteryzowały się znacznym zróżnicowaniem. Prawie dwie trzecie ogółu pracowników (65,1%) otrzymywało wynagrodzenie nie wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w województwie (5247,76 zł). Połowa pracowników objętych badaniem otrzymała wynagrodzenie w wysokości do 4442,33 zł (wynagrodzenie środkowe, czyli mediana; w kraju 4702,66 zł).

Grupa osób otrzymujących wynagrodzenie w kwocie do 2600,00 zł, określonej w 2020 r. jako płaca minimalna, stanowiła 7,6% ogółu zatrudnionych w województwie (w kraju 7,8%), a 10% najniżej zarabiających otrzymało wynagrodzenie w wysokości do 2723,81 zł (w kraju do 2719,68 zł). Natomiast grupa 10% najlepiej zarabiających pracowników otrzymała wynagrodzenie powyżej 8114,95 zł (w kraju powyżej 9384,92 zł).

Wykres 30. Wynagrodzenia według zawodów
Chart 30. Wages and salaries by occupations

Biorąc pod uwagę jednostki gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9, przeciętne miesięczne wynagrodzenie w województwie wielkopolskim w 2020 r. osiągnęło 9384,92 zł, czyli było o 6,4% wyższe niż przed rokiem, ale o 9,7% niższe niż przeciętnie w kraju.

Jedynie w 3 powiatach przeciętne wynagrodzenie było wyższe od notowanego dla województwa: Poznaniu (o 22,4%), szamotulskim (o 5,8%) oraz średzkim (o 0,4%). Najniższe przeciętne wynagrodzenie kształtowało się w powiatach: kępińskim (o 22,3% niżej niż średnio w województwie), krotoszyńskim (o 19,4%) oraz złotowskim (o 18,9%).

W 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie wielkopolskim kształtowało się na poziomie 5330,52 zł, tj. o 8,3% wyżej niż przed rokiem, ale nadal było o 9,5% niższe niż średnio w kraju. Przeciętne wynagrodzenie zwiększyło się we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw. Największy wzrost odnotowały jednostki związane z zakwaterowaniem i gastronomią (o 18,2%), a najmniejszy z informacją i komunikacją (o 0,5%).

Mapa 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2020 r.
 Map 25. Average monthly gross wages and salaries in 2020

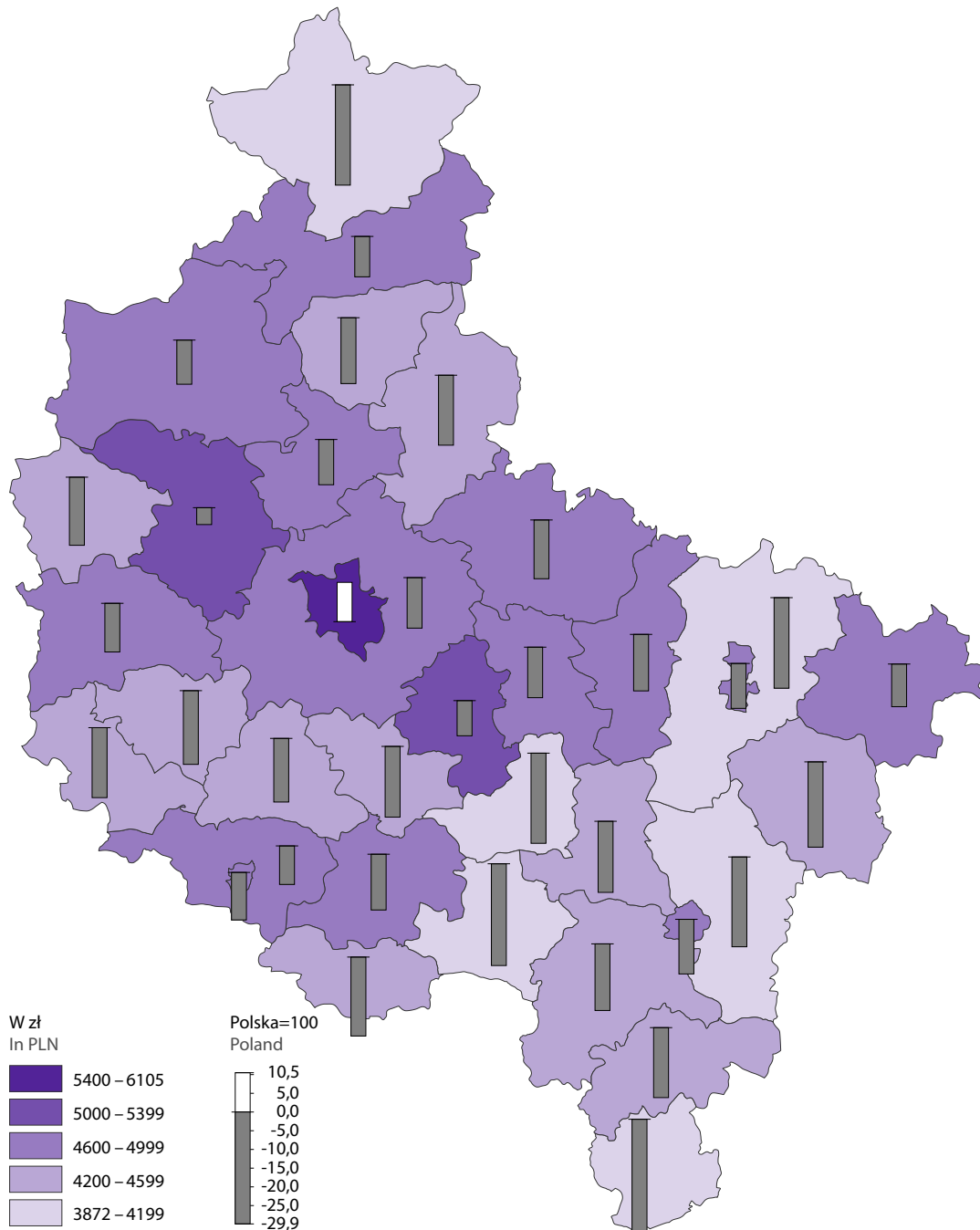
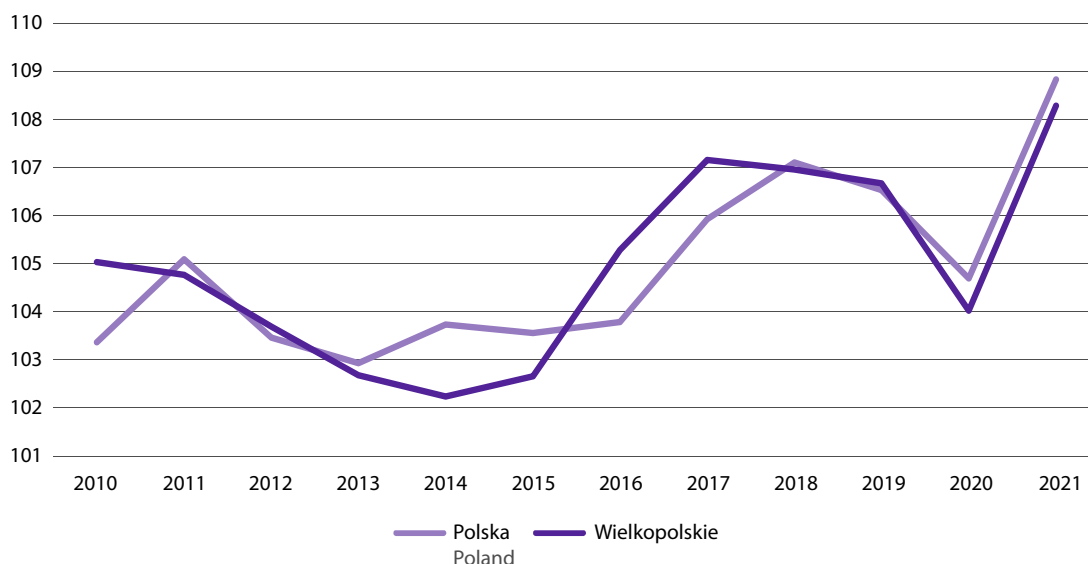

Tabela 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 14. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3141,53	3676,42	4922,32	5330,52
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	91,6	89,2	91,0	90,5

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9.

Wykres 31. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100
Chart 31. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

W 2021 r. w województwie wielkopolskim było 793,8 tys. emerytów i rencistów pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). Emeryci i renciści z województwa wielkopolskiego stanowili 8,6% w ogólnej liczbie korzystających ze świadczeń społecznych w kraju (rok wcześniej 8,5%).

W stosunku do poprzedniego roku, liczba emerytów i rencistów w województwie zmniejszyła się o 0,1%, przy przeciętnym spadku w Polsce o 0,4%. Liczba osób pobierających świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych zwiększyła się o 0,4% (w kraju o 0,1%). Liczba korzystających z KRUS zmniejszyła się o 3,2% (w kraju spadek o 4,3%).

Tabela 15. Świadczenia społeczne
Table 15. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	766825	744822	794860	793789
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1514,25	1897,51	2320,35	2483,11
w tym emerytura of which retirement pension	1655,39	2040,13	2428,30	2598,41
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	946,32	1167,02	1348,26	1395,01
w tym emerytura of which retirement pension	1001,97	1199,29	1353,68	1402,30

W 2021 r. w województwie wielkopolskim przeciętna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2483,11 zł, a rolników indywidualnych – 1395,01 zł i w porównaniu z 2020 r. świadczenia te wzrosły odpowiednio o 7,0% (w kraju o 6,9%) i 3,5% (w kraju o 3,8%). W województwie wielkopolskim zarówno świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych jak i z KRUS nadal były niższe niż przeciętnie w kraju (odpowiednio o 5,3% i 2,4%).

Tabela 16. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 16. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1132,89	1287,79	1806,98	1789,13	1919,21
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1091,75	1259,24	1770,00	1753,29	1874,24

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r. w województwie wielkopolskim wyniósł 1789,13 zł i był o 6,8% niższy niż przeciętnie w kraju. Wśród województw wielkopolskie plasowało się pod tym względem na 12. miejscu, tj. o sześć pozycji niżej niż przed rokiem. W porównaniu z 2019 r. kwota dochodów rozporządzalnych na osobę zmniejszyła się o 1,0% wobec wzrostu w kraju o 5,5%).

Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r. wyniósł 1753,29 zł, tj. o 0,9% mniej niż przed rokiem, i był o 6,5% niższy niż przeciętnie w Polsce.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych jest to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

Transfery społeczne to bieżące przelewy otrzymywane przez gospodarstwa domowe podczas okresu odniesienia dochodu, przeznaczone do zmniejszenia ciężarów finansowych związanych z wieloma nieprzewidywalnymi sytuacjami lub potrzebami, dokonywane w ramach wspólnie organizowanych systemów lub poza tymi systemami przez organy rządowe lub instytucje typu non-profit świadczące usługi na rzecz gospodarstw domowych (NPISH).

Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów. Przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

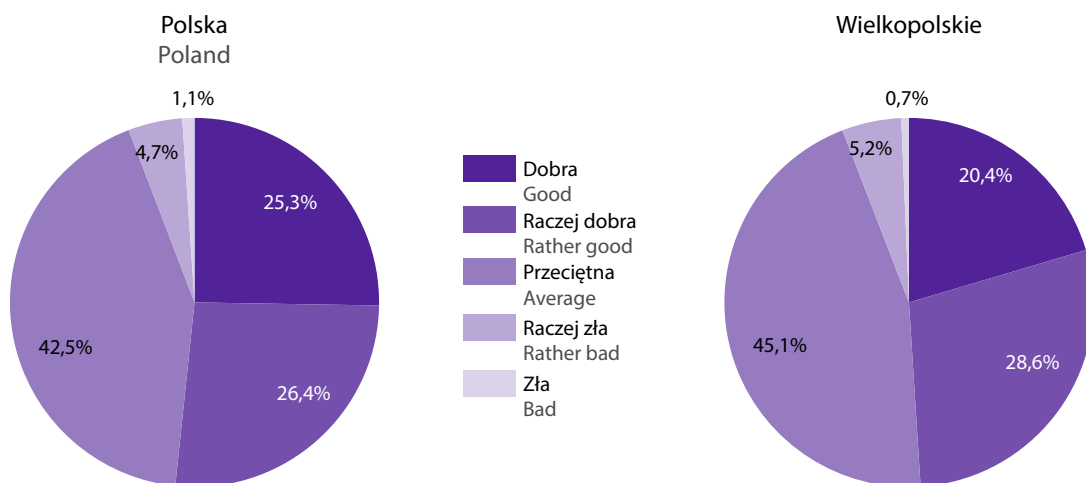
Wyniki badania EU-SILC z 2020 r. wskazują, że – biorąc pod uwagę sytuację dochodową gospodarstw domowych z 2019 r. – wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych wyniósł w wielkopolskim 15,6%, tj. o 1,0 p.proc. więcej niż rok wcześniej (w kraju 14,8%, tj. spadek o 0,6 p.proc.).

Zróżnicowanie i koncentracja dochodu zmalały w porównaniu do roku wcześniejszego zarówno w województwie jak i w kraju. Współczynnik Giniego osiągnął dla wielkopolskiego poziom 24,7 (tj. o 0,6 mniej niż w badaniu EU-SILC z 2019 r.), a 27,2 dla kraju (tj. o 2,5 mniej niż rok wcześniej).

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie. W 2020 r. w województwie wielkopolskim swoją sytuację materialną jako dobrą oceniło 20,4% gospodarstw domowych (przed rokiem 17,1%), a jako raczej dobrą – 28,6% (wobec 30,5%). W ciągu roku odsetek oceniających sytuację swego gospodarstwa pozytywnie zwiększył się o 1,4 p.proc. (przy wzroście w kraju o 3,0 p.proc.). Mniejszy był natomiast udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną (spadek o 0,3 p.proc. do 45,1%; w kraju o 1,9 p.proc. do 42,5%), a także postrzegających ją jako raczej złą albo złą (o 1,1 p.proc. do 5,9%; w kraju o 1,2 p.proc. do 5,2%).

Wykres 32. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2020 r.

Chart 32. Subjective evaluation of material situation of household in 2020

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

Łączna kwota świadczeń wypłaconych w 2020 r. w ramach programu „Rodzina 500 plus” stanowiła 9,9% puli wypłaconej w kraju, a pod względem liczby rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny województwo plasowało się na 3. miejscu. Rok 2020 był kolejnym rokiem spadku liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Uległa poprawie sytuacja w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3. Wzrosła liczba placówek, jak i oferowanych przez nie miejsc, a także przebywających w nich dzieci.

W ramach programu „Rodzina 500 plus” w województwie wielkopolskim w 2020 r. łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 3976,4 mln zł, co w skali kraju stanowiło 9,9%.

Tabela 17. Świadczenie wychowawcze
Table 17. Childraising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2019	2020
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1694870,3	3024281,6	3976355,3
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received child-raising benefit	377794	358587 ^b ----- 607443	648162

^a W okresie IV-XII. ^b Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia; Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągany przez rodzinę.

^a In the period of IV-XII. ^b Data concern: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December; Since 1 July 2019 the child-raising benefit has been granted to every child until 18 years of age regardless of family income.

W 2020 r. w wielkopolskim Kartę Dużej Rodziny posiadało 111,6 tys. rodzin (10,7% w skali kraju; 3. miejsce wśród województw). Rok wcześniej kartę posiadało 98,1 tys., co oznacza wzrost o 13,7% (w kraju o 14,7%). Najwięcej rodzin korzystało z tego programu w powiecie poznańskim (12,2 tys.) i Poznaniu (10,8 tys.), a także w powiatach: gnieźnieńskim (6,7 tys.), pilskim (4,9 tys.) i ostrowskim (4,8 tys.).

Tabela 18. Świadczenia pomocy społecznej
Table 18. Social assistance benefits

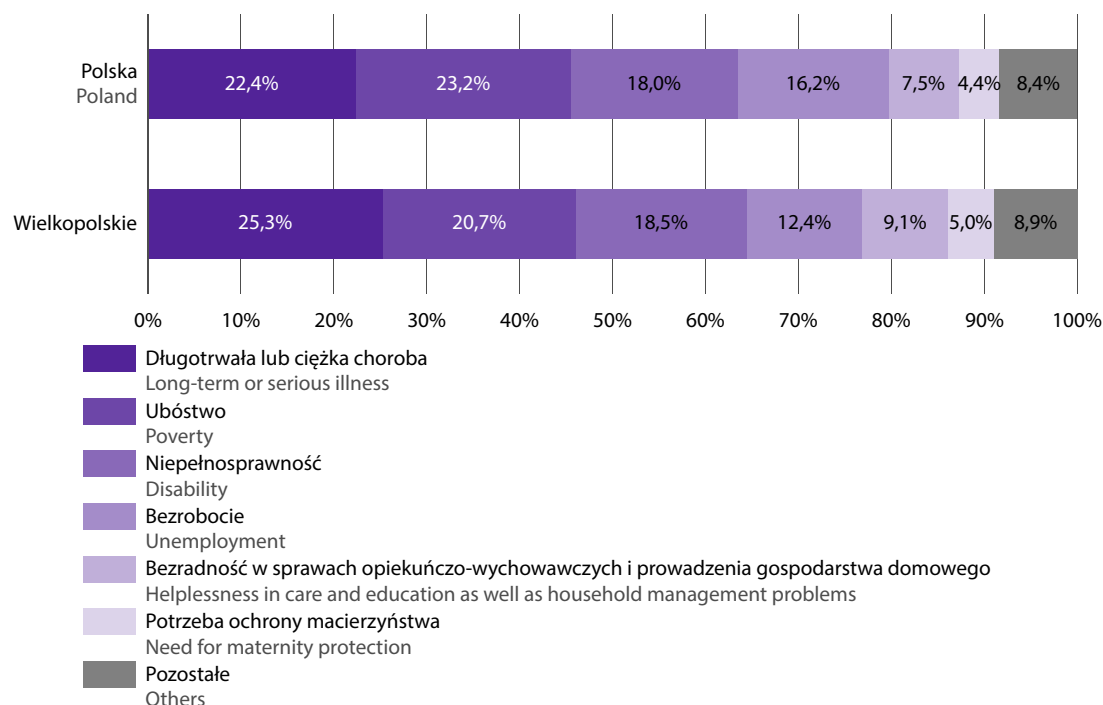
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of person)	164034	140720	99969	95330
Udzielone świadczenie w mln zł Benefits granted in million PLN	294,5	292,7	308,5	321,4
pomoc pieniężna financial assistance	205,7	194,8	174,8	177,7
pomoc niepieniężna non-financial assistance	88,9	97,9	133,7	143,6
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	476,6	405,1	286,0	272,3

W 2020 r. świadczenia społeczne w województwie wielkopolskim przyznano dla 95,3 tys. osób, tj. o 4,6% mniej niż w poprzednim roku. W skali kraju beneficjenci pomocy społecznej z wielkopolskiego stanowili 8,7%, a więcej osób z tego typu pomocy skorzystało tylko w województwie mazowieckim (12,4%). Pomoc

w formie pieniężnej w województwie otrzymało 87,1% beneficjentów, a niepieniężnej – 48,9% (w kraju odpowiednio 95,4% i 47,1%). Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w 2020 r. wyniosła 321,4 mln zł (o 4,2% więcej niż w 2019 r.), co stanowiło 9,2% całkowitej kwoty świadczeń w Polsce. Na każde 10 tys. ludności przypadały 272 osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (w 2019 r. – 286, w 2010 r. – 477), tj. o 15 osób mniej niż średnio w kraju.

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy. W 2020 r. w województwie wielkopolskim, tak jak w kraju, najczęstszymi powodami przyznania świadczenia były długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (odpowiednio 36,1 tys. i 29,6 tys. rodzin). W porównaniu z 2019 r. odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z przyznanej pomocy we wszystkich kategoriach.

Wykres 33. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2020 r.^a
Chart 33. Reasons of assigning help for family in 2020^a

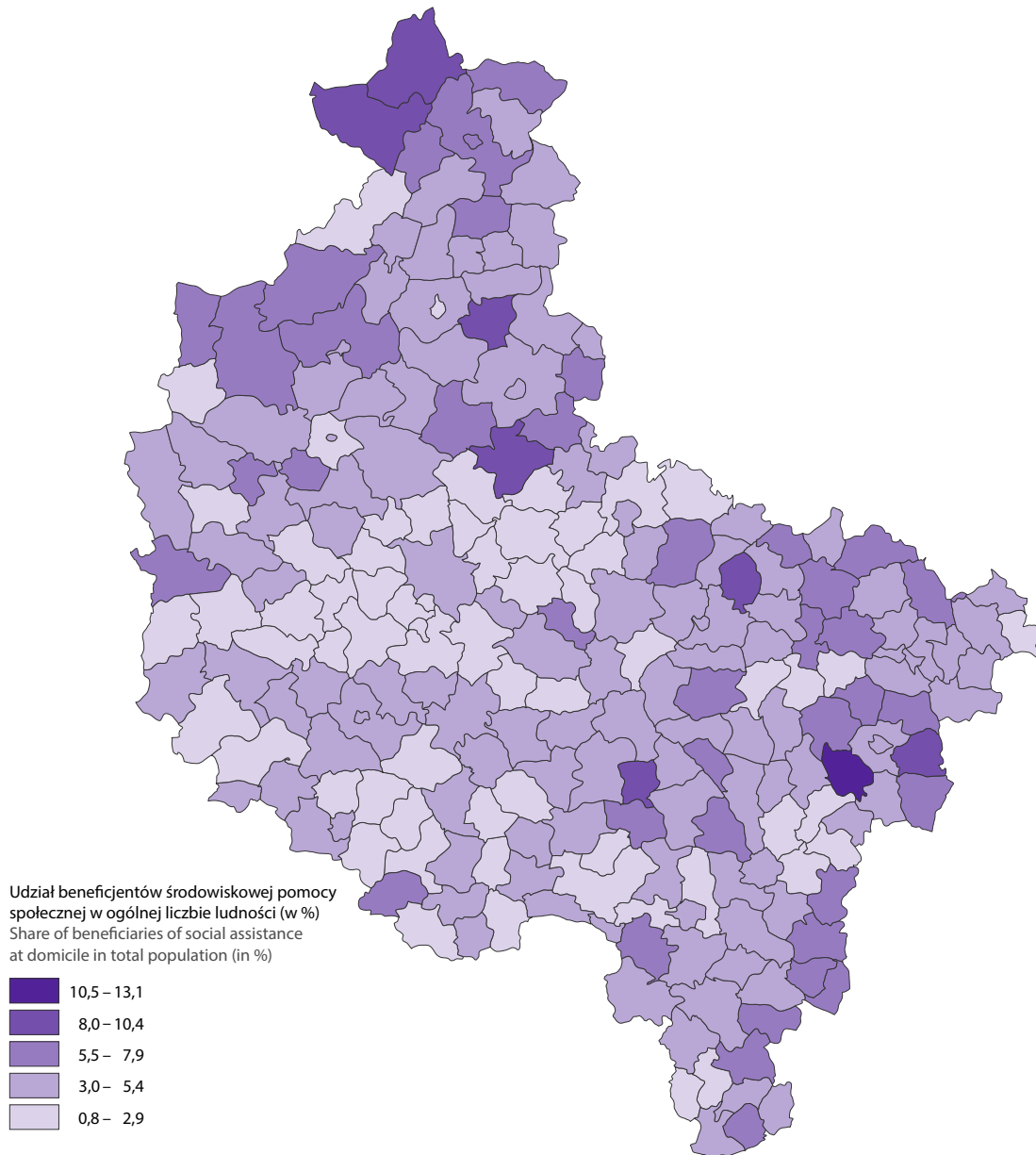

^a Na podstawie decyzji.
^a Based on the decisions.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

Mapa 26. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 r.
 Map 26. Scope of use of social assistance at domicile in 2020

W 2020 r. w województwie z różnych form środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 136,0 tys. osób (o 9,5% mniej niż przed rokiem), tj. 8,6% ogólnej liczby beneficjentów w kraju. Udział tych beneficjentów w liczbie ludności województwa wielkopolskiego w 2020 r. wynosił 3,9% (w kraju 4,1%) i w porównaniu z 2019 r. zmniejszył się o 0,4 p.proc., a w odniesieniu do 2010 r. o 4,1 p.proc. W województwie występuje terytorialne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2020 r. wartość omawianego wskaźnika była najwyższa w gminach: Malanów – 13,1% ogólnej liczby mieszkańców, Okonek – 10,0% i Margonin – 9,8%. Najmniejszy udział korzystających odnotowano w Komornikach – 0,8% oraz w Przemęcie i Rozdrażewie – po 1,4%.

Tabela 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 19. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance at domicile	98049	87370	71013	71013
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	274174	220729	150367	136023
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	796,7	635,4	430,2	388,6

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

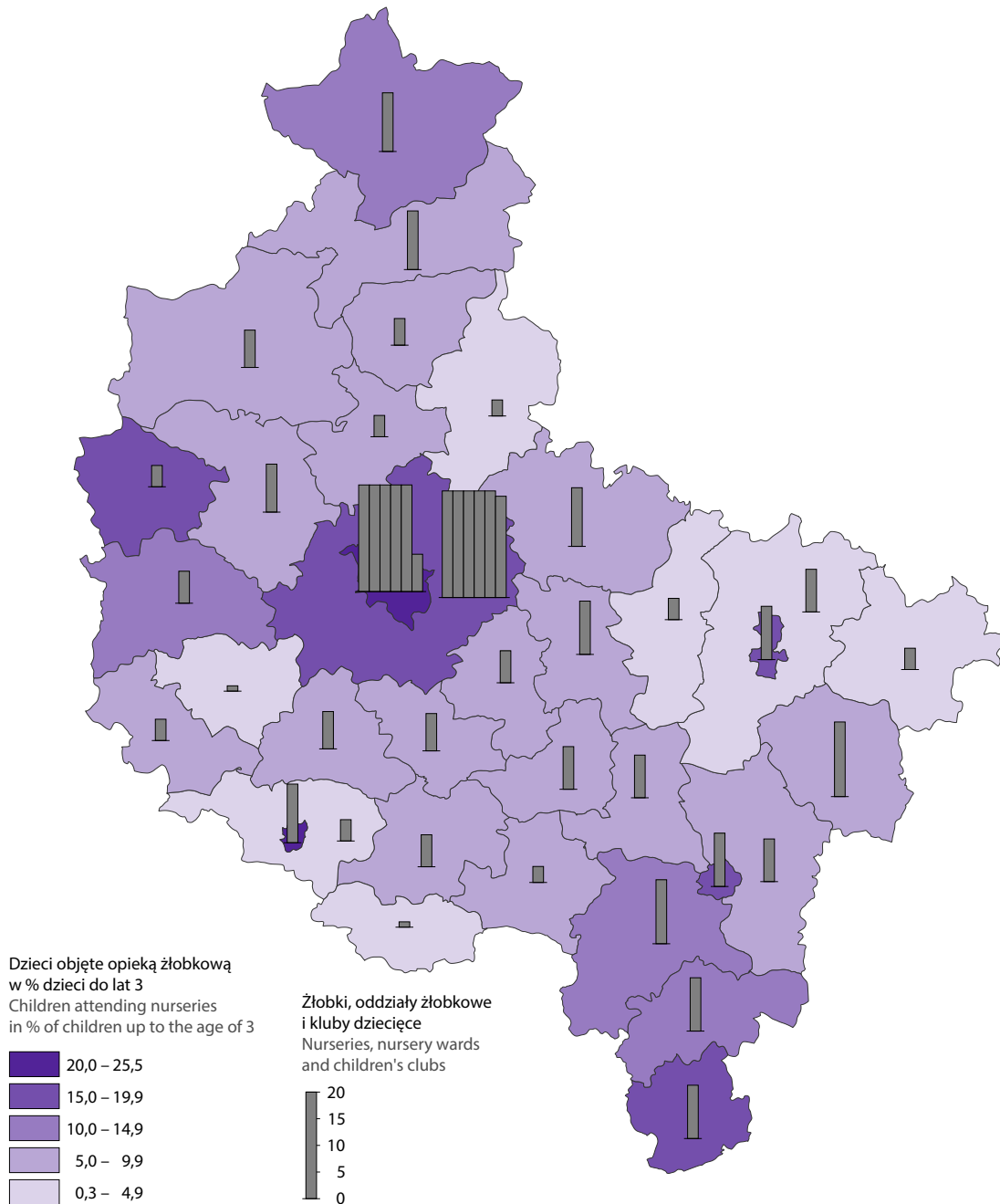
Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Tabela 20. Żłobki i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Nurseries and children's clubs
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2019	2020
Żłobki Nurseries	45	199	395	407
w tym publiczne of which public	29	38	61	69
Oddziały żłobkowe Nursery sections	2	1	2	2
Kluby dziecięce Children's clubs	13	32	53	54
Miejsca ^a w tys.: Places ^a in thousands:	2,9	7,7	15,8	16,4
w żłobkach in nurseries	2,7	7,1	14,7	15,4
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,2	0,5	1,0	1,0
Dzieci przebywające ^a (w ciągu roku) w tys.: Children staying ^a (during the year) in thousands:	4,5	10,3	20,5	20,6
w żłobkach in nurseries	4,1	9,6	19,3	19,4
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,2	0,6	1,2	1,2

^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
^a Including nursery sections.

Mapa 27. Żłobki i kluby dziecięce w 2020 r.
 Map 27. Nurseries and children clubs in 2020

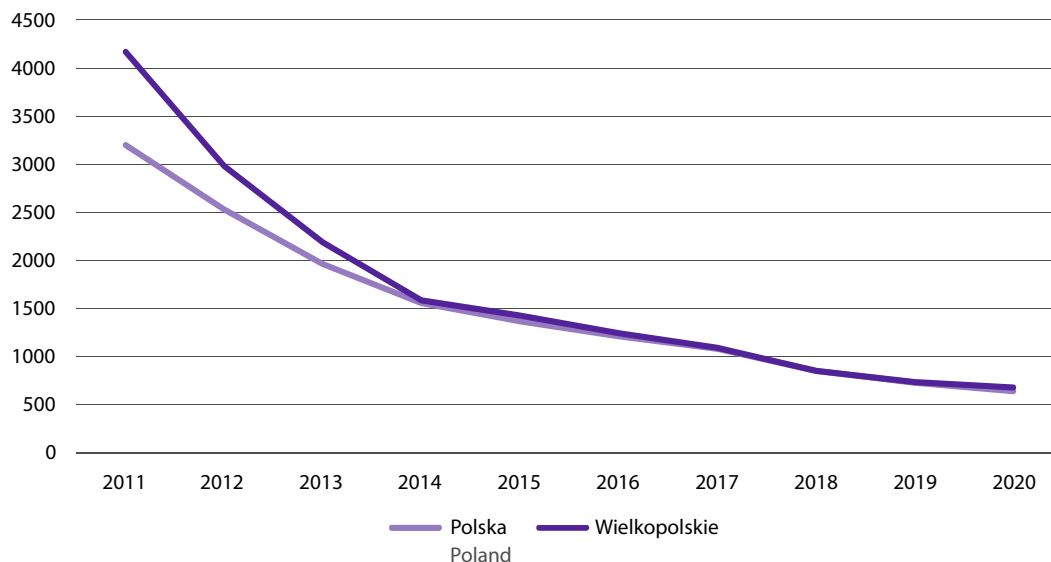

W 2020 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowało 407 żłobków, 2 oddziały żłobkowe oraz 54 kluby dziecięce. W porównaniu z 2019 r. przybyło 12 żłobków oraz 1 klub dziecięcy. Zdecydowaną większość stanowiły placówki niepubliczne.

W 2020 r. w żłobkach i klubach dziecięcych było łącznie 16431 miejsc (o 637, tj. o 4,0% więcej niż przed rokiem). W ciągu całego roku opieką objęto tam 20572 dzieci, tj. o 0,6% więcej niż w 2019 r. W końcu roku z instytucjonalnych form opieki korzystało 13345 dzieci, co oznacza wykorzystanie miejsc w tych placówkach na poziomie 81,2% (w 2019 r. 89,7%). W kraju miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych były obsadzone w 82,0% (w 2019 r. 89,8%). Na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w wielkopolskim w 2020 r. przypadało 120 dzieci objętych opieką instytucjonalną, przy przeciętnej w kraju 128 (przed rokiem 122 dzieci wobec 124 w kraju).

Wykres 34. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych

Chart 34. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs

Na każde 100 miejsc oferowanych przez żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce przypadało 676 dzieci do lat 3 zamieszkałych w województwie wielkopolskim, tj. o 37 więcej niż średnio w kraju. Wskaźnik ten był niższy zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i do 2011 r. (odpowiednio o 57 i o 3500 na każde 100 miejsc).

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych w województwie wielkopolskim w 2020 r. ukształtował się na poziomie 12,0% (w 2019 r. 12,2%, a w 2011 r. 2,2%), dla Polski wskaźnik był wyższy i wynosił 12,8%. Wśród powiatów województwa najwyższy odsetek odnotowano w Lesznie (25,5%) i Poznaniu (21,9%), a najniższy w powiecie rawickim (0,3%) oraz grodziskim (1,9%).

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W 2020 r., podobnie jak rok wcześniej, wzrosła liczba mieszkań (głównie w Poznaniu i powiecie poznańskim). Pod względem wielkości zasobów województwo wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, natomiast po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców lokowało się na 14. miejscu. Długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej zwiększyły się, podobnie jak zużycie gazu oraz ilość odprowadzonych ścieków. Zużycie wody spadło o 1,3%.

Tabela 21. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Mieszkania Dwellings	1111859	1178080	1251729	1272339
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	322,6	339,0	357,8	363,9
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	4,04	4,05	4,05	4,05
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	79,5	80,9	81,6	81,8
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	3,10	2,95	2,80	2,75

Według bilansu zasobów mieszkaniowych, w końcu 2020 r. w województwie było 1272,3 tys. mieszkań, tj. o 1,6% więcej niż przed rokiem. Podobnie jak w poprzednich latach, pod względem wielkości zasobów województwo wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, natomiast po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców lokowało się na 14. miejscu. Największą liczbą mieszkań dysponują Poznań i powiat poznański, gdzie również odnotowano rekordowe w skali roku (w liczbach bezwzględnych) przyrosty zasobów mieszkaniowych (w Poznaniu o 4,6 tys. mieszkań, a w powiecie poznańskim o 4,4 tys.).

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wskaźnik określający liczbę mieszkań przypadających na 1000 ludności wyniósł 364 mieszkania, tj. o 29 mniej niż przeciętnie w kraju (w 2019 r. przypadało tu 358 mieszkań wobec 386 w kraju). Tak jak w poprzednich latach, pod względem wielkości tego wskaźnika przodowały miasta na prawach powiatu (od 405 mieszkań w Lesznie do 510 w Poznaniu). Największy przyrost zasobów w stosunku do poprzedniego roku obserwowano w Poznaniu, gdzie na 1000 mieszkańców przypadało ok. 11 mieszkań więcej niż w 2019 r. Stosunkowo wysoki wzrost wskaźnika zasobów mieszkaniowych wystąpił ponadto w Lesznie, powiecie wrzesińskim i Kaliszu (o 9 mieszkań więcej) oraz w Koninie i powiecie jarocińskim (o 8 więcej). Podobnie jak w poprzednich latach, relatywnie małe były zasoby mieszkaniowe powiatów: kaliskiego (286 mieszkań na 1000 ludności), wolsztyńskiego (293 mieszkania) oraz konińskiego (294 mieszkania).

W województwie wielkopolskim w 2020 r. na 1 osobę przypadało przeciętnie 29,8 m² powierzchni użytkowej mieszkania, podczas gdy w kraju było to 29,2 m² (przed rokiem 29,2 m² wobec 28,7 m² w kraju).

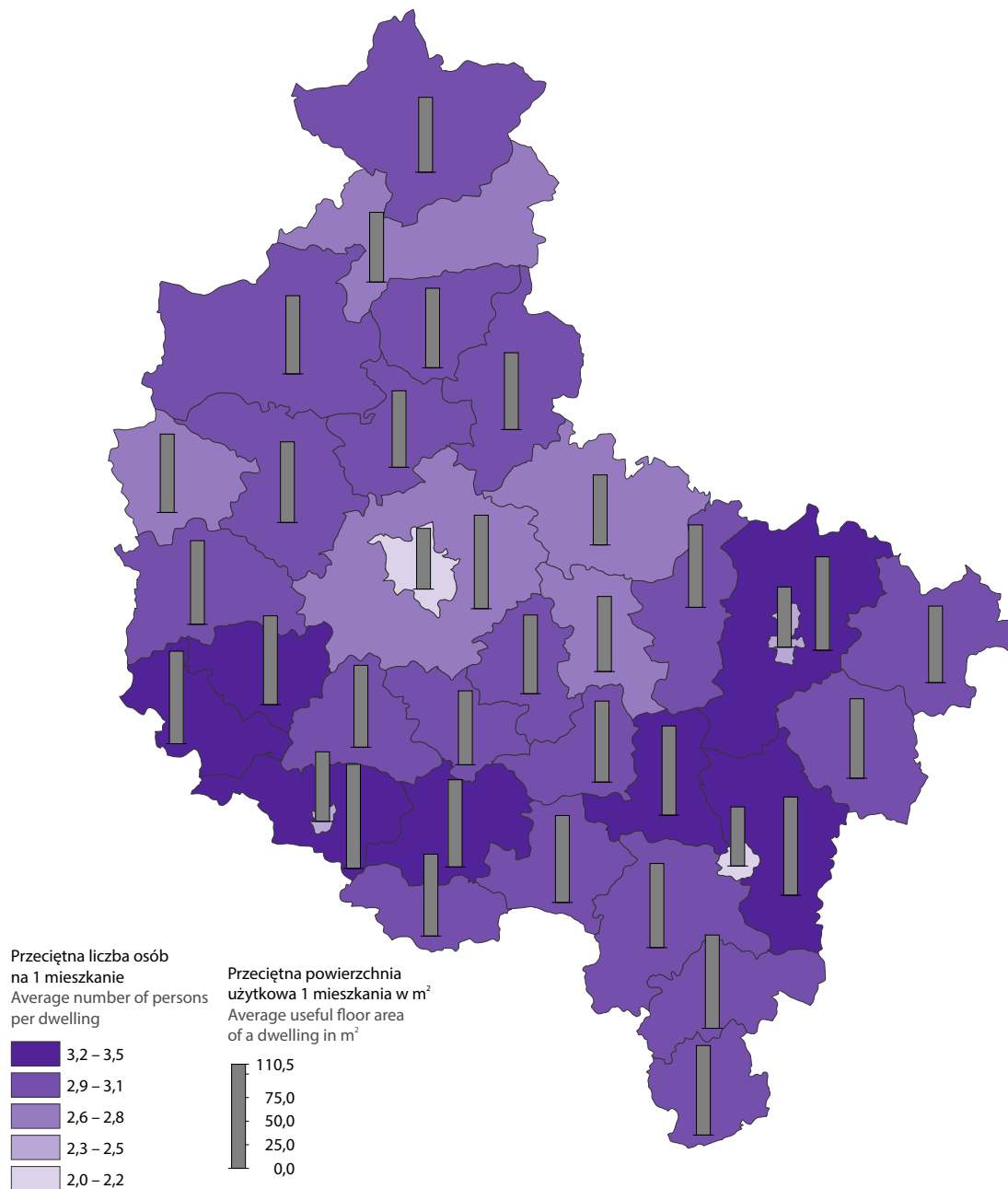
W 1 mieszkaniu mieszkało średnio 2,75 osoby, natomiast na 1 izbę przypadało przeciętnie 0,68 osoby (w kraju 2,55 i 0,67 osób). Mieszkania na wsi miały więcej izb i większą przeciętną powierzchnię użytkową niż w miastach (odpowiednio: 4,54 izby i 100,0 m² wobec 3,75 izby i 70,5 m² w miastach), ale były gęściej zaludnione (3,36 osoby na mieszkanie wobec 2,37).

Mapa 28. Warunki mieszkaniowe ludności w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

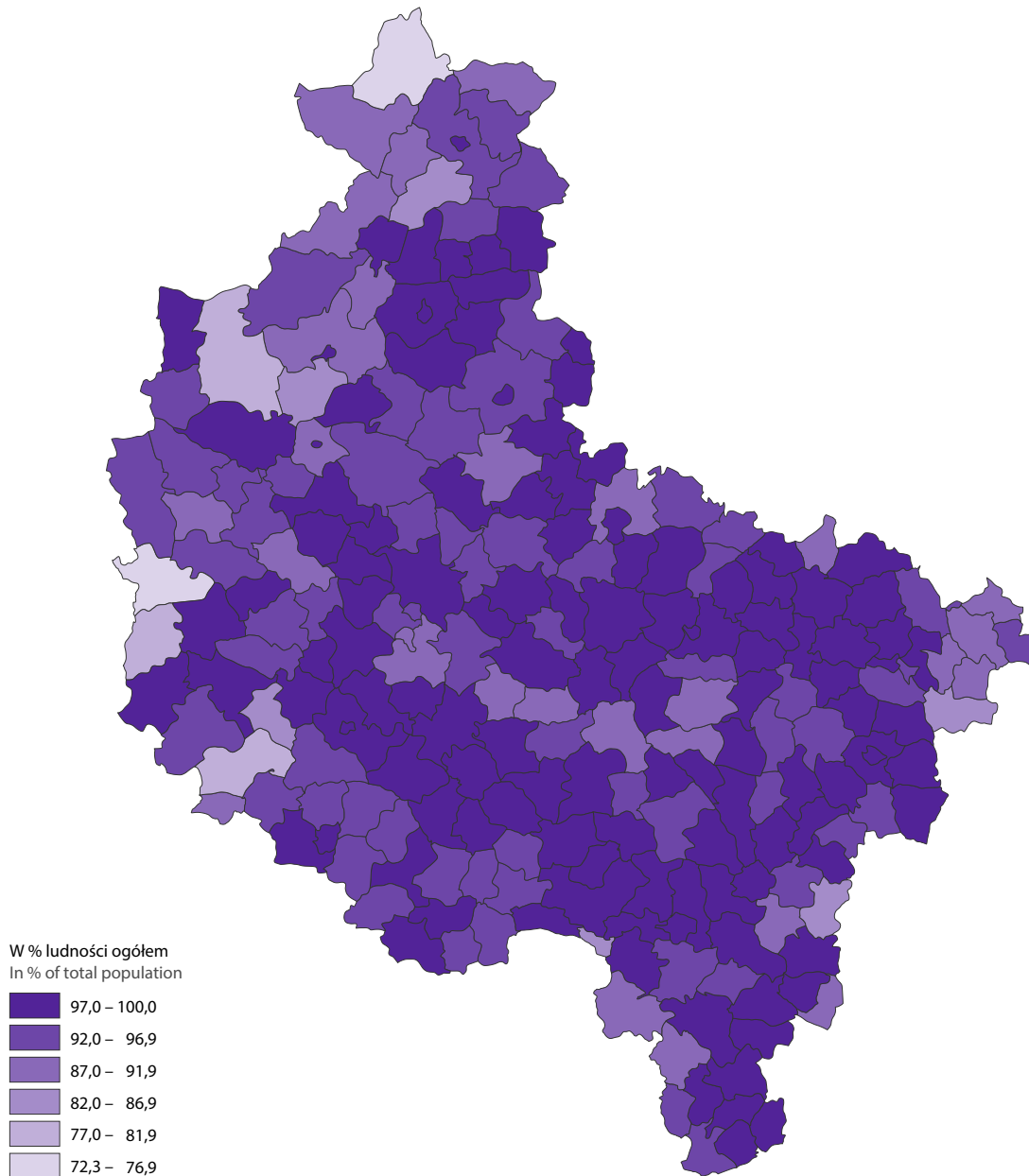
Map 28. Housing conditions of population in 2020

As of 31 December

W 2020 r. odnotowano niewielkie zmiany w wyposażeniu lokali mieszkalnych w podstawowe instalacje. Odsetek mieszkań z łazienką zwiększył się o 0,1 p.proc. (do 94,2%); o 0,3 p.proc. – mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie (do 84,4%) oraz o 2,0 p.proc. – mieszkań podłączonych do sieci gazowej (do 56,2%). Odsetek mieszkań posiadających ustęp nie zmienił się (96,3% w 2020 r. i w 2019 r.), jak również tych obsługiwanych przez wodociągi (98,6%).

Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2020 r.
 Map 29. Population connected to the water supply system in 2020

W 2020 r. długość wodociągowej sieci rozdzielczej w województwie wielkopolskim wyniosła 33,1 tys. km i w ciągu roku zwiększyła się o 0,7% (w kraju o 0,8%). Wskaźnik gęstości sieci na 100 km² osiągnął wartość 111,0 km i był o 0,8 km wyższy niż rok wcześniej oraz o 10,8 km wyższy niż średnio w kraju. Do budynków mieszkalnych doprowadzono w tym czasie 9,8 tys. nowych przyłączy wodociągowych, tym samym ich całkowita liczba zwiększyła się o 1,6% (w kraju przeciętny wzrost wyniósł 2,0%).

Tabela 22. Wodociągi
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 22. Water supply system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	29064,4	31889,4	32860,6	33104,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	481168	567550	608314	618131
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	120,4	128,2	141,0	139,2

W porównaniu z 2019 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim zmniejszyło się o 1,3% (przy wzroście w kraju o 0,6%). Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca kształtowało się na poziomie 39,8 m³ (37,9 m³ w miastach; 42,0 m³ na wsi) i było mniejsze o 0,5 m³ niż przed rokiem, a większe o 5,9 m³ w stosunku do średniej krajowej. Spadek zużycia wody zanotowano na wsi (o 1,3 m³; w kraju wzrost o 0,1 m³). W miastach zużycie wody w ciągu roku zwiększyło się o 0,1 m³; w kraju o 0,3 m³.

Z sieci wodociągowej korzystało 3378460 osób czyli 96,6% ogółu mieszkańców województwa, przy czym w miastach 98,0%, a na wsi 95,1%. W skali kraju z wodociągów korzystało 92,2% mieszkańców (96,7% w miastach i 85,6% na wsi). Dla porównania, w 2015 r. odsetek korzystających w województwie kształtował się na poziomie 96,4%, a w 2010 r. 92,5%.

Tabela 23. Kanalizacja
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 23. Sewage system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	9520,8	13114,9	15087,1	15413,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	242165	326241	370458	383843
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	105,6	110,0	122,0	122,0
w tym oczyszczone of which treated	105,6	109,9	121,9	122,0

^a Łącznie z kolektorami
^a Including collectors

W 2020 r. w województwie wielkopolskim sieć kanalizacyjna osiągnęła długość 15,4 tys. km i w ciągu roku wydłużyła się o 0,3 tys. km, tj. o 2,2% (w kraju o 2,7%). Wskaźnik gęstości sieci na 100 km² osiągnął wartość 51,7 km i był o 1,1 km wyższy niż rok wcześniej, ale o 2,5 km niższy niż średnio w kraju. Przybyło w tym czasie 13,4 tys. nowych przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych, co oznacza wzrost średnio o 3,6%, w tym na wsi o 6,7% (w kraju liczba przyłączy kanalizacyjnych zwiększyła się o 3,1%).

W 2020 r. z sieci kanalizacyjnej w województwie wielkopolskim korzystało 2546251 osób co stanowi 72,8% ogółu mieszkańców, przy czym w miastach z kanalizacji sieciowej korzystało 92,2% ludności, a na wsi 50,4% (w kraju odpowiednio: 71,5%, 90,6% i 43,1%). W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek osób korzystających z sieci w województwie wzrósł o 0,6 p.proc. (w kraju o 0,3 p.proc.), a w porównaniu z 2010 r. o 11,8 p.proc. (w kraju o 9,5 p.proc.).

Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.
 Map 30. Population connected to the sewage system in 2020

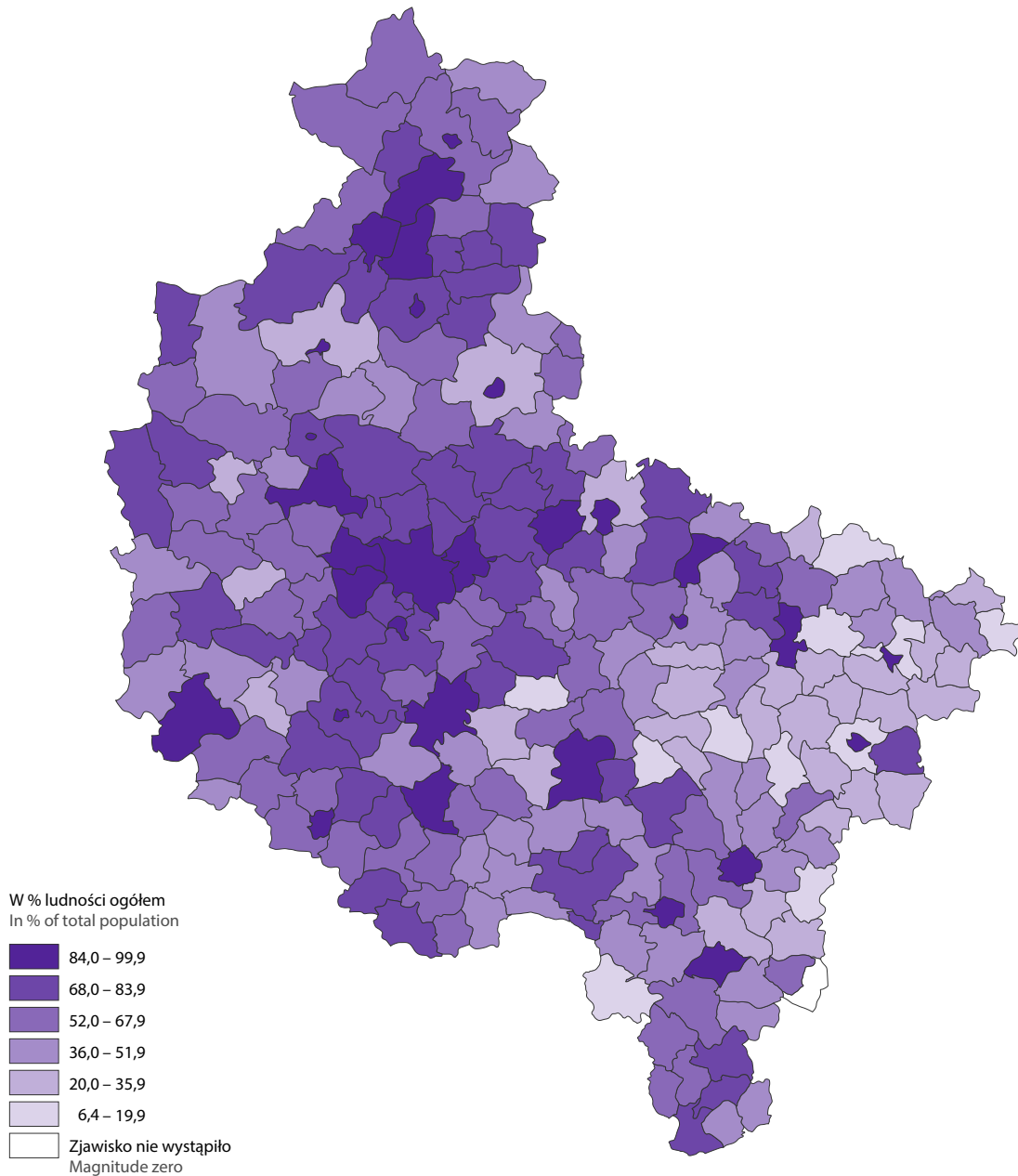

Tabela 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	13046,5	14803,9	16036,1	16521,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	215192	242797	301113	314517
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	554,8	570,8	642,1	683,1
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	.	4179,4	4958,0	5201,8
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	.	1203,1	1418,4	1486,1

^a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.^a Including gas customers using collective gas-meters.

Rozwój infrastruktury gazowej na obszarze wielkopolskiego w 2020 r. spowodował przyrost długości sieci (przesyłowej i rozdzielczej łącznie) o 485 km, do 16,5 tys. km. Względny wzrost w porównaniu z 2019 r. wyniósł 3,0% i był podobny od obserwowanego w całym kraju (2,7%). Wskaźnik gęstości sieci na 100 km² osiągnął wartość 55,4 km i był o 1,6 km wyższy niż rok wcześniej oraz o 3,6 km wyższy niż średnio w kraju.

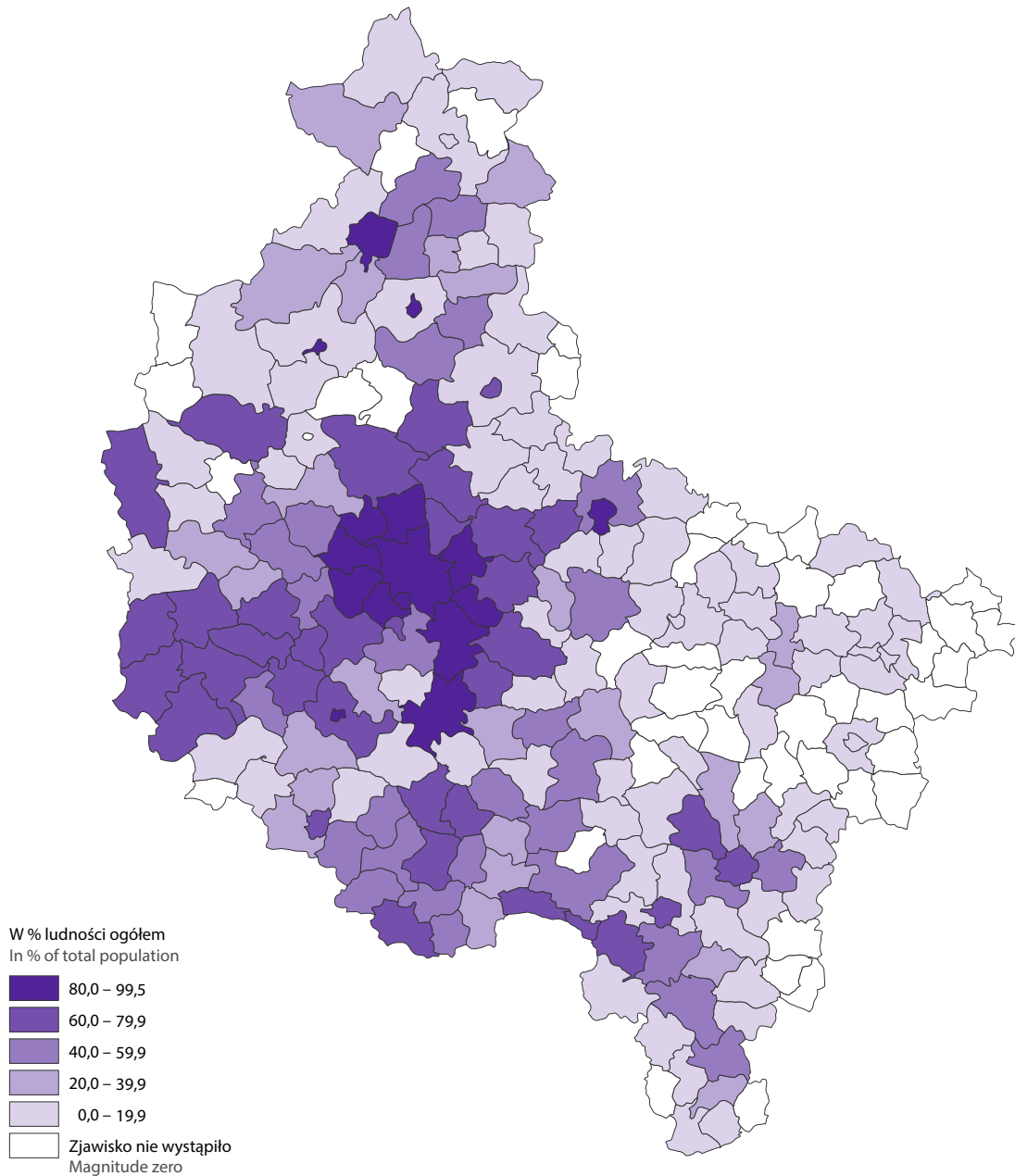
W porównaniu z rokiem 2019 liczba odbiorców gazu sieciowego zwiększyła się średnio o 6,4%, a jego zużycie – o 4,9%. Wzrost zanotowano przede wszystkim na wsi, gdzie liczba odbiorców wzrosła o 13,8%, a zużycie o 8,8%, podczas gdy w miastach obserwowano odpowiednio wzrost o 4,5% i 3,2%.

W 2020 r. z sieci gazowej w województwie wielkopolskim korzystało 1814696 osób, a odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej wyniósł 51,9%, przy czym w miastach był większy niż na wsi (71,6% wobec 29,1%). W skali kraju z sieci gazowej korzystało 54,2% mieszkańców (72,2% w miastach i 27,4% na wsi). Udział osób korzystających z sieci gazowej w ludności ogółem w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. wzrósł w województwie o 2,1 p.proc., natomiast do 2010 r. o 4,0 p.proc.

Zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe w przeliczeniu na odbiorcę w województwie wielkopolskim w 2020 r. wyniosło 7615,2 kWh (przy średniej ogólnopolskiej 6030,6 kWh) i w ciągu roku zmniejszyło się o 106,0 kWh (o 1,4%). Pomimo spadku, podobnie jak w poprzednich latach, wskaźnik zużycia gazu na odbiorcę był tu najwyższy w kraju. Na wsi zużycie gazu było większe niż w mieście i kształtowało się na poziomie 11459,1 kWh na odbiorcę wobec 6561,5 kWh, ale w obu przypadkach wskaźnik był niższy aniżeli w 2019 r. (odpowiednio o 4,4% na wsi i o 1,3% w miastach).

W kontekście rozwoju sieci gazowej warto odnotować wzrost liczby gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania gazem. W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2020 r. w województwie liczba takich odbiorów zwiększyła się o 8,2%, przy średnim wzroście w kraju o 9,5%. Jednocześnie zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań wzrosło o 11,2% w województwie, a w kraju o 6,0%.

Mapa 31. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2020 r.
 Map 31. Population connected to the gas supply system in 2020

Ochrona zdrowia

Health care

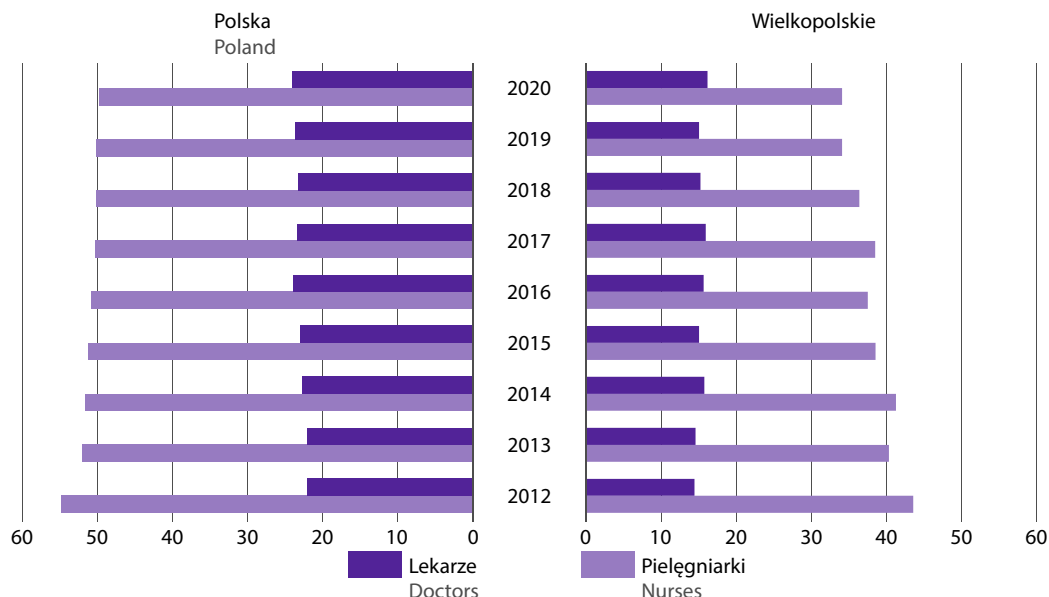
Województwo wielkopolskie kolejny rok zajmowało ostatnie miejsce w kraju pod względem dostępności lekarzy, dentystów czy pielęgniarek. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej był nieco poniżej średniej dla kraju. Wskaźnik obsady łóżek szpitalnych w wielkopolskim należał do najwyższych w Polsce. Odnotowano spadek liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia, a także liczby osób, którym udzielono pomocy medycznej. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego z województwa na ochronę zdrowia w 2020 r. zwiększyły się w skali roku.

Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług. Zgodnie z rejestrami prowadzonymi przez izby: lekarskie, pielęgniarek i położnych, aptekarskie oraz diagnostów laboratoryjnych, w końcu 2020 r. w województwie wielkopolskim uprawnienia do wykonywania zawodów medycznych posiadało 11787 lekarzy, 3618 lekarzy dentystów, 23599 pielęgniarek, 3975 położnych, 3536 farmaceutów i 1474 diagnostów. Kadra medyczna pracująca bezpośrednio z pacjentem obejmowała m.in. 5674 lekarzy, 454 lekarzy dentystów, 11963 pielęgniarki, 2087 położnych, 2778 farmaceutów, 1572 fizjoterapeutów oraz 817 diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano niewielki wzrost liczebności we wszystkich grupach pracujących z wyjątkiem położnych i diagnostów.

Wykres 35. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 35. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

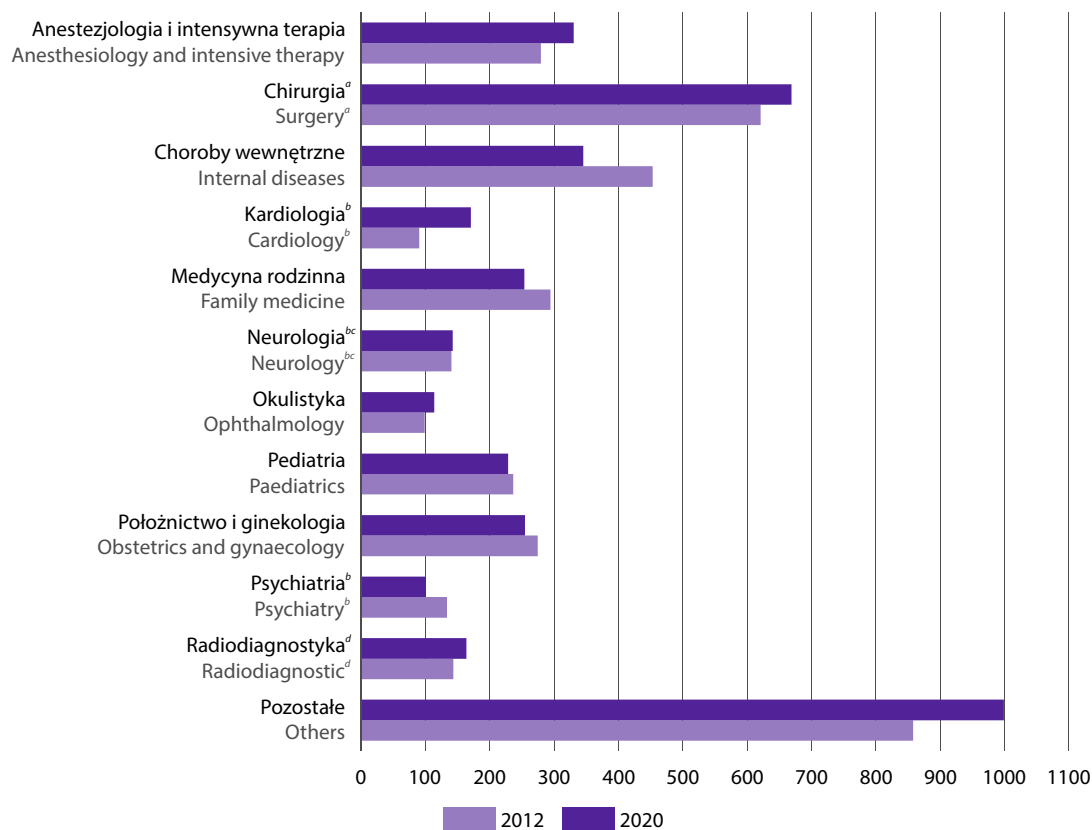

^a Za rok 2012 dane łącznie ze sprawozdawczością MZ, MSWiA, Domów Pomocy Społecznej, Żłobków i Klubów dziecięcych prezentowane są tylko dla województw.

^a For the year 2012, data include the reporting of Ministry of Health, Ministry of Interior, social welfare centres, nurseries and children's clubs, but data are presented only for the voivodships.

Pod względem dostępności lekarzy, dentystów czy pielęgniarek wielkopolskie nadal zajmuje ostatnie miejsce w kraju. W 2020 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało tu 16,2 lekarzy (o 1,1 więcej niż przed rokiem, ale o 7,9 mniej niż przeciętnie w kraju), 34,2 pielęgniarki (tyle samo jak przed rokiem i o 15,7 mniej niż w kraju), 1,3 lekarz dentysta (o 0,5 więcej niż przed rokiem, ale o 2,2 mniej niż w kraju) oraz 6,0 położnych (o 0,1 mniej niż przed rokiem i o 0,1 mniej niż w kraju).

Wykres 36. Lekarze specjaliści
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 36. Doctors specialists
 As of 31 December

a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. *b* Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. *c*, *d* Także: *c* – neuropatologii, *d* – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

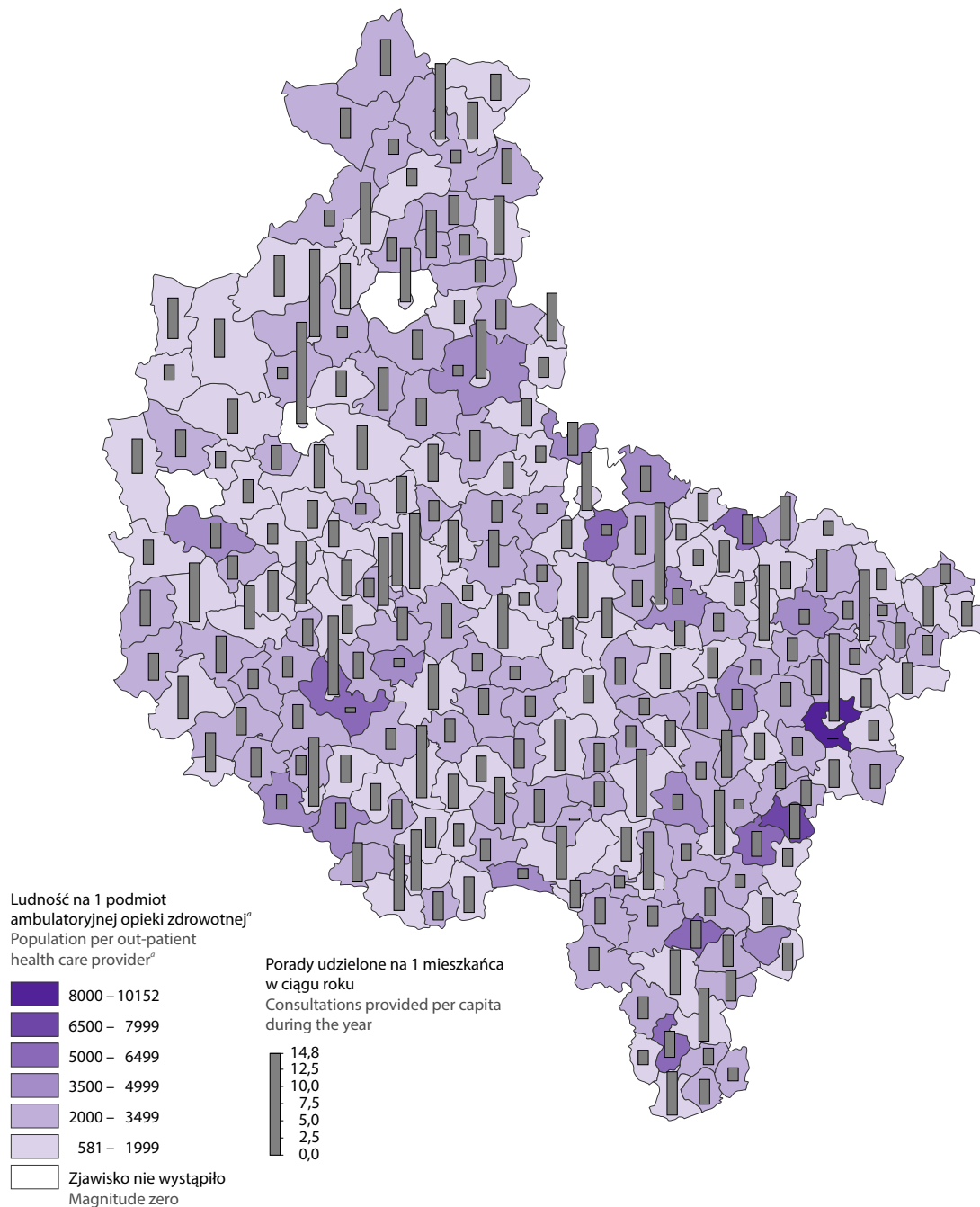
a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. *b* Including children's specialists. *c*, *d* Also: *c* – neuropathology, *d* – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and children's radiology.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Mapa 32. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2020 r.
 Map 32. Out-patient health care in 2020

W 2020 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w województwie wielkopolskim działało 1898 przychodni, zarejestrowano także 528 praktyk lekarskich prowadzonych w ramach kontraktu z NFZ. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (łącznie z praktykami lekarskimi) wyniósł 1441 osób (przy średniej ogólnopolskiej 1498 osób) i lokował wielkopolskie w środkowej części listy województw.

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w wielkopolskim udzielono łącznie 25020,0 tys. porad, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca oznaczało 6,6 porad – w przypadku porad lekarskich i 0,5 – dla porad stomatologicznych (w kraju odpowiednio 6,8 i 0,7). Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w gminach miejskich Słupca (14,8) i Obrzycko (14,7), najmniejsze zaś w gminie wiejskiej Turek (0,1). Warto zaznaczyć, że w czterech gminach wiejskich województwa wielkopolskiego (Chodzież, Chrzypsko Wielkie, Gniezno i Obrzycko) nie odnotowano ani jednej przychodni czy praktyki lekarskiej.

Tabela 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2019	2020
Przychodnie Out-patient departments	1801	1851	1949	1898
Praktyki lekarskie ^a Medical and dental practices ^a	799	712	589	528
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	26046,7	27520,1	28808,1	25020,0
lekarskie medical	23564,0	25055,5	26364,4	23190,4
stomatologiczne dental	2482,7	2464,6	2443,7	1829,6
Szpitaly ogólne General hospitals	67	65	59	54
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	16118	15756	13094	13008
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	46,6	45,3	37,4	37,2
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	66,7	65,8	67,8	55,3
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	4,8?	4,7	4,3	4,3

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. *b* Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. *c* W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. *b* Including consultations paid by patients. *c* During the year.

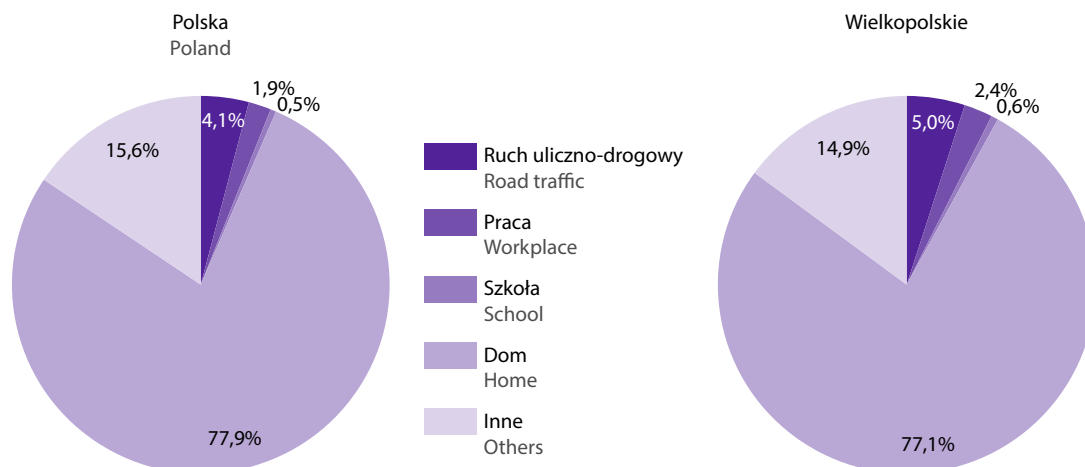
W województwie wielkopolskim na koniec 2020 r. funkcjonowały 54 szpitale ogólne (o 5 mniej niż w 2019 r.), tj. 6,0% ogólnej liczby w kraju. Dysponowały one 13,0 tys. łóżek (o 0,7% mniej niż rok wcześniej), co stanowiło 7,8% ogólnej liczby łóżek w kraju. Na 10 tys. ludności w województwie przypadało 37,2 łóżek (średnio 269 osób na 1 łóżko) wobec 43,8 w Polsce (228 osób na 1 łóżko). Wskaźnik w wielkopolskim należał do najniższych w kraju (15. miejsce przed ostatnim województwem pomorskim).

W 2020 r. hospitalizowanych było 541,4 tys. osób, tj. o 21,3% mniej niż rok wcześniej, co stanowiło 9,4% ogólnej liczby leczonych w kraju (wobec 9,2% w 2019 r.). W Polsce liczba osób hospitalizowanych w porównaniu z rokiem poprzednim uległa zmniejszeniu o 23,2%. Spadek liczby leczonych w szpitalach wynikał m.in. z zaleceń ograniczenia do niezbędnego minimum lub czasowego zawieszenia udzielania świadczeń wykonywanych planowo w związku z transmisją infekcji COVID-19. Z uwagi na dynamicznie zmieniający się przebieg pandemii, znaczna część łóżek szpitalnych z różnych oddziałów, w zależności od potrzeb i możliwości, była przeznaczana na leczenie pacjentów z COVID-19 lub przywracano im ich pierwotne przeznaczenie.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowały 124 zespoły ratownictwa medycznego (7,7% jednostek tego typu w Polsce), w tym 88 podstawowych i 34 specjalistyczne (odpowiednio 7,1% i 9,9% jednostek w kraju). W województwie działały również dwa lotnicze zespoły ratownictwa medycznego posiadające śmigłowiec (9,5% jednostek w kraju), 25 szpitalnych oddziałów ratunkowych (10,5%) i 13 izb przyjęć (8,4%). Liczba i rodzaj jednostek ratownictwa medycznego niewiele zmieniły się względem roku poprzedniego. Zwiększyła się o 1 liczba jednostek podstawowych.

W 2020 r. zespoły ratownictwa medycznego wyjeżdżały na miejsce zdarzenia 173,5 tys. razy (6,3% w skali kraju) i udzieliły pomocy 173,6 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił spadek wyjazdów o 10,2%, ale w porównaniu do 2010 r. wzrost o 0,1%. Wskaźnik osób, którym udzielono świadczeń zdrowotnych w miejscu zdarzenia na 1000 ludności w 2020 r. wyniósł 49,6 w województwie, podczas gdy w kraju 72,1. W większości przypadków miejscem zdarzenia był dom (77,1%, w kraju 77,9%). Interwencje w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 5,0% zdarzeń (o 0,9 p.proc. więcej niż przeciętnie w kraju), w pracy 2,4% (w kraju 1,9%), a w szkole 0,6% (w kraju 0,5%). Pomocy częściej udzielano mężczyznom (52,6%, w kraju 50,8%). Dzieci i młodzież do 18 lat stanowiły 4,7% poszkodowanych, a 47,3% osób, którym udzielono pomocy, miały 65 lat lub więcej.

Wykres 37. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2020 r.
Chart 37. Responses of emergency medical services by place of accident in 2020

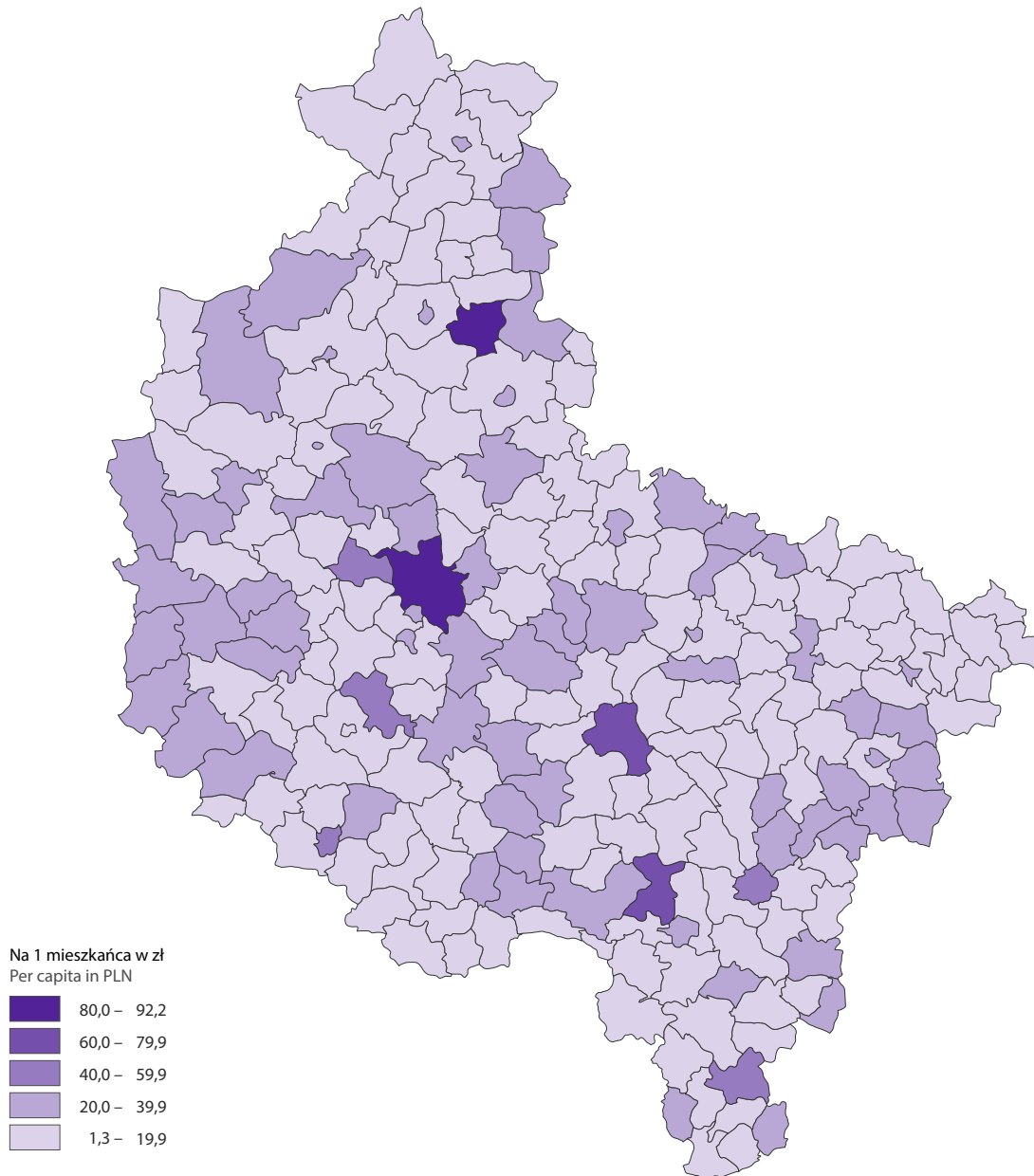
W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim łącznie wydały na ochronę zdrowia 535,3 mln zł (9,2% wydatków na ten cel samorządów w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki na ochronę zdrowia wzrosły o 14,8% (w kraju o 28,6%), a w stosunku do 2010 r. o 88,1% (w kraju o 46,3%).

Wydatki na ochronę zdrowia kształtowały się różnie w zależności od poziomu jednostki terytorialnej. W województwie wielkopolskim w 2020 r. samorząd województwa wydał na ten cel 285,4 mln zł (53,3% wydatków JST w dziale „Ochrona zdrowia”), powiaty – 136,1 mln zł (25,4%), miasta na prawach powiatu – 59,2 mln zł (11,1%), a gminy – 54,7 mln zł (10,2%).

Według działów klasyfikacji budżetowej, gminy 69,4% wydatków na ochronę zdrowia przeznaczyły na finansowanie przeciwdziałania alkoholizmowi. Powiaty w dominującej części przeznaczyły swoje środki na szpitale ogólne – 64,8% wydatków na ochronę zdrowia, a miasta na prawach powiatu na dwa rozdziały budżetowe: przeciwdziałanie alkoholizmowi (31,1%) i szpitale ogólne (27,9%).

W 2020 r. w województwie wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” na 1 mieszkańca wyniosły 32,53 zł (w kraju 52,60 zł) i były o 1,15 zł niższe niż rok wcześniej (w kraju wzrost o 3,21 zł) oraz o 4,09 zł niższe niż w 2010 r. (w kraju wzrost o 10,42 zł).

Mapa 33. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2020 r.
 Map 33. Expenditures of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2020

Kultura Culture

W 2021 r., w porównaniu z 2020 r., odnotowano zwiększenie liczby zwiedzających muzea, a także widzów i słuchaczy w teatrach, instytucjach muzycznych oraz kinach. Nadal jednak liczba odwiedzających te instytucje była znacząco niższa niż w 2019 r, ostatnim przed pandemią COVID-19. W 2021 r. placówki kulturalne zorganizowały więcej imprez i z większą liczbą uczestników niż rok wcześniej, ale mniej niż w 2019 r. Wartość wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego plasowała województwo na 4. miejscu w kraju, ale pod względem wydatków na kulturę w przeliczeniu na 1 mieszkańca wielkopolskie znalazło się na 9. miejscu w Polsce, podobnie jak w poprzednim roku.

W 2020 r. w wielkopolskim działało 660 bibliotek publicznych (łącznie z filiami) oraz 64 punkty biblioteczne, co w skali kraju stanowiło odpowiednio 8,5% oraz 7,4%. Na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 4829 osób, podczas gdy w kraju jedna taka placówka obsługiwała przeciętnie 4424 osoby. Księgozbiór bibliotek publicznych w końcu 2020 r. obejmował 11610,0 tys. woluminów, co stanowiło 9,3% zasobów bibliotecznych w kraju.

Tabela 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2021
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	900	813	752	724	.
Muzea i oddziały muzealne Museums with branches	86	91	89	86	88
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	12	12	15	15	13
Galerie i centra sztuki Art galleries	20	18	21	18	17
Kina Cinemas	38	44	45	46	46
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture and cultural centres establishments	196 ^a	215	219	219	.
Kluby i świetlice Clubs and community centres	102 ^a	98	95	86	.
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	3830	4275	4653	4829	.

^a Dane za 2011 r.
^a Data for 2011

Działalność wystawienniczą w 2021 r. prowadziło 88 muzeów i oddziałów muzealnych, tj. 9,4% wszystkich placówek tego typu w Polsce. Wystawy muzealne obejrzało 692,9 tys. osób (o 65,9% więcej niż przed rokiem), co stanowiło 2,7% ogółu odwiedzających takie ekspozycje w kraju. W 2021 r. liczba zwiedzających muzea na 1000 ludności wyniosła 199 (w kraju 662 osoby), podczas gdy w 2020 r. było to 119 osób (w kraju 434).

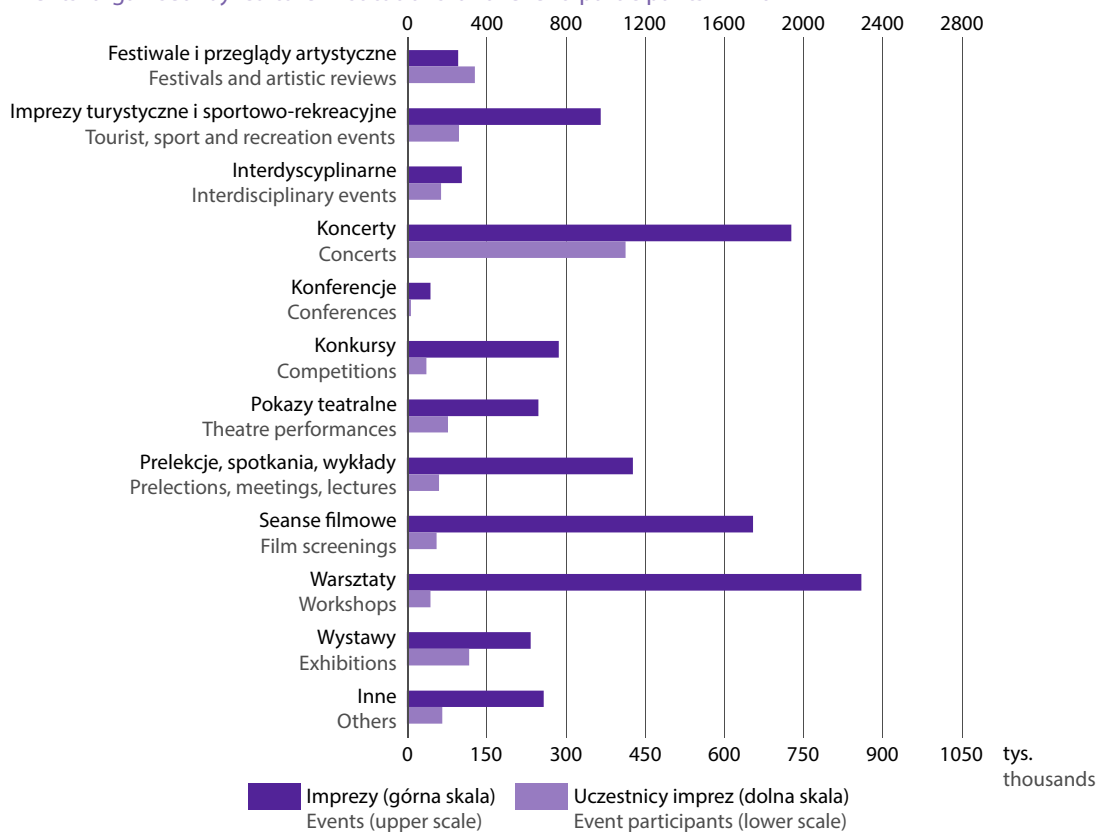
W 2021 r. na terenie województwa znajdowało się także 17 galerii i salonów sztuki (o 1 mniej w porównaniu z 2020 r.), z których 7 zlokalizowanych było w Poznaniu. W 2021 r. galerie i salony sztuki zorganizowały 287 wystaw (o 35,4% więcej w porównaniu z 2020 r.), na których zaprezentowano 288 ekspozycji. Z oferty tych instytucji skorzystało 75,9 tys. zwiedzających, w tym 46,4% w Poznaniu. W porównaniu z rokiem poprzednim w 2021 r. liczba zwiedzających spadła o 25,2%.

Informacje o teatrach i instytucjach muzycznych oraz przedsiębiorstwach estradowych dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną. W 2021 r. w województwie wielkopolskim działalność sceniczną prowadziło 13 teatrów i instytucji muzycznych (większość, tj. 10 w Poznaniu), o 2 mniej niż w poprzednim roku. Na obszarze całego kraju teatry i instytucje muzyczne z wielkopolskiego zorganizowały łącznie 1535 przedstawień i koncertów, tj. 5,1% ogólnej liczby spektakli w kraju (w 2020 r. – 1386 czyli 5,7%). 68,9% przedstawień i koncertów odbyło się w stałej sali wg siedziby (w 2020 r. – 60,0%). We wszystkich imprezach uczestniczyło łącznie 234,0 tys. widzów (o 27,5% więcej niż w 2020 r.).

W 2021 r. w województwie działało 46 kin stałych, posiadających 139 sal projekcyjnych i dysponujących 27,9 tys. miejsc na widowni, które stanowiły 9,5% ogółu takich miejsc w kraju. W ciągu roku w kinach stałych odbyło się 121,2 tys. seansów, czyli 8,9% wszystkich pokazów filmowych w kraju. W stosunku do 2020 r. liczba seansów kinowych zwiększyła się o 19,3%, przy wzroście o 23,3% w kraju. Seanse te obejrzano łącznie 2651,8 tys. widzów (9,7% ogółu korzystających z tej formy rozrywki w Polsce), tj. o 32,8% więcej niż przed rokiem (w kraju wzrost o 40,9%).

Ważną rolę w kreowaniu aktywnych form uczestnictwa w kulturze odgrywiają placówki prowadzące wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, kierującą swą ofertę do różnych grup wiekowych i środowiskowych. W 2020 r. w wielkopolskim działalność taką, służącą upowszechnianiu i popularyzacji kultury, prowadziło 45 centrów, 54 domy i 120 ośrodków kultury oraz 18 klubów i 68 świetlic. Zdecydowana większość klubów i centrów kultury działała w miastach, natomiast świetlice dominowały na wsi. W 2021 r. we wszystkich placówkach tego typu funkcjonowało łącznie 668 pracowni specjalistycznych. Najbardziej popularne wśród nich były pracownie plastyczne (24,4% wszystkich pracowni), muzyczne (23,8%) oraz sale baletowe i taneczne (21,7%).

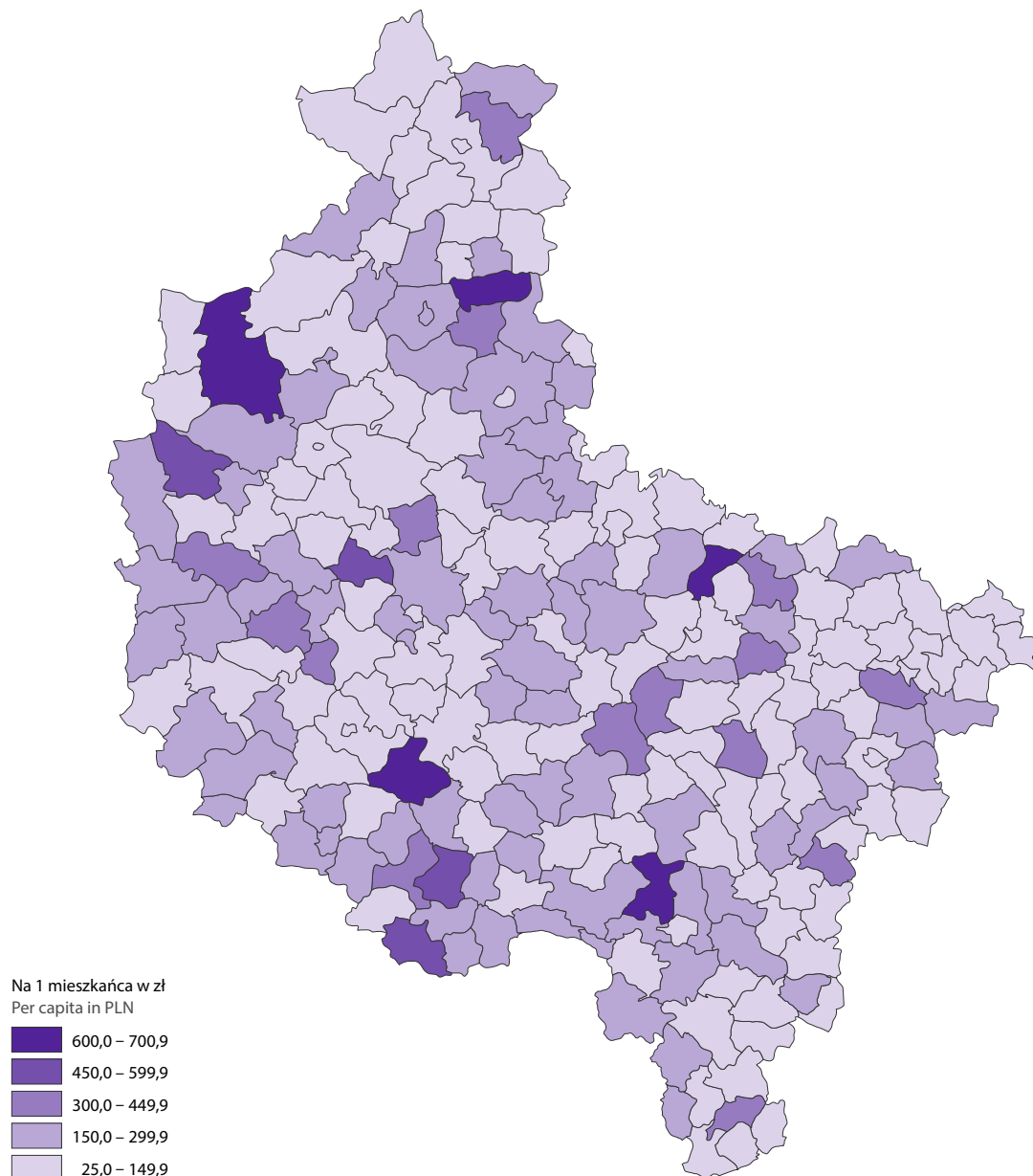
Wykres 38. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2021 r.
Chart 38. Events organised by culture institutions and event participants in 2021

W 2021 r. placówki kulturalne zorganizowały 11530 imprez (o 29,3% więcej niż 2020 r., ale o 35,0% mniej niż w 2019 r, ostatnim przed pandemią COVID-19), w których uczestniczyło 1179,7 tys. osób (o 48,2% więcej niż w roku poprzednim; o 62,7% mniej niż w 2019 r.). Najczęściej były to warsztaty (19,9% ogółu zorganizowanych imprez), koncerty (16,9%), seanse filmowe (15,2%) oraz prelekcje, spotkania i wykłady (9,9%). Największym zainteresowaniem cieszyły się festiwale i przeglądy artystyczne, w których przeciętna liczba uczestników na imprezę wynosiła 500 osób (przy średniej dla wszystkich imprez w województwie – 102 osoby i wobec przeciętnej frekwencji na festiwalach w kraju – 580 osób), a ponadto imprezy interdyscyplinarne (235 osób wobec 196 w kraju), koncerty (213 osób wobec 246) oraz wystawy (189 osób wobec 424).

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2020 r.

Map 34. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2020

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w województwie wielkopolskim w 2020 r. wyniosły 813,7 mln zł, tj. o 5,2% mniej niż przed rokiem. W skali kraju ta kwota stanowiła 8,8% i wśród pozostałych województw stawiła wielkopolskie na 4. miejscu, o jedną lokatę wyżej niż w 2019 r. (w przypadku wydatków w rozdziale – biblioteki, a także – domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby – było to miejsce 3.). W budżetach JST województwa wielkopolskiego (gmin, powiatów, miast na prawach powiatu i województwa łącznie) wydatki na kulturę stanowiły 3,1%, podobnie jak przeciętnie w kraju (w 2019 r. 3,5% wobec 3,4%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. wydatki na kulturę wynosiły 232,46 zł (wobec 245,50 zł przed rokiem), przy średniej krajowej na poziomie 240,99 zł (przed rokiem 251,11 zł). Pod względem tej kwoty wielkopolskie znalazło się na 9. miejscu w kraju, podobnie jak w 2019 r.

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2021 r. liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była o prawie 15% wyższa niż przed rokiem, a wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw spadł. Mniej było wypadków drogowych i rannych, ale więcej ofiar śmiertelnych.

W 2021 r. w wielkopolskim liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wyniosła 67461 (8,2% przestępstw stwierdzonych w kraju) i była wyższa o 14,5% niż przed rokiem, ale niższa o 2,0% w porównaniu z 2015 r.

Najwięcej przestępstw miało charakter kryminalny; w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w województwie stanowiły one 64,6% (wobec 59,6% w kraju). Niemal połowa wszystkich stwierdzonych przestępstw była skierowana przeciwko mieniu (49,1%; w kraju 50,9%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w województwie wielkopolskim w 2021 r. kształtował się na poziomie 73,3%, tj. niższym niż w poprzednim roku (76,0%), ale wyżej niż przeciętnie w kraju (71,2%; w 2020 r. 73,3%). Wskaźnik wyższy niż w wielkopolskim zanotowano w 8 województwach, największy w lubelskim – 80,1%.

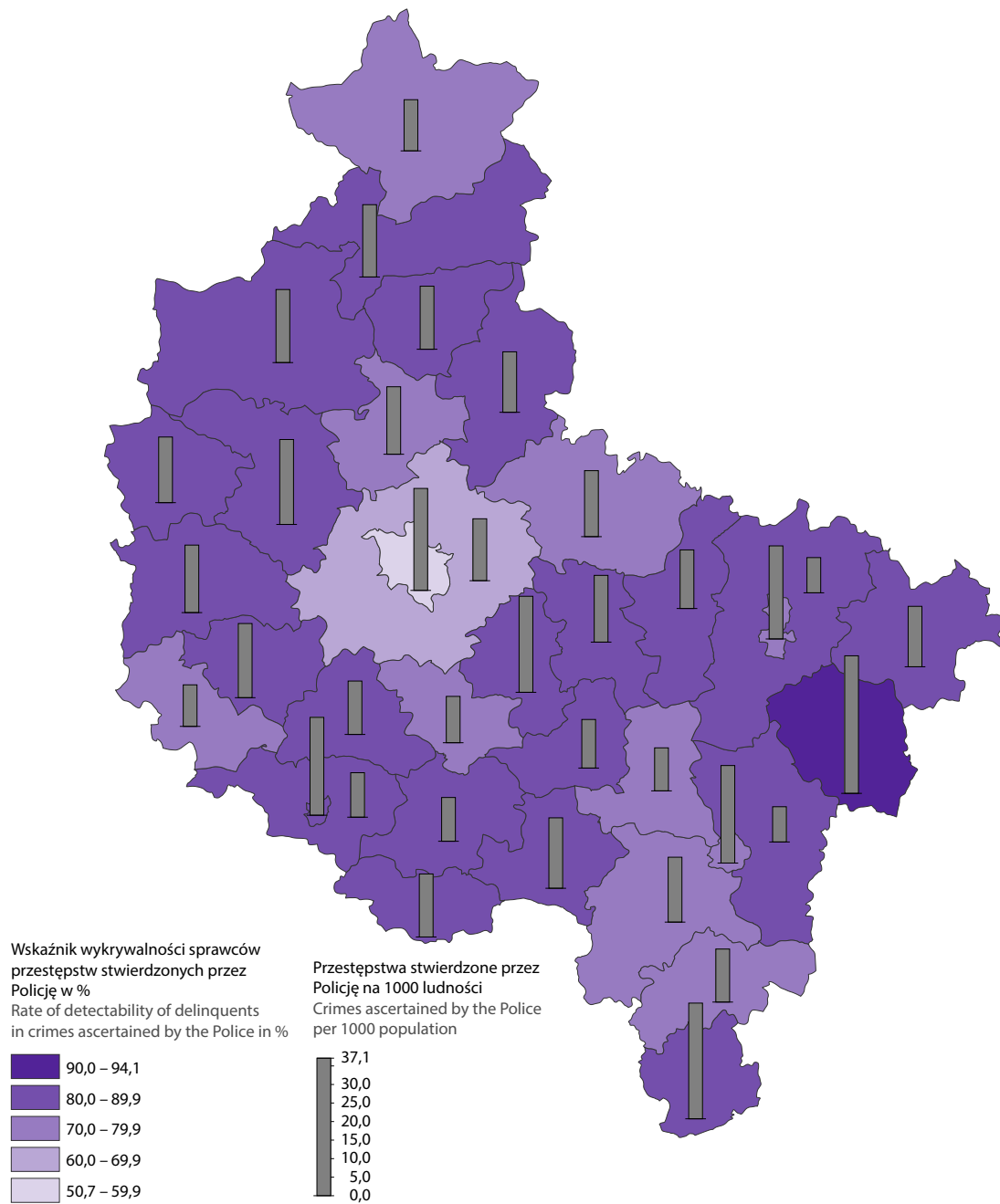
Zarówno poziom przestępczości, jak i wykrywalność sprawców przestępstw nie są jednakowe na obszarze całego województwa. W 2021 r. największą skutecznością Policji charakteryzowały się powiaty: turecki (gdzie wskaźnik wykrywalności sprawców wyniósł 93,6%), średzki (91,7%), kościański (89,4%) i słupecki (89,2%). Nadal najniższy pozostaje poziom wykrywalności sprawców przestępstw w Poznaniu i powiecie poznańskim, tj. na tych obszarach, gdzie liczba przestępstw stwierdzonych jest największa (w 2021 r. stwierdzono tam 31,7% wszystkich przestępstw w województwie, a wskaźniki wykrywalności wyniosły odpowiednio 50,7% w Poznaniu i 60,6% w powiecie poznańskim).

Tabela 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki

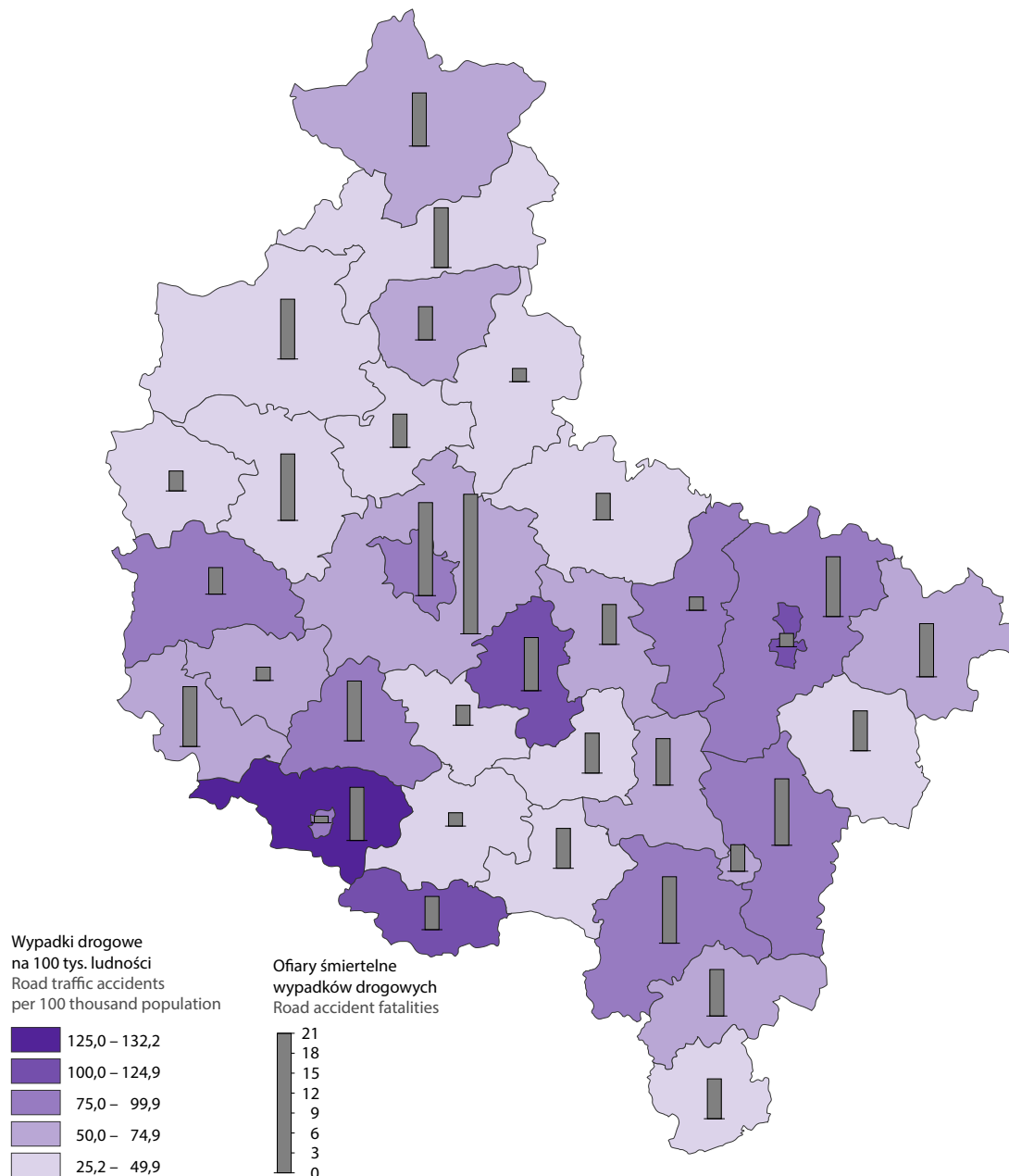
Table 27. Road accidents and their results

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Wypadki Accidents	2930	2196	2822	2409
Ofiary śmiertelne Fatalities	343	245	217	230
Ranni Injured persons	3624	2523	3234	2769

Mapa 35. Zagrożenie przestępczością w 2021 r.
 Map 35. Crime risk in 2021

Mapa 36. Bezpieczeństwo na drogach w 2021 r.
Map 36. Road safety in 2021

W 2021 r. na drogach województwa wielkopolskiego Policja zarejestrowała 2409 wypadków drogowych (10,6% wypadków w kraju). W ich wyniku 230 osób poniosło śmierć (10,2% ofiar w kraju), a 2769 zostało rannych (10,5% poszkodowanych w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim wypadków drogowych było mniej o 413, a z 2010 r. – o 521.

Liczba wypadków w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniosła 69,0, a większe wartości wskaźnika odnotowało województwo łódzkie (95,0) i pomorskie (75,7), przy wartości średnio dla Polski 59,8. Pod względem ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności wielkopolskie z wynikiem 6,6 plasowało się powyżej średniej dla kraju – 5,9 ofiar, a pod względem rannych z wynikiem 79,3 zajmowało 3. miejsce w kraju (średnia 69,2).

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

W 2021 r. w województwie wielkopolskim dostęp do internetu w domu miało więcej gospodarstw domowych niż przeciętnie w kraju. Wzrósł odsetek osób korzystających z internetu, w tym osób korzystających z niego regularnie.

Dostęp do Internetu przez komputer lub inne urządzenia miało 93,7% gospodarstw domowych w województwie, w kraju przeciętnie 92,4%. Wśród mieszkańców w wieku 16–74 lat z Internetu korzystało 88,3% osób (w kraju 88,9%), przy czym 83,6% regularnie (w kraju tyle samo), a 71,3% codziennie lub prawie codziennie (w kraju 73,7%).

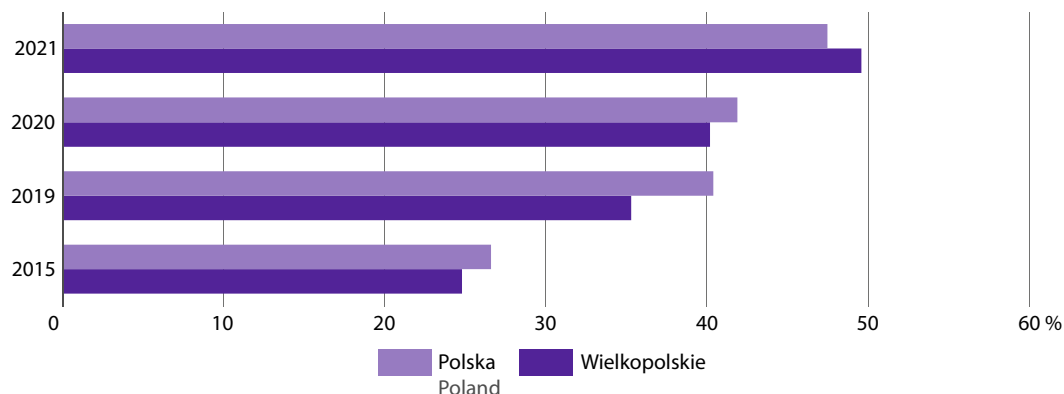
Tabela 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	80,1	91,8	93,7
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	70,1	82,9	88,3
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	61,1	78,2	83,6

Wykres 39. Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

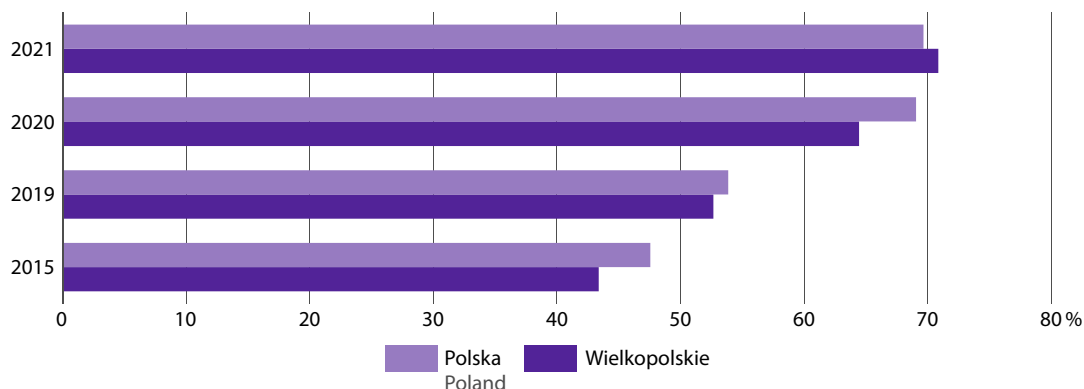
Chart 39. Individuals using e-government services during the last 12 months

W badaniu przeprowadzonym w 2021 r. spośród osób w wieku 16–74 lat, z usług administracji publicznej za pomocą Internetu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, skorzystało 49,6% mieszkańców województwa (w kraju 47,5%); 42,1% wysyłało wypełnione formularze (w kraju 39,9%), a 49,6% wyszukiwało informacje na stronach urzędów (w kraju 47,5%). W tym samym okresie 70,9% osób w województwie, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zamawiała przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego (w kraju 69,7%).

Wykres 40. Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 40. Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

Aktywność społeczna
Social activity

W 2021 r. liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w województwie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2021 r. w województwie wielkopolskim w rejestrze REGON wpisanych było 14742 fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne (9,5% podmiotów tego typu w kraju), tj. o 2,9% więcej niż rok wcześniej i o 51,8% więcej niż w 2010 r. (w Polsce wzrost o odpowiednio 2,9% i 48,3%). W ciągu roku w województwie z rejestru wykreślono 146 podmiotów, a zarejestrowano 567 nowych. Liczba fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych przypadająca na 10 tys. mieszkańców wynosiła w województwie 42 i kształtowała się powyżej średniej dla kraju (41). Najwyższy w wielkopolskim wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowano w Poznaniu (76) i Lesznie (50), a najniższy w powiecie konińskim i poznańskim (po 30).

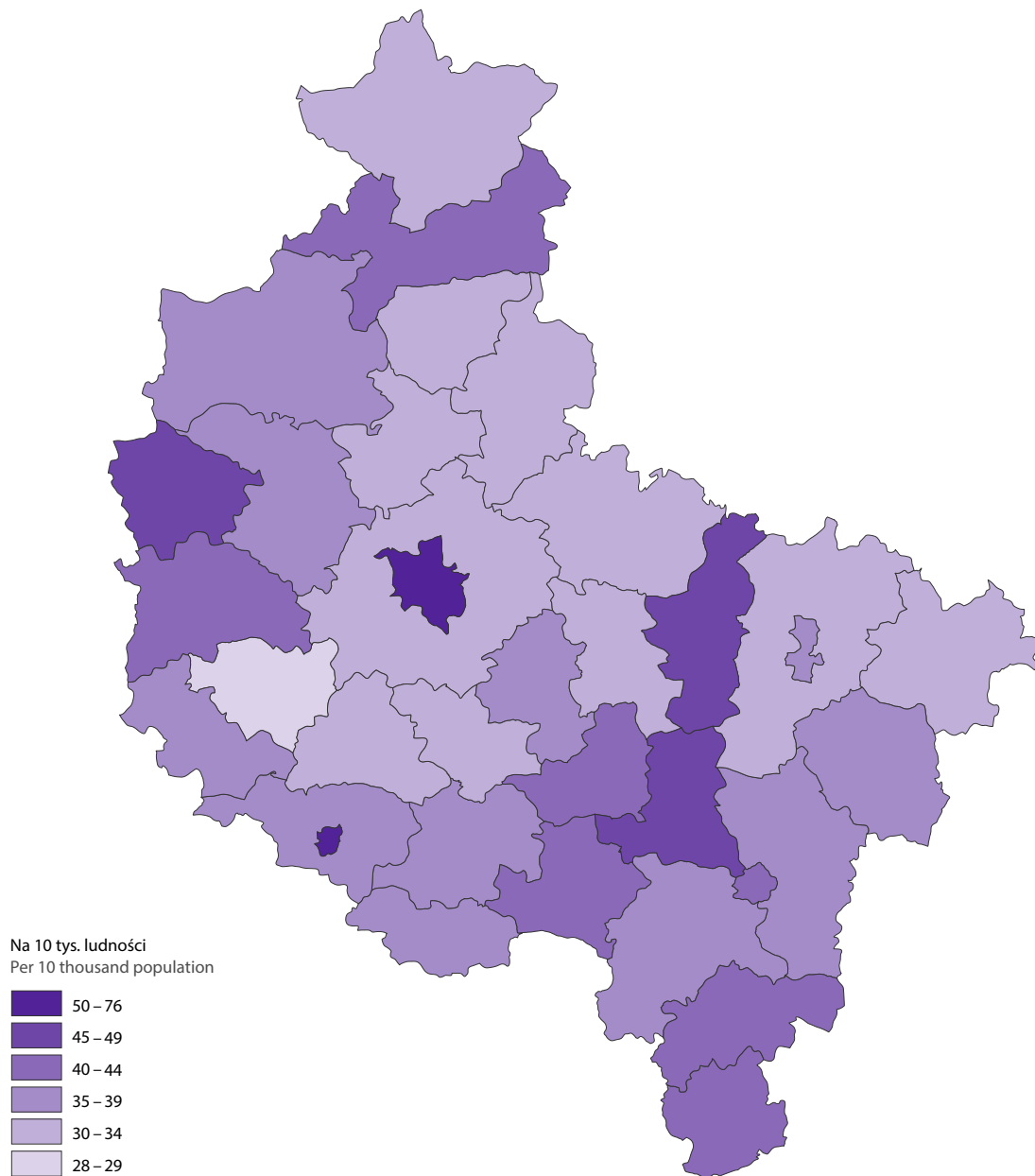
Tabela 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2020
Ogółem Total	9713	12604	14321	14742
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	28	36	41	42

Mapa 37. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 37. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2020
As of 31 December

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1 Produkt krajowy brutto

6.1 Gross domestic product

Według wstępnego szacunku za 2020 r., wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) w wielkopolskim stanowiła 10,0% wartości wytworzonej w kraju. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca lokował województwo na 3. miejscu w Polsce, ale wskaźnik ten w podregionach był mocno zróżnicowany – najwyższy w Poznaniu, najniższy w podregionie pilskim.

Najwięcej wartości dodanej brutto (WDB) wypracowały podmioty prowadzące działalność w grupie sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja. Rosła wydajność pracy ogółem mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, ale dla województwa była nadal niższa od średniej w kraju. Wyższą od średniej krajowej wydajność uzyskano w Poznaniu oraz podregionie poznańskim.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

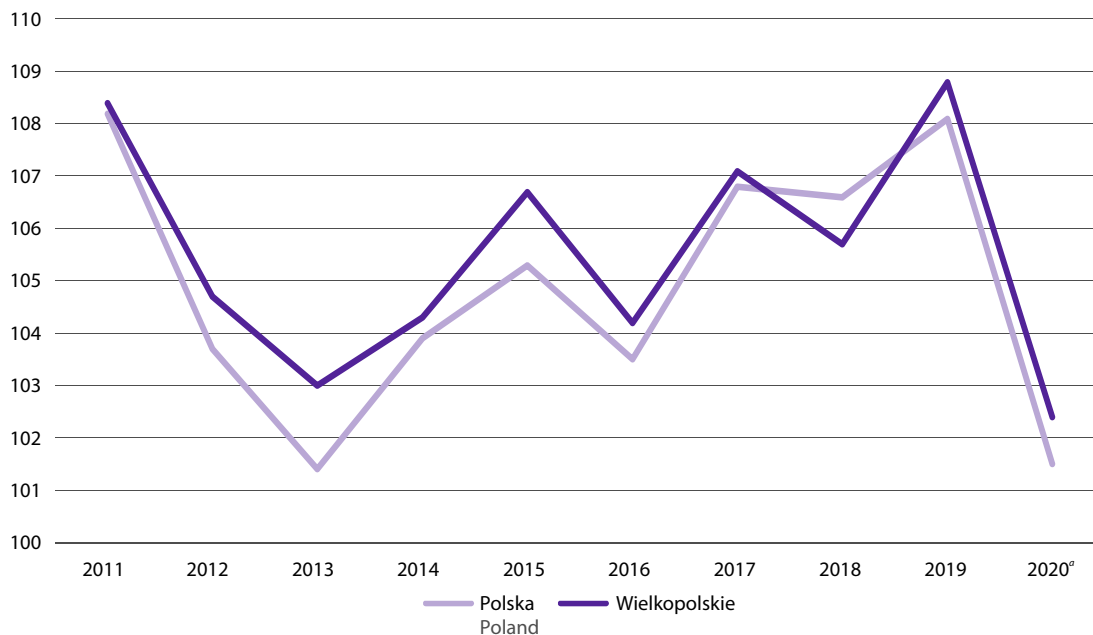
Według wstępnego szacunku za 2020 r., wartość wytworzonego produktu krajowego brutto wyniosła w wielkopolskim 231752 mln zł i stanowiła 10,0% wartości wytworzonej w kraju. W porównaniu z 2019 r. PKB w województwie był wyższy w cenach bieżących o 2,4%, podczas gdy w kraju wzrósł o 1,5%. Udział PKB wytworzonego w województwie w odniesieniu do krajowego wyniósł 9,9% w 2019 r. i 9,4% w 2010 r.

Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa w 2020 r. kształtowała się na poziomie 66,2 tys. zł, tj. wzrosła o 2,2% w stosunku do roku poprzedniego i o 67,9% w odniesieniu do 2010 r. W relacji do średniej krajowej PKB na 1 mieszkańca stanowił 109,1% w 2020 r., 108,4% w 2019 r. i 105,0% w 2010 r. W porównaniu do innych regionów wielkopolskie w 2020 r. plasowało się na 3. miejscu, za warszawskim stołecznym (133,4 tys. zł) i dolnośląskim (67,1 tys. zł).

Według parytetu siły nabywczej PKB na 1 mieszkańca województwa, w porównaniu do średniej Unii Europejskiej (UE27=100), wynosił 83 w 2020 r., 79 w 2019 r. oraz 66 w 2010 r.

Wykres 41. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
rok poprzedni=100

Chart 41. Indices of gross domestic product (current prices)
previous year=100

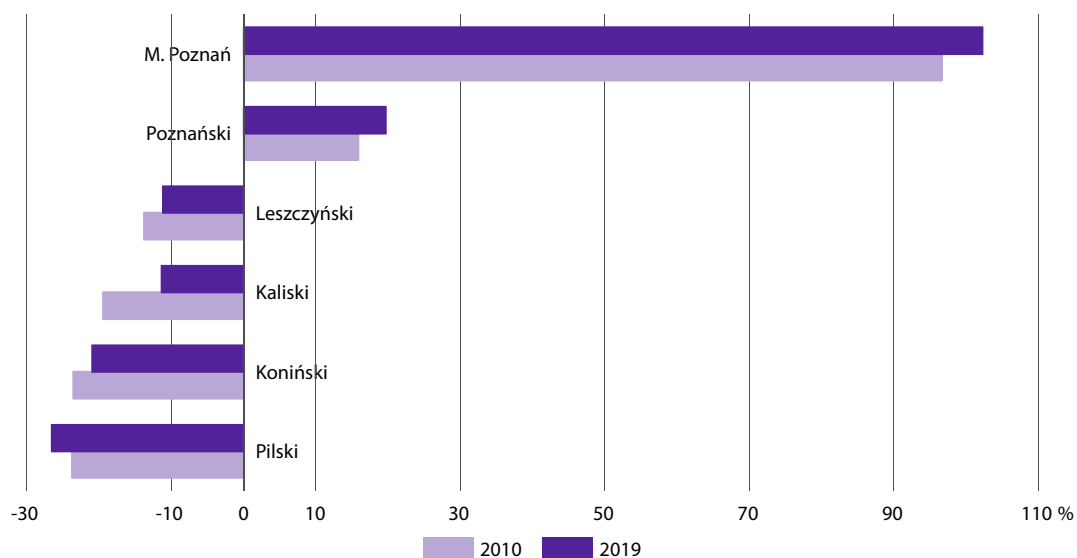

^a Wstępny szacunek.
^a Preliminary estimate.

W 2019 r. prawie połowę PKB województwa wytworzono w Poznaniu (28,6%) i podregionie poznańskim (21,0%). Podregion kaliski odpowiadał za 15,6%, koniński – 13,7%, leszczyński – 13,1%, a piłski – 8,0%. Struktura wytwarzania PKB w podregionach nie zmieniła się znacząco – w porównaniu z 2010 r. wzrósł udział podregionu poznańskiego (o 2,1 p.proc.), nie zmienił się kaliskiego, natomiast zmniejszył się pozostałych regionów, najbardziej Poznania (o 1,7 p.proc.). W 2019 r. Poznań partycypował w krajowym PKB na poziomie 2,9%, a w latach poprzednich na poziomie od 2,7 – 2,8%.

W 2019 r. wartość PKB na 1 mieszkańca w podregionach wielkopolskiego była mocno zróżnicowana – najwyższa w Poznaniu (120,8 tys. zł; 186,6% przeciętnej w województwie), najniższa w podregionie piłskim (43,9 tys. zł; 67,7%). W 2010 r. relacje do średniej wartości w województwie wynosiły w Poznaniu 187,4%, a w piłskim 72,6%. W 2019 r. wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł w wielkopolskim 30,5% i w porównaniu z 2010 r. zmniejszył się o 1,4 p.proc.

Wykres 42. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące)
 odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju
 Chart 42. Gross domestic product per capita (current prices)
 relative deviations from the national average value

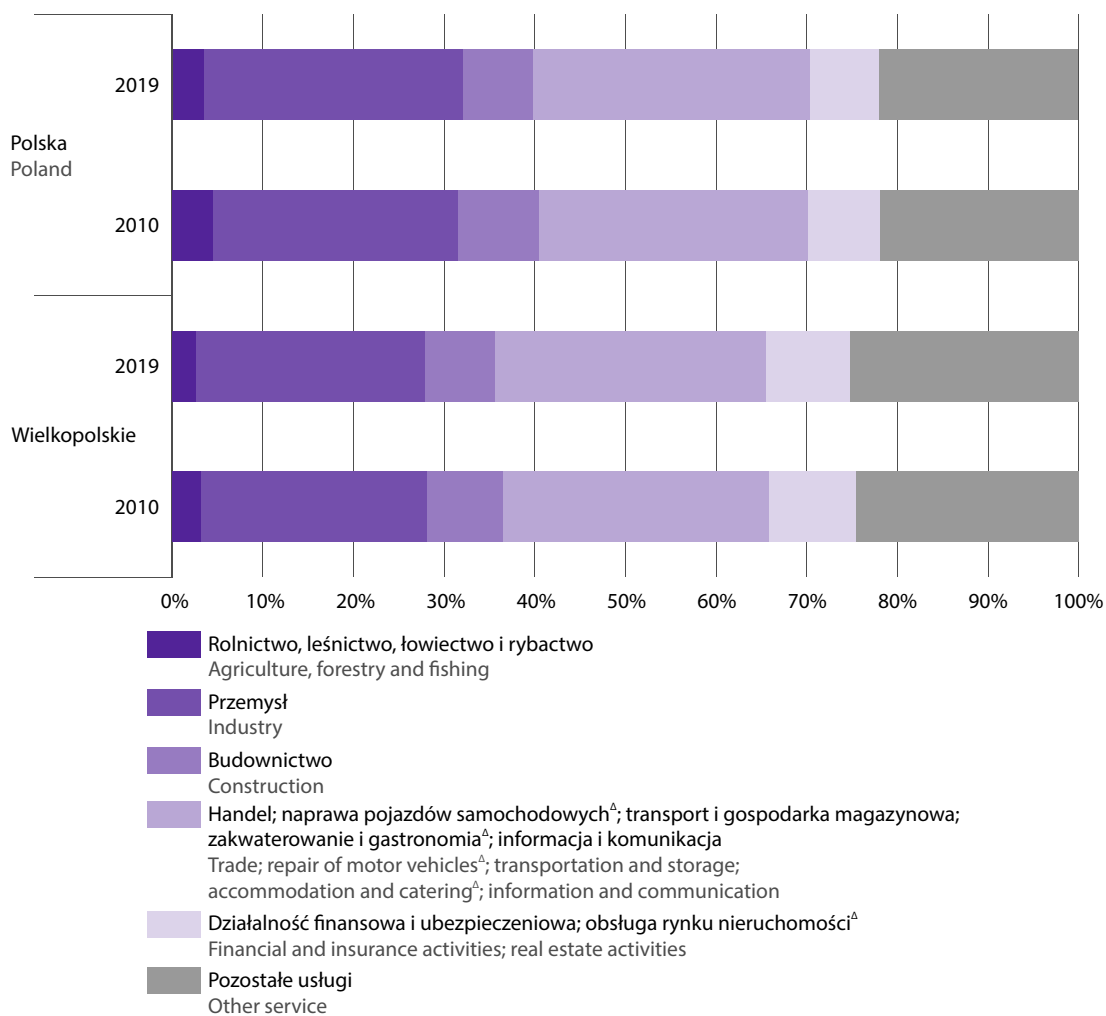

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) wygenerowana w wielkopolskim w 2019 r. wyniosła 199020 mln zł (o 9,2% więcej niż w 2018 r.). Największą część WDB, tj. 30,6%, wypracowały podmioty prowadzące działalność w usługach obejmujących: handel; naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię, informację i komunikację – więcej o 0,2 p.proc. niż w 2018 roku oraz o 0,8 p.proc. w porównaniu z 2010 r. Jednostki prowadzące działalność w przemyśle w 2019 r. wytworzyły 28,8% wartości dodanej brutto w województwie. W porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek udziału przemysłu w generowaniu wartości dodanej brutto o 0,2 p.proc., a w stosunku do 2010 r. wzrost o 1,6 p.proc.

Wydajność pracy w województwie w 2019 r. mierzona WDB na 1 pracującego wyniosła 129144 zł i w odniesieniu do 2010 r. wzrosła o 45,5%. Wydajność pracy, w relacji do średniej krajowej, wyniosła 97,8% w 2019 r. i była o 1,4 p.proc. wyższa niż w roku 2010.

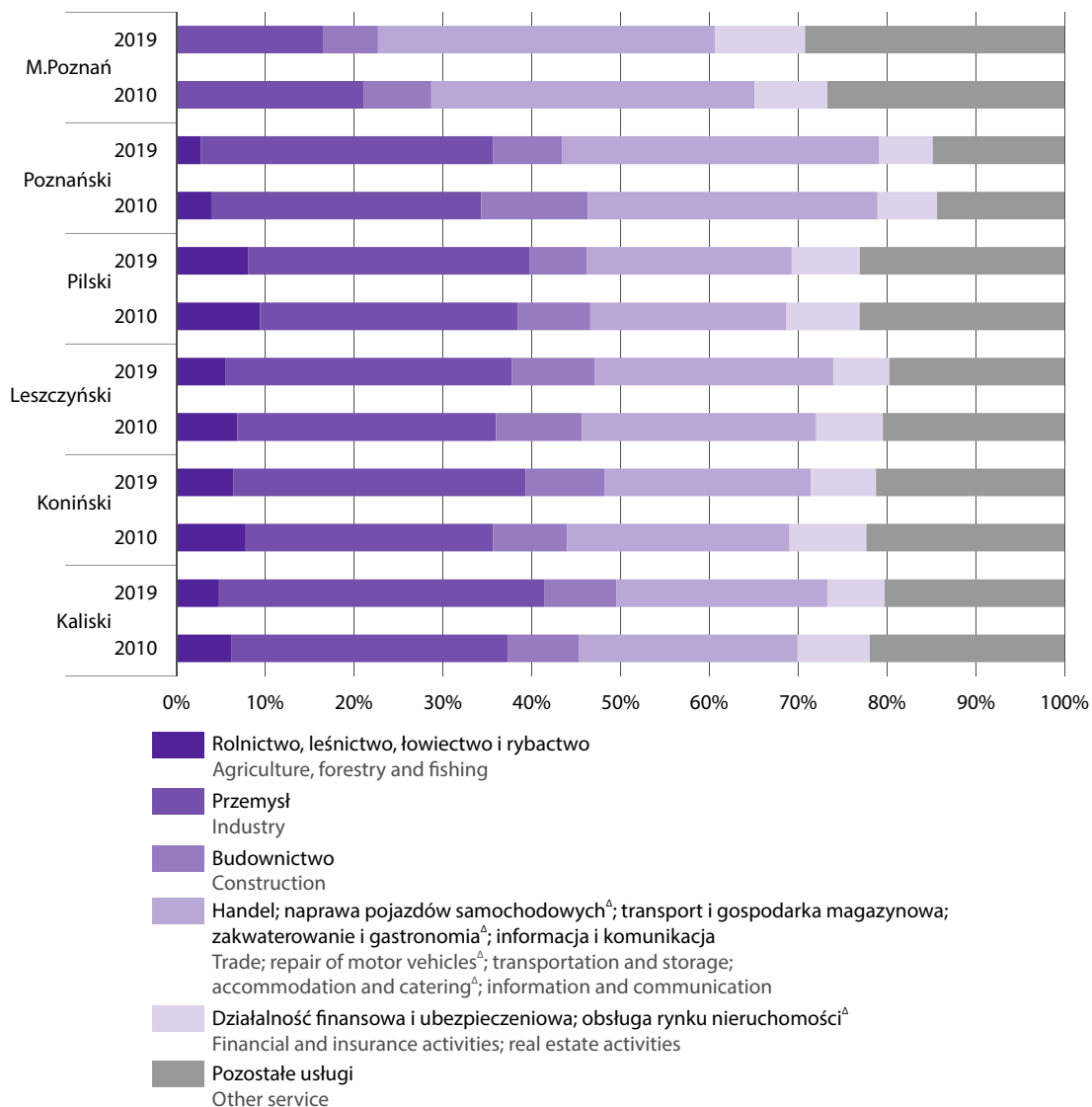
Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
 Chart 43. Gross value added by kind of activity (current prices)

Występuje zróżnicowanie udziałów poszczególnych rodzajów działalności w tworzeniu WDB w podregionach. W kaliskim, konińskim, leszczyńskim i pilskim dominował przemysł, natomiast w poznańskim i Poznaniu usługi obejmujące: handel; naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię, informację i komunikację. Rolnictwo w pilskim było odpowiedzialne w 2019 r. za 8,1% WDB, a w Poznaniu zaledwie za 0,1%.

Wydajność pracy w 2019 r. mierzona WDB na 1 pracującego była najwyższa w Poznaniu – 165,0 tys. zł, a najniższa w pilskim 107,0 tys. zł. Od 2010 r. wzrost wydajności pracy w obu podregionach wyniósł odpowiednio 42,0% i 35,0%. Najwyższy w tym okresie wzrost wydajności wystąpił w podregionie kaliskim (o 51,4% do 110,4 tys. zł). W relacji do średniej krajowej wydajność w Poznaniu w 2019 r. wyniosła 125,0%, a w podregionie poznańskim 107,8%, w pozostałych podregionach wydajność była niższa od przeciętnej w kraju, najniższa w pilskim (81,0%). W odniesieniu do 2010 r. wydajność w relacji do średniej krajowej wzrosła we wszystkich podregionach, oprócz pilskiego (spadek o 5,1 p.proc.).

Wykres 44. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
 Chart 44. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2 Koniunktura gospodarcza

6.2 Business tendency

W kwietniu 2022 r. koniunktura gospodarcza była oceniana negatywnie w większości badanych obszarów. Najbardziej negatywne oceny koniunktury formułowane były przez prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii, natomiast najbardziej pozytywne – przez firmy z sekcji informacja i komunikacja. Stale pesymistyczne oceny w ostatnich 12 miesiącach były wystawiane przez prowadzących działalność w budownictwie, natomiast zawsze optymistyczne oceny w sekcji informacja i komunikacja.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

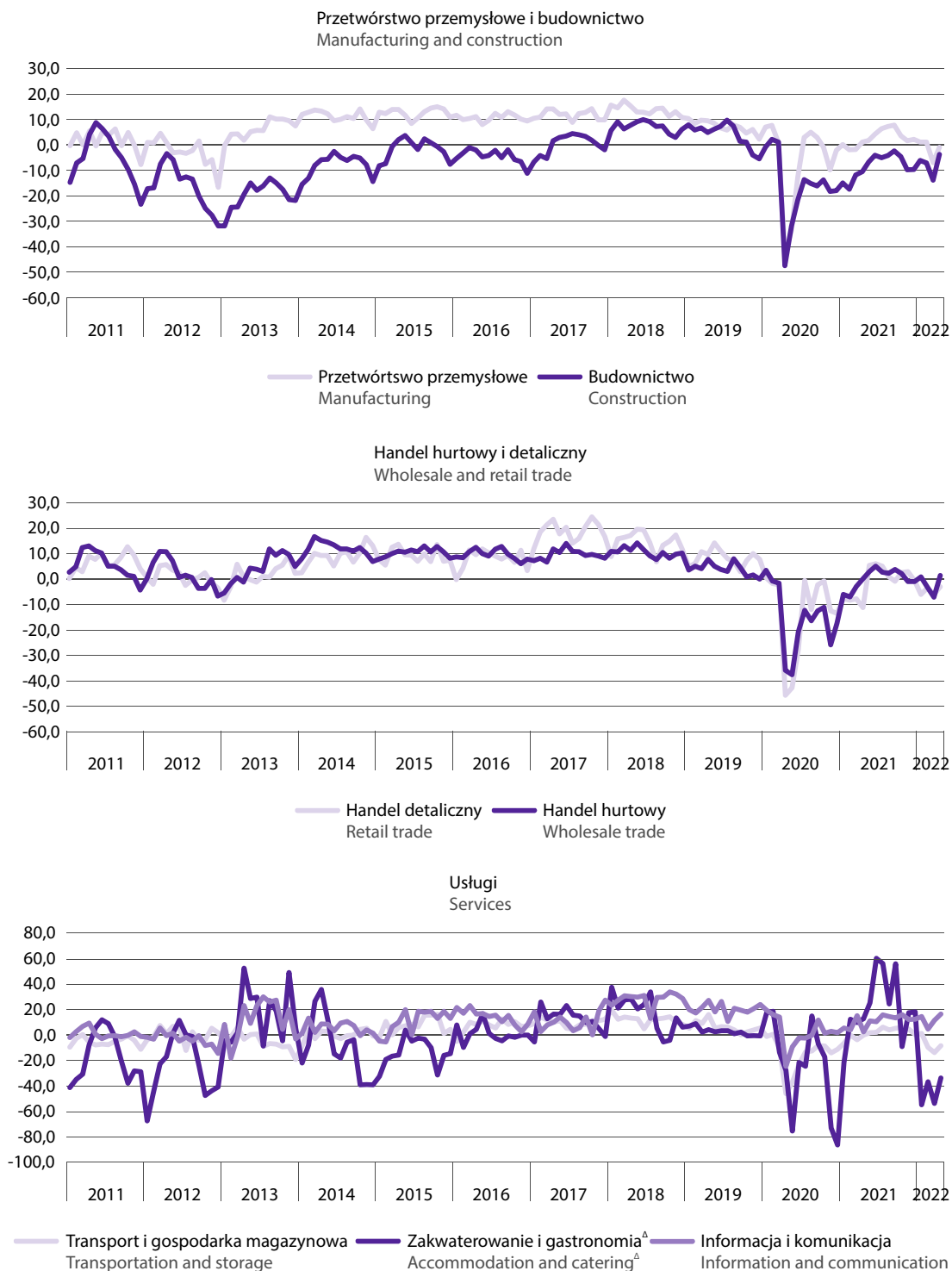
Tabela 30. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 30. General business climate indicator by kind of activity

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	01 2011	01 2015	01 2020	01 2021	01 2022	2022	04 2022 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-0,2	12,9	7,1	0,2	1,2	-0,9	-11,5
Budownictwo Construction	-14,7	-8,1	-0,8	-14,9	-6,1	-3,7	-15,4
Handel hurtowy Wholesale trade	2,8	8,0	3,5	-6,0	0,9	1,5	0,9
Handel detaliczny Retail trade	0,3	7,7	0,6	-7,7	-6,0	-3,0	-7,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-9,6	-1,9	-1,2	-6,7	1,1	-8,6	-5,8
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	-41,7	-32,9	17,6	-21,7	-55,2	-34,2	-4,0
Informacja i komunikacja Information and communication	-2,1	-4,9	19,5	5,4	14,4	16,4	14,1

Najbardziej pesymistyczne oceny w 2021 r. były wystawiane w budownictwie. W grudniu 2021 r. wskaźnik ogólny klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 9,6, a w kwietniu 2022 r. na poziomie minus 3,7 tj. mniej pesymistycznie niż w kwietniu poprzednich dwóch lat. Najgorsze oceny od stycznia do kwietnia 2022 r. formułowane były przez prowadzących działalność w sektorze zakwaterowanie i gastronomia (najgorzej w styczniu na poziomie minus 55,2). Najlepsze oceny ogólnego klimatu koniunktury w ostatnim roku zwykle wystawiali przedsiębiorcy w sekcji informacja i komunikacja. Od stycznia 2021 r. wskaźniki te były stale dodatnie, najwyższy w kwietniu 2022 r. – plus 16,4.

W kwietniu 2022 r. we wszystkich badanych obszarach przedsiębiorcy oceniali koniunkturę lepiej niż w marcu. Największy wzrost ocen odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii. Najmniejszą poprawę ocen sygnalizowali prowadzący działalność w zakresie handlu detalicznego. Pomimo wzrostu wskaźnika ogólnego klimatu koniunktury, jego dodatnią wartość odnotowano tylko w informacji i komunikacji oraz handlu hurtowym. W porównaniu do kwietnia poprzedniego roku pogorszenie oceny koniunktury odnotowano w przetwórstwie przemysłowym, handlu hurtowym oraz informacji i komunikacji.

Wykres 45. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
 Chart 45. General business climate indicator by kind of activity

Do funkcjonującego od kwietnia 2020 r. bloku pytań dotyczącego wpływu pandemii COVID-19 na koniunkturę, w kwietniu 2022 r. zostały dodane pytania odnoszące się do konsekwencji wojny w Ukrainie. Nowy zbiór pytań został podzielony na trzy sekcje – pytań „ogólnych” (dotyczących zarówno wpływu pandemii COVID-19, jak i wojny w Ukrainie), pytań odnoszących się do wpływu pandemii COVID-19 oraz pytań dotyczących wpływu wojny w Ukrainie na koniunkturę gospodarczą.

Możliwość przetrwania firmy, w przypadku utrzymywania się przez dłuższy czas sytuacji wynikającej z pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie w kwietniu br., większość przedsiębiorców oceniała na okres powyżej 6 miesięcy. Najczęściej na taką odpowiedź wskazywały podmioty zajmujące się usługami (75,6%). Nieco bardziej pesymistyczne oceny w tym zakresie wyrażali przedsiębiorcy budowlani, spośród których 58,5% uznało, że firma przetrwałaby ponad pół roku, ale jednocześnie 17,2% z nich szacowało ten okres na 2 do 3 miesięcy, a 17,0% – 4 do 6 miesięcy. Krótszy okres przetrwania firmy (4–6 miesięcy) odnotowano także w prognozach przedsiębiorców działających w handlu detalicznym i hurtowym. W większości badanych branż przedsiębiorcy przewidywali, że w 2022 r. inwestycje utrzymają się na poziomie z poprzedniego roku. Największy odsetek takich odpowiedzi odnotowano wśród firm z obszaru usług (67,8%) i handlu detalicznego (63,9%). Natomiast spadek inwestycji w relacji do 2021 r. szacowało 37,0% przedsiębiorstw przemysłowych (przy 35,7% wskazujących na utrzymanie ich poziomu).

W kwietniu 2022 r. większość przedsiębiorców objętych badaniem, oceniając skutki pandemii, była zdania, że powoduje ona nieznaczne konsekwencje dla prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Brak negatywnych skutków deklarowało ponad 30% podmiotów w handlu hurtowym i budownictwie. Największy odsetek odpowiedzi wskazujących, że wpływ pandemii na prowadzoną działalność gospodarczą jest poważny odnotowano w firmach zajmujących się handlem detalicznym (27,8%). Obszar usług były natomiast tym, w którym najbardziej obawiano się zagrożenia stabilności firmy, ale nawet tam obawy wyrażało zaledwie 6,5%. W porównaniu z rokiem poprzednim wskazania negatywnych skutków pandemii były istotnie niższe. W badanych obszarach gospodarczych przedsiębiorcy szacowali brak pracowników z uwagi na nieplanowane obecności, kwarantannę i inne ograniczenia na poziomie od 2,8% (w handlu hurtowym) do 11,1% (w budownictwie i usługach), natomiast udział pracujących zdalnie na więcej niż kilka procent deklarowali przedsiębiorcy z dwóch sekcji: handel hurtowy i usługi.

Istotnych negatywnych skutków wojny w Ukrainie w kwietniu 2022 r. obawiało się około 1/3 respondentów we wszystkich sekcjach. Wśród negatywnych skutków wskazywane były przede wszystkim: wzrost kosztów (66-78%), zakłócenia w łańcuchu dostaw (29-63%) oraz spadek przychodów ze sprzedaży (6-48%). Odpływ pracowników z Ukrainy był widoczny przede wszystkim w budownictwie (43,4% wskazań). Równocześnie obserwowano napływ pracowników z Ukrainy, przede wszystkim do przetwórstwa przemysłowego i handlu detalicznego.

6.3 Przedsiębiorczość

6.3 Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W województwie wielkopolskim z roku na rok wzrasta liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Występuje duże zróżnicowanie przestrzenne. W strukturze podmiotów wg sekcji PKD najczęściej było związanych z handlem oraz budownictwem. W strukturze według form prawnych dominowały spółki handlowe, z których ponad 10% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Na koniec 2021 r. w rejestrze REGON dla województwa wielkopolskiego było zarejestrowanych 477,4 tys. podmiotów gospodarki narodowej, tj. 9,9% ich łącznej liczby w kraju. Podobnie jak w poprzednich latach uplasowało to województwo na 3. miejscu, po mazowieckim (19,2%) i śląskim (10,5%). Liczba wpisanych do REGONU jednostek w wielkopolskim była wyższa o 3,5% w porównaniu z 2020 r. oraz o 27,2% w stosunku do 2010 r.

W 2021 r. w województwie wielkopolskim na 1000 ludności przypadało 136,8 podmiotów gospodarki narodowej (w kraju 127,0). Ponad ¼ była zarejestrowana w Poznaniu. W 2021 r. na 1000 ludności przypadały tam 232 jednostki, co plasowało stolicę wielkopolski na 2. miejscu w województwie, po gminie Suchy Las (249) i przed Tarnowem Podgórnym (230). Najniższym wskaźnikiem charakteryzowały się gminy: Łobżenica i Wysoka (po 62) oraz Chodów (63). W ciągu roku w rejestrze REGON najwięcej jednostek przybyło w gminie Złotów (10,1%), Kazimierz Biskupi (9,8%) oraz Kleszczewo (9,6%), natomiast zmalała ich liczba w 4 gminach: Drawsko, Krzyż Wielkopolski, Zakrzewo i Dąbie.

W 2021 r. w województwie zarejestrowano 35,4 tys. nowych podmiotów (o 9,8% więcej niż przed rokiem), z czego 79,6% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 15,4% spółki handlowe.

W tym samym roku wyrejestrowano 18,8 tys. jednostek, tj. o 13,3% więcej niż przed rokiem. Wśród wykreślanych przeważały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (87,2%), a spółki handlowe stanowiły 8,7%. W 2021 r. na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadały 53 wykreślone (wobec 51 w 2020 r.). W przypadku spółdzielni zanotowano 102 wyrejestrowania na 100 nowych rejestracji. W pozostałych formach prawnych liczba nowo zarejestrowanych była większa od wyrejestrowanych.

W końcu grudnia 2021 r. liczba podmiotów, które zawiesiły swoją działalność wyniosła 50245, tj. o 11,3% więcej niż przed rokiem. Stanowiły one 10,5% wszystkich jednostek w bazie REGON (wobec 9,8% w końcu 2020 r.). Największy przyrost podmiotów z zawieszoną działalnością w przekroju terytorialnym odnotowano w powiatach: kępińskim (o 17,9%), ostrzeszowskim (o 17,7%) i konińskim (o 17,2%), a najmniejszy w jarocińskim (o 3,8%) i kościańskim (o 4,8%).

Tabela 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 grudnia

Table 31. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31 December

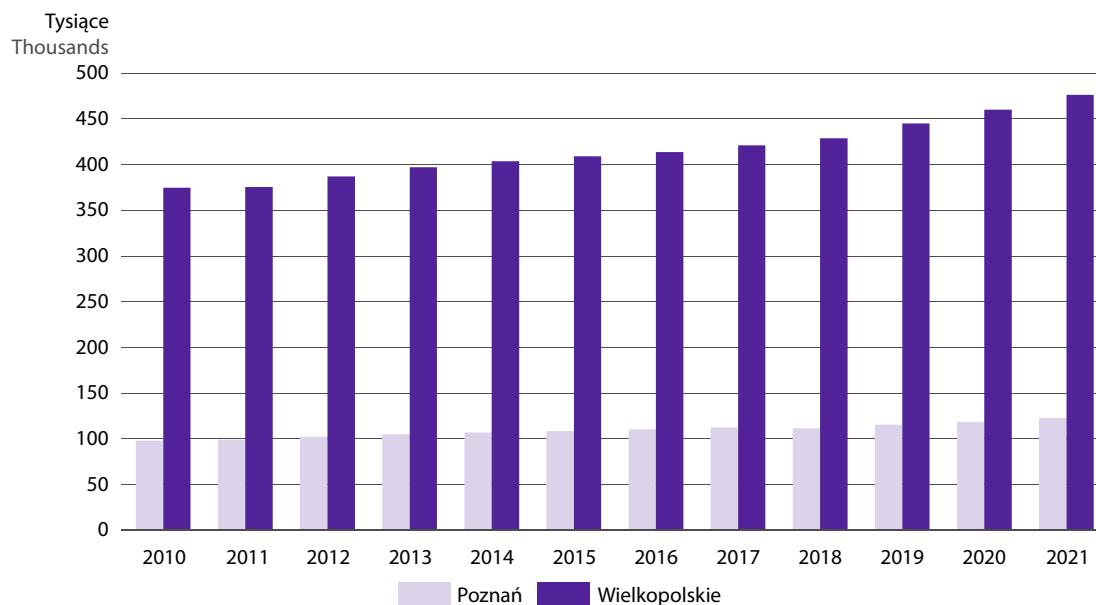
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	375482	409865	461225	477444	9,9
sektor publiczny ^a public sector ^a	9846	9653	8797	8825	7,9
sektor prywatny ^a private sector ^a	365636	396329	444341	459376	9,9
Z liczby ogółem: Of total number:					
spółki companies	52388	70929	81309	85113	9,6
fundacje foundations	831	1586	2283	2439	7,6
stowarzyszenia i organizacje spo- łeczne associations and social organizations	8882	11018	12038	12303	10,0
osoby fizyczne prowadzące działal- ność gospodarczą natural persons conducting economic activity	291948	300484	337723	349114	10,1

^a W latach 2015–2018 w podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a In the years 2015–2018 in division by ownership sectors – excluding entities, for which information on ownership form does not exist in the REGON register.

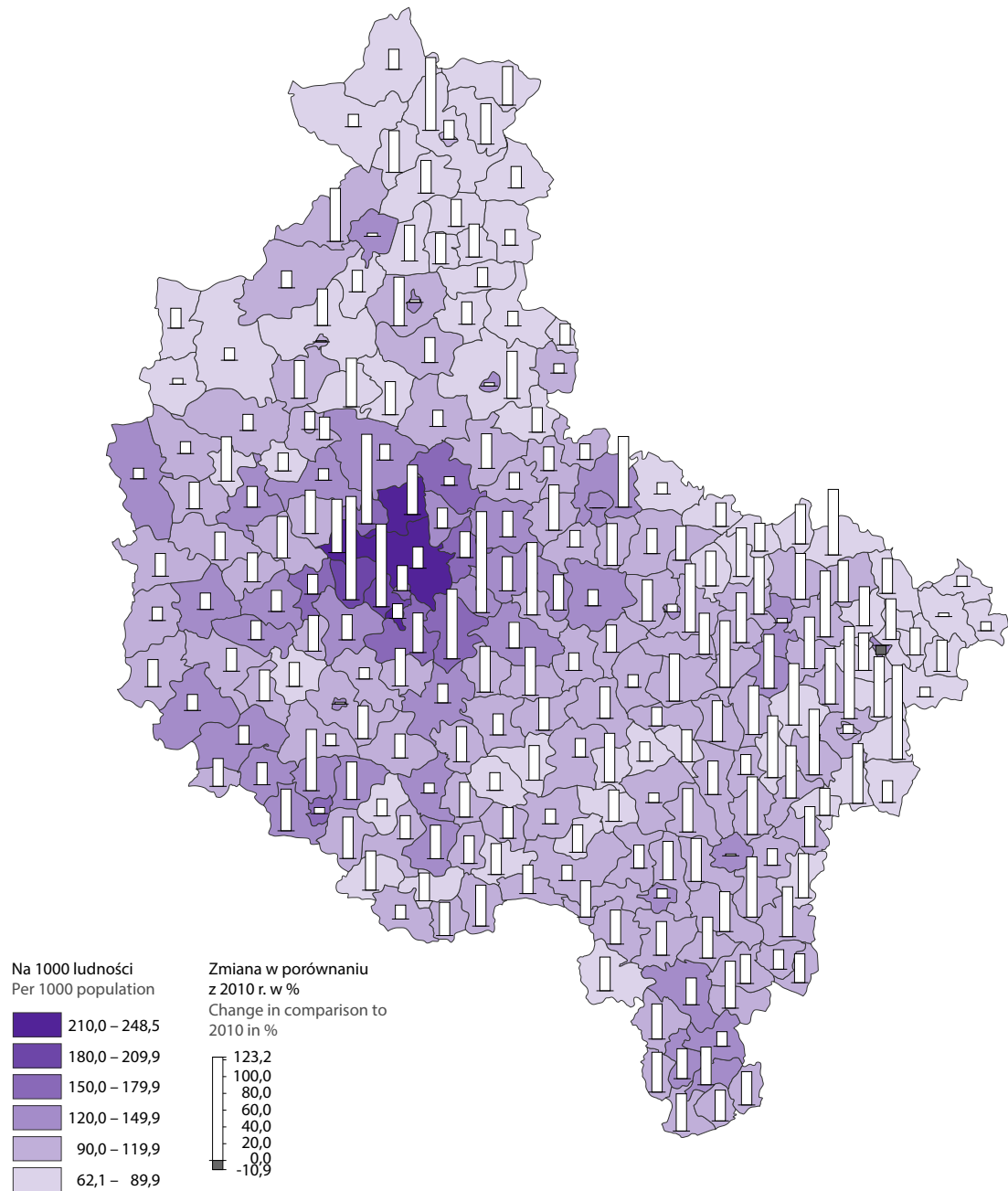
Wykres 46. Podmioty gospodarki narodowej
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 46. Entities of the national economy
As of 31 December

Mapa 38. Podmioty gospodarki narodowej w 2021 r.
 Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Entities of the national economy in 2021
 As of 31 December

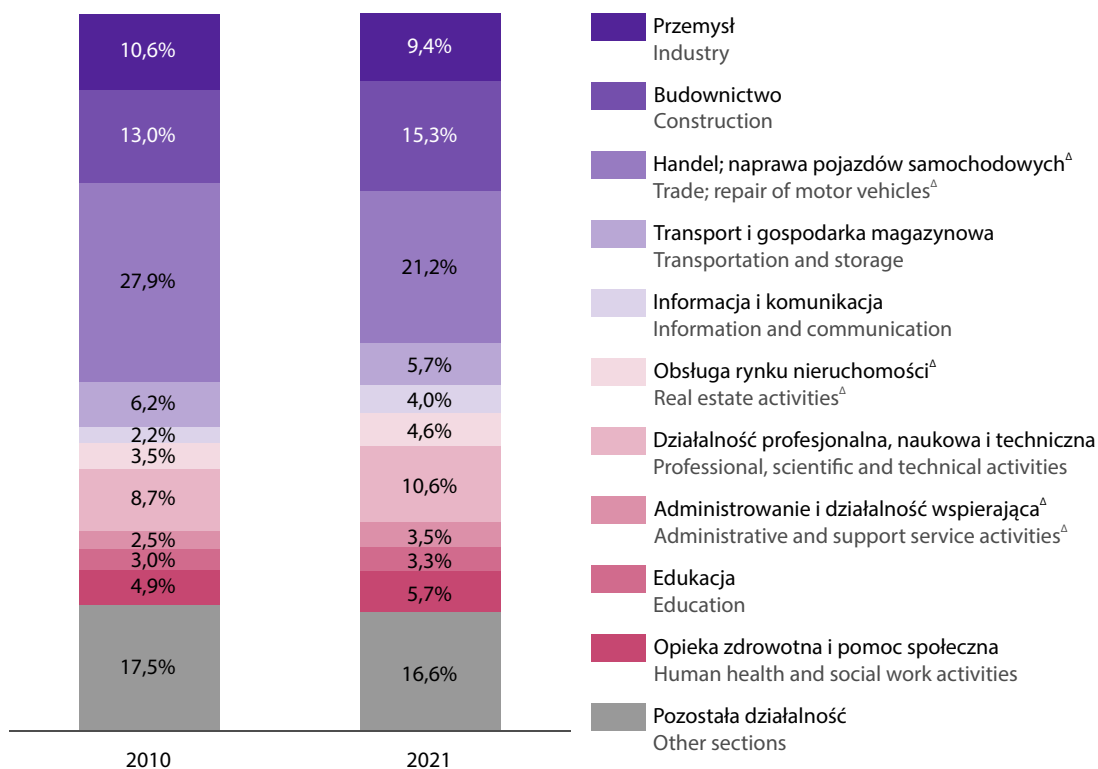

W 2021 r. w strukturze podmiotów wg sekcji PKD najczęściej było jednostek związanych z handlem i naprawą pojazdów samochodowych (21,2%) oraz budownictwem (15,3%). Na kolejnych miejscach uplasowały się: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,6%) i przetwórstwo przemysłowe (8,8%). W porównaniu z 2010 r. dominowały te same cztery sekcje, przy czym handel i przetwórstwo przemysłowe zmniejszyły swoje udziały, a dwie pozostałe sekcje zwiększyły. W porównaniu z 2020 r. liczba podmiotów najbardziej wzrosła w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 19,8%), informacja i komunikacja (o 10,1%), budownictwo (o 6,5%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 5,4%). Spadek odnotowano tylko w górnictwie i wydobywaniu (o 1,7%).

Wykres 47. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 47. Entities of the national economy by selected PKD sections
As of 31 December

W 2021 r. w bazie REGON zarejestrowane było 58679 spółek handlowych z siedzibą w województwie wielkopolskim, tj. o 6,8% więcej niż w 2020 r. Spośród spółek handlowych 10,3% stanowiły jednostki z udziałem kapitału zagranicznego, których liczebność wzrosła w ciągu roku o 1,2%. Zdecydowaną większość spółek handlowych stanowiły spółki kapitałowe (83,1%) i były to przede wszystkim spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (81,7%). Spośród spółek handlowych osobowych (16,9%) najchętniej wybieraną formą prawną były spółki komandytowe (9,2% ogółu spółek handlowych) oraz jawne (6,7%).

Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2021 r. największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym – 87,3% (o 8,8 p.proc. więcej niż w 2010 r.), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym – 11,4% (o 7,7 p.proc. mniej niż w 2010 r.), państwowych osób prawnych – 0,7% (o 0,6 p.proc. mniej niż w 2010 r.), samorządu terytorialnego – 0,6% (o 0,3 p.proc. mniej niż w 2010 r.) oraz Skarbu Państwa – 0,1% (o 0,3 p.proc. mniej niż w 2010 r.).

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

W województwie nakłady na działalność badawczą i rozwojową rosły każdego roku, ale na 1 mieszkańca były o 1/3 niższe niż w kraju. Również o 1/3 mniej niż w kraju przypadało pracujących na 1000 osób aktywnych zawodowo. Nakłady na działalność B+R były finansowane przede wszystkim ze środków zewnętrznych, w tym głównie instytucji rządowych i samorządowych.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2020 r. nakłady na działalność badawczą i rozwojową w województwie wyniosły 2008,0 mln zł i były wyższe niż rok wcześniej o 8,7%. Udział województwa w nakładach kraju równał się 6,2%. Działalność badawczo-rozwojowa była finansowana głównie przez sektor rządowy oraz przedsiębiorstwa.

Tabela 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 32. Intramural expenditures^a on research and development by source of financing (current prices)

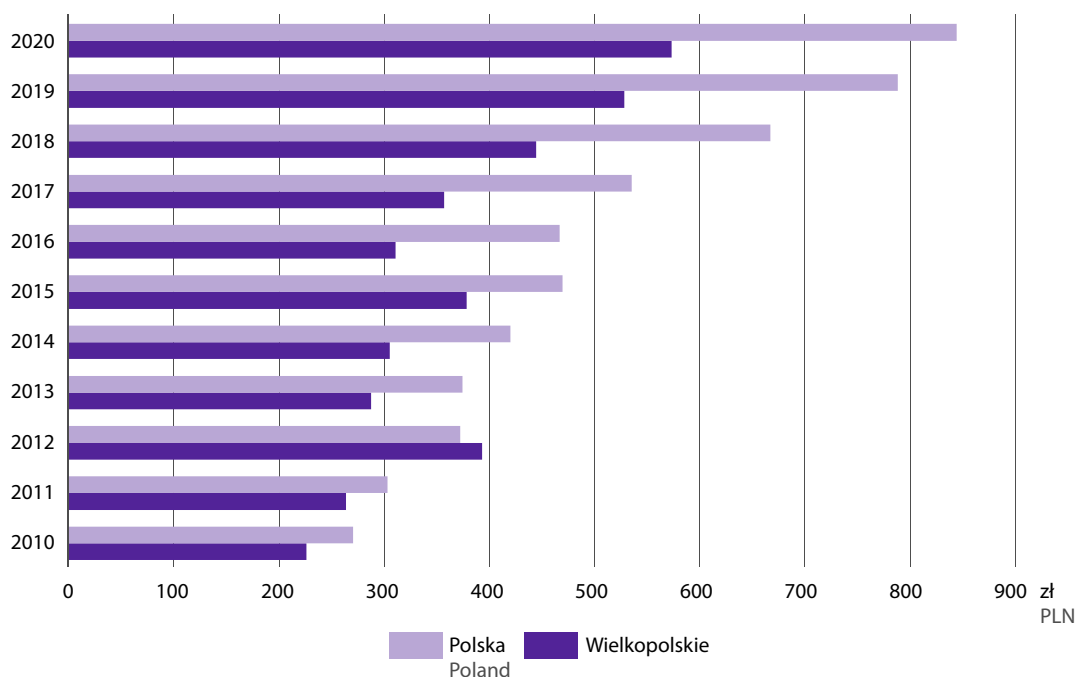
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	777,8	1315,1	1847,3	2008,0
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	507,3	574,4	883,5	993,2
Przedsiębiorstw Business enterprise	149,8	413,1	803,0	810,5
Szkolnictwa wyższego Higher education	#	18,5	46,2	55,8
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	#	4,9	7,0	2,9
Reszta świata Rest of the world	101,7	304,2	107,6	145,5

^a Bez amortyzacji środków trwałych.

^a Excluding depreciation of fixed assets.

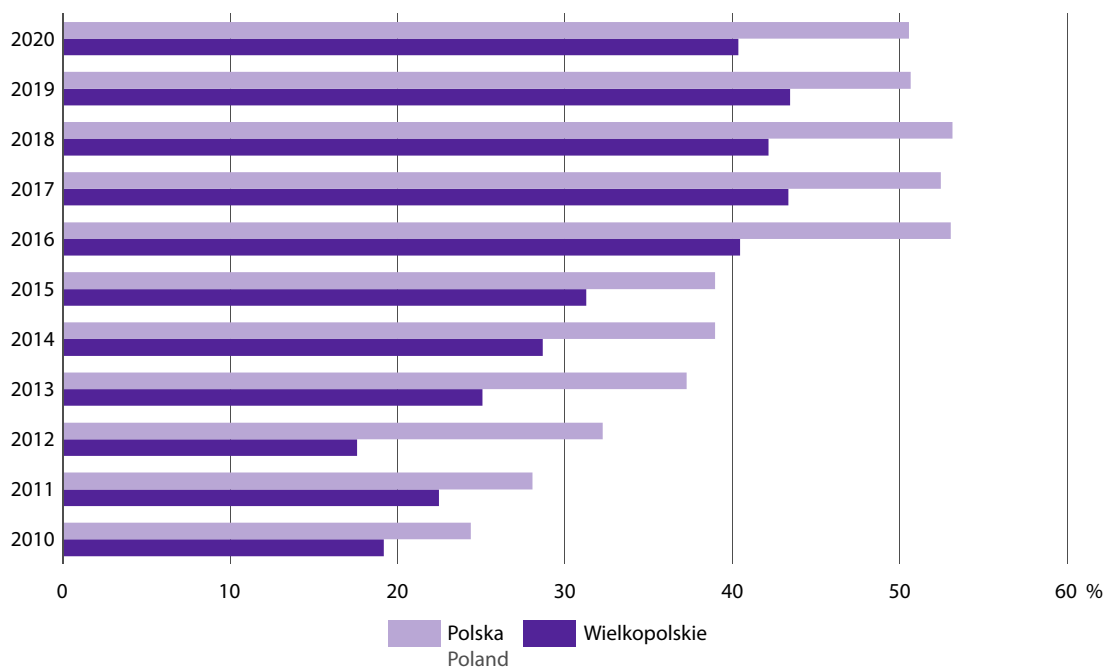
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2020 r. wyniosły 574 zł w województwie i 845 zł w kraju. Dynamika do roku poprzedniego dla województwa wynosiła 108,6, a dla kraju 107,1.

Wykres 48. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca
 Chart 48. Intramural expenditures^a on research and development per capita

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Wykres 49. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowany przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R
 Chart 49. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

W 2020 r. udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R wyniósł w województwie 40,4%, a w kraju 50,6%. W porównaniu z rokiem 2010 udziały te wzrosły o 21,2 p.proc. w wielkopolskim i 26,2 p.proc. w Polsce.

Tabela 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
Table 33. Intramural expenditures^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2020 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	1552,4	1847,3	2008,0	6,2
nakłady finansowane ze środków: expenditures financed by:				
Wewnętrznych Internal funds	634,2	774,7	814,1	4,9
Zewnętrznych External funds	918,2	1072,6	1193,9	7,5
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	756,8	878,6	987,2	7,9

^a Bez amortyzacji środków trwałych.

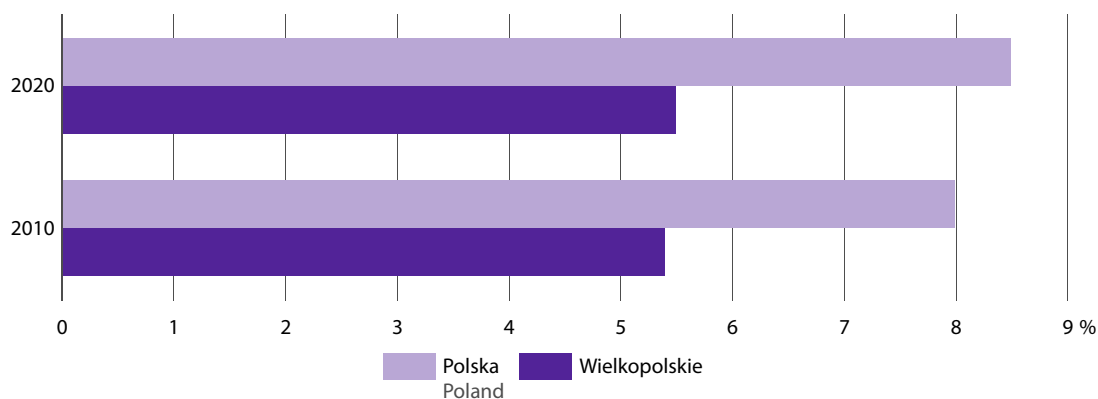
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Nakłady na działalność B+R w województwie wielkopolskim były w 2020 r. w większym stopniu finansowane ze środków zewnętrznych (59,5%) niż wewnętrznych (40,5%). Wśród środków zewnętrznych 82,7% pochodziło od instytucji rządowych i samorządowych. Struktura finansowania w poprzednich latach była podobna.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Wykres 50. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
Chart 50. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

^a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). ^b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) — przeciętne w roku.

^a In full time equivalent (FTE). ^b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) — annual averages.

W województwie liczba pracujących w B+R wynosiła 8844,9 EPC, co stanowiło 6,2% EPC pracujących w kraju w 2020 r. Na 1000 osób aktywnych zawodowo w wielkopolskim przypadało 5,5 pracujących w B+R, podczas gdy w kraju 8,5. Udział personelu wewnętrznego B+R (w osobach) w ludności aktywnej zawodowo w województwie wyniósł 1,03%, w kraju 1,33%.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

W województwie wśród personelu wewnętrznego ponad 60% to badacze. W 2020 r. było ich 5842,9 EPC, co stanowiło 5,6% EPC badaczy w kraju. Na 1000 osób aktywnych zawodowo w wielkopolskim przypadało 3,6 badaczy w B+R, podczas gdy w kraju 6,1.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W latach 2018–2020 udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej ich liczbie wyniósł 34,0% dla przedsiębiorstw przemysłowych i 25,3% dla przedsiębiorstw usługowych. W porównaniu do poprzedniego okresu udziały te wzrosły odpowiednio o 16,1 i 11,6 p.proc. W analizowanym okresie poziom innowacyjności średnio w kraju również wzrósł, przy czym dla przedsiębiorstw przemysłowych był niższy niż w wielkopolskim, a dla przedsiębiorstw usługowych wyższy.

Tabela 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2017–2019	2018–2020	2018–2020 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	16,2	17,3	17,9	34,0	31,5
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	11,7	10,8	13,7	19,9	18,4
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	12,3	14,0	14,7	27,7	26,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	12,4	8,7	13,7	25,3	30,8
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	7,8	2,9	6,3	6,3	12,1
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	8,8	7,1	10,5	24,4	27,6

^a W latach 2008–2010, 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.

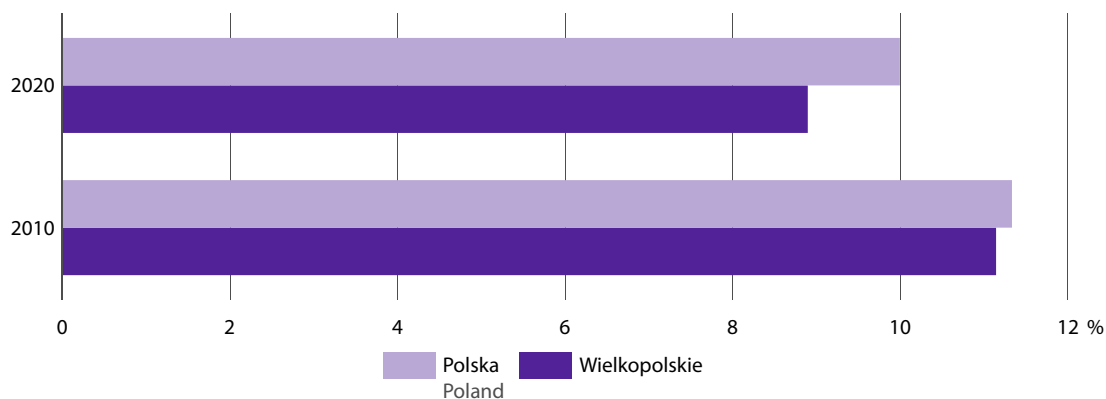
^a In the years 2008–2010, 2013–2015 the data relate to process innovations.

Wyniki badania działalności innowacyjnej wskazują, że zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych jak i usługowych wyższy był udział podmiotów, które wprowadziły innowacje procesów biznesowych (nowe lub ulepszone procesy biznesowe) niż innowacje produktowe (nowe lub ulepszone produkty). Najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych był w grupie podmiotów zatrudniających powyżej 249 osób. Wartość nakładów na innowacje, poniesiona przez przedsiębiorstwa z sektora przemysłu i usług razem, w 2019 r. wynosiła 3068,9 mln zł i była wyższa niż w roku poprzednim o 16,7%.

W 2020 r. udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2018–2020 w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł w województwie 8,9%, o 1,1 p.proc. mniej niż w roku poprzednim. W kraju w 2020 r. udział wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego i wyniósł 10,0%.

Wykres 51. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

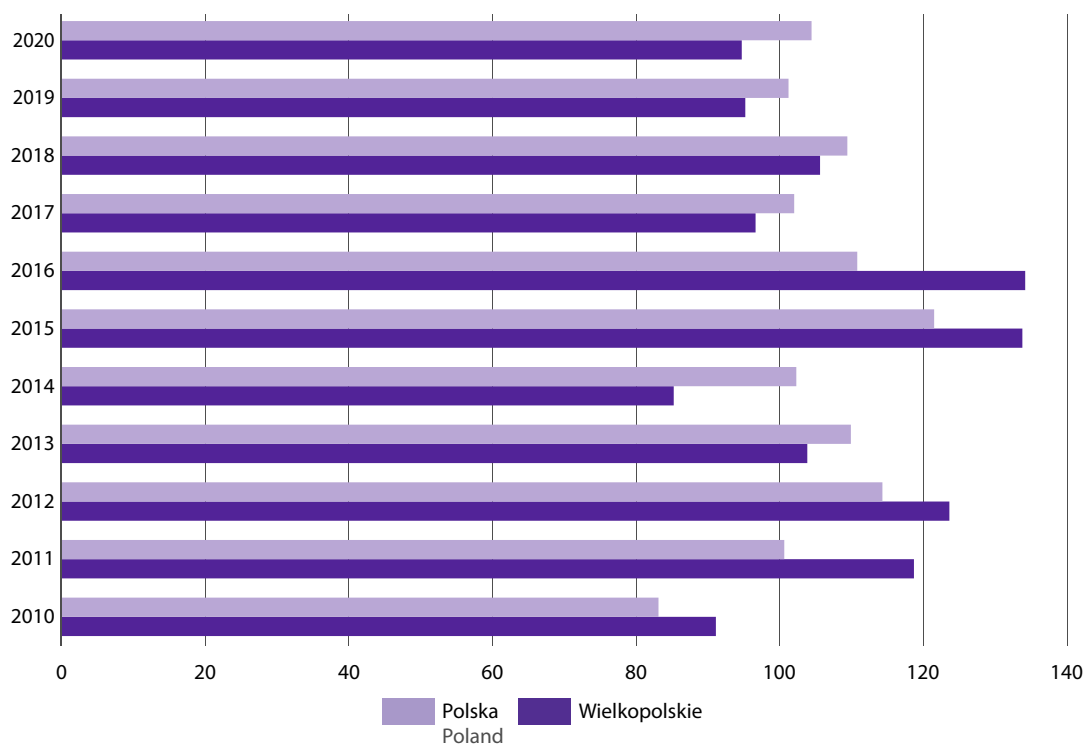
Chart 51. Share of revenue of industrial enterprises from sales of new or improved products in total sales revenue

W województwie wielkopolskim w 2020 r. dokonano zgłoszeń 332 patentów (tj. 8,3% ich łącznej liczby w kraju) oraz 46 wzorów użytkowych (5,8%). Udzielone prawa ochronne przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej stanowiły 50,9% zgłoszeń patentów i 93,5% wzorów użytkowych. W porównaniu do 2010 r. liczba zgłoszeń patentowych wzrosła o 5,7%, a udzielonych o 77,9%, natomiast w przypadku wzorów użytkowych liczba zgłoszeń spadła o 40,3%, a udzielonych wzrosła o 22,9%.

Wskaźnik zgłoszeń wynalazków na 1 mln mieszkańców w 2020 r. w województwie wyniósł 94,8, podczas gdy w kraju 104,5. W porównaniu do roku poprzedniego wskaźnik ten zmniejszył się nieznacznie, ale w porównaniu do 2015 r. spadł o 39,1 p.proc. W 2015 r. dla województwa był wyższy niż w kraju.

Wykres 52. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców
 Chart 52. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej. Źródło: Dane urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej
^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland. Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

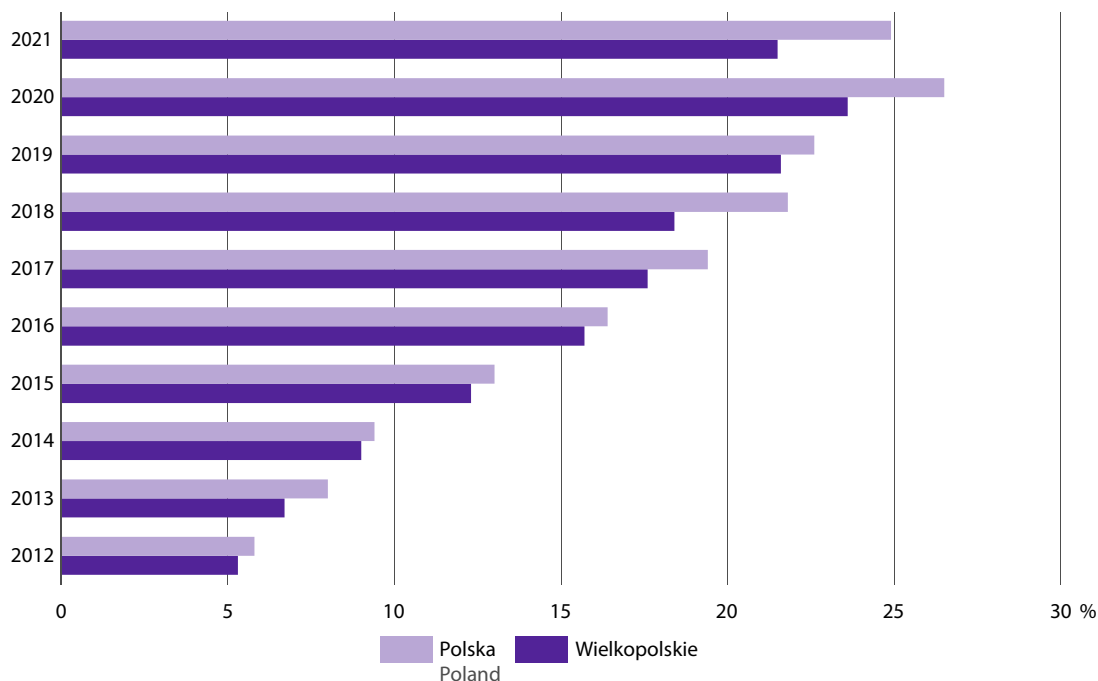
W 2021 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Rośnie udział przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu dużych prędkości, otrzymujących zamówienia przez Internet. Z roku na rok coraz więcej przedsiębiorstw kupuje usługi w chmurze obliczeniowej.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie wielkopolskim w 2021 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego deklarowało 98,4% przedsiębiorstw (w kraju 98,5%), tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w 2020 r. Przedsiębiorstw korzystających ze stałych szerokopasmowych połączeń internetowych było 85,9%, tj. o 0,2 p.proc. więcej niż w kraju. Najczęściej, tj. w 29,7%, były one wyposażone w stałe łącza o prędkości przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mbit/s (w kraju 26,5%). Na drugim miejscu (z udziałem 23,4%) były przedsiębiorstwa, którym operatorzy dostarczają przynajmniej 500 Mbit/s (w Polsce 21,9%).

Wykres 53. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
 Chart 53. Enterprises with Internet^a access

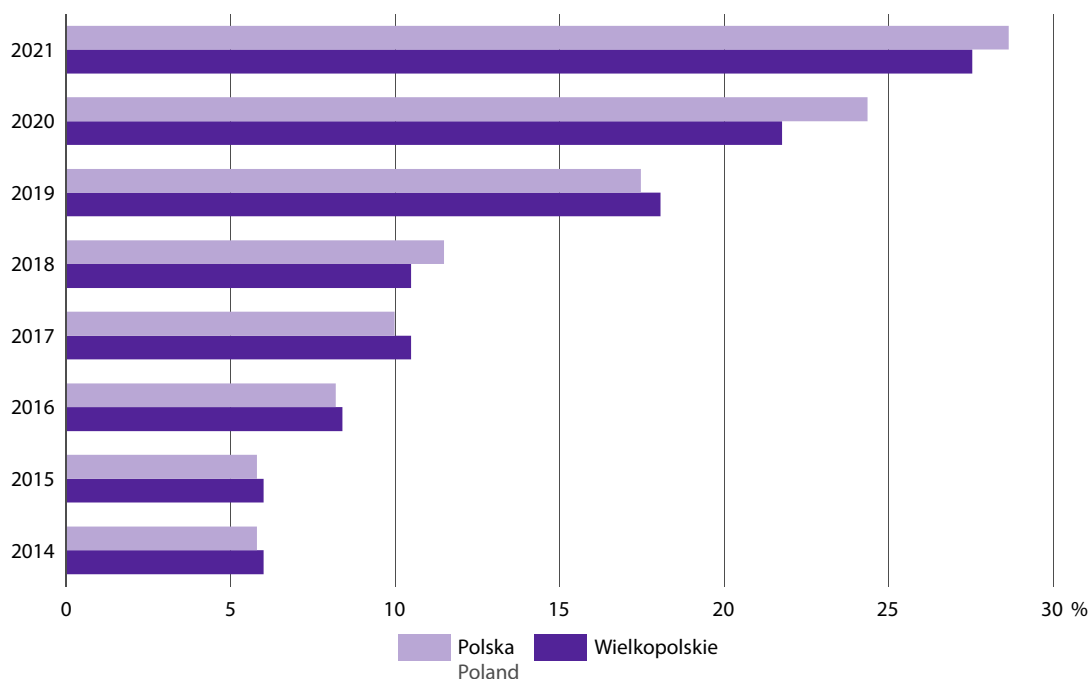
^a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
^a Internet access 30–100 Mbit/s.

Pod pojęciem **chmury obliczeniowej** rozumie się korzystanie ze skalowalnych usług ICT za pomocą Internetu. Usługi mogą obejmować dostęp do oprogramowania, korzystanie z określonej mocy obliczeniowej, przechowywanie danych. Wymienione usługi:

- dostarczane są przy wykorzystaniu serwerów usługodawcy,
- mogą być skalowalne w górę lub w dół (skalować można na przykład liczbę użytkowników czy też ilość przechowywanych danych),
- mogą być zmieniane lub dostosowywane na własne żądanie, to znaczy bez konieczności ingerencji usługodawcy,
- podlegają płatności w formie stałego abonamentu lub opłaty elastycznej skalkulowanej na podstawie ilości i rodzaju zakupionych usług.

Coraz chętniej w sferze biznesowej przedsiębiorstwa kupowały usługi w chmurze. Odsetek korzystających z nich podmiotów zwiększył się z 21,8% w 2020 r. do 27,6% w 2021 r. Podobna tendencja była charakterystyczna dla całego kraju (wzrost 24,4% do 28,7%). Spośród usług oferowanych w chmurze obliczeniowej najczęściej w 2021 r. kupowano te, które związane były z udostępnianiem poczty e-mail (22,5% w województwie i 22,6% w Polsce).

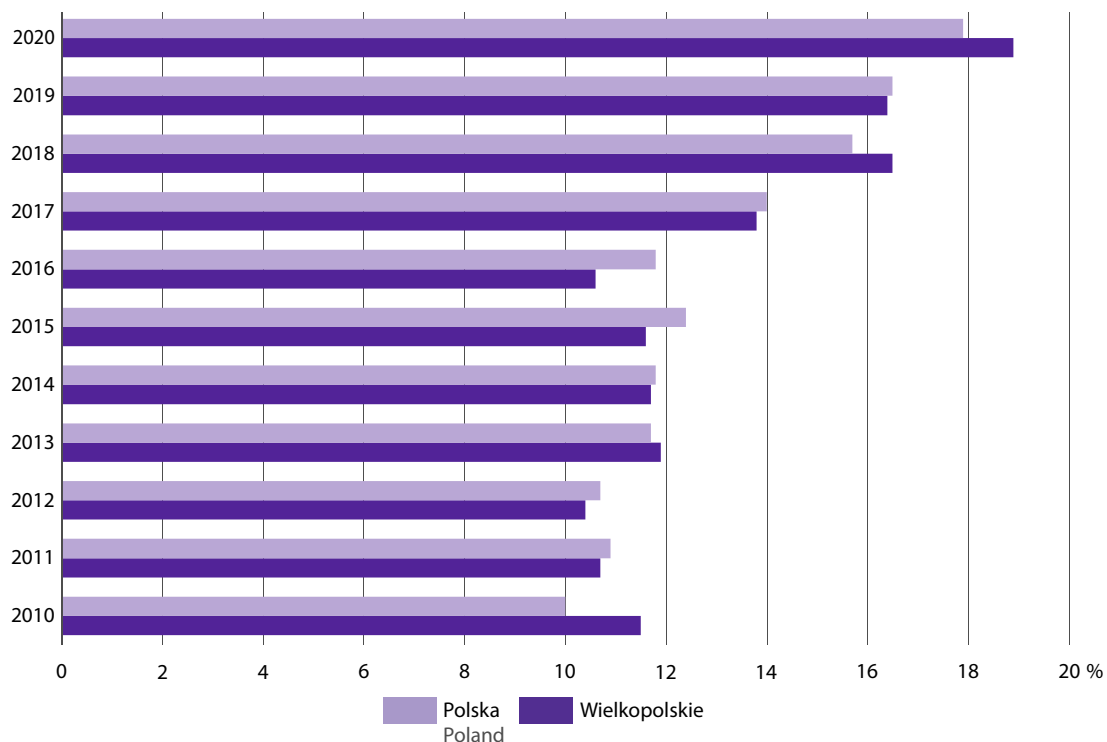
Wykres 54. Przedsiębiorstwa kupujące usługi w chmurze
 Chart 54. Enterprises purchasing cloud services

W 2020 r. prowadzenie sprzedaży internetowej deklarowało 18,9% ogółu jednostek, tj. 2,5 p.proc. więcej niż przed rokiem (w kraju 17,9%, wzrost o 1,4 p.proc.). E-sprzedaż za pośrednictwem własnej strony internetowej lub aplikacji mobilnej w 2020 r. prowadziło 12,7% podmiotów (o 1,9 p.proc. więcej niż przed rokiem). Przedsiębiorstwa decydowały się także na korzystanie z internetowych platform handlowych oraz serwisów aukcyjnych i powiązanych z nimi aplikacji mobilnych – takie rozwiązanie wybrało 9,6% jednostek (o 1,8 p.proc. więcej niż w 2019 r.).

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 55. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
 Chart 55. Enterprises receiving orders via computer networks

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

Z otwartych danych publicznych w 2020 r. korzystało w województwie 15,3% przedsiębiorstw (o 0,6 p.proc. mniej niż w 2019 r.). Wielkopolskie pozostaje w grupie trzech województw o najniższym stopniu wykorzystania przez podmioty otwartych danych publicznych. W kraju 17,3% jednostek (17,5% w 2019 r.) użytkowało otwarte dane. Podobnie jak w latach poprzednich przedsiębiorstwa wykazywały największe zainteresowanie danymi z kategorii gospodarka i finanse (13,7%), natomiast najmniejsze – informacjami z zakresu kultury, sportu i rekreacji (1,3%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 3,2% (o 0,3 p.proc. mniej niż w kraju).

W 2020 r. specjalistów ICT zatrudniało 20,9% przedsiębiorstw w województwie i 25,2% w kraju. W odniesieniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 1,6 p.proc. w wielkopolskim i 1,7 p.proc. w Polsce. Zadania związane z bezpieczeństwem ICT w 2020 r. najczęściej zlecane były podmiotom zewnętrznym.

W 2021 r. wśród środków bezpieczeństwa ICT, zarówno w województwie jak i w Polsce, przedsiębiorstwa najczęściej stosowały aktualizacje oprogramowania, uwierzytelnianie silnym hasłem oraz wykonywanie zapasowych kopii danych i przekazywanie ich do innych lokalizacji. Audyty bezpieczeństwa systemu informacyjnego przeprowadzało w wielkopolskim 24,9% przedsiębiorstw, a w kraju 27,9%.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2021 r. podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie wielkopolskim były lepsze niż przed rokiem, a także w 2019 r. czyli przed pandemią COVID-19.

Wyniki finansowe dotyczą przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. W województwie wielkopolskim w 2021 r. przychody z całokształtu działalności ukształtowały się na poziomie 519617,1 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były o 17,9% wyższe, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 490593,6 mln zł i wzrosły o 17,0%.

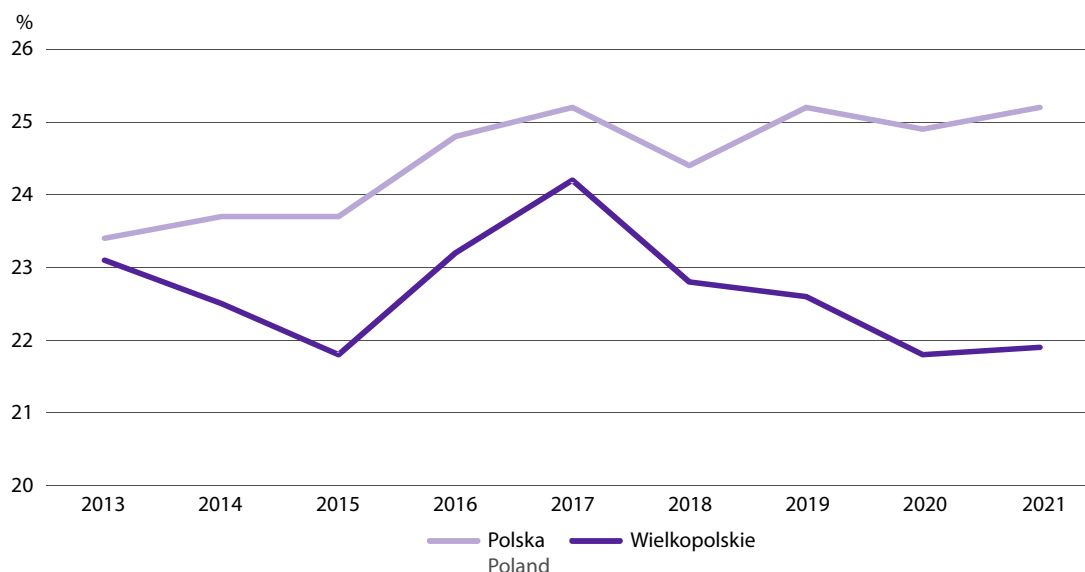
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 510728,3 mln zł i w ciągu roku wzrosły o 17,8%, podczas gdy odpowiadające im koszty zwiększyły się o 18,5%. Większość sekcji odnotowała wzrost przychodów netto, największy – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 117,3%), transport i gospodarka magazynowa (o 35,7%) oraz informacja i komunikacja (o 28,8%). Spadek przychodów dotyczył jedynie sekcji edukacja (o 20,9%) oraz górnictwo i wydobywanie (o 8,1%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrz-wspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

W województwie wielkopolskim z eksportu pochodziło 111907,0 mln zł, tj. 21,9% przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. W porównaniu z rokiem poprzednim przychody z eksportu wzrosły o 18,3%, a ich udział zwiększył się o 0,1 p.proc.

Wykres 56. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 56. Share of revenue from sale of products, goods and materials for export in total revenue from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

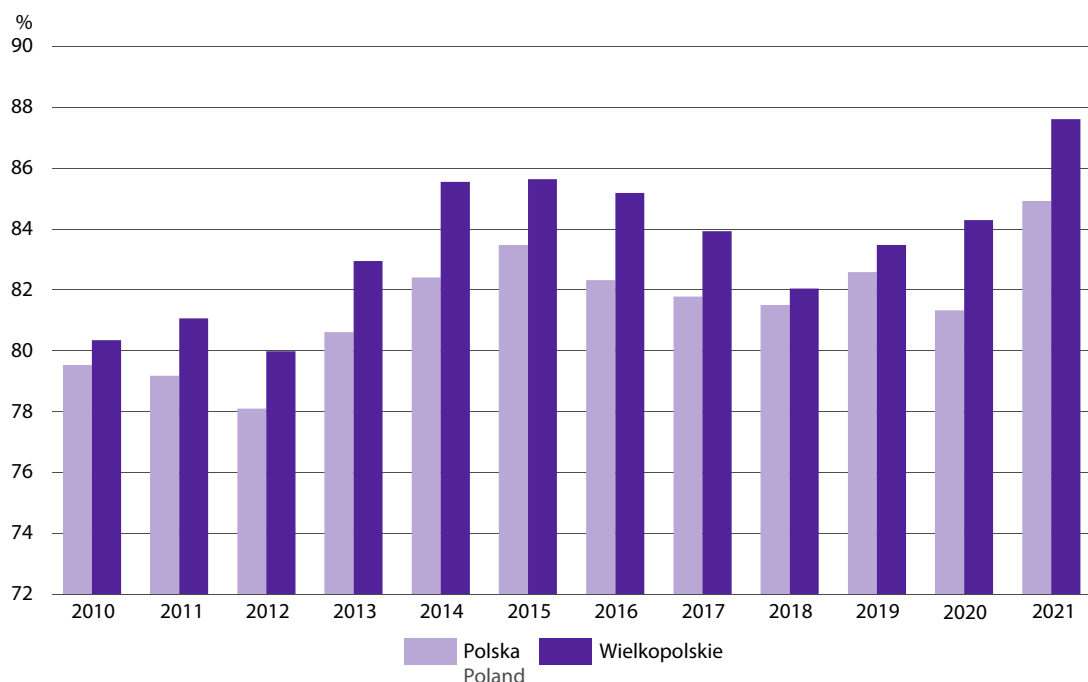
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 31485,9 mln zł i był o 25,1% większy od osiągniętego w 2020 r. Pozostałe przychody operacyjne w skali roku zwiększyły się o 14,1%, podczas gdy koszty ich uzyskania obniżyły się o 4,2%, co spowodowało poprawę wyniku na pozostałej działalności operacyjnej. Podobny rezultat, czyli wynik lepszy niż przed rokiem, przyniósł wzrost przychodów finansowych – o 27,1%, przy wolniejszym wzroście kosztów tych operacji – o 12,4%. Mimo poprawy, wynik na operacjach finansowych pozostał ujemny.

Wynik finansowy brutto w 2021 r. wyniósł 29023,5 mln zł, tj. o 33,6% więcej niż przed rokiem. Po odliczeniu obciążeń (w kwocie 4676,6 mln zł) wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 24346,8 mln zł, tj. o 33,5% wyżej niż w 2020 r. Zysk netto wykazało 87,4% przedsiębiorstw (83,7% w 2020 r.). Przychody uzyskane przez te przedsiębiorstwa stanowiły 92,8% całkowitych przychodów z całokształtu działalności (wobec 90,4% przed rokiem). W przetwórstwie przemysłowym zysk netto wykazało 89,5% przedsiębiorstw (88,5% przed rokiem), a ich udział w przychodach tej sekcji wyniósł 90,6% (wobec 92,7% przed rokiem).

Wykres 57. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 57. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W przedsiębiorstwach województwa wielkopolskiego objętych badaniem odnotowano w 2021 r. poprawę podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych. Wskaźnik poziomu kosztów obniżył się z 95,1% w 2020 r. do 94,4% w 2021 r. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto w skali roku wzrósł o 0,4 p.proc. i wyniósł 6,2%. W przypadku wskaźników rentowności obrotu brutto odnotowano wzrost na poziomie 0,7 p.proc. do 5,6%, a w ujęciu netto – o 0,6 p.proc. do 4,7%. Poprawę wskaźników obserwowano w większości sekcji, m.in. w górnictwie i wydobywaniu, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz zakwaterowaniu i gastronomii. Pogorszenie wskaźników odnotowały przede wszystkim przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe.

W 2021 r. najbardziej rentowne, podobnie jak przed rokiem, okazały się przedsiębiorstwa zajmujące się pozostałą działalnością usługową. Wskaźnik rentowności obrotu netto dla tej sekcji wyniósł 30,2%, co w skali roku oznacza wzrost o 1,5 p.proc.

W 2021 r. obserwowano niewielkie zmiany płynności finansowej badanych przedsiębiorstw. Wskaźnik I stopnia w ciągu roku obniżył się średnio o 1,5 p.proc. do 36,4%, natomiast wskaźnik II stopnia wzrósł o 0,7 p.proc., osiągając 87,2%. Płynność pogorszyła się m.in. w przedsiębiorstwach związanych z kulturą, rozrywką i rekreacją, transportem i gospodarką magazynową, dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją, obsługą rynku nieruchomości oraz przetwórstwem przemysłowym. Poprawę obserwowano m.in. w edukacji, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, pozostałej działalności usługowej, informacji i komunikacji, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej oraz w górnictwie i wydobywaniu.

Tabela 35. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 35. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	94,6	95,2	95,1	94,4	93,3
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	5,8	5,2	5,8	6,2	5,8
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	5,3	4,8	4,9	5,6	6,7
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,3	4,1	4,1	4,7	5,6
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	36,4	31,1	37,9	36,4	44,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	99,2	83,6	86,5	87,2	107,6

Wskaźniki ekonomiczno-finansowe osiągnięte przez przedsiębiorstwa w województwie wielkopolskim w 2021 r. były gorsze niż kraju, z wyjątkiem wskaźnika rentowności sprzedaży brutto. W Polsce w 2021 r. w odniesieniu do 2020 r. polepszyły się podstawowe wskaźniki finansowe: spadł poziom kosztów (o 2,3 p.proc.), wzrosły rentowności: sprzedaży brutto (o 1,0 p.proc.), obrotu brutto (o 2,3 p.proc.) oraz obrotu netto (o 2,0 p.proc.). Polepszyły się również wskaźniki płynności – I stopnia o 0,2 p.proc., a II stopnia o 4,2 p.proc.

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Według stanu na koniec grudnia 2021 r., aktywa obrotowe przedsiębiorstw objętych badaniem wyniosły 146316,0 mln zł, tj. o 19,7% więcej niż w 2020 r. Wartość zapasów w ciągu roku zwiększyła się o 24,7%, a ich udział w aktywach wzrósł o 1,3 p.proc. do 32,2%. Największą część aktywów obrotowych stanowiły należności krótkoterminowe, których udział w końcu grudnia 2021 r. wynosił 37,9%, tj. o 0,7 p.proc. więcej niż przed rokiem. Wartość należności w skali roku zwiększyła się o 22,1%. Udział inwestycji krótkoterminowych obniżył się w ciągu roku o 1,9 p.proc. do 27,1%, przy wzroście ich wartości o 12,0%.

Według stanu na koniec grudnia 2021 r., zobowiązania przedsiębiorstw niefinansowych wyniosły łącznie 154872,7 mln zł, przy czym zobowiązania długoterminowe w ciągu roku zmniejszyły się o 1,7%, natomiast krótkoterminowe wzrosły o 16,7%. W ogólnej kwocie zobowiązań krótkoterminowych 59,1% stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw i usług (przed rokiem 57,7%). Relacja zobowiązań krótkoterminowych do należności krótkoterminowych w 2021 r. wyniosła 196,5% (rok wcześniej zobowiązania przewyższały należności ponad dwukrotnie), podczas gdy relacja do inwestycji krótkoterminowych kształtowała się na poziomie 275,0% (wobec 263,9% przed rokiem).

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

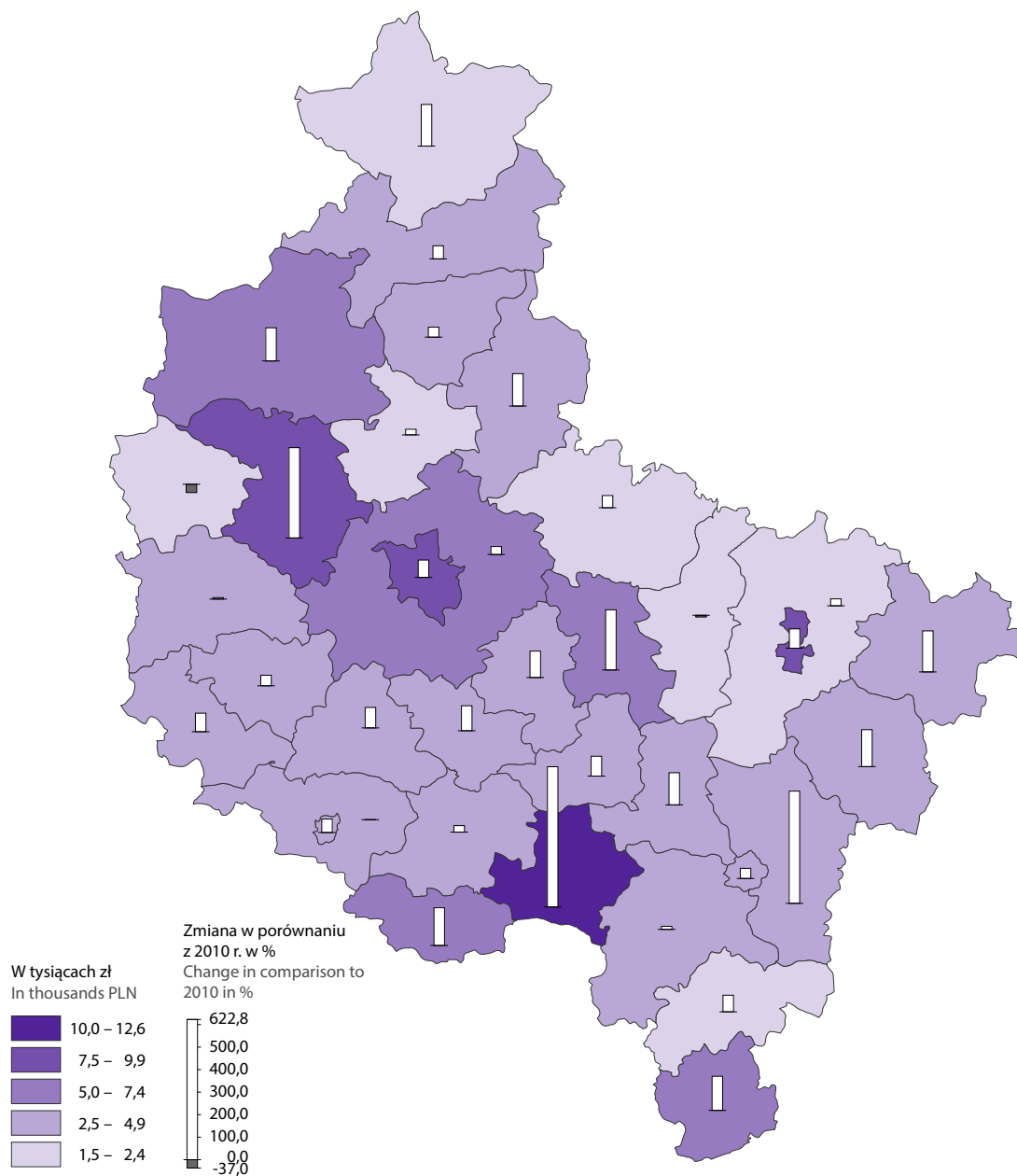
Investment outlays of enterprises

W województwie wielkopolskim w roku 2021 odnotowano wzrost nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. W większym stopniu wzrosły nakłady na budynki i budowlę niż na zakupy. W porównaniu z 2020 r. wyższa była liczba inwestycji nowo rozpoczętych oraz ich wartość kosztorysowa.

W 2020 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie wielkopolskim przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosły 17465,9 mln zł, co stanowiło 9,5% ogółu nakładów w kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 4990 zł, tj. o 3,9% więcej niż średnio w kraju. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej zainwestowano w powiecie krotoszyńskim (12591 zł na mieszkańca) i w Poznaniu (9245 zł). Relatywnie najniższy poziom nakładów inwestycyjnych był w powiecie złotowskim (1490 zł).

Nakłady inwestycyjne poniesione w 2021 r. przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe, mające siedzibę na terenie województwa wielkopolskiego, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób, wyniosły 16383,8 mln zł. Były one wyższe od poniesionych rok wcześniej o 19,6%. W kraju w 2021 r. wartość nakładów inwestycyjnych wzrosła o 11,5% w odniesieniu do poziomu z 2020 r. Udział województwa wielkopolskiego w krajowych nakładach inwestycyjnych w 2021 r. wyniósł 9,8%, co oznacza wzrost o 0,7 p.proc. w stosunku do roku poprzedniego.

Mapa 39. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2020 r.
 Map 39. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2020

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons; according to investment location.

W budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej w 2021 r. zainwestowano średnio 36,0% ogółu środków (wobec 34,7% w 2020 r.). Wartość inwestycji dla tej kategorii środków trwałych w ciągu roku wzrosła o 24,2%. Kwota przeznaczona na zakupy zwiększyła się średnio o 17,2%, przy czym w przypadku środków transportu nakłady obniżyły się o 2,7%, natomiast wartość inwestycyjna maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi i wyposażenia wzrosła o 20,8%. Na zakup maszyn i urządzeń technicznych oraz narzędzi w 2021 r. przedsiębiorstwa przeznaczyły 55,5% środków (wobec 55,0% rok wcześniej), a na środki transportu – 8,2% (wobec 10,1%). Udział zakupów w nakładach ogółem w ciągu roku zmniejszył się z 65,1% do 63,8%.

W 2021 r. w większości sekcji odnotowano wzrost wartości nakładów inwestycyjnych w porównaniu z poprzednim rokiem, m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 75,9%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 64,4%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 36,9%), informacji i komunikacji (o 17,1%) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 9,6%). Mniej zainwestowano natomiast m.in. w przedsiębiorstwach związanych z budownictwem (o 6,8%), wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 3,4%) oraz dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją (o 2,9%).

Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej inwestowały przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (37,7% ogółu nakładów inwestycyjnych wobec 41,2% rok wcześniej), a w ramach tej sekcji jednostki zajmujące się produkcją artykułów spożywczych (6,6% wobec 6,8%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (4,9% wobec 6,9%) oraz pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (3,9% wobec 6,5%). Stosunkowo dużo inwestowały również przedsiębiorstwa zajmujące się handlem; naprawą pojazdów samochodowych (34,4% wobec 30,1%), transportem i gospodarką magazynową (8,8% wobec 6,4%) oraz wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (8,4% wobec 10,4%).

W 2021 r. inwestorzy w województwie rozpoczęli realizację 41341 nowych zadań inwestycyjnych, tj. o 54,6% więcej niż rok wcześniej. Ich wartość kosztorysowa wyniosła 5441,0 mln zł i była o 18,0% większa od wartości inwestycji rozpoczętych przed rokiem. W kraju w omawianym okresie liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 17,3%, ale ich wartość kosztorysowa spadła o 10,5%.

Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej inwestycji dotyczyło sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (89,3% ogólnej liczby zadań, o wartości kosztorysowej stanowiącej tylko 6,5% inwestycji nowo rozpoczynanych). Największą wartość kosztorysową miały natomiast inwestycje przedsiębiorstw z sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (51,9% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczynanych w województwie, choć w ogólnej liczbie zadań stanowią one zaledwie 5,2%) oraz przetwórstwo przemysłowe (26,8% wartości i 4,0% liczby zadań).

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Wykres 58. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
previous year=100

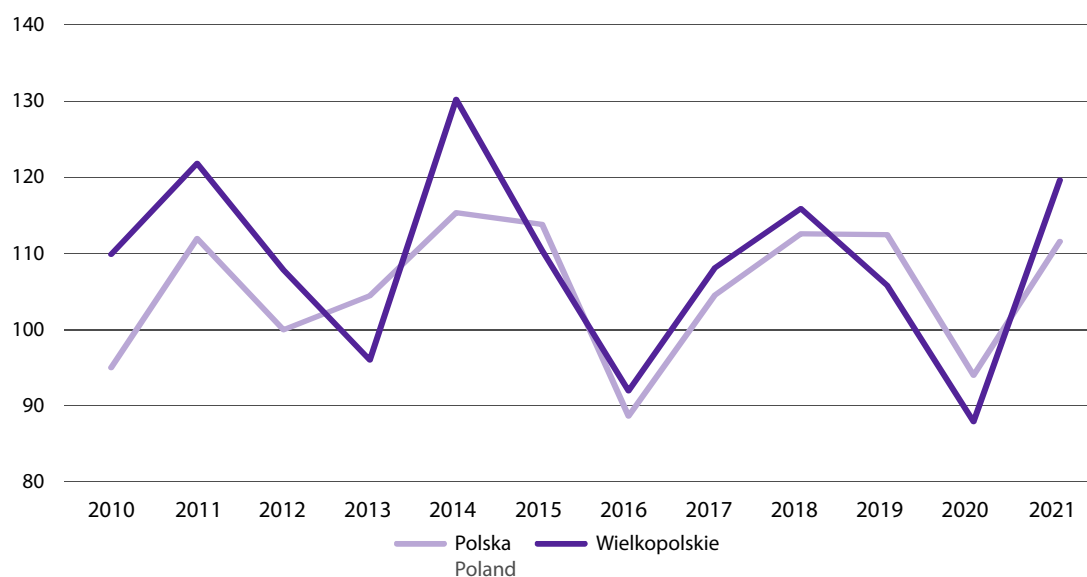

Tabela 36. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Table 36. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	7103,7	12845,8	13695,4	16383,8
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,0	9,4	9,1	9,8
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	43,2	38,2	34,7	36,0
zakupy Purchases	56,3	61,5	65,1	63,7
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	46,8	55,4	55,0	55,5
środków transportu transport equipment	9,5	6,1	10,1	8,2

6.4 Produkcja i usługi

6.4 Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2021 r. w województwie wielkopolskim uzyskano mniejszą niż przed rokiem produkcję ziarna zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. Odnotowano również spadek dostaw pszenicy i żyta do skupu. Mniejsza była także podaż drobiu rzeźnego. Czerwcowe badanie pogłowia zwierząt gospodarskich wykazało natomiast wzrost liczebności stada badanych gatunków, z wyjątkiem drobiu.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2021 r. w województwie wielkopolskim wyniosła 794,9 tys. ha i była mniejsza o 6,7% od notowanej w poprzednim roku oraz o 11,7% niż w 2015 r. Areał przeznaczony pod uprawę tych gatunków w województwie stanowił 12,5% ich powierzchni w kraju (przed rokiem 13,3%). Średni plon uzyskany w 2021 r. wyniósł 45,4 dt z ha i był o 0,9 dt niższy od ubiegłorocznego, ale wyższy od uzyskanego w 2015 r. oraz średniego plonu w kraju (odpowiednio o 7,2 dt i 2,8 dt). Produkcja ziarna w 2021 r. została oszacowana na 3608,4 tys. ton, tj. o 8,4% mniej niż przed rokiem, ale o 4,9% więcej niż w 2015 r. Ziarno zebrane w województwie stanowiło 13,4% krajowej produkcji zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi (w 2020 r. było to 13,8%).

Tabela 37. Plony wybranych ziemiołódów rolnych
Table 37. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	38,3	39,5	50,9	50,6	46,5
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	37,4	38,2	46,3	45,4	42,6
w tym: of which:					
pszenica wheat	45,9	47,5	55,1	53,5	50,7
żyto rye	31,5	28,5	35,9	34,8	33,1
jęczmień barley	37,3	37,3	47,5	45,9	41,8
owies oats	27,3	25,8	33,4	32,2	31,4
pszenżyto triticale	40,1	40,5	48,6	48,2	42,5
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	24,4	31,6	33,6	32,7	32,1
Ziemniaki Potatoes	233	202	368	312	300
Buraki cukrowe Sugar beets	491	527	625	618	610

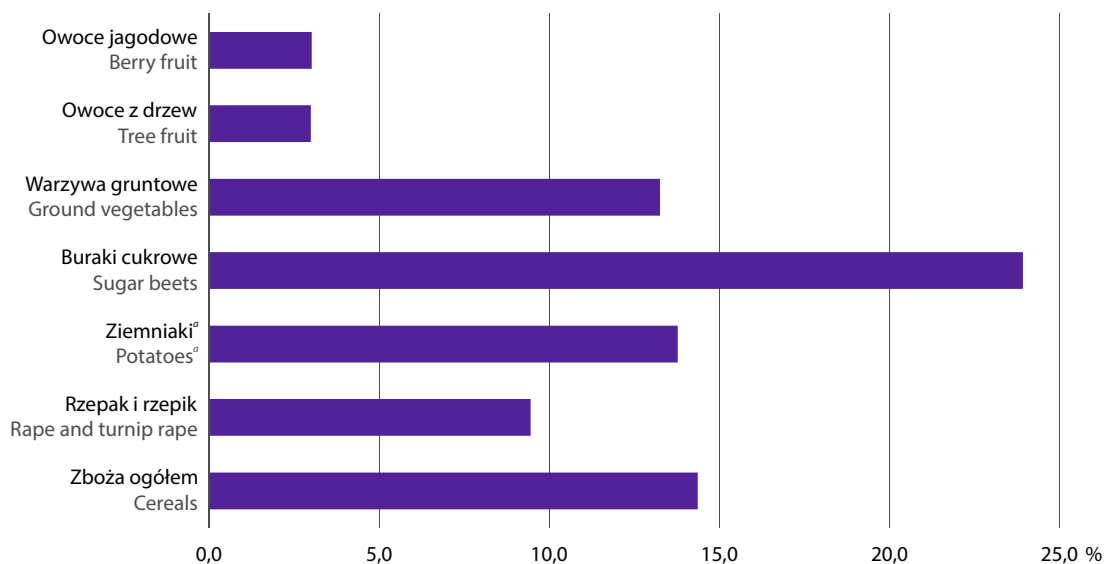
Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2021 r. wynosiła 92,4 tys. ha i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 1,5%, ale w stosunku do 2015 r. była mniejsza o 19,4%. Powierzchnia ta stanowiła 9,3% powierzchni przeznaczonej pod uprawę tych gatunków w kraju, podobnie jak przed rokiem. Średni plon wyniósł 32,7 dt z ha, co oznacza, że był o 0,9 dt niższy od uzyskanego w 2020 r., ale wyższy niż w 2015 r. oraz od średnich plonów w kraju (odpowiednio o 1,1 dt i 0,6 dt). Łącznie w 2021 r. zebrano 302,0 tys. ton ziarna rzepaku i rzepiku, tj. o 1,3% mniej niż przed rokiem i o 16,7% mniej niż w 2015 r. Zbiór na takim poziomie stanowił 9,5% krajowego zbioru rzepaku i rzepiku (wobec 9,3% w poprzednim roku).

W 2021 r. pod ziemniaki (bez uprawy w ogrodach przydomowych) przeznaczono 31,3 tys. ha, czyli o 0,9% więcej niż przed rokiem i o 0,5% mniej niż w 2015 r. Powierzchnia ta stanowiła 13,3% areálu ziemniaków w kraju (w 2020 r. 13,7%). Z 1 ha zebrano przeciętnie 312 dt ziemniaków, czyli o 56 dt mniej niż rok wcześniej i jednocześnie o 110 dt więcej niż w 2015 r. W odniesieniu do średniego plonu w kraju, plon uzyskany w województwie był wyższy o 12 dt. Produkcja ziemniaków ukształtowała się na poziomie 976,0 tys. ton, tj. o 14,5% niżej aniżeli w 2020 r., ale jednocześnie o ponad połowę (53,4%) przekraczała wielkość zbioru uzyskanego w 2015 r. Ziemniaki zebrane w województwie wielkopolskim w 2021 r. stanowiły 13,8% zbioru krajowego (przed rokiem 14,5%).

Powierzchnia zasiewów buraków cukrowych w 2021 r. wynosiła 59,2 tys. ha i była o 6,7% większa niż przed rokiem i o blisko połowę (48,2%) większa niż w 2015 r. W skali kraju areál przeznaczony pod uprawę buraków cukrowych w wielkopolskim stanowił 23,6%, tj. najwięcej spośród wszystkich województw (przed rokiem 22,6%). Średni plon uzyskany z 1 ha wyniósł 618 dt i był o 7 dt niższy aniżeli w 2020 r., a także wyższy od średniego plonu w kraju oraz zebranego w 2015 r. (o odpowiednio 8 dt i 91 dt). Produkcja buraków cukrowych w 2021 r. została oszacowana na 3655,5 tys. ton, tj. najwięcej w kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem zbiory buraków zwiększyły się o 5,5%, a w stosunku do 2015 r. wzrosły prawie o ¼. Udział w krajowej produkcji buraków cukrowych kształtował się na poziomie 23,9% (wobec 23,2% przed rokiem).

Wykres 59. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2021

Chart 59. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2021

^a Bez upraw w ogrodach przydomowych.
^a Excluding those grown in home gardens.

W czerwcu 2021 r. w województwie wielkopolskim, w porównaniu z poprzednim rokiem, odnotowano wzrost pogłowia badanych zwierząt gospodarskich, oprócz drobiu.

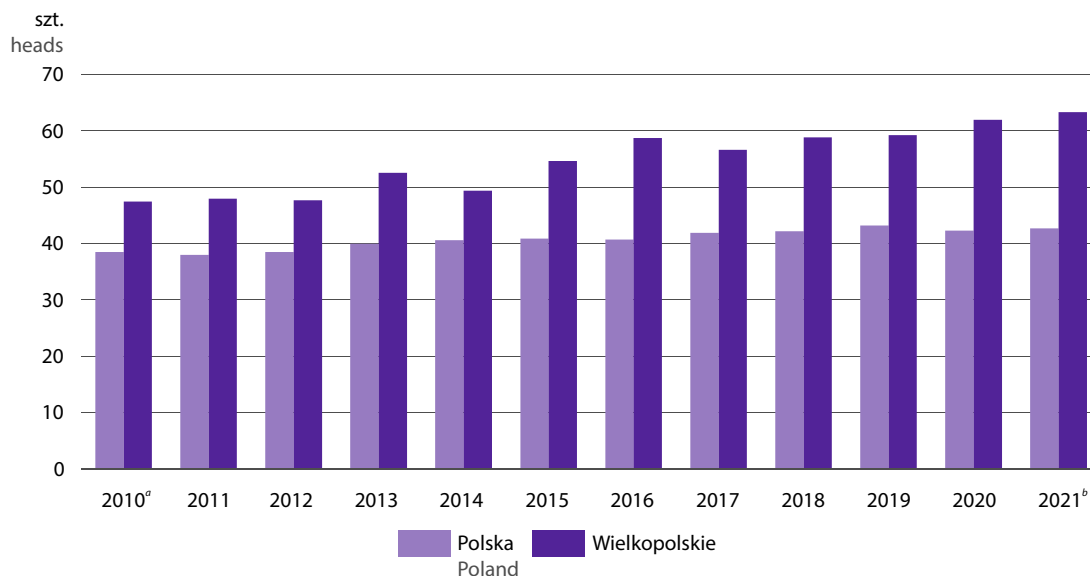
Pogłowie bydła liczyło 1127,9 tys. szt., tj. o 2,3% więcej niż w czerwcu 2020 r. (w kraju roczny wzrost wyniósł 0,9%). Liczebność stada krów w skali roku zmniejszyła się o 2,6% (w kraju o 3,2%), a ich udział w pogłowie bydła ogółem zmaleł o 1,4 p.proc., do 27,6% (w kraju spadek o 1,6 p.proc. do 37,3%). Dominowały krowy mleczne, które stanowiły 89,3% stada krów, natomiast w kraju ich odsetek wyniósł 88,5% (w porównaniu z czerwcem 2020 r. oznacza to spadek udziału o odpowiednio 5,1 p.proc i 1,4 p.proc.). Pogłowie bydła w województwie wielkopolskim stanowiło 17,6% stada krajowego, co, podobnie jak przed rokiem, lokowało ten region na 2. miejscu w kraju, za mazowieckim (18,2%). Na 100 ha użytków rolnych przypadają 63,5 szt. bydła, w tym 17,5 szt. krów, przy średniej obsadzie w kraju na poziomie 42,8 szt. i 16,0 szt. W 2020 r. było to 62,1 szt. bydła na 100 ha, w tym krów – 18,0 szt.

Wykres 60. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 60. Cattle density per 100 ha of agricultural land

As of 1 June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. ^b Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

^a Data of the Agricultural Census as of 30 June. ^b Data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2021. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020.

Stado świń w wielkopolskim w czerwcu 2021 r. obejmowało 4209,7 tys. szt., tj. o 3,4% więcej niż przed rokiem (w kraju odnotowano spadek liczebności stada o 3,5%). Wielkopolskie od lat jest największym producentem świń w Polsce, a udział w krajowym pogłowie ukształtował się na poziomie 38,2%, tj. o 2,6 p.proc. wyżej niż rok wcześniej. Pogłowie loch na chów, decydujące o możliwościach reprodukcyjnych stada, stanowiło 5,9% pogłowia świń w województwie (wobec 6,7% w kraju i 6,0% przed rokiem). W grupie tej przeważały lochy prośne, których odsetek wyniósł 69,9% (w Polsce 69,0%; w czerwcu 2020 r. odpowiednio 71,4% w województwie i 69,2% w kraju). Obsada świń na 100 ha UR w czerwcu 2021 r. wyniosła 236,9 szt., w tym loch na chów – 14,0 szt., i była największa w kraju (średnio w Polsce przypadało 73,8 szt. trzody chlewnej, w tym 4,9 szt. loch na chów). W poprzednim roku obsada świń w wielkopolskim była nieco mniejsza i wyniosła odpowiednio 229,0 szt. i 13,7 szt. w przypadku loch.

Pogłowie owiec w wielkopolskim w czerwcu 2021 r. liczyło 27,0 tys. szt. i stanowiło 9,3% stada krajowego, tj. o 0,7 p.proc. więcej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Pod względem wielkości stada województwo zajmowało 2. lokatę za małopolskim (przed rokiem 3. lokatę). W ciągu roku pogłowie owiec zwiększyło się o 9,0%, przy średnim wzroście w kraju o 0,5%. Zanotowano spadek liczby macio-

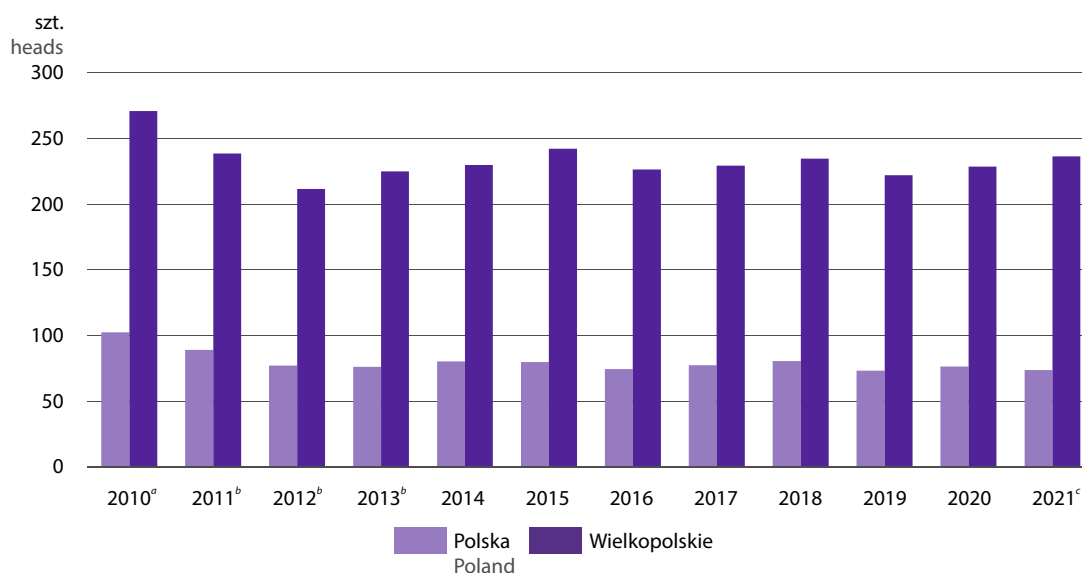
rek owczych o 13,1% (w kraju o 6,8%). Udział maciorek w stadzie ogółem stanowił 47,4% wobec 59,5% w 2020 r. (w kraju 50,9% wobec 54,9%). Obsada owiec na 100 ha UR w czerwcu 2021 r. wyniosła 1,3 szt. wobec 1,9 szt. przeciętnie w kraju i 1,4 szt. przed rokiem.

W omawianym okresie pogłowie drobiu w województwie wielkopolskim kształtowało się na poziomie 41815,5 tys. szt. i w skali roku zmniejszyło się o 4,1% (w kraju o 11,5%). Udział województwa w krajowym pogłowie drobiu wyniósł 22,0% (o 1,7 p.proc. więcej niż rok wcześniej), co oznaczało przodownictwo w chowie i hodowli. W strukturze gatunkowej zdecydowanie przeważał drób kurzy, który stanowił 86,6% pogłowia ogółem (wobec 86,4% w kraju i 82,2% w poprzednim roku). Obsada drobiu na 100 ha UR w czerwcu 2021 r. kształtowała się na poziomie 2353,3 szt., w tym kurzego – 2038,7 szt., przy średniej dla kraju odpowiednio 1272,4 szt. i 1099,2 szt. Przed rokiem na 100 ha UR w województwie przypadało 2454,0 szt. drobiu, w tym drobiu kurzego – 2017,7 szt.

Wykres 61. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 61. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. ^b Stan w końcu lipca. ^c Dane jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
^a Data of the Agricultural Census as of 30 June. ^b As of the end of July. ^c Data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2021.

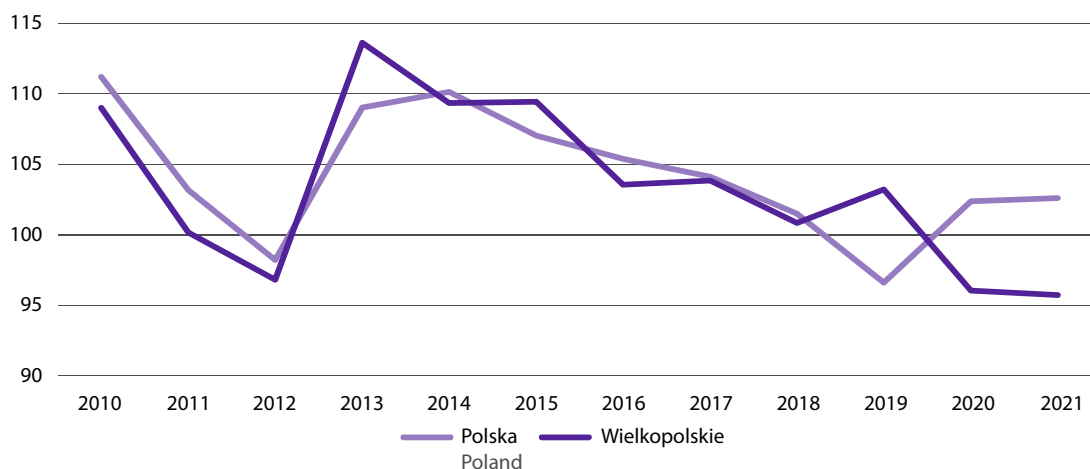
W 2021 r. w województwie wielkopolskim odnotowano ograniczenie dostaw do skupu zbóż, z wyjątkiem jęczmienia. Większa była podaż ziemniaków, świń, bydła oraz mleka, a mniejsza drobiu rzeźnego.

W 2021 r. skupiono 1121,9 tys. ton podstawowych zbóż konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), tj. o 14,2% mniej niż w poprzednim roku (w kraju odnotowano spadek na poziomie 16,2%). Udział wielkopolskiego w wielkości krajowej skupu zbóż wyniósł 12,6% i w ciągu roku zwiększył się o 0,3 p.proc. Skup pszenicy ukształtował się na poziomie 631,7 tys. ton, co w porównaniu z 2020 r. oznacza spadek dostaw o 14,3%. Jeszcze większy spadek obserwowano w przypadku skupu żyta, który w skali roku zmniejszył się o 19,4% i wyniósł 146,1 tys. ton.

W 2021 r. skupiono 485,7 tys. ton ziemniaków, co w skali kraju stanowiło 23,3%. W porównaniu z poprzednim rokiem dostawy ziemniaków zwiększyły się o 7,0%, przy przeciętnym wzroście w Polsce o 7,4%.

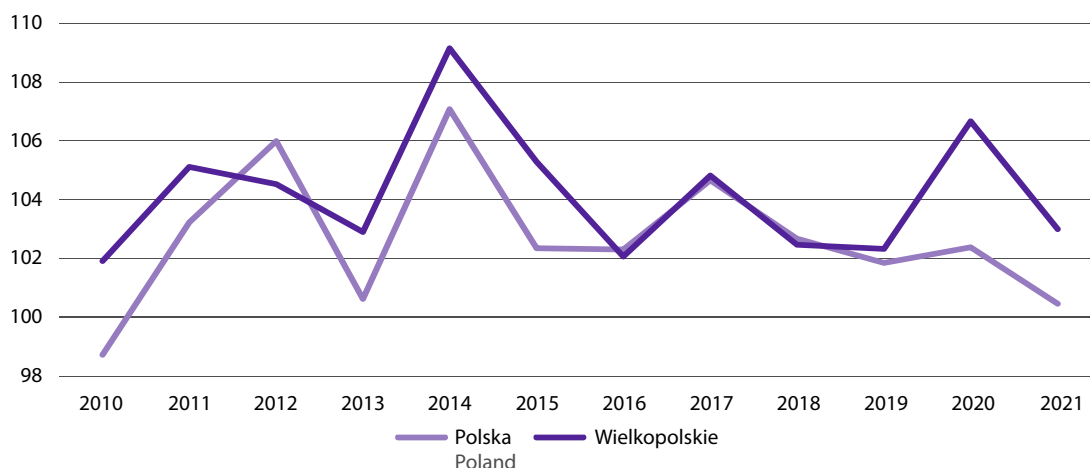
Wykres 62. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)
rok poprzedni=100

Chart 62. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
previous year=100

Wykres 63. Dynamika skupu mleka
rok poprzedni=100

Chart 63. Indices of cows' milk procurement
previous year=100

Skup żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami (w wadze poubojowej ciepłej), w 2021 r. wyniósł 956,5 tys. ton i stanowił 19,8% skupu krajowego (wobec 21,4% przed rokiem). Skup na takim poziomie był niższy od ubiegłorocznego o 4,3% (w kraju zanotowano wzrost dostaw średnio o 3,1%).

Wielkość skupu wyrażona w wadze żywej dla żywca wieprzowego kształtowała się na poziomie 624,1 tys. ton, tj. o 9,8% wyższym niż w 2020 r. (w Polsce wyżej o 9,7%). Udział województwa wielkopolskiego w krajowym skupie trzody chlewnej w 2021 r. wyniósł 24,4%, tj. podobnie jak przed rokiem. Skup żywca wołowego w wadze żywej wyniósł 184,0 tys. ton i był o 2,3% większy od notowanego w 2020 r. (w kraju podaż zmniejszyła się w ciągu roku o 4,9%). W 2021 r. skup żywca wołowego w województwie stanowił 24,9% wielkości krajowej (wobec 23,2% przed rokiem). Dostawy żywca drobiowego w badanym okresie kształ-

towały się na poziomie 501,0 tys. ton, tj. o 19,2% mniej niż w 2020 r. (wobec spadku w Polsce o 0,7%). W skali kraju skup żywca drobiowego w wielkopolskim w 2021 r. stanowił 15,5%, tj. o 3,5 p.proc. mniej niż przed rokiem.

W 2021 r. producenci z województwa wielkopolskiego dostarczyli do skupu łącznie 1993,3 mln litrów mleka, tj. o 3,0% więcej niż rok wcześniej (w kraju więcej o 0,4%). W stosunku do poprzedniego roku udział województwa w krajowym skupie mleka zwiększył się o 0,4 p.proc. i wyniósł 16,4%.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

W 2021 r. w porównaniu z poprzednim rokiem w województwie wielkopolskim odnotowano wzrost cen skupu wszystkich notowanych zbóż konsumpcyjnych i paszowych, a także żywca wołowego, drobiowego oraz mleka. Mniej płacono jedynie za ziemniaki i żywiec wieprzowy.

Średnia cena skupu pszenicy (konsumpcyjnej i paszowej) w województwie wyniosła 97,69 zł za 1 dt i była o 28,3% wyższa niż w 2020 r. (w kraju 96,76 zł; wzrost o 29,2%). Cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 73,82 zł za dt, tj. o 34,3% wyżej niż w 2020 r. (w kraju 75,36 zł, o 34,6% wyżej).

Za 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) w skupie płacono średnio 77,54 zł, tj. o 10,5% mniej niż w 2020 r. (w kraju przeciętna cena skupu ziemniaków wyniosła 60,61 zł; spadek o 6,2 %).

Cena skupu żywca wołowego (bez cieląt) w 2021 r. osiągnęła wartość 8,04 zł za kg i w ciągu roku wzrosła o prawie jedną czwartą (24,4%; w kraju 7,63 zł, wzrost o 19,2%).

Cena żywca wieprzowego kształtowała się na poziomie 4,86 zł za kg, co w skali roku oznaczało spadek o 5,6% (w kraju 4,79 zł; spadek o 6,6%). Wobec braku danych dotyczących cen produktów rolnych na targowiskach (zawieszenie badania od stycznia do czerwca 2021 r. w związku z COVID-19), nie było możliwe obliczenie relacji cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta na targowiskach. Średnioroczna relacja cen żywca wieprzowego do cen skupu żyta w 2021 r. wyniosła 6,6 wobec 9,5 przed rokiem i 8,4 w 2015 r. (w kraju odpowiednio 6,2 wobec 9,1 i 8,2).

Cena skupu drobiu rzeźnego w 2021 r. wyniosła 4,17 zł za kg i o 20,2% przewyższała cenę notowaną przed rokiem (w kraju 4,18 zł; wzrost o 18,9%). Za 1 hl mleka płacono w tym czasie 156,05 zł, tj. o 13,4% więcej niż przed rokiem (w kraju 156,93 zł; wzrost o 13,5%).

W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2020 r. w województwie wielkopolskim odnotowano wzrost wartości rolniczej produkcji globalnej, zmniejszyła się natomiast wartość produkcji końcowej oraz towarowej.

Wartość produkcji globalnej (w cenach stałych z 2019 r.) w ciągu roku wzrosła o 0,5% w wyniku wzrostu produkcji roślinnej – o 30,6% (wobec spadku wartości produkcji zwierzęcej – o 15,7%). Na dominującą produkcję zwierzęcą przypadło 54,6% ogólnej wartości produkcji globalnej, podczas gdy na roślinną – 45,4%. Udział województwa w krajowej wartości globalnej w 2020 r. wyniósł 15,8% (w poprzednim roku 18,1%).

Wartość produkcji końcowej była o 5,2% mniejsza niż w 2019 r. Do obniżenia wartości produkcji końcowej przyczynił się przede wszystkim spadek produkcji zwierzęcej – o 16,3%, gdyż poziom produkcji roślinnej był o 21,6% wyższy od notowanego rok wcześniej. Produkcja zwierzęca miała dominujący wkład w końcową produkcję rolniczą województwa i stanowiła 62,6% wobec 37,4% w przypadku produkcji roślinnej. Udział województwa w produkcji krajowej w 2020 r. kształtował się na poziomie 16,0% (przed rokiem 19,1%).

Wartość produkcji towarowej w ujęciu rocznym obniżyła się o 6,1%, na co wpłynął spadek produkcji zwierzęcej (o 16,1%). Sprzedaż produktów zwierzęcych stanowiła 64,2% wartości produkcji towarowej województwa. Towarowa produkcja roślinna, której odsetek wyniósł 35,4%, w ciągu roku wzrosła o 20,4%. W skali kraju udział produkcji towarowej zrealizowanej w wielkopolskim w 2020 r. kształtował się na poziomie 16,5% i był niższy o 3,3 p.proc. od obserwowanego rok wcześniej.

Przemysł Industy

W 2021 r. w województwie wielkopolskim produkcja sprzedana przemysłu była wyższa niż w roku poprzednim. Zanotowano także wzrost wydajności pracy w cenach stałych przy jednoczesnym zwiększeniu przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2021 r. osiągnęła w województwie wartość 214785,4 mln zł (w cenach bieżących) i była o 11,1% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim oraz o 34,6% większa niż w 2015 r. W skali kraju sprzedaż produkcji przemysłowej (w cenach stałych) była w 2021 r. o 14,8% wyższa niż w 2020 r. Udział produkcji sprzedanej przemysłu województwa w produkcji sprzedanej kraju wyniósł 11,5%, co lokowało je na 3. miejscu w Polsce.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tabela 38. Przemysł
Table 38. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	99835,6	140100,8	182996,2	214785,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	10,6	11,7	12,1	11,5
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	91,2	93,4	93,9	94,0
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	288,5	308,6	341,0	344,6

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2021 r. w województwie wielkopolskim złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (201852,6 mln zł), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (6811,1 mln zł), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (4662,6 mln zł) oraz górnictwo i wydobywanie (1459,0 mln zł).

Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w 2021 r. był głównie wynikiem zwiększenia o 11,2% produkcji sprzedanej w przetwórstwie przemysłowym. Udział tej sekcji w produkcji przemysłowej w województwie był dominujący i stanowił 94,0%. Na zwiększenie ogólnej produkcji sprzedanej wpłynął również wzrost produkcji w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 13,2%) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 13,1%). Spadek natomiast odnotowano w sekcji górnictwo i wydobywanie (o 6,8%).

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 64. Indices of sold production of industry (constant prices)

2015=100

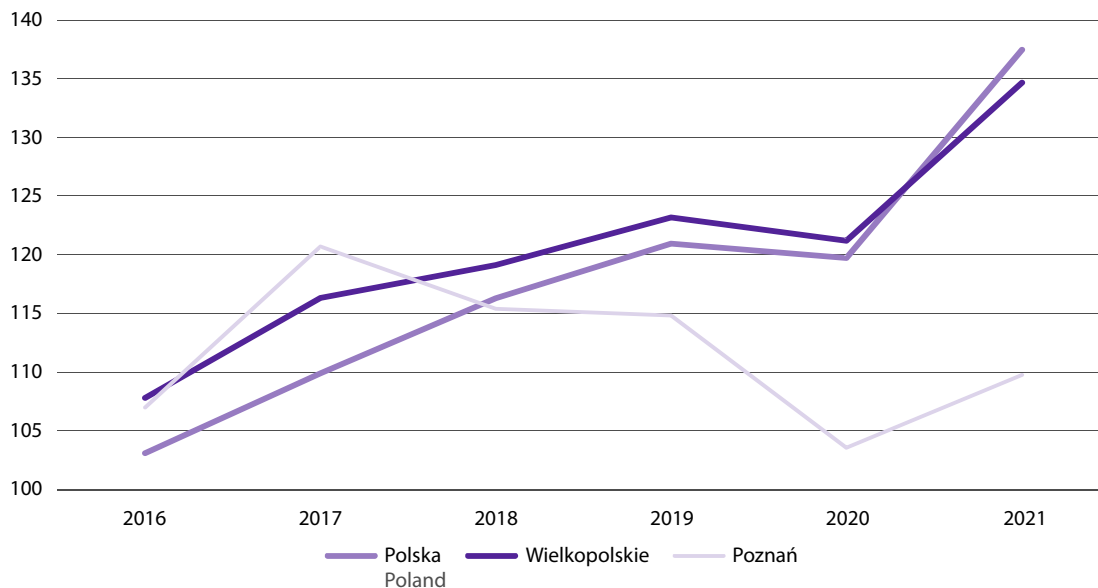
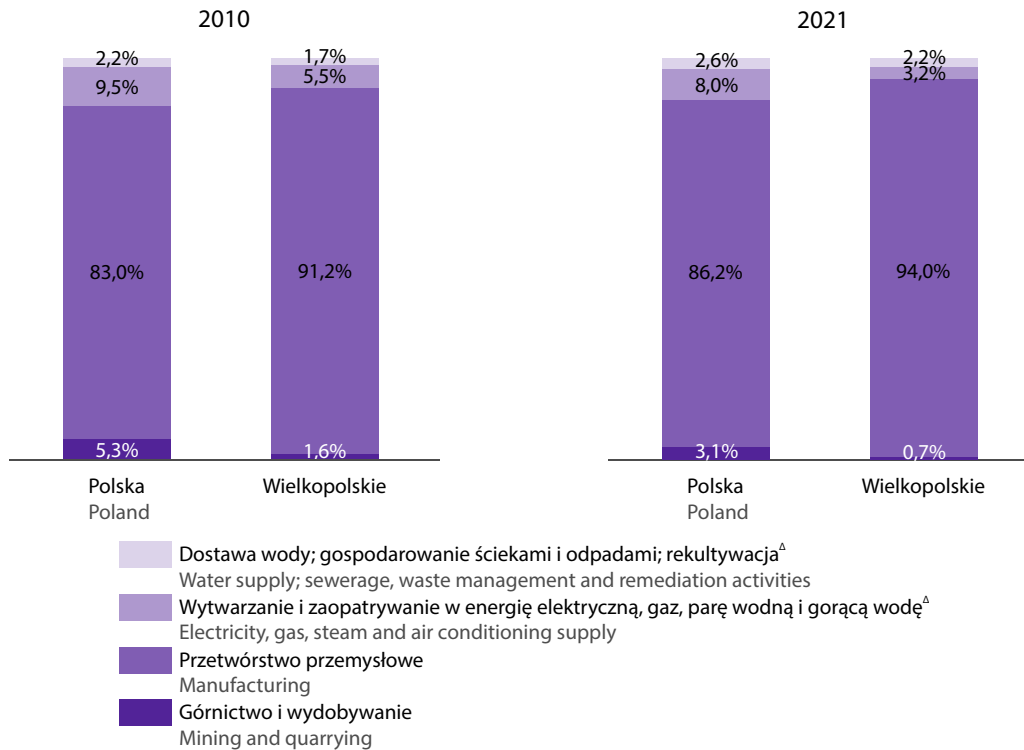
Wykres 65. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

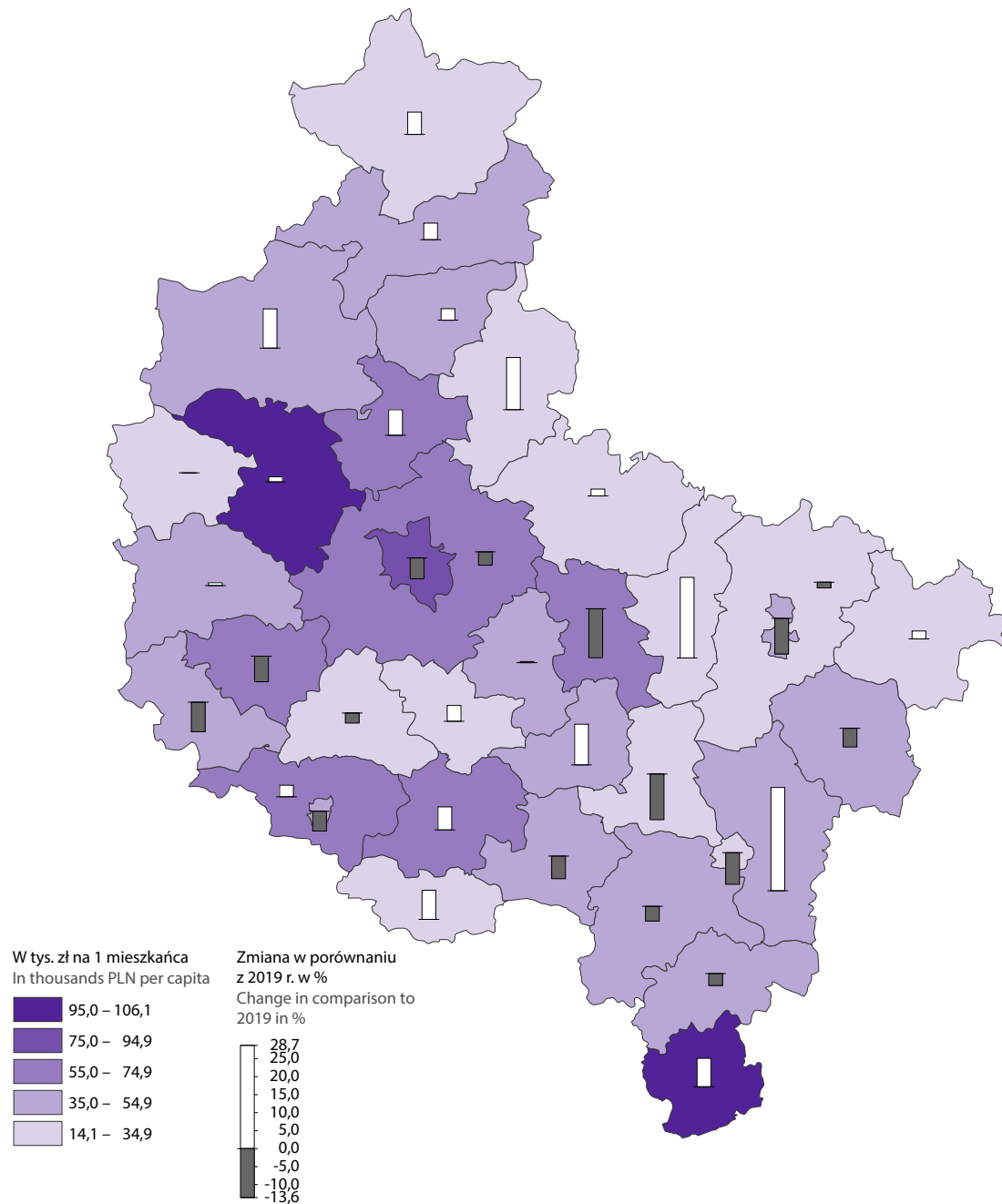
Chart 65. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

W 2021 r. produkcja większości działów przetwórstwa przemysłowego była wyższa niż przed rokiem (w cenach stałych), w tym 5 działów dominujących. Należały do nich: produkcja artykułów spożywczych (19,8% wartości produkcji sprzedanej przemysłu całego województwa, wzrost o 9,9%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (13,6%, wzrost o 5,1%), mebli (8,9%, wzrost o 17,9%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (7,3%, wzrost o 18,2%) oraz wyrobów z metali (7,0%, wzrost o 13,4%). Spadek produkcji dotyczył napojów (3,3%, o 3,3%).

Mapa 40. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2020 r.

Map 40. Sold production of industry (current prices) in 2020

Wg systemu zintegrowanego (z badań statystycznych: SP, Z-06, DG-1, F-01/I-01) w 2020 r. największą część produkcji sprzedanej przemysłu w województwie zrealizowano w Poznaniu (24,2%), powiecie poznańskim (14,6%) oraz szamotulskim (5,5%). Udziały czterech powiatów: międzychodzkiego, złotowskiego, śremskiego i wągrowieckiego były niższe niż 1%. W 2020 r. w porównaniu do 2019 r. produkcja sprzedana przemysłu zmniejszyła się w 19 powiatach (najbardziej wrzesińskim o 13,3%), a w 16 wzrosła (najsilniej w kaliskim o 28,7%). Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w 2020 r. była najwyższa w powiecie szamotulskim (106,1 tys. zł), kępińskim (95,5 tys. zł) oraz w Poznaniu (79,6 tys. zł), a najniższa w złotowskim (14,1 tys. zł), konińskim (14,3 tys. zł) i międzychodzkiem (20,0 tys. zł).

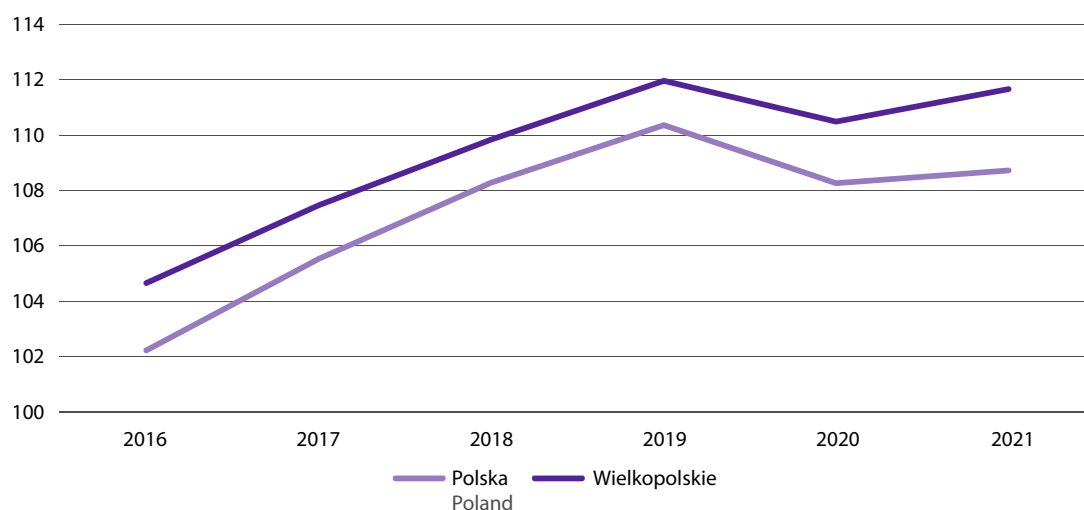
W 2021 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle ukształtowało się w województwie na poziomie 344,6 tys. osób (12,6% w kraju), z czego 92,9% to zatrudnienie w sekcji przetwórstwo przemysłowe. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie wzrosło o 1,1% w stosunku do 2020 r. oraz o 11,7% wobec 2015 r. W kraju zanotowano wzrost w odniesieniu do roku poprzedniego o 0,4% i o 8,7% w porównaniu z 2015 r. W województwie o 2,3% wyższe niż przed rokiem było przeciętne zatrudnienie w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja oraz w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

Wykres 66. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

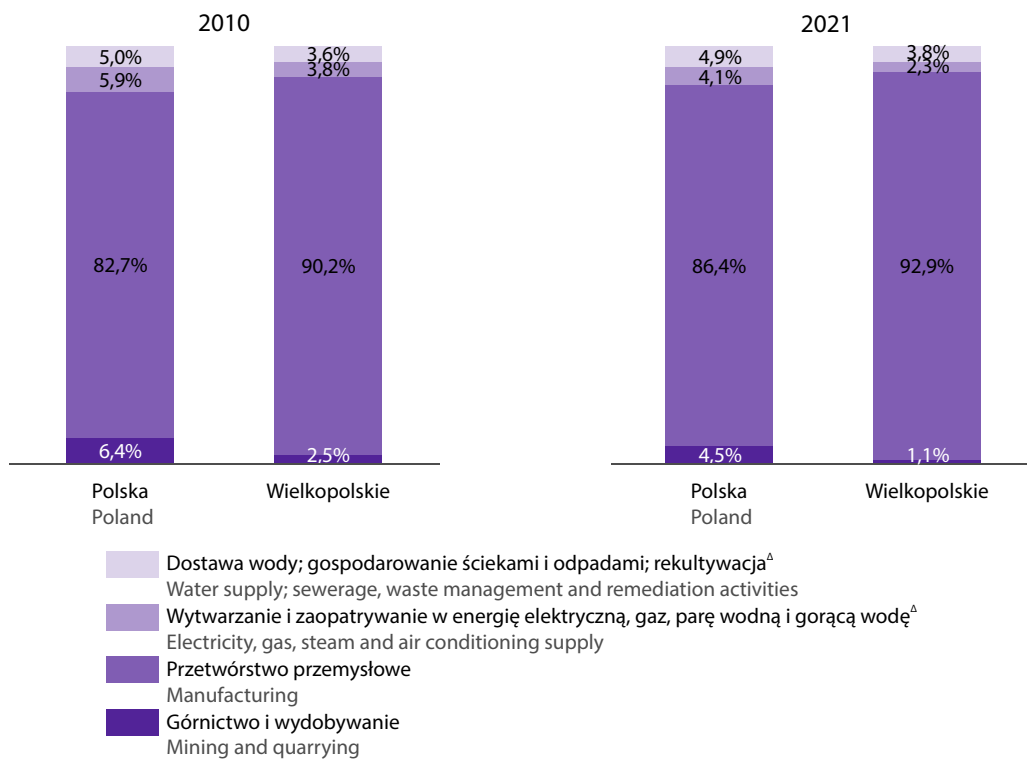
Chart 66. Indices of average paid employment in industry

2015=100

Spośród powiatów najwyższe przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2020 r. odnotowano w Poznaniu (15,6% w województwie) oraz powiecie poznańskim (14,8%), a najniższe w powiecie międzychodzkiem (0,5%). W porównaniu do 2019 r. przeciętne zatrudnienie spadło w 22 powiatach (najbardziej w tureckim o 8,6%), a wzrosło w 13 (najsilniej w słupeckim o 33,9%).

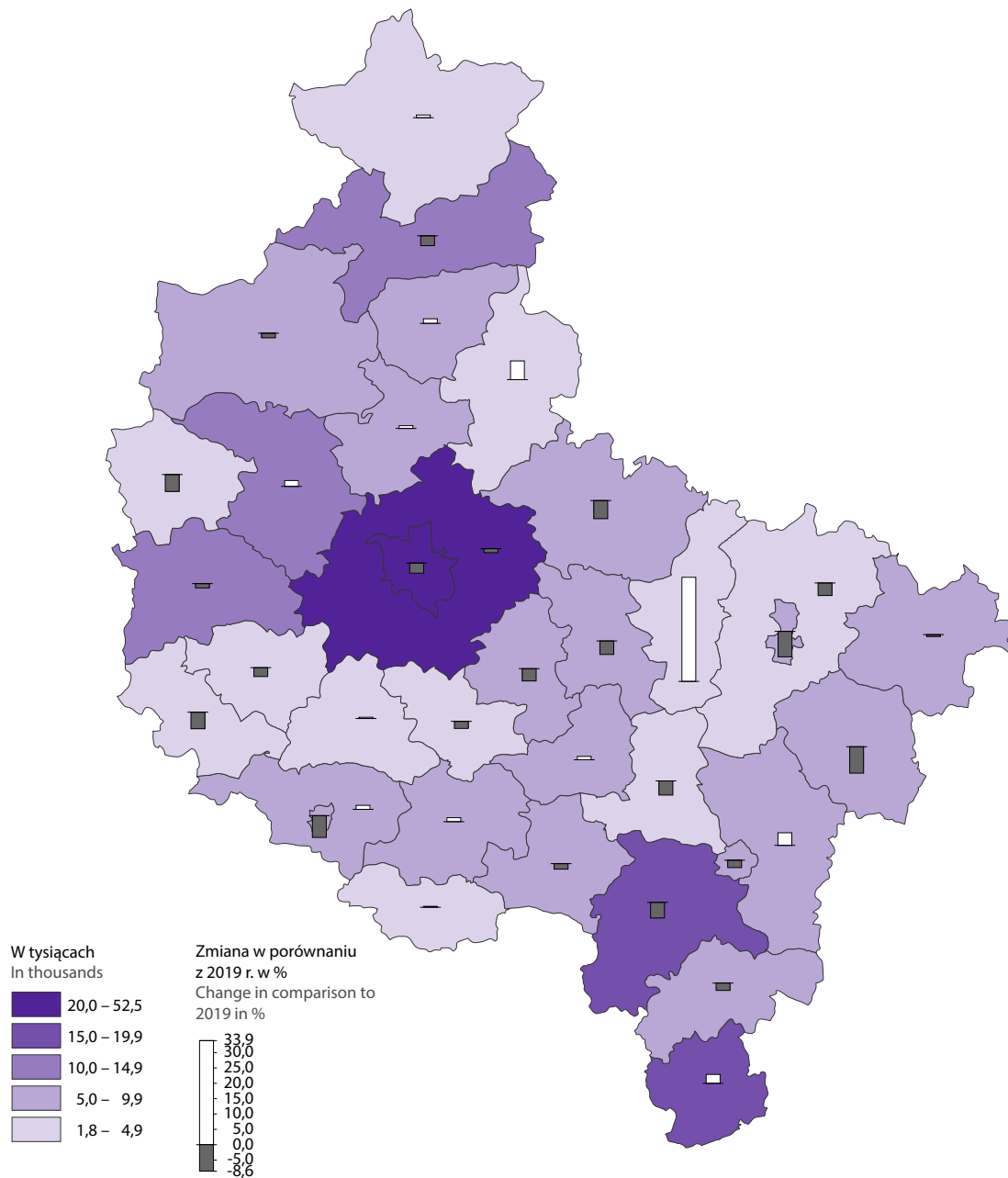
Wykres 67. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD
 Chart 67. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej przemysłu na 1 zatrudnionego, w 2021 r. w województwie wielkopolskim wyniosła 623,3 tys. zł (w cenach bieżących) i w ciągu roku zwiększyła się o 16,1% (w cenach stałych o 10,1%). W Polsce wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła o 14,4%.

W powiatach wydajność pracy była zróżnicowana i w 2020 r. kształtowała się od 292,7 tys. zł w złotowskim do 809,8 tys. zł w szamotulskim i mieście Poznań. W porównaniu z 2019 r. wydajność wzrosła w 22 powiatach (najsilniej w kaliskim o 23,6%), a spadła w 13 powiatach (najbardziej we wrzesińskim o 9,3%).

Mapa 41. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2020 r.
 Map 41. Average paid employment in industry in 2020

Budownictwo

Construction

W 2021 r. w województwie wielkopolskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa oraz wartości sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w odniesieniu do roku poprzedniego. W omawianym okresie nastąpiło zwiększenie wydajności pracy w budownictwie.

W 2021 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania w województwie wielkopolskim była największa od 2010 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto oraz na budowę których wydano pozwolenia.

W 2021 r. w województwie wielkopolskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) kształtowała się na poziomie 35578,5 mln zł i w ciągu roku zwiększyła się o 21,2% (rok wcześniej spadek o 2,0%, a w 2019 r. wzrost o 8,8%), a w kraju wzrosła o 13,7% (wobec wzrostu 0,4% w 2020 r. i 10,6% w 2019 r.). Udział produkcji sprzedanej budownictwa w produkcji krajowej w 2021 r. stanowił 11,8%. W 2021 r. województwo wielkopolskie zajęło 2. miejsce wśród województw pod względem wartości produkcji sprzedanej budownictwa i 4. lokatę pod względem dynamiki tego wskaźnika.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tabela 39. Budownictwo
Table 39. Construction

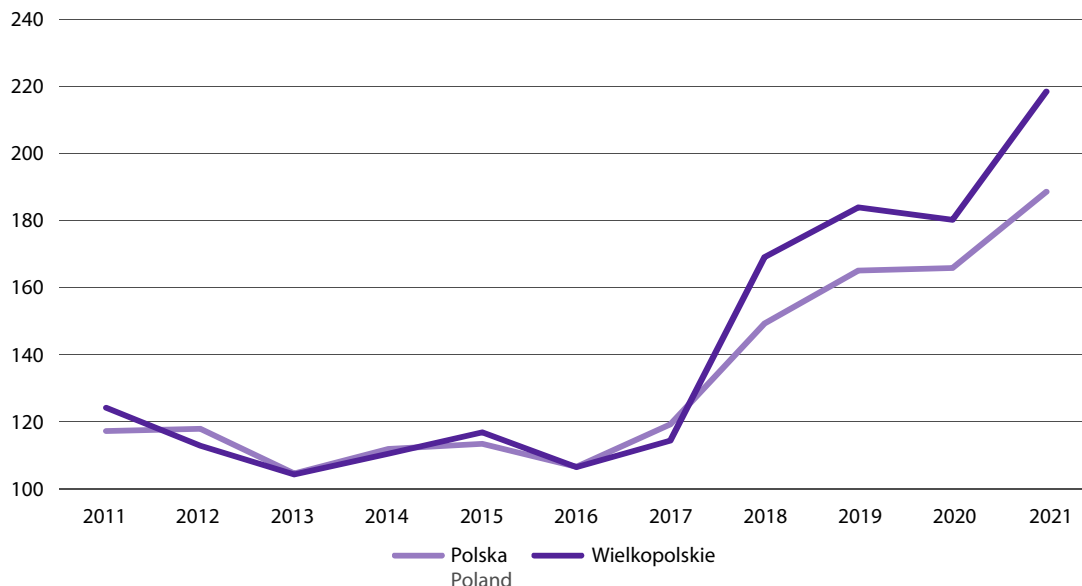
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	16291,6	19044,9	29349,7	35578,5
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	10,2	10,5	11,0	11,8
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	49,4	47,7	41,3	37,1
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	43,6	36,1	39,6	40,6

Wykres 68. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010=100

Chart 68. Indices of sold production of construction (current prices)

2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

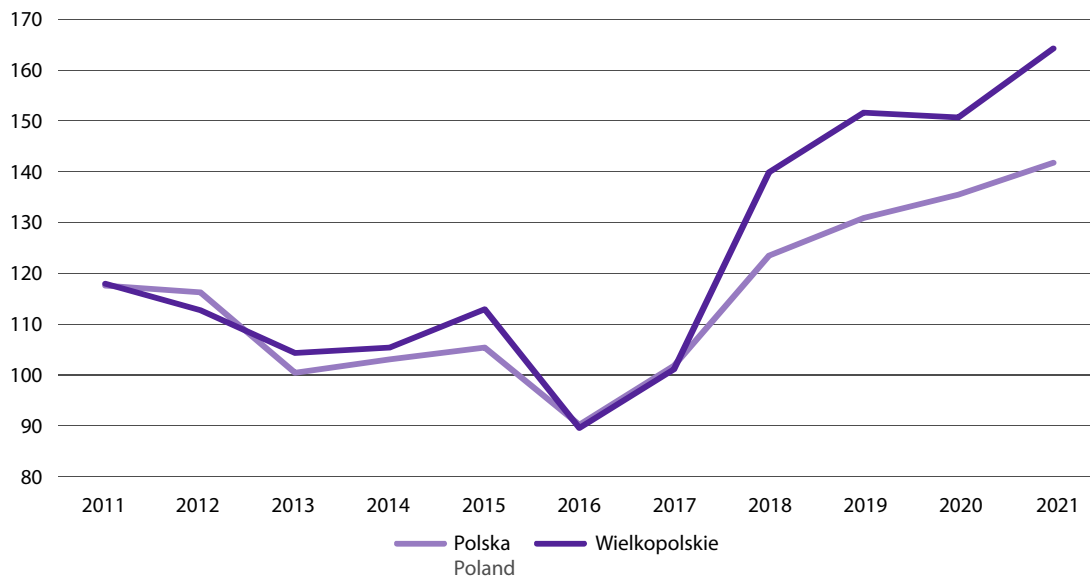
Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w 2021 r. w województwie wielkopolskim wyniosła (w cenach bieżących) 13213,1 mln zł i zwiększyła się w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim o 9,0% (w 2020 r. spadek o 0,6%, w 2019 r. wzrost o 8,4%), a w kraju wzrosła o 4,6% (wobec 3,5% rok wcześniej i 6,0% w 2019 r.). Udział produkcji budowlano-montażowej w przychodach ogółem sekcji budownictwo w województwie w 2021 r. wyniósł 37,1%.

Wykres 69. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

Chart 69. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

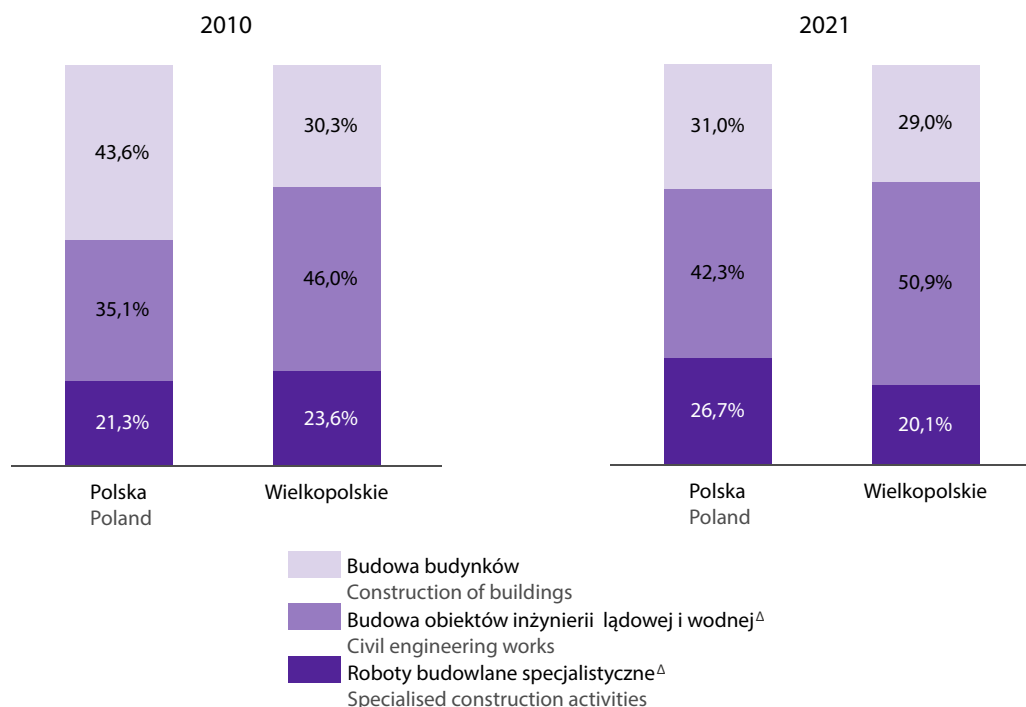

Wśród przedsiębiorstw budowlano-montażowych najwyższy udział w produkcji (50,9%) miały podmioty zajmujące się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, a ich produkcja wzrosła w ciągu roku o 9,3%. Na drugim miejscu, z udziałem równym 29,0% i wzrostem produkcji o 10,6%, znalazły się przedsiębiorstwa, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków. Natomiast podmioty zajmujące się specjalistycznymi robotami budowlanymi osiągnęły 20,1% udziału w produkcji (wzrost o 9,0% w ciągu roku). W porównaniu z 2010 r. w strukturze produkcji budowlano-montażowej wzrósł udział przedsiębiorstw zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, a zmniejszył się dwóch pozostałych działów.

Wzrostowi produkcji sprzedanej budownictwa w 2021 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji (o 2,3%, wobec spadku o 0,4% w skali kraju). Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w 2021 r. wyniosło w województwie wielkopolskim 40,6 tys. osób. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w latach 2011-2020 była nieco niższa niż dla Polski.

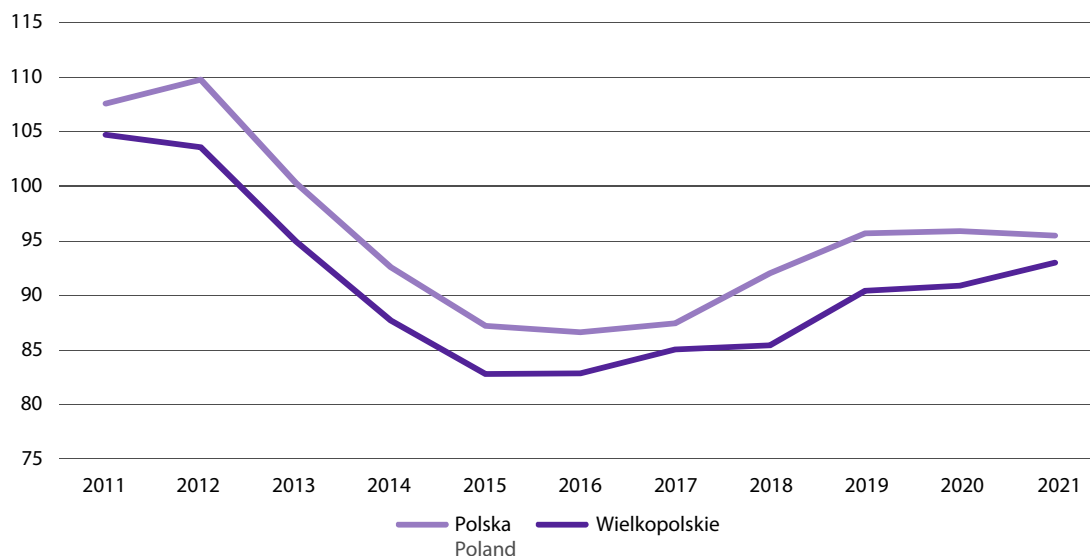
Wydajność pracy w budownictwie w 2021 r., mierzona wartością produkcji sprzedanej budownictwa w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, kształtowała się w województwie wielkopolskim na poziomie 877,4 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost o 18,5% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 70. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
 Chart 70. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

Wykres 71. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2010=100
 Chart 71. Indices of average employment in construction
 2010=100

W 2021 r. w województwie wielkopolskim oddano do użytkowania 27095 mieszkań (11,5% w Polsce), tj. o 23,0% więcej niż przed rokiem oraz o 100,8% więcej niż w 2010 r. W kraju liczba lokali mieszkalnych przekazanych do użytkowania wzrosła o 6,3% w odniesieniu do roku poprzedniego i o 72,8% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 72. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010=100

Chart 72. Indices of the number of dwellings completed

2010=100

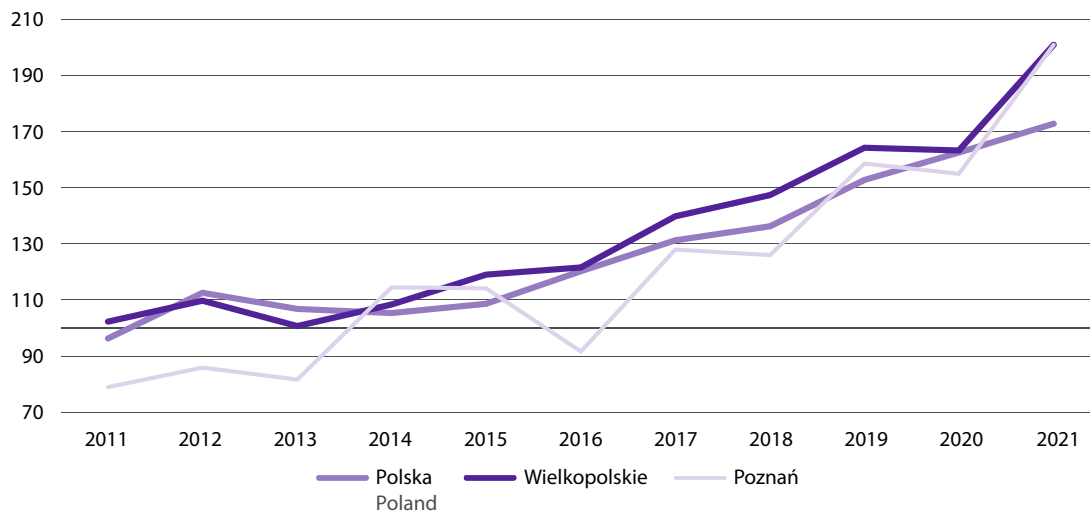
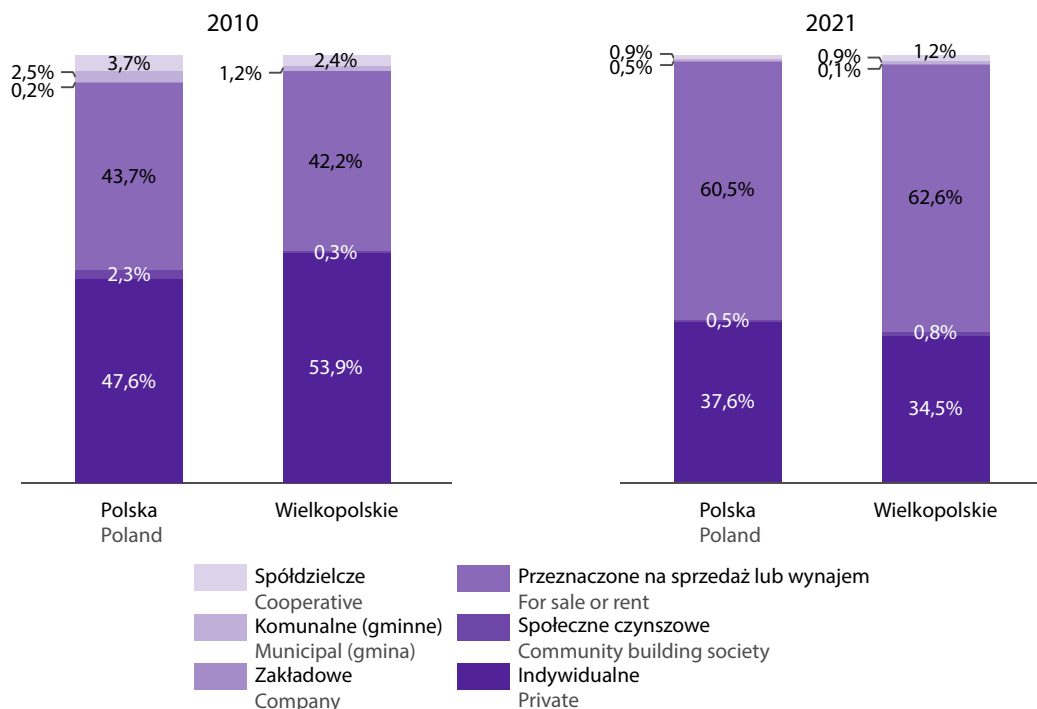
Tabela 40. Budownictwo mieszkaniowe

Table 40. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,9	4,6	6,3	7,8	6,1
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	111,4	102,9	91,6	90,9	92,9
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for permits were granted or which were registered with a construction project per 1000 population	5,0	5,6	8,3	10,7	8,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	4,1	5,4	6,4	8,5	7,3

W 2021 r., w stosunku do 2020 r., w województwie wielkopolskim liczba lokali przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem wzrosła o 22,0%, przy ich udziale w liczbie mieszkań oddanych ogółem wynoszącym 62,6%. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w budownictwie indywidualnym zwiększyła się o 16,7% (przy udziale 34,5%). W 2021 roku odnotowano również wzrosty w pozostałych kategoriach mieszkań: 10-krotny społeczno-czynszowych (przy udziale 0,8%), komunalnych o 136,7% (przy udziale 0,9%), zakładowych o 120,0% (przy udziale 0,1%) oraz spółdzielczych z 0 do 318 (przy udziale 1,2%).

Wykres 73. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
 Chart 73. Dwellings completed by forms of construction

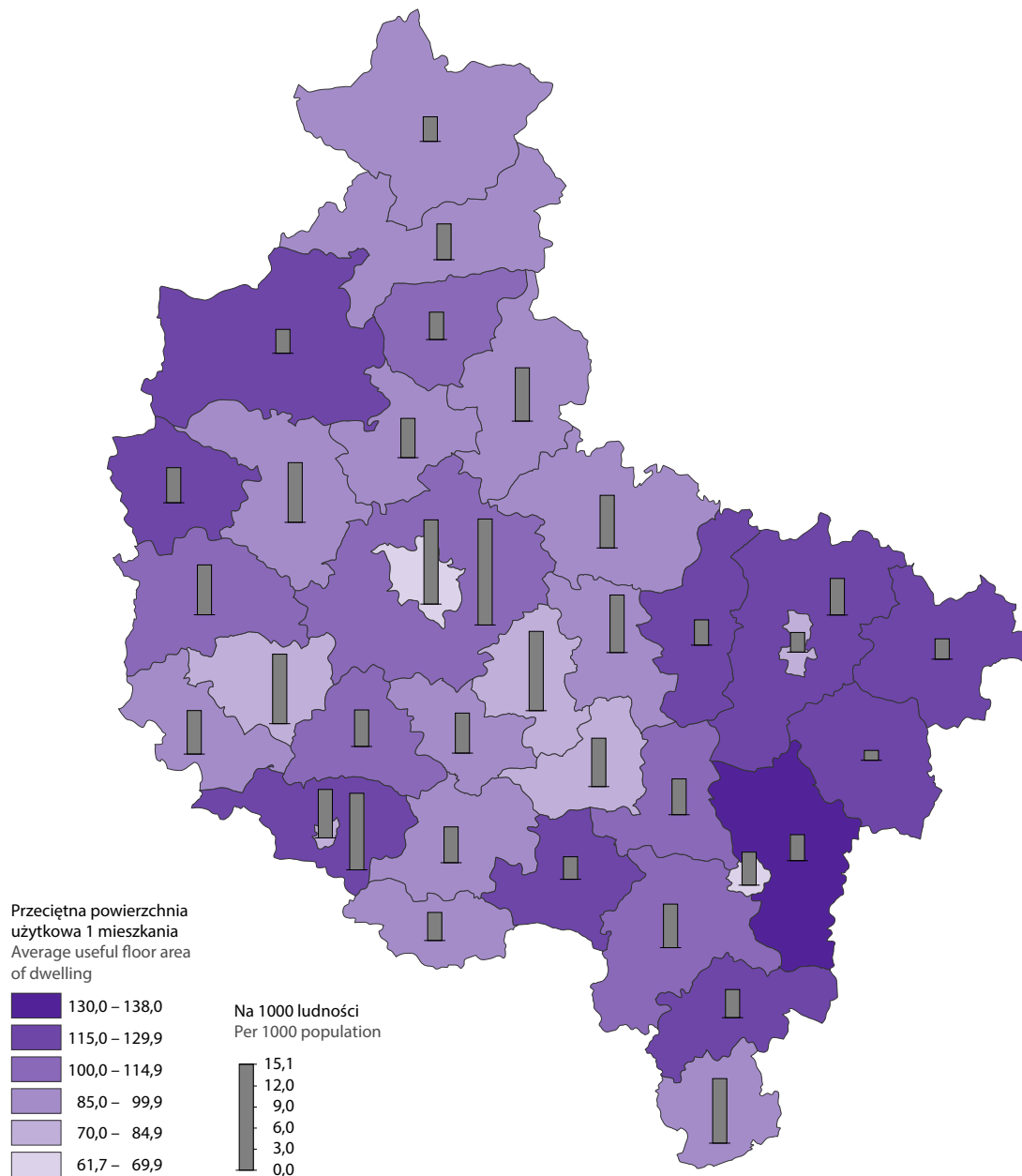
Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie wielkopolskim w 2021 r. wyniosła 90,9 m² (w kraju – 92,9 m²) i zmniejszyła się o 0,7 m² w stosunku do roku poprzedniego (w kraju zwiększyła o 4,2 m²), a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 20,5 m² (w kraju o 13,2 m²). Powierzchnia mieszkań oddanych do użytkowania oraz przeciętna liczba izb w mieszkaniu na wsi jest wyższa niż w mieście. W 2021 r. powierzchnia mieszkań oddanych do użytkowania w województwie wielkopolskim wynosiła średnio na wsi 112,6 m² (w kraju 127,5 m²), a w mieście 70,7 m² (w kraju 73,4 m²). Podobnie przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosiła na wsi 4,7 (w kraju 5,1), a w mieście 3,2 (w kraju również 3,2).

W 2021 r. najwięcej nowych mieszkań oddano do użytkowania w Poznaniu (6389, czyli 23,6%) i powiecie poznańskim (6201, tj. 22,9%), a dalej w gnieźnieńskim (1090, tj. 4,0%). Najmniej mieszkań przybyło w tym czasie w powiatach: tureckim (120) oraz międzychodzkiem i chodzieskim (po 184). Na 1000 mieszkańców najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w powiecie poznańskim (15,1), w Poznaniu (12,0) i w powiecie średzkim (11,3), natomiast najmniej w powiecie tureckim (1,4), w Koninie (2,8) i powiecie kolskim (2,9). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania była najwyższa w powiecie kaliskim (138,0 m²) i tureckim (129,0 m²), a najniższa w Poznaniu (61,7 m²) oraz Kaliszu (67,1 m²).

W województwie wielkopolskim w 2021 r. rozpoczęto budowę 29527 mieszkań, tj. o 32,1% więcej niż w 2020 r. (w kraju wzrost o 23,9%) i o 108,3% więcej niż w 2010 r. (w kraju wzrost o 75,5%). Najwięcej inwestycji rozpoczęli deweloperzy (budowa 18355 mieszkań, stanowiących 62,2% ogółu inwestycji), a także inwestorzy indywidualni (10347, tj. 35,0%). W odniesieniu do roku poprzedniego, wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto, odnotowano w 27 powiatach; najwyższy – w chodzieskim i śremskim (prawie 3-krotny) oraz jarocińskim (2-krotny), natomiast wyraźny spadek – w Koninie (o 39,3%), powiecie grodzkim (o 36,7%) i pilskim (o 28,8%).

Mapa 42. Mieszkania oddane do użytkowania w 2021 r.
 Map 42. Dwellings completed in 2021

W 2021 r. w województwie odnotowano o 28,6% większą niż przed rokiem liczbę pozwoleń na budowę i zgłoszeń z projektem budowlanym (tj. 37193), przy wzroście w kraju o 23,6%. W odniesieniu do roku 2010, nastąpił wzrost zarówno w wielkopolskim (o 117,7%), jak i w kraju (o 95,0%). Wydane pozwolenia w województwie dotyczyły przede wszystkim deweloperów (24600 mieszkań na sprzedaż lub wynajem tj. 66,1% ogółu pozwoleń) oraz inwestorów indywidualnych (12219 mieszkań na własne potrzeby tj. 32,9%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2021 r. w województwie wielkopolskim odnotowano, jak w latach poprzednich, ogólny wzrost wartości sprzedaży detalicznej. Wzrosła również sprzedaż hurtowa towarów.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2021 r. zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku o 13,5% w województwie oraz o 12,9% w kraju. W 2020 r. sprzedaż w województwie wzrosła o 6,3%, a w kraju spadła o 2,6%.

Tabela 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	110,7	104,4	106,3	113,5	112,9
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	128,7	110,8	80,1	101,5	113,0
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	114,8	97,3	72,3	141,7	122,6
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	109,5	98,9	118,3	113,0	104,7
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	117,7	119,0	101,5	115,4	110,3
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	113,7	123,7	89,8	130,5	132,0
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	65,9	111,0	111,3	113,5	109,2
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	130,0	107,0	69,9	92,4	110,8
Pozostałe Others	85,2	64,6	100,4	114,6	112,4

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

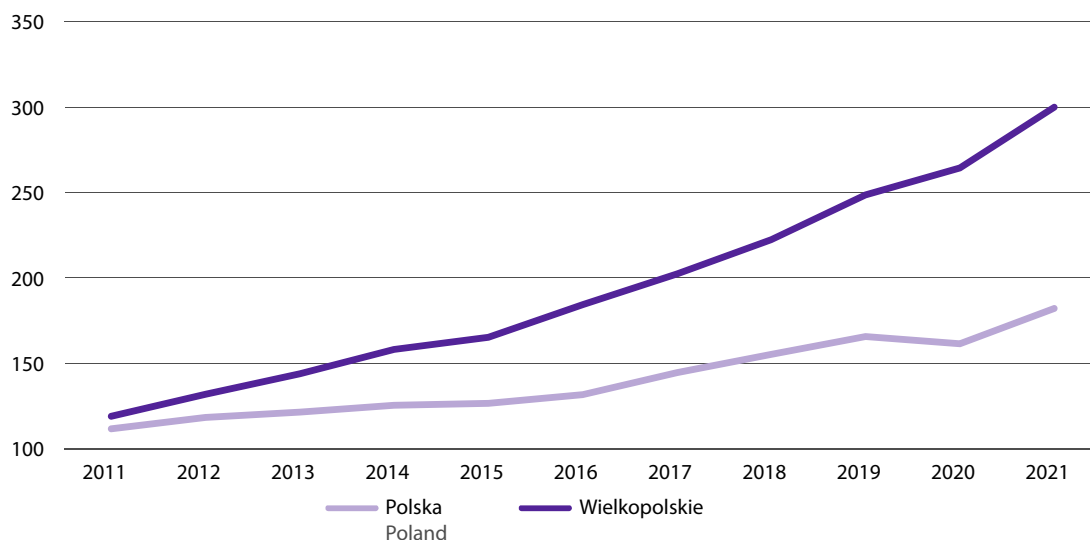
^a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The retail sales index may results interalia from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 74. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2010=100

Chart 74. Indices of retail sales of goods (current prices)

2010=100

Największy wzrost sprzedaży w 2021 r. w odniesieniu do 2020 r. obserwowano w przedsiębiorstwach wytwarzających paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 41,7%), a także tekstylia, odzież i obuwie (o 30,5%). Największy spadek dotyczył sprzedaży prasy, książek i pozostałej sprzedaży w wyspecjalizowanych sklepach (o 7,6%).

W strukturze sprzedaży detalicznej województwa dominuje grupa żywność, napoje i wyroby tytoniowe z udziałem 32,6%. Na drugim miejscu w 2021 r. uplasowały się tekstylia, odzież i obuwie (6,3%), a na trzecim pojazdy samochodowe, motocykle, części (3,7%). Sprzedaż mebli oraz sprzętu RTV i AGD stanowiła 2,8% ogółu sprzedaży detalicznej, zaś farmaceutyków, kosmetyków i sprzętu ortopedycznego – 2,2%. W porównaniu do roku poprzedniego struktura sprzedaży detalicznej nie uległa istotnym zmianom.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2021 r. w województwie wielkopolskim wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych przekroczyła o 20,1% poziom zanotowany przed rokiem, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 18,5%. W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych w 2021 r. była o 22,5% wyższa niż w 2020 r., a zrealizowana przez jednostki hurtowe o 21,8%. W roku 2020 dynamika sprzedaży hurtowej wynosiła w województwie 100,9 (w tym w przedsiębiorstwach hurtowych 102,3). W kraju odpowiednio 99,1 (oraz 100,3).

Sprzedaż prowadzona przez jednostki hurtowe w 2021 r. w województwie wzrosła w ciągu roku w 9 z 11 grup. Największy wzrost odnotowały: sprzedaż realizowana na zlecenie (o 120,2%) oraz produktów rolnych i żywych zwierząt (o 37,3%). Spadek dynamiki sprzedaży przez jednostki hurtowe w województwie nastąpił w grupie wyrobów włókienniczych, odzieży i obuwia (o 6,2%), a także napojów alkoholowych i bezalkoholowych (o 4,1%).

Transport

Transport

W 2020 r. w porównaniu z rokiem poprzednim nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych. O 10,2% zwiększyła się długość ścieżek rowerowych w województwie. Wzrosła liczba regionalnych linii regularnej komunikacji autobusowej, natomiast zmniejszyła linii komunikacji podmiejskiej i miejskiej. Wskaźnik gęstości linii kolejowych eksploatowanych na obszarze województwa wielkopolskiego był nieco wyższy niż w kraju. Zaobserwowano wyraźny spadek liczby pasażerów wszystkich rodzajów komunikacji zbiorowej, czego przyczyną była pandemia COVID-19.

Według stanu na koniec 2020 r. sieć dróg publicznych w województwie wielkopolskim wyniosła 41,7 tys. km, tj. 9,7% dróg w kraju. Drogi o nawierzchni twardej stanowiły w województwie 73,7% długości dróg publicznych (30,7 tys. km), były to głównie drogi gminne (48,5% w 2020 r.) i powiatowe (36,8%). W odniesieniu do 2010 r. o 3,6% wzrosła długość dróg publicznych, a o 14,0% dróg o nawierzchni twardej (przede wszystkim gminnych). W ogólnej długości dróg publicznych zwiększył się również udział dróg ekspresowych i autostrad (z 0,6% do 1,1%). Spadł natomiast (z 37,2% w 2010 r. do 29,5% w 2020 r.) udział dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg. W porównaniu z 2019 r. nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych.

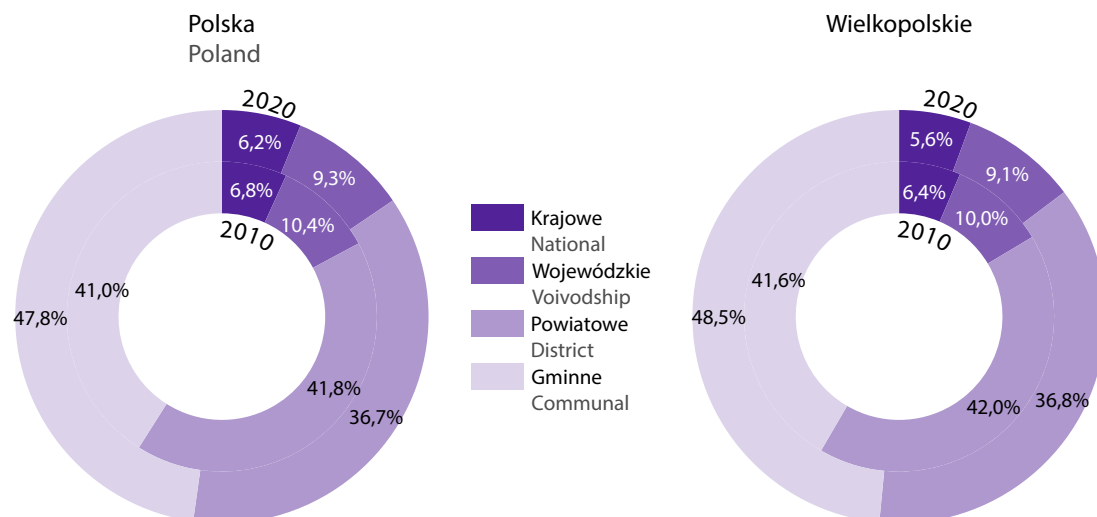
Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2020 r. wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej na obszarze województwa wielkopolskiego wyniósł 103,0 km na 100 km² i zwiększył się w stosunku do 2010 r. o 12,7 km. Na każde 100 km² przypadało 5,8 km dróg krajowych (w odniesieniu do 2010 r. bez zmian), 9,3 km wojewódzkich (wzrost o 0,3 km), oraz 87,9 km gminnych i powiatowych (wzrost o 12,4 km). Drogi ekspresowe i autostrady na 1000 km² stanowiły 16,0 km w 2020 r. i wzrosły o 8,1 km w porównaniu z 2010 r., w tym autostrady odpowiednio 7,1 km i zwiększyły się o 0,5 km.

Wykres 75. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 75. Structure of hard surface public roads
As of 31 December

Mapa 43. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 43. Improved hard surface communal and district roads in 2020
As of 31 December

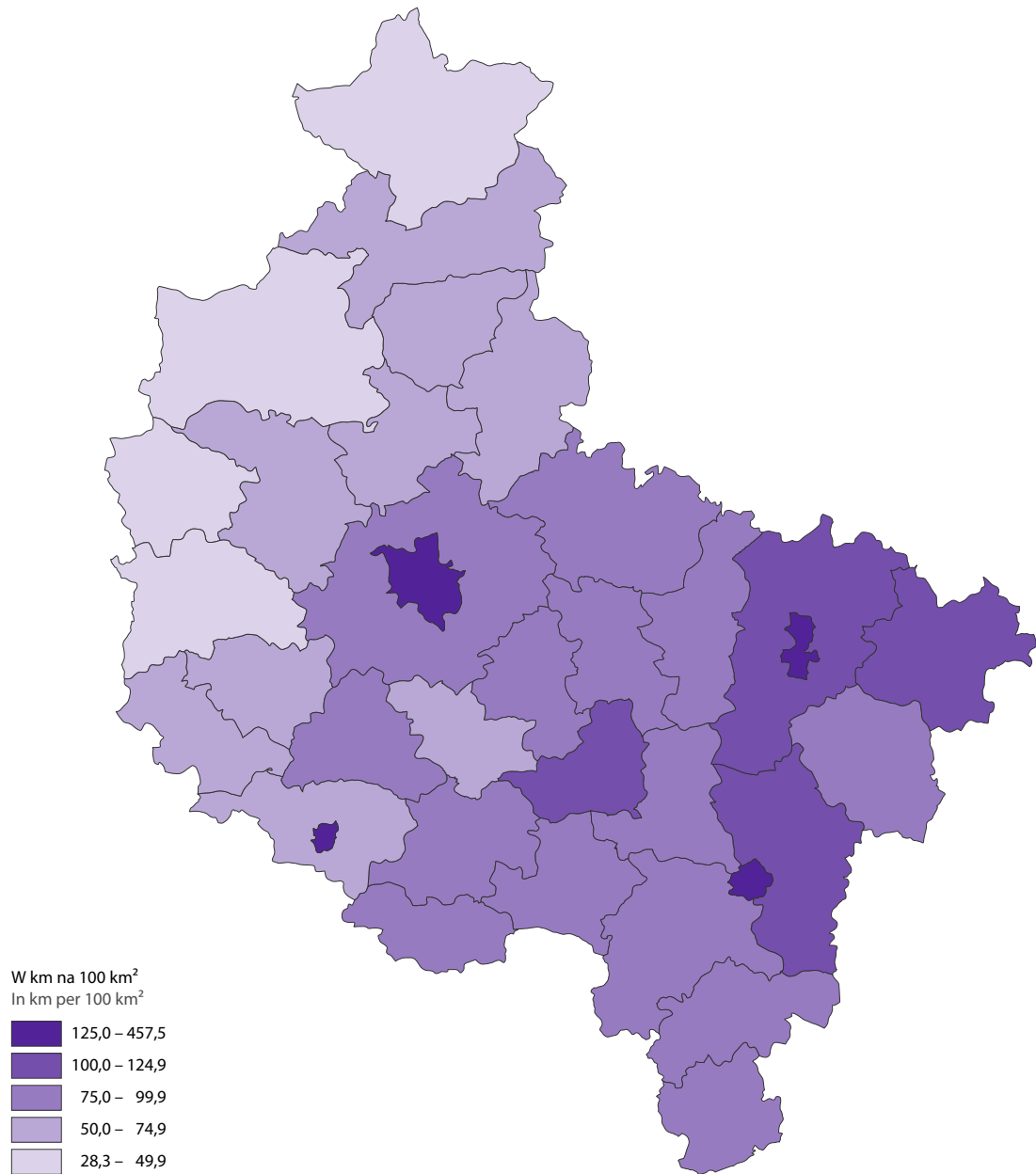

Tabela 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Public roads by type of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem w km Total in km	40277,4	40795,3	41123,5	41707,5
o nawierzchni twardej hard surface	26944,6	28463,5	30211,0	30728,0
ulepszonej improved	24598,6	26261,8	27952,1	28382,9
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	13332,8	12331,8	10912,5	10979,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Tabela 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem w km Total in km	26944,6	28463,5	30211,0	30728,0
na 100 km ² per 100 km ²	90,3	95,4	101,3	103,0
O nawierzchni ulepszonej With improved surface	24598,6	26261,8	27952,1	28382,9
ekspresowe expressways	42,3	150,2	267,7	267,7
autostrady motorways	195,1	210,5	210,5	210,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W województwie wielkopolskim w 2020 r. łączna długość dróg rowerowych wyniosła 2163,2 km i wzrosła w porównaniu z 2019 r. o 10,2%, a z 2015 r. o 70,5%. Na 100 km² powierzchni przypadało 7,3 km ścieżek rowerowych, podczas gdy w kraju – 5,5 km. Wskaźnik długości ścieżek rowerowych na 10 tys. mieszkańców (6,2 km) również był wyższy niż w Polsce (4,5 km) i lokował wielkopolskie na 4. miejscu wśród województw, za lubuskim (7,1 km), pomorskim (6,3 km) i podlaskim (6,2 km).

Wśród powiatów pod względem długości ścieżek rowerowych na 100 km² powierzchni ogólnej zdecydowanie wyróżniają się miasta na prawach powiatu; w Lesznie było ich 186,4 km (wobec 174,5 km w 2019 r.), w Poznaniu – 105,4 km (wobec 94,9 km), w Kaliszu – 79,2 km (podobnie jak przed rokiem), a w Koninie – 58,9 km (wobec 46,5 km). Najmniej ścieżek w przeliczeniu 100 km² powierzchni ogólnej odnotowano natomiast w powiatach: międzychodzkiem (1,1 km wobec 1,0 km przed rokiem), słupeckim (1,7 km wobec 1,2 km) oraz wrzesińskim (1,8 km wobec 1,5 km).

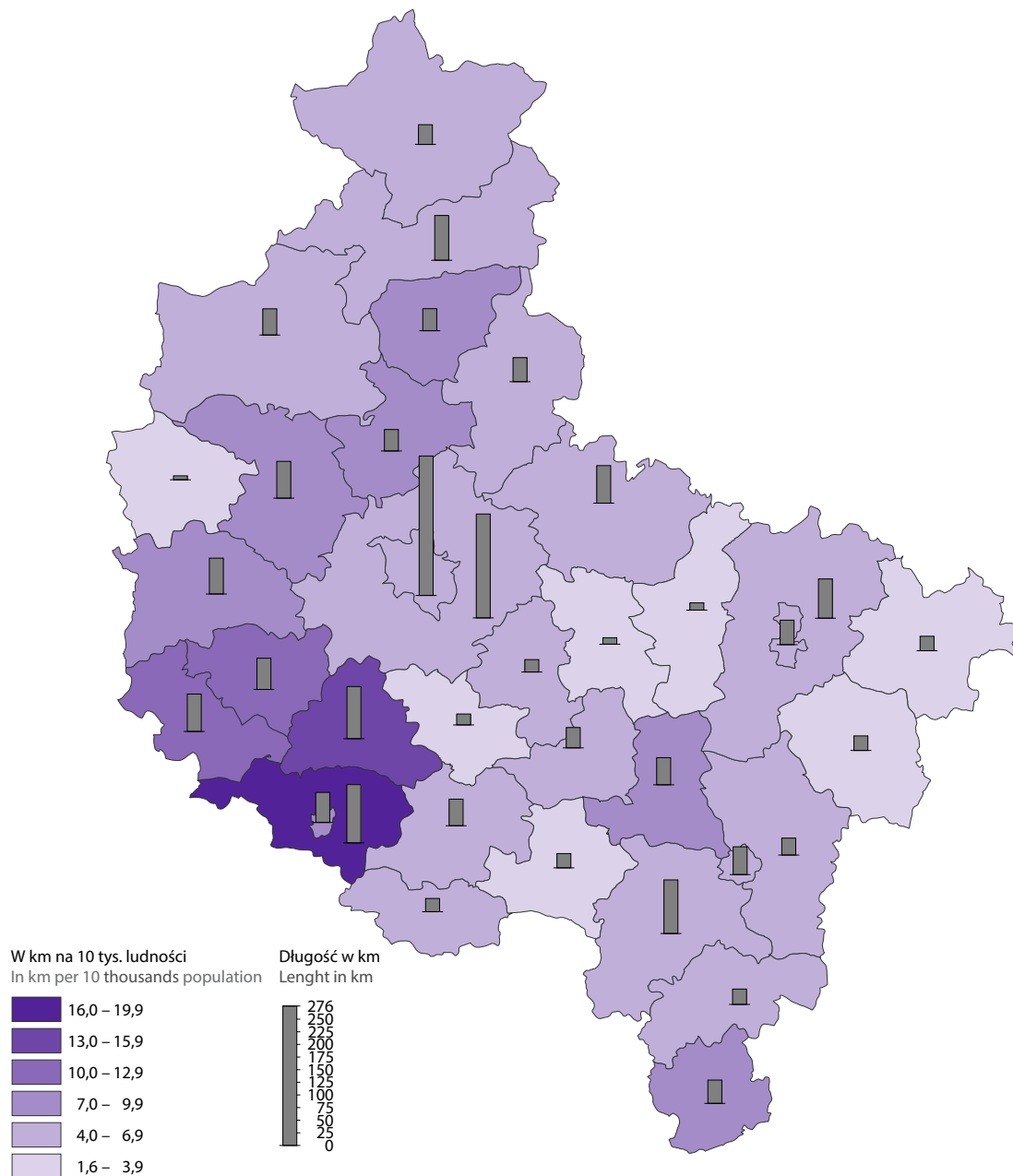
W odniesieniu do 2015 r. przyrost długości dróg rowerowych odnotowano w 33 powiatach, w tym największy w kaliskim (o 915,2%) oraz jarocińskim i pleszewskim (o 200,0%). W powiatach wrzesińskim i śremskim zmniejszyła się długość ścieżek odpowiednio o 11,7% i 7,7%.

Mapa 44. Ścieżki rowerowe w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 44. Bicycle lanes in 2020

As of 31 December

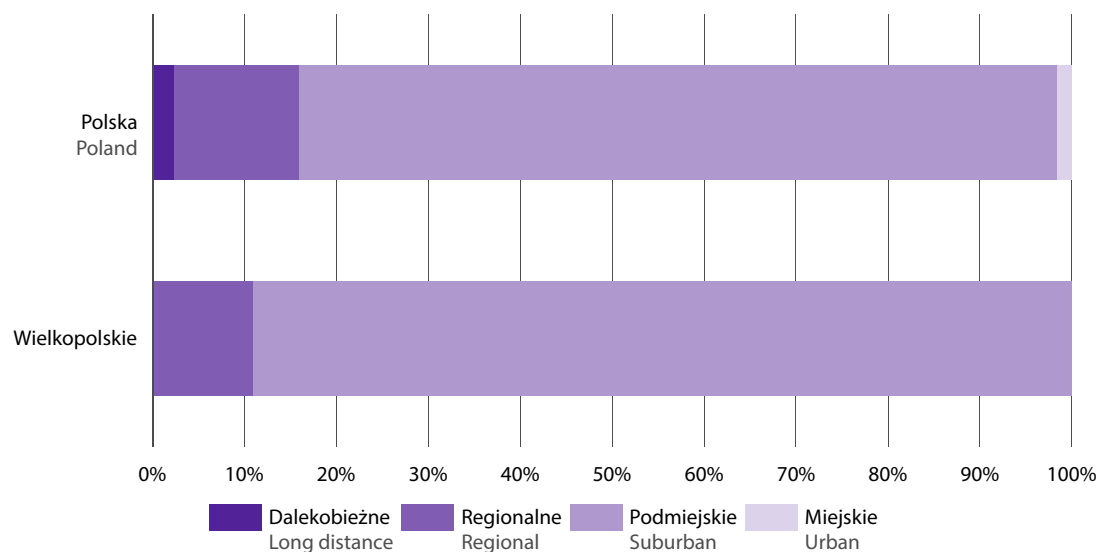
W województwie wielkopolskim w 2020 r. działało 916 krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej o łącznej długości 32,3 tys. km. Większość, tj. 815, to linie podmiejskie o łącznej długości 26,1 tys. km. Linii regionalnych było 99 (o długości 5,7 tys. km), a linii dalekobieżnych 2 (długości 0,5 tys. km). W odniesieniu do roku poprzedniego liczba linii regionalnych zwiększyła się o 14 (16,5%), a pozostałych spadła, najbardziej podmiejskich (o 6 tj. 0,7%). W porównaniu z 2010 r. liczba linii ogółem spadła o 587 (39,1%), w tym zlikwidowano 350 linii podmiejskich, 211 regionalnych i 26 dalekobieżnych.

W 2020 r. komunikacja miejska realizowana była na liniach o długości 6,9 tys. km, tj. mniejszej o 5,8% niż w roku poprzednim (o 5,6% na liniach autobusowych), ale większej o 41,8% niż w 2010 r. Całkowita liczba autobusów wyniosła 977 (łącznie 97,4 tys. miejsc), a tramwajów – 277 (50,1 tys. miejsc). Wielkość tabo-ru komunikacji miejskiej była niższa niż przed rokiem – autobusów o 10 pojazdów (spadek o 1,0%), zaś tramwajów o 51 (18,4%). W porównaniu z 2010 r. liczebność autobusów zwiększyła się o 18,7%, natomiast tramwajów zmniejszyła się o 32,9%, przy czym spadek liczby miejsc w tramwajach wyniósł 5,7%. W 2020 r. taborem komunikacji miejskiej przewieziono łącznie 200,2 mln pasażerów tj. o 35,3% mniej niż w 2019 r., oraz o 47,5% mniej niż w 2010 r., co było spowodowane wybuchem pandemii COVID-19.

Wykres 76. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 76. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2020
As of 31 December

Długość linii kolejowych eksploatowanych w województwie wielkopolskim w 2020 r. wyniosła 1892 km. Stanowiły one 9,7% linii kolejowych w Polsce. W odniesieniu do roku poprzedniego długość linii zwiększyła się o 0,2%, a do 2010 r. zmniejszyła się o 11,2%. W 2020 r. wskaźnik gęstości linii kolejowych eksploatowanych na obszarze województwa wielkopolskiego wyniósł 6,3 km na 100 km² (w Polsce 6,2) i zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. o 0,8 km.

W województwie wielkopolskim jest jeden port lotniczy, obsługujący połączenia krajowe i międzynarodowe (Ławica w Poznaniu). W porcie tym w 2020 r. odbyły się 9292 starty (w tym 5843 krajowych) oraz 9284 lądowania (w tym 5818 krajowych). W ciągu roku, na skutek pandemii, ruch krajowy zmniejszył się o 15,2%, a ruch międzynarodowy o 60,4%. W stosunku do 2010 r. ruch krajowy wzrósł o 56,4%, natomiast międzynarodowy spadł o 57,2%. Samoloty polskie były odpowiedzialne za 98,2% ruchu krajowego oraz 49,1% ruchu międzynarodowego. W odniesieniu do roku poprzedniego udział polskich samolotów w operacjach prowadzonych w porcie lotniczym w Poznaniu zwiększył się o 0,3 p.proc. w ruchu krajowym oraz o 21,4 p.proc. w ruchu międzynarodowym.

Tabela 44. Komunikacja miejska^a
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 44. Urban transport^a
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	4856	6026	7308	6885
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	4639	5782	7088	6690
linii tramwajowych tram lines	217	244	219	195
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	823	849	987	977
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	600	729	865	862
tramwaje trams	337	314	277	226
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	25	94	176	177
Liczba miejsc w autobusach w tysiącach Number of seats in buses in thousands	85,4	87,6	99,5	97,4
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	64,9	77,9	89,7	88,1
Liczba miejsc w tramwajach w tysiącach Number of seats in trams in thousands	52,8	49,1	50,1	49,8
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	5,9	20,8	39,3	39,5
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	381,5	279,8	309,2	200,2
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	111	81	88	57

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

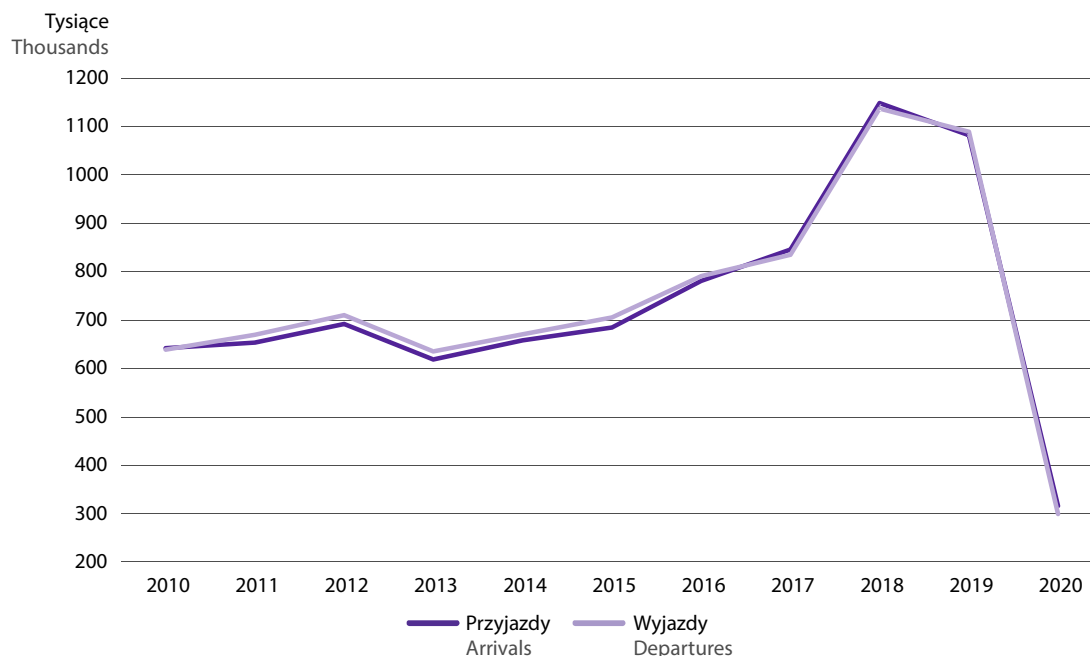
Tabela 45. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Ławica
Table 45. Passenger traffic at Ławica Airport

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :	696737	731899	1181389	347011
krajowych domestic	54354	46850	99274	30788
zagranicznych foreign	642383	685049	1082115	316223
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	640034	681 029	954141	314421
Pasażerowie odprawieni z portów ^a : Passenger departures to airports ^a :	693888	751911	1190674	331365
krajowych domestic	54493	46134	101552	31417
zagranicznych foreign	639395	705777	1089122	299948
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	636360	701 697	981293	296824

^a W lotach komunikacyjnych.
^a In transport flights.

W 2020 r. przybyło 347,0 tys. pasażerów z innych portów, a 331,4 tys. pasażerów zostało odprawionych. Razem odprawiono 678,4 tys. osób, z czego 90,8% stanowili pasażerowie zagraniczni. Samolotami polskimi zostało przewiezionych 58,3%. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pasażerów spadła o 4,0%, a z 2010 r. wzrosła o 70,6%. Liczba pasażerów obsługiwanych w Poznaniu stanowiła w 2020 r. 4,7% ruchu pasażerów na wszystkich lotniskach w Polsce. W 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. udział ten spadł o 0,2 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. o 2,1 p.proc.

Wykres 77. Międzynarodowy ruch pasażerów w porcie lotniczym (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 77. International passenger traffic at airport/airports (arrivals and departures)

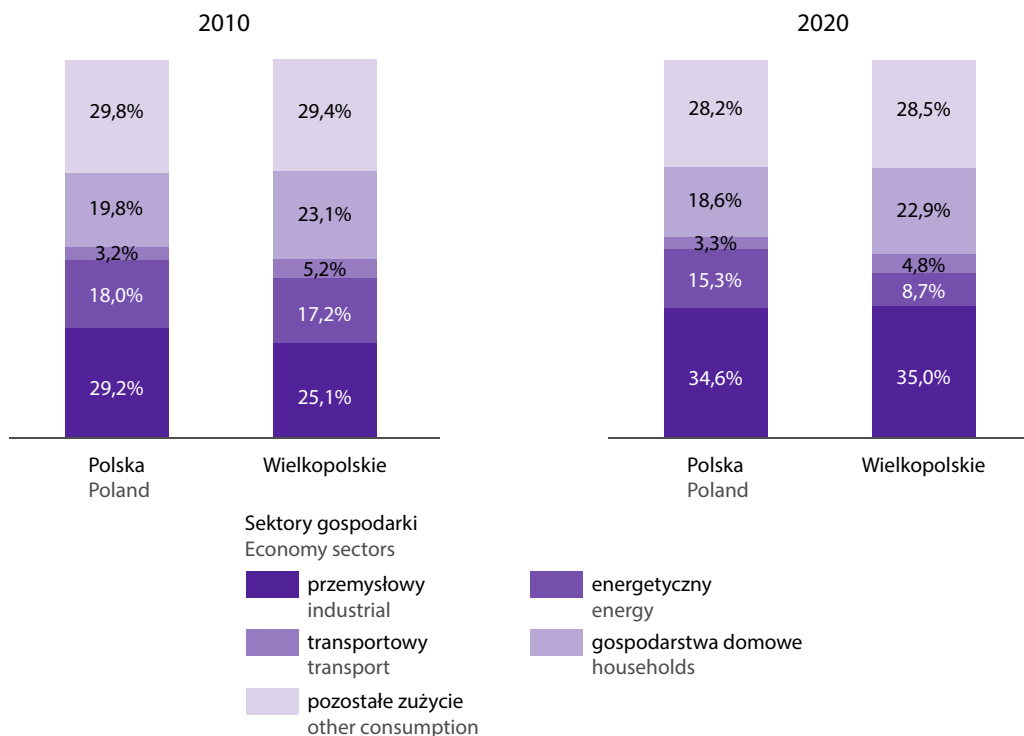

Energia Energy

Głównym źródłem pozyskiwania energii są elektrownie ciepłone, ale udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w województwie stale rośnie. Za zużycie energii elektrycznej w ponad 1/3 odpowiadają gospodarstwa domowe, a liczba odbiorców zwiększa się. Mieszkańcy wsi zużywają średnio więcej energii niż mieszkańcy miast.

W 2020 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie wielkopolskim wynosiła 4200,2 MW, co stanowiło 8,1% mocy zainstalowanej w kraju. W porównaniu z 2010 r. moc zainstalowana wzrosła w województwie o 38,4% (w kraju o 43,6%), natomiast w odniesieniu do 2019 r. odnotowano wzrost odpowiednio 9,8% i 9,2%. Moc osiągalna w 2020 r. była w województwie niższa od zainstalowanej o 25,5%, przy czym w kraju o 4,0%. Głównym źródłem pozyskiwania energii były elektrownie ciepłone, choć ich udział w mocy zainstalowanej ogółem zmniejszył się w stosunku do 2019 r. o 6,9 p.proc. w województwie i 3,9 p.proc. w Polsce.

Wykres 78. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 78. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2020 r. w województwie wielkopolskim produkcja energii elektrycznej wyniosła 8962,0 GWh (5,7% energii wyprodukowanej w kraju). Produkcja energii zmniejszyła się o 6,4% w porównaniu z 2019 r. i o 29,1% z 2010 r. W 2020 r. w Polsce odnotowano spadek o 3,6% w odniesieniu do roku poprzedniego oraz wzrost o 0,2% w odniesieniu do 2010 r.

W 2020 r. elektrownie ciepłone w województwie wielkopolskim były odpowiedzialne za 77,0% wytworzonej energii, tj. mniej o 3,8 p.proc. niż w roku poprzednim. W Polsce w tym czasie elektrownie ciepłone wyprodukowały 86,5% energii ogółem, tj. mniej o 1,9 p.proc. niż w 2019 r. Udział energii odnawialnej

w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie wielkopolskim rósł od 7,3% w 2010 r. do 25,3% w 2019 r. i 29,2% w 2020 r. Natomiast w Polsce udział energii odnawialnej w 2020 r. wyniósł 17,9% i był wyższy o 2,4 p.proc. niż w roku poprzednim i o 11,0 p.proc. w porównaniu z 2010 r.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tabela 46. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 46. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	1150,8	1176,9	1313,8	1315,5
miasta urban areas	721,7	731,7	812,1	807,8
wieś rural areas	429,1	445,3	501,7	507,7
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	2669,5	2554,1	2880,0	2958,0
miasta urban areas	1471,0	1349,1	1485,6	1506,1
wieś rural areas	1198,5	1205,0	1394,3	1451,9
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	2319,7	2170,1	2192,1	2248,5
miasta urban areas	2038,2	1843,9	1829,4	1864,3
wieś rural areas	2793,1	2706,2	2779,4	2859,8

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

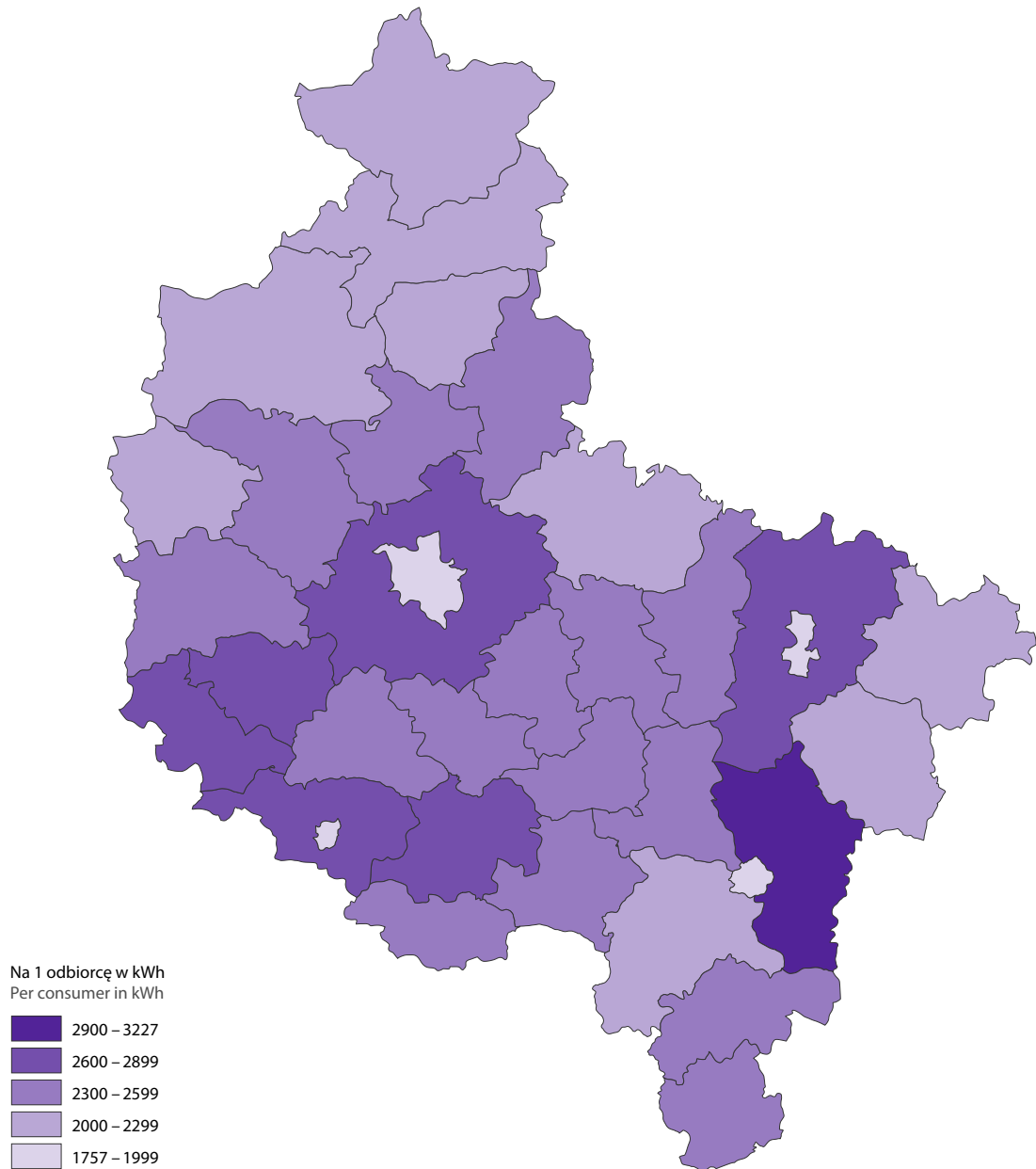
Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Source: data of Ministry of Climate and Environment.

Odbiorcami energii są przede wszystkim sektor przemysłowy i gospodarstwa domowe. W 2020 r. w województwie wśród gospodarstw domowych było 1315,5 tys. odbiorców. Stanowili oni 8,3% wszystkich odbiorców w Polsce. Liczba odbiorców w województwie wzrosła o 1,8 tys. w stosunku do 2019 r. i o 164,7 tys. do 2010 r. W 2020 r. odbiorcami w województwie wielkopolskim w 38,6% byli mieszkańcy wsi (w kraju 33,2%). W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział zwiększył się o 0,4 p.proc. (w kraju spadł o 0,1 p.proc.).

W 2020 r. zużycie energii elektrycznej ogółem w gospodarstwach domowych województwa wielkopolskiego wyniosło 3,0 mln MWh, co stanowiło 9,4% zużycia w kraju. Zużycie energii na wsi stanowiło w województwie 49,1% zużycia ogółem w gospodarstwach domowych (w kraju 41,3%). Na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego przypadało 845,1 kWh, podczas gdy w kraju 822,2 kWh. W 2020 r. mieszkańcy wsi zużywali średnio więcej energii niż mieszkańcy ogółem (w województwie o 6,4%, a w kraju o 3,3%).

Mapa 45. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2020 r.
Map 45. Consumption of electricity in households in 2020

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1 Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1 Revenue of local government units

W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie wielkopolskim w 2020 r. były wyższe niż w roku poprzednim. Najwyższy udział w dochodach łącznych miały gminy. Dochody własne stanowiły średnio w JST niemal połowę dochodów ogółem. Istotnym elementem budżetu wszystkich szczebli samorządu były dotacje, z których ponad 1/5 to środki w ramach programów finansowanych z udziałem funduszy europejskich.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 27369,3 mln zł i były o 10,3% wyższe od uzyskanych w 2019 r. Na tę kwotę składały się przede wszystkim dochody gmin (57,8%) i miast na prawach powiatu (22,9%), a w mniejszym stopniu – powiatów (12,6%) i województwa (6,6%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2020 r. wyniosły 7819 zł i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosły o 10,1%. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca miały miasta na prawach powiatu, a największy wzrost w porównaniu do roku 2019 odnotowało województwo (17,2%).

W 2020 r. łączne dochody gmin (bez mających status miasta na prawach powiatu) zamknęły się kwotą 15833,0 mln zł i w porównaniu z 2019 r. były wyższe o 10,4%. Ponad połowę dochodów (50,5%) wygenerowały gminy miejsko-wiejskie (94 jednostki, tj. 42,3% gmin). Udział dochodów gmin wiejskich (113 jednostek, tj. 50,9%) wyniósł 35,4%, a miejskich (15 jednostek, tj. 6,8%) – 14,1%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody ogółem wyniosły 5799 zł, tj. o 528 zł (o 10,0%) więcej niż w 2019 r. Najwyższy wskaźnik zanotowano w jednostkach wiejskich (6196 zł) i był on o 9,0% większy niż w miejsko-wiejskich (5685 zł) i o 16,4% większy niż w gminach miejskich (5324 zł). Najwyższe dochody per capita uzyskano w Suchym Lesie (10678 zł), Powidzu (10313 zł) i Tarnowie Podgórnym (10129 zł), a najniższe – w Ujściu (4572 zł), Chodzieży (4722 zł) i Bojanowie (4789 zł).

Powiaty w 2020 r. osiągnęły dochody ogółem w wysokości 3451,4 mln zł, co oznacza wzrost o 10,4% w porównaniu z 2019 r. Na 1 mieszkańca wyniosły one średnio 1264 zł, tj. o 116 zł więcej niż w 2019 r. Najwyższy wskaźnik odnotowano w powiecie słupeckim (1876 zł) i średzkim (1645 zł), a najniższy – w kaliskim (898 zł) i leszczyńskim (900 zł).

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

Tabela 47. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w dochodach ogółem w % share of own revenue in total revenue in %
Ogółem Total	3923,58	4835,23	7101,39	7818,98	48,9
Gminy ^a Gminas ^a	2614,82	3306,94	5270,84	5799,05	45,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4288,83	5710,13	7499,77	8142,12	56,9
Powiaty Powiats	793,49	856,02	1148,19	1264,12	45,0
Województwo Voivodship	309,09	321,09	443,11	518,44	60,0

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

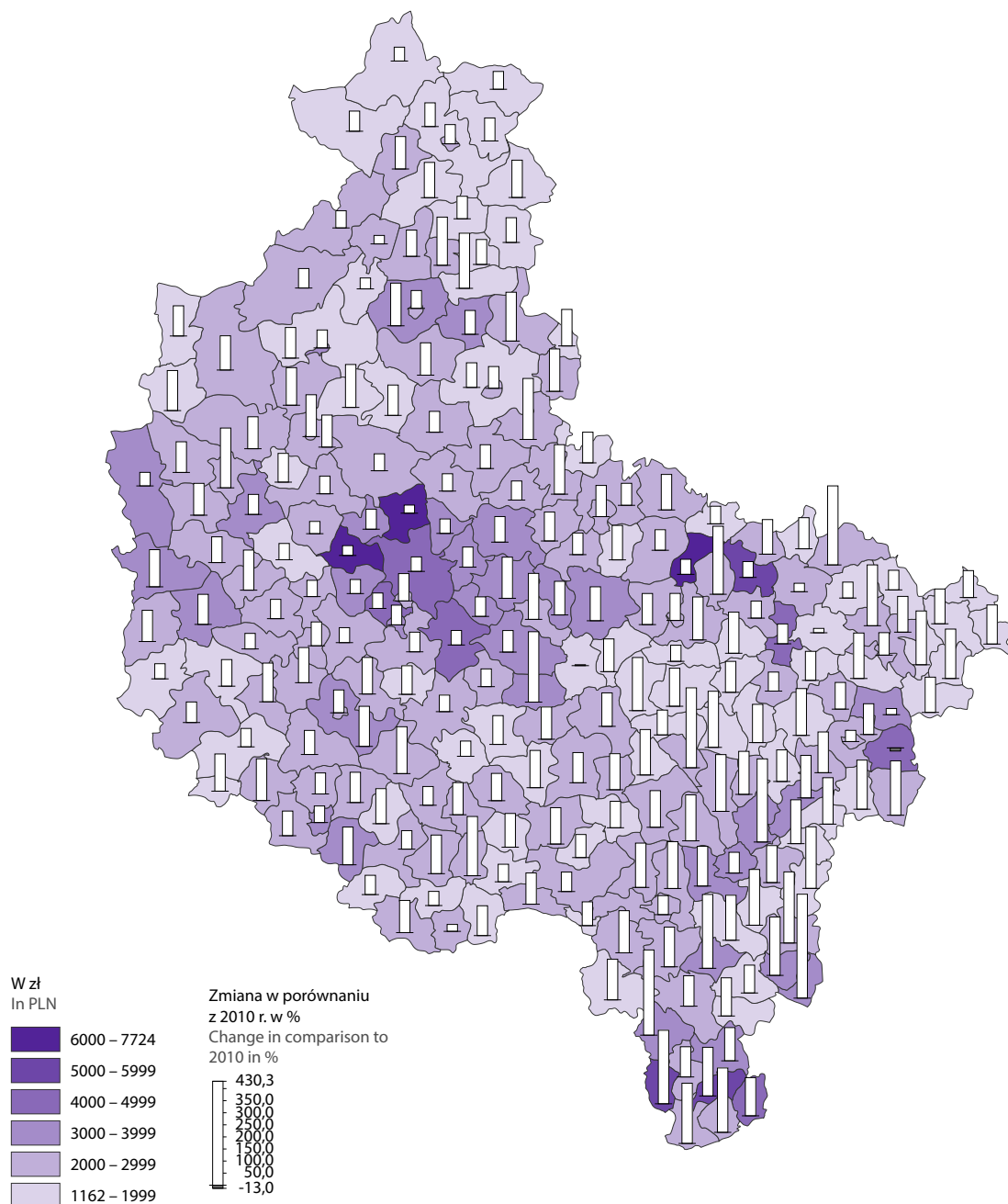
W 2020 r. w województwie wielkopolskim wśród JST dochody własne stanowiły 48,9% dochodów ogółem, w gminach 45,3%, w miastach na prawach powiatu 56,9%, a w powiatach 45,0%. Największy udział tej kategorii budżetowej wśród gmin odnotowano w Powidzu (74,9%), Perzowie (67,9%) i Suchym Lesie (67,7%), a najmniejszy – w gminach Skulsk (21,4%), Grodziec (21,9%) i Rzgów (22,7%). Z miast na prawach powiatu największy udział dochodów własnych wykazał budżet Poznania (61,1%), najmniejszy – Leszna (43,8%). Wśród powiatów największy udział dochodów własnych miały: poznański (67,8%), kaliski (56,9%) i średzki (54,3%), a najmniejszy – wągrowiecki (31,7%).

W strukturze dochodów własnych gmin oraz miast na prawach powiatu największymi pozycjami były wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (odpowiednio 38,1% i 44,0%) oraz z podatku od nieruchomości (25,3% i 17,5%). W strukturze dochodów własnych powiatów wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowiły 47,2%, a pozostałe dochody (m.in. wpływy z usług, z opłaty komunikacyjnej, wpływy z opłaty eksploatacyjnej oraz wpływy z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych) – 47,0%. Największą część dochodów własnych budżetu samorządu województwa stanowiły natomiast wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (68,2%) i od osób fizycznych (15,3%).

Dochody własne na 1 mieszkańca w gminach wyniosły w 2020 r. 2629 zł. Najwyższe dochody uzyskały: Powidz (7724 zł), Suchy Las (7229 zł) oraz Tarnowo Podgórne (6629 zł). Wymienione gminy miały wyższe dochody własne na 1 mieszkańca niż Poznań (4991 zł), miasto na prawach powiatu o najwyższej wartości wskaźnika. Dochód własny na 1 mieszkańca wyższy niż przeciętny miało 73 spośród 222 gmin.

W 2020 r., w porównaniu do 2010 r., 221 gmin odnotowało wzrost dochodu własnego na 1 mieszkańca. Najwyższy wzrost wystąpił w gminie wiejskiej Czajków (o 316,3% do 2487 zł), natomiast w 143 innych gminach wzrost wyniósł ponad 100%. Spadek dochodów własnych na 1 mieszkańca miał miejsce tylko w gminie wiejskiej Przykona (o 13,0% do 4029 zł).

Mapa 46. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2020 r.
 Map 46. Own revenue of gminas^a per capita in 2020

^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

^a Own revenue of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

W 2020 r. dotacje ogółem dla gmin wyniosły 5572,5 mln zł i zwiększyły się w ciągu roku o 15,8%. Udział tej pozycji budżetowej w dochodach ogółem wzrósł z 33,6% w 2019 r. do 35,2% i największy był w Osiecznej (49,8%), Czempiniu (46,3%) oraz Dąbiu (45,8%). Główna część dotacji ogółem pochodzi z budżetu państwa (89,5%) i jest przeznaczana przede wszystkim na zadania z zakresu administracji rządowej oraz na realizację innych zadań zleconych ustawami m.in. na wypłatę świadczeń wychowawczych (program „Rodzina 500+”).

Miasta na prawach powiatu w ramach dotacji w 2020 r. otrzymały 1516,3 mln zł, tj. o 21,4% więcej niż przed rokiem. Środki uzyskane z tego tytułu stanowiły 24,2% dochodów ogółem. Największy udział dotacji w dochodach zanotowano w Lesznie (33,0%), a najmniejszy w Poznaniu (21,6%). W powiatach dotacje wyniosły 617,9 mln zł, tj. o 1,0% więcej niż w 2019 r. W strukturze dochodów stanowiły one 17,9%.

W budżecie samorządu województwa z dotacji pochodziło 34,9% środków, czyli 632,9 mln zł, tj. o 23,3% więcej niż w 2019 r. Z tej kwoty 89,5% stanowiły dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich. Wyniosły one 566,7 mln zł, tj. o 34,1% więcej niż w 2019 r.

7.2 Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2 Expenditure of local government units

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. były wyższe niż przed rokiem. Średni udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 16,1%. Najwięcej środków z budżetów rozdysponowano na wydatki w działach: oświata i wychowanie, rodzina oraz transport i łączność.

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. wyniosły 26636,1 mln zł (o 7,9% więcej niż przed rokiem), z czego wydatki gmin stanowiły 57,7%, miast na prawach powiatów – 23,7%, powiatów – 12,4% i samorządu województwa – 6,2%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne wydatki jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2020 r. wyniosły 7610 zł. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 16,1%, przy czym najniższy udział wydatków inwestycyjnych – 13,5% odnotowano w gminach. Najwyższy udział – 40,6% w wydatkach województwa.

Tabela 48. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w % share of investment expenditure in total expenditure in %
Ogółem Total	4377,16	4652,60	7062,27	7609,53	16,1
Gminy ^a Gminas ^a	2888,62	3199,19	5235,14	5631,37	13,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5006,26	5414,89	7646,18	8195,63	15,2
Powiaty Powiats	870,14	842,24	1081,58	1211,92	18,0
Województwo Voivodship	326,29	299,42	451,25	468,72	40,6

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wydatki gmin w 2020 r. zamknęły się kwotą 15375,2 mln zł i były o 7,9% wyższe niż w 2019 r. Ponad połowę z nich stanowiły wydatki jednostek miejsko-wiejskich (50,9%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 5631 zł i były o 396 zł większe niż w 2019 r. Najwyższy wskaźnik odnotowano w gminach wiejskich (średnio 5947 zł) i był on o 766 zł większy niż w miejskich (5181 zł) i o 385 zł większy niż w miejsko-wiejskich (5562 zł). Największe wydatki per capita poniosły gminy: Krzykosy (9804 zł), Tarnowo Podgórne (9740 zł), Suchy Las (9593 zł) i Baranów (9156 zł), a najniższe – Chodzież gmina miejska (4402 zł), Dolsk (4410 zł) i Ujście (4420 zł).

Głównym obciążeniem dla budżetów wszystkich szczebli były wydatki bieżące. W 2020 r. w gminach wyniosły one 13181,9 mln zł, stanowiąc 85,7% wydatków ogółem. Z tej kwoty najczęściej przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (4513,7 mln zł) oraz na zakup materiałów i usług (2297,8 mln zł). Wydatki majątkowe w 2020 r. wyniosły w gminach 2193,3 mln zł i były o 0,3% mniejsze niż przed rokiem. Na inwestycje przekazano 2078,3 mln zł (94,8% wydatków majątkowych), tj. o 2,5% mniej niż w 2019 r. Największy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w gminach: Krzykosy (47,0%), Baranów (42,7%) i KłECKO (32,8%).

W miastach na prawach powiatu na wydatki majątkowe przeznaczono łącznie 1006,1 mln zł, czyli o 0,8% więcej niż w 2019 r. Środki te przekazano w zdecydowanej większości (w 95,3%) na zadania inwestycyjne. Największy odsetek wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w Koninie (19,0%), a najmniejszy w Kaliszu (10,8%).

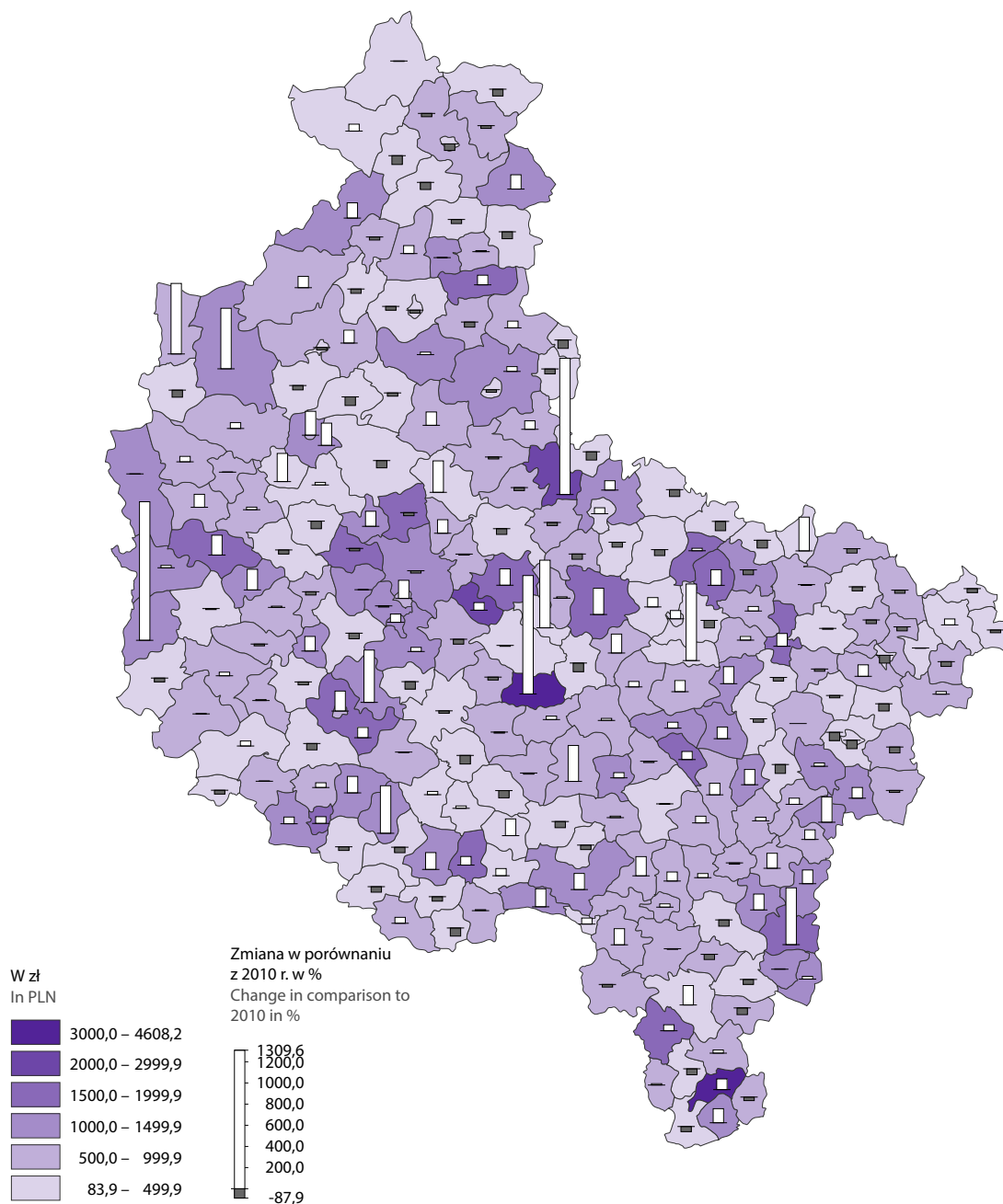
Wydatki ogółem powiatów osiągnęły wartość 3308,9 mln zł, tj. o 12,4% wyższą niż w 2019 r. Z tej kwoty 70,4% stanowiły wydatki bieżące. Wydatki majątkowe wyniosły 614,6 mln zł i w ciągu roku wzrosły o 23,4%. Środki te niemal w całości przeznaczone zostały na realizację zadań inwestycyjnych (97,1%). Udział inwestycji w wydatkach ogółem był największy w powiatach: grodziskim (41,3%), kępińskim (32,0%) i wolsztyńskim (30,4%), podczas gdy w powiatach: ostrzeszowskim, wągrowieckim i szamotulskim nie przekroczył 4%, przy średniej wynoszącej 18,0%.

W województwie wydatki majątkowe w ciągu roku wzrosły o 4,2% i wyniosły 673,2 mln zł, które w 98,9% (666,1 mln zł) przeznaczono na inwestycje. Z budżetu na 1 mieszkańca wydano w ramach wydatków inwestycyjnych średnio 190 zł wobec 179 zł przed rokiem.

Na 1 mieszkańca gminy w województwie wielkopolskim w 2020 r. przeznaczyły na inwestycje średnio 868 zł. W 75 gminach (33,8% jednostek) wydatki na inwestycje były wyższe niż przeciętnie w województwie. Największe wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2020 r. wykazała gmina Krzykosy (4608 zł), a najmniejsze gmina Brodnica (84 zł). W roku 2020 w porównaniu do roku 2010 średnie wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca gminy wzrosły o 58 zł. W 104 gminach wydatki inwestycyjne per capita w 2020 r. były niższe niż 10 lat wcześniej.

W 2020 r. przeciętne wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu wyniosły 1245 zł, z czego najwyższe w Koninie (1775 zł). W porównaniu do 2010 r. średnie wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu były niższe o 109 zł, ale wyższe w Koninie (o 970 zł) i Lesznie (o 585 zł).

Mapa 47. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2020 r.
 Map 47. Investment expenditures of gminas^a per capita in 2020

^a Wydatki miast na prawach powiatu obejmują środki w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Expenditures of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

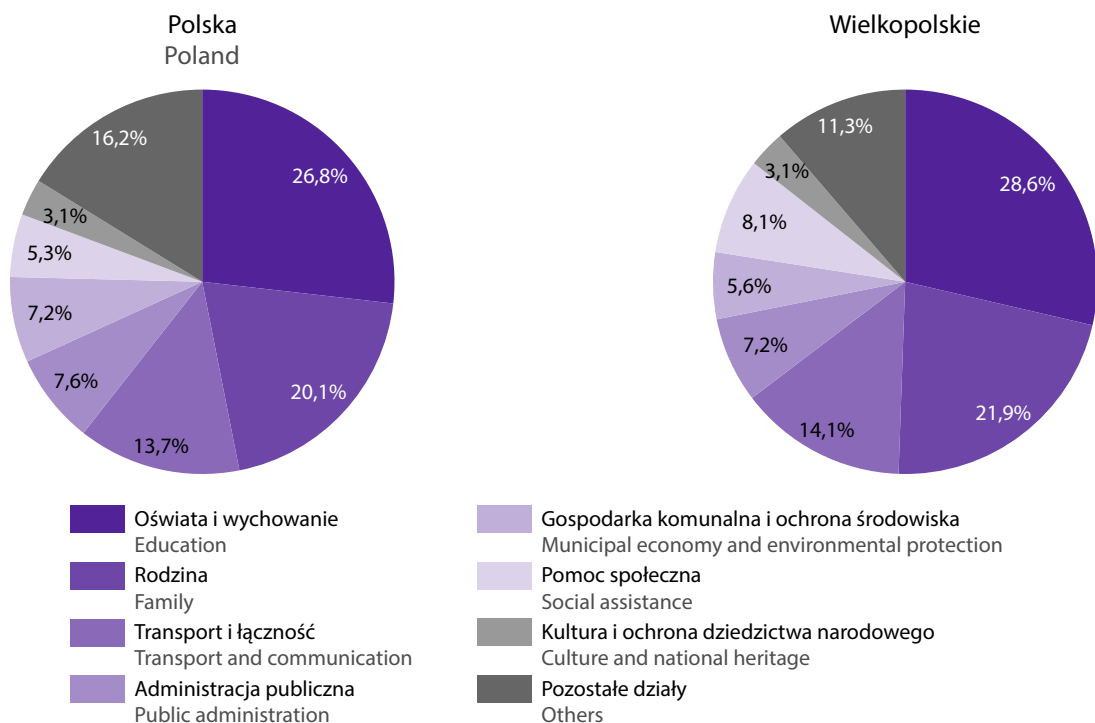
Najwięcej środków z budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego rozdysponowano na wydatki w działach: oświata i wychowanie (28,6%), rodzina (21,9%), transport i łączność (14,1%), administracja publiczna (7,2%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (5,6%) oraz pomoc społeczna (5,2%). Wydatki tych 6 działów stanowiły łącznie 82,8% wydatków ogółem i zamknęły się kwotą 22042,1 mln zł.

Wydatki w dziale oświata i wychowanie były największym obciążeniem dla powiatów (31,0% wydatków ogółem), następnie gmin (29,9%) oraz miast na prawach powiatu (29,8%). Wydatki w dziale rodzina największy udział miały w budżetach gmin (29,7%) i miast na prawach powiatu (17,7%). Ponadto dla powiatów istotnym obciążeniem były wydatki w dziale administracja publiczna (10,5% wydatków ogółem) i pomoc społeczna (9,9%), a dla gmin – gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,6%). W wydatkach budżetu województwa dominował dział transport i łączność (41,1%), stosunkowo dużo wydatkowano też na ochronę zdrowia (17,4%) oraz kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (10,1%).

Struktura wydatków budżetowych województwa wielkopolskiego jest podobna do przeciętnej struktury wydatków województw w Polsce. Największe różnice to wyższy o 2,8 p.proc udział w województwie wielkopolskim wydatków na pomoc społeczną, a także wyższe o 1,8 p.proc. udziały wydatków na oświatę i wychowanie oraz wydatków na rodzinę, natomiast niższy o 1,6 p.proc. udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska.

Wykres 79. Wydatki budżetowe według działów w 2020 r.

Chart 79. Budget expenditure by divisions in 2020

7.3 Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3 Result of budgets of local government units

W 2020 r. 200 z 258 jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło nadwyżkę budżetową, a 58 odnotowało deficyt. Łączną nadwyżkę odnotowano w budżetach gmin, powiatów i województwa, natomiast budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem. Zadłużenie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zwiększyło się o 10%.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego ogółem w 2020 r. zamknęły się nadwyżką w wysokości 733,1 mln zł i były ona o 596,4 mln zł większa od notowanej przed rokiem. Na tę kwotę złożył się przede wszystkim dodatni wynik budżetów gmin (457,8 mln zł), województwa (174,0 mln zł) i powiatów (142,5 mln zł) oraz niedobór wykazany w budżetach miast na prawach powiatu (41,2 mln zł). Relacja nad-

wyżki w budżetach JST do dochodów ogółem ukształtowała się na poziomie 2,7%, przy czym w gminach wyniosła 2,9%, powiatach – 4,1%, w budżecie województwa – 9,6%, a w przypadku miast na prawach powiatu udział deficytu w dochodach sięgał 0,7%. W 2010 r. budżety wszystkich grup jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się deficytem, a w 2015 r. nadwyżką.

W 2020 r. 200 jednostek samorządu terytorialnego (na 258 łącznie) osiągnęło nadwyżkę budżetową, a 58 odnotowało deficyt (przed rokiem odpowiednio 155 i 103). Dla 95 JST relacja dodatniego wyniku do wykonanych dochodów nie przekroczyła 5%. Wśród JST, które wykazały deficyt, najliczniejszą grupę stanowiły te z relacją niedoboru do dochodów poniżej 5% (36 jednostek, tj. 62,1%).

Tabela 49. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 49. Result of budgets of local government units

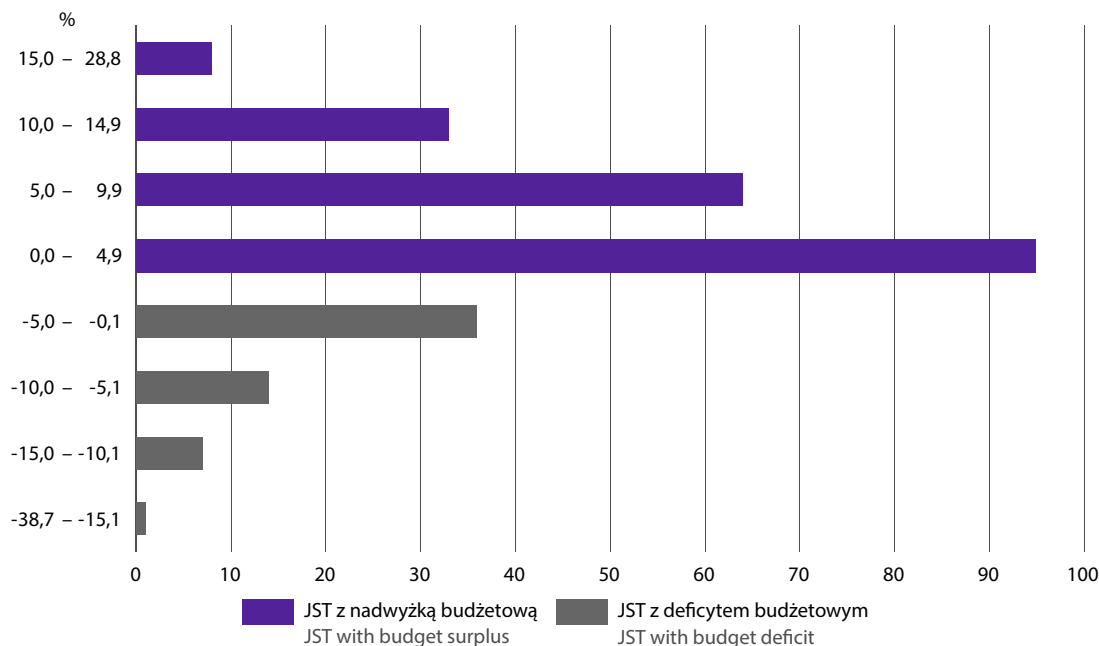
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-1561,0	634,4	136,7	733,1
Gminy ^a Gminas ^a	-721,6	289,4	97,2	457,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-578,2	232,8	-113,3	-41,2
Powiaty Powiats	-202,0	37,0	181,3	142,5
Województwo Voivodship	-59,2	75,3	-28,5	174,0

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 80. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2020 r.

Chart 80. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2020

W 2020 r. w 174 spośród 222 gmin nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych, a w 48 gminach kwota wydatków przewyższała uzyskane dochody. Łącznie w budżetach gminnych wykazano nadwyżkę, która wyniosła 457,8 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało to 168 zł wobec 36 zł w 2019 r. Do jednostek, które osiągnęły największą nadwyżkę budżetową w stosunku do swoich dochodów należały: Osieczna (relacja 25,1%), Perzów (24,3%) oraz Powidz i Miasteczko Krajeńskie (po 18,9%). Natomiast do gmin z relatywnie największym deficytem zaliczono Baranów, gdzie wydatki przewyższyły dochody o 13,4% oraz Krzykosy i Jarocin (po 13,3%).

W 2020 r. wśród miast na prawach powiatu jedynie budżet Leszna zamknął się nadwyżką (11,4 mln zł wobec deficytu w wysokości 21,5 mln zł rok wcześniej). W liczbach bezwzględnych niedobór środków finansowych wyniósł 31,3 mln zł w budżecie Konina, 17,1 mln zł - Poznania i 3,4 mln zł - Kalisza. Relatywnie najniższy deficyt był w Poznaniu (wynosił 0,4% ogółu jego dochodów), a najwyższy w Koninie (4,8%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca deficyt wyniósł 54 zł wobec 146 zł przed rokiem.

Budżety powiatów zamknęły się nadwyżką w kwocie 142,5 mln zł, wobec 181,3 mln zł w 2019 r., co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało kwotę 52 zł (przed rokiem 67 zł). Wśród 31 powiatów województwa w 24 odnotowano nadwyżkę budżetową, a w 7 deficyt. Największą nadwyżkę budżetową odnotowano w powiecie słupeckim (16,0 mln zł, tj. 14,4% jego dochodów ogółem), a największy deficyt wykazał powiat wolsztyński (12,4 mln zł, tj. 15,9% dochodów).

Budżet samorządu województwa w 2020 r. zamknął się nadwyżką w wysokości 174,0 mln zł wobec niedoboru w 2019 r. w kwocie 28,5 mln zł. Nadwyżka na 1 mieszkańca wyniosła 50 zł (przed rokiem deficyt 8 zł).

Tabela 50. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 50. Debt of local government units in 2020

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in mil- lion PLN	Na 1 miesz- kańca w zł Per capita in PLN	W % docho- dów ogółem In % of total revenue	2019=100
Ogółem Total	7029,8	2011	25,7	109,5
Gminy ^a Gminas ^a	3572,2	1309	22,6	106,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	2237,1	2918	35,7	123,2
Powiaty Powiats	812,0	297	23,5	101,7
Województwo Voivodship	408,5	117	22,5	92,5

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego ogółem wyniosło 7029,8 mln zł, co stanowiło 25,7% ich dochodów. Źródłem finansowania zadłużenia są: kredyty i pożyczki, papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne. Na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego zadłużenie wyniosło w 2020 r. 2011 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 9,5%.

W 2020 r. zadłużenie gmin wyniosło 3572,2 mln zł i wzrosło w porównaniu do roku poprzedniego o 6,3%. W województwie 6 gmin, tj. Baranów, Kamieniec, Kleczew, Kołaczkowo, Pogorzela i Żelazków, nie miało żadnego zadłużenia. Dla 135 gmin relacja zobowiązań do dochodów kształtowała się poniżej średniej czyli 22,6%. Zadłużenie w 5 gminach stanowiło ponad 50% dochodów uzyskanych w 2020 r. Należą do nich: Chocz, Wieleń, Kleszczewo, Jarocin i Suchy Las.

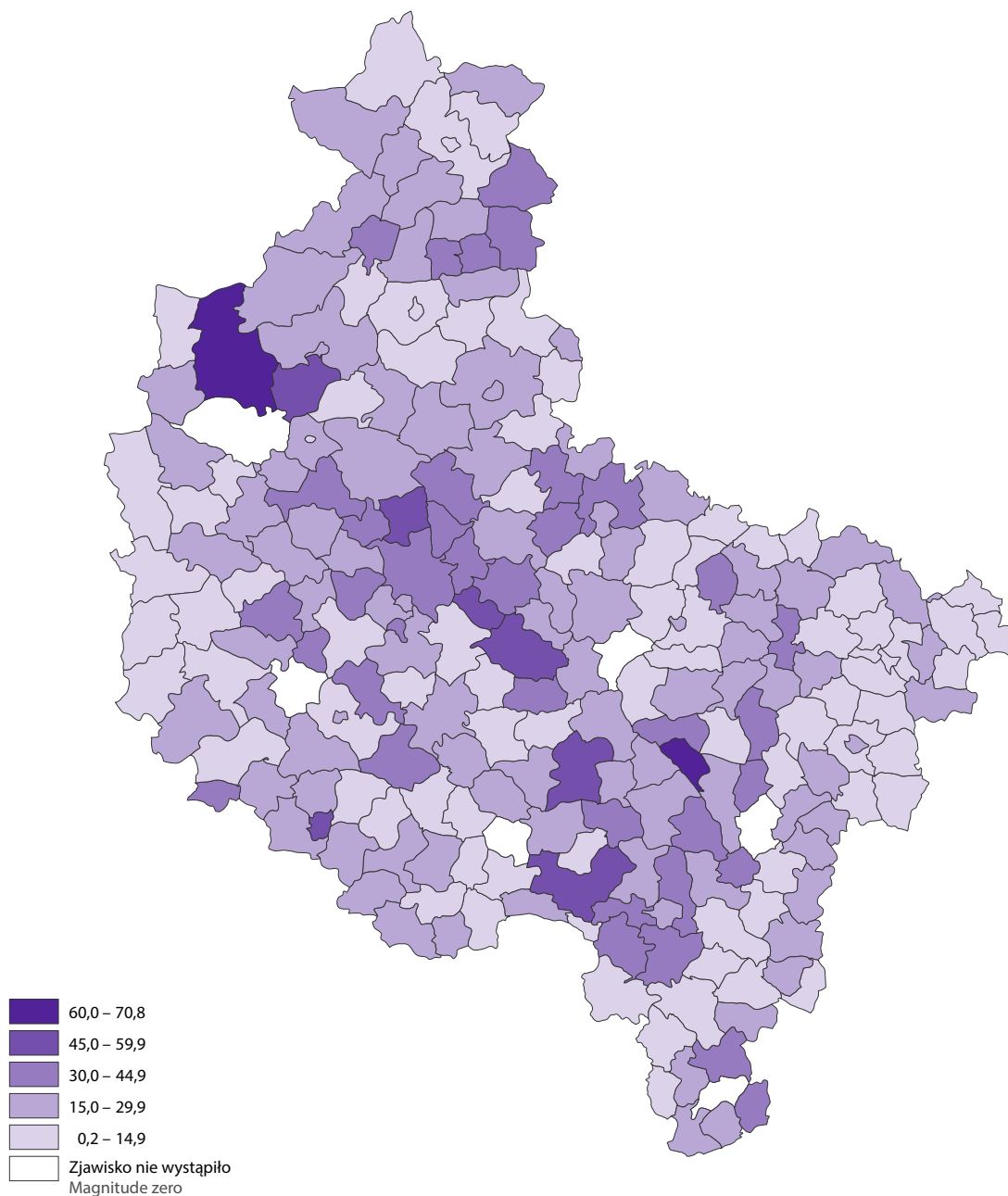
Zadłużenie powiatów wyniosło 812,0 mln zł i wzrosło w porównaniu do roku poprzedniego o 1,7%. W 2020 r., podobnie jak w poprzednim, powiat leszczyński jako jedyny nie miał zadłużenia, natomiast w powiecie śremskim relacja zobowiązań do dochodów była najwyższa i wyniosła 111,6%. W 15 powiatach wskaźnik zadłużenia kształtował się poniżej średniej czyli 23,5%.

Mapa 48. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 48. Debt of gminas in % of revenue in 2020

As of 31 December

7.4 Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4 Projects co-financed by the European funds

Wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa wielkopolskiego do końca 2021 r. stanowiła 6,4% wartości całkowitej dofinansowania w Polsce. Najwięcej pieniędzy wydano w ramach projektów Regionalnego Programu Operacyjnego.

Projekty europejskie realizowane przez jednostki podsektora instytucji samorządowych obejmują część wykorzystywanych w Polsce środków publicznych pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Innymi beneficjentami funduszy europejskich są jednostki podsektora instytucji rządowych, a także sektora MŚP, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, do środków europejskich zaliczamy zarówno fundusze pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, jak i środki pozaunijne, których źródłem są: Norweski Mechanizm Finansowy, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu UE został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. W okresie wcześniejszym podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r. Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz Funduszu Spójności przypada na krajowe programy operacyjne (56,3%), niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast mniejsza ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 regionalnych programów operacyjnych (RPO; 40,7%) oraz PO Polska Wschodnia (2,6%). W okresach programowania 2007–2013 oraz 2014–2020 dodatkowe niewielkie środki były kierowane do obszarów przygranicznych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna. Poza polityką spójności i Umową Partnerstwa 2014–2020 znajdują się środki przyznane Polsce przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Dysponentami tych funduszy są ministrowie właściwi dla rolnictwa i gospodarki morskiej.

Całkowita wartość realizowanych przez samorządy projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów lub z kredytów i pożyczek. Dotacje celowe pozyskane z UE w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 są wykazywane przez samorządy w §205 klasyfikacji budżetowej (zadania bieżące) oraz §625 (zadania inwestycyjne). Pozostałe otrzymane dotacje europejskie zalicza się do analogicznych §200 i §620.

Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa wielkopolskiego do końca 2021 r. wynosiła 35434,8 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE stanowiło 58,2%.

Tabela 51. Wartość całkowita projektów w tym wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2021 r.^a

Table 51. The total project value including the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014–2020 in voivodship to end the 2021^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 miesz- kańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	35434,8	20607,0	6,4 ^c	10156
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	12316,2	5895,8	5,3	3530
Inteligentny Rozwój Smart Growth	5431,4	3085,8	7,0	1557
Polska Cyfrowa Digital Poland	783,2	338,0	5,3	224
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	907,7	766,7	3,6	260
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	15996,4	10520,8	8,0	4585

^a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. ^b Do przeliczeń przyjęto ludność według stanu w dniu 31 grudnia 2021r. ^c Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

^a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. ^b Population as of 31 December 2021. ^c For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

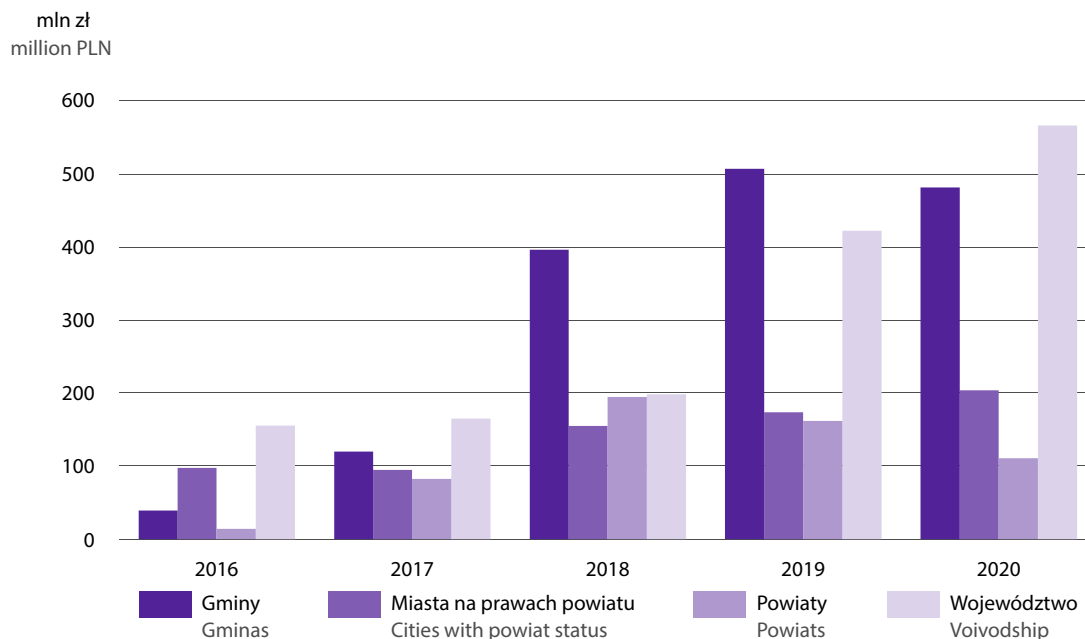
Najwięcej pieniędzy wydatkowano w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (15996,4 mln zł) oraz Programu Infrastruktura i Środowisko (12316,2 mln zł), co w odniesieniu do wartości całkowitej dofinansowania tych projektów w Polsce stanowiło odpowiednio 8,0% oraz 5,3%.

W ramach wszystkich 5 programów na 1 mieszkańca województwa zrealizowano projekty o wartości 10156 zł. Najwięcej środków, 4585 zł na 1 mieszkańca, wydano w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, najmniej (224 zł) w ramach programu Polska Cyfrowa. Najwyższym, wynoszącym 84,5%, stopniem dofinansowania ze środków UE charakteryzował się program Wiedza Edukacja Rozwój.

Wykorzystanie środków unijnych ma charakter cykliczny, ostatni szczyt przypadł w latach 2018–2020 (a wcześniej w okresie 2011–2013). Tendencje zmian w gminach, w miastach na prawach powiatu czy województwie samorządowym są w stosunku do siebie przesunięte.

Wykres 81. Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorzady na realizację projektów europejskich według form jednostek samorządu terytorialnego

Chart 81. Total value of subsidies received by local governments for the implementation of European projects according to the form of local government units

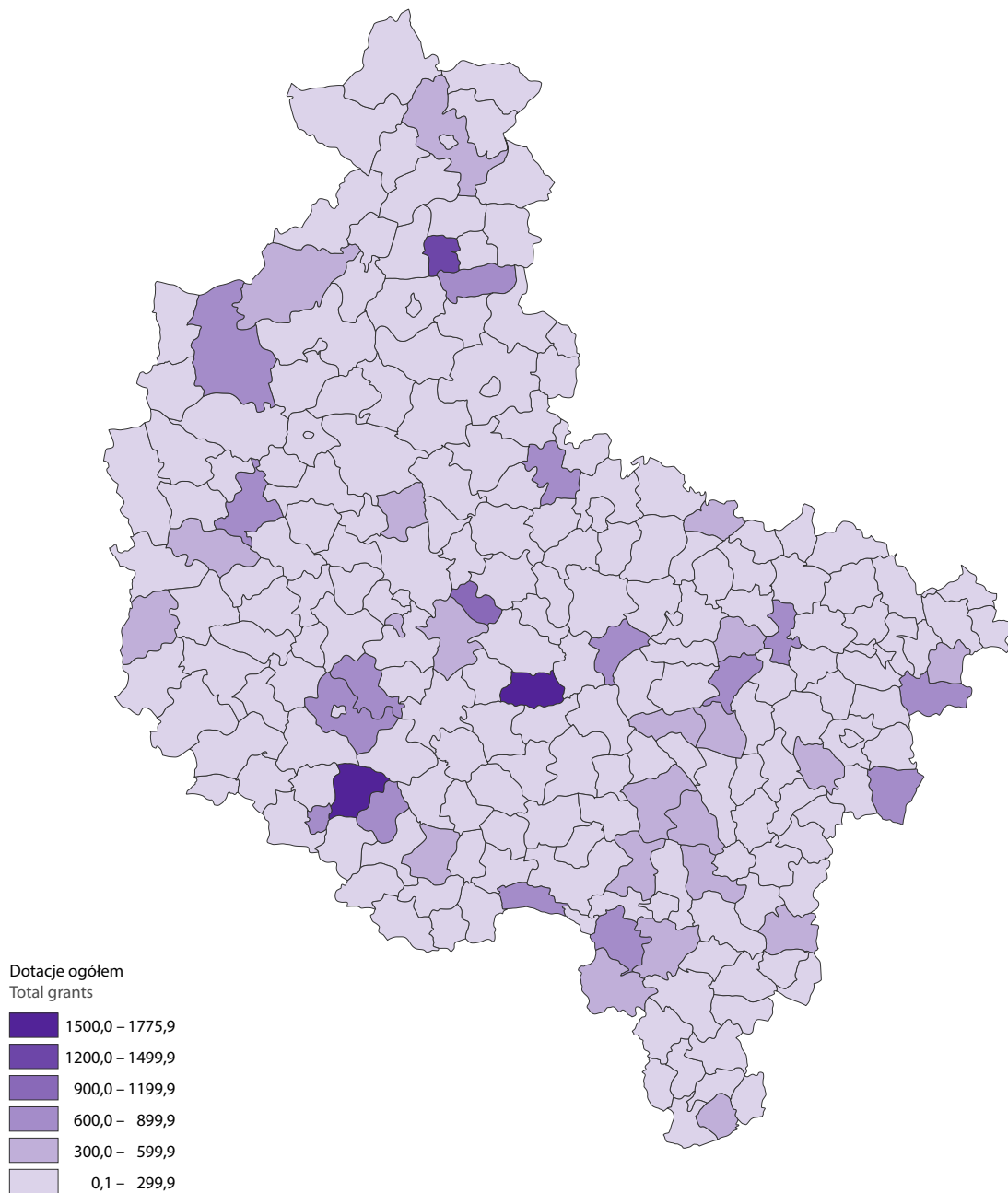

Dotacje przekazane gminom i miastom na prawach powiatu w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich w 2020 r. wyniosły 685,5 mln zł i w 82% miały charakter inwestycyjny. W przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższe były w Krzykosach (1776 zł, w tym 96% na cele inwestycyjne), Osiecznej (1702 zł, inwestycyjne 96%) oraz Miasteczku Krajeńskim (1268 zł, inwestycyjne 90%). W 113 gminach przekazane środki z udziałem funduszy europejskich były niższe niż 100 zł na mieszkańca, a w 29 gminach niższe niż 25 zł.

Znaczenie dotacji dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wynika nie tylko z jej kwoty, ale także z relacji wartości otrzymanych środków na projekty europejskie do dochodów własnych. W 2020 r. relacja ta dla gmin i miast na prawach powiatu wyniosła średnio w województwie 6,4%. Dla 141 gmin była ona niższa od średniej, w tym dla 27 niższa niż 1%. W czterech gminach: Osieczna, Krzykosy, Dąbie i Miasteczko Krajeńskie, środki europejskie stanowiły w 2020 r. ponad połowę dochodów własnych.

W 2020 r. średnia dla województwa udziału środków europejskich w wydatkach inwestycyjnych gmin wyniosła 18,5%. W 60 gminach województwa wielkopolskiego nie zrealizowano żadnej inwestycji ze środków europejskich, co oznacza, że realizowano jedynie projekty „miękkie” z §205 i §200. Z kolei w wydatkach inwestycyjnych innych 60 gmin udział dotacji europejskich przekroczył 25%, w tym dla 23 ponad połowę. Incydentalnie relacja ta wyniosła ponad 100% z powodu przesunięć czasowych realizacji wydatków i otrzymania transz płatności.

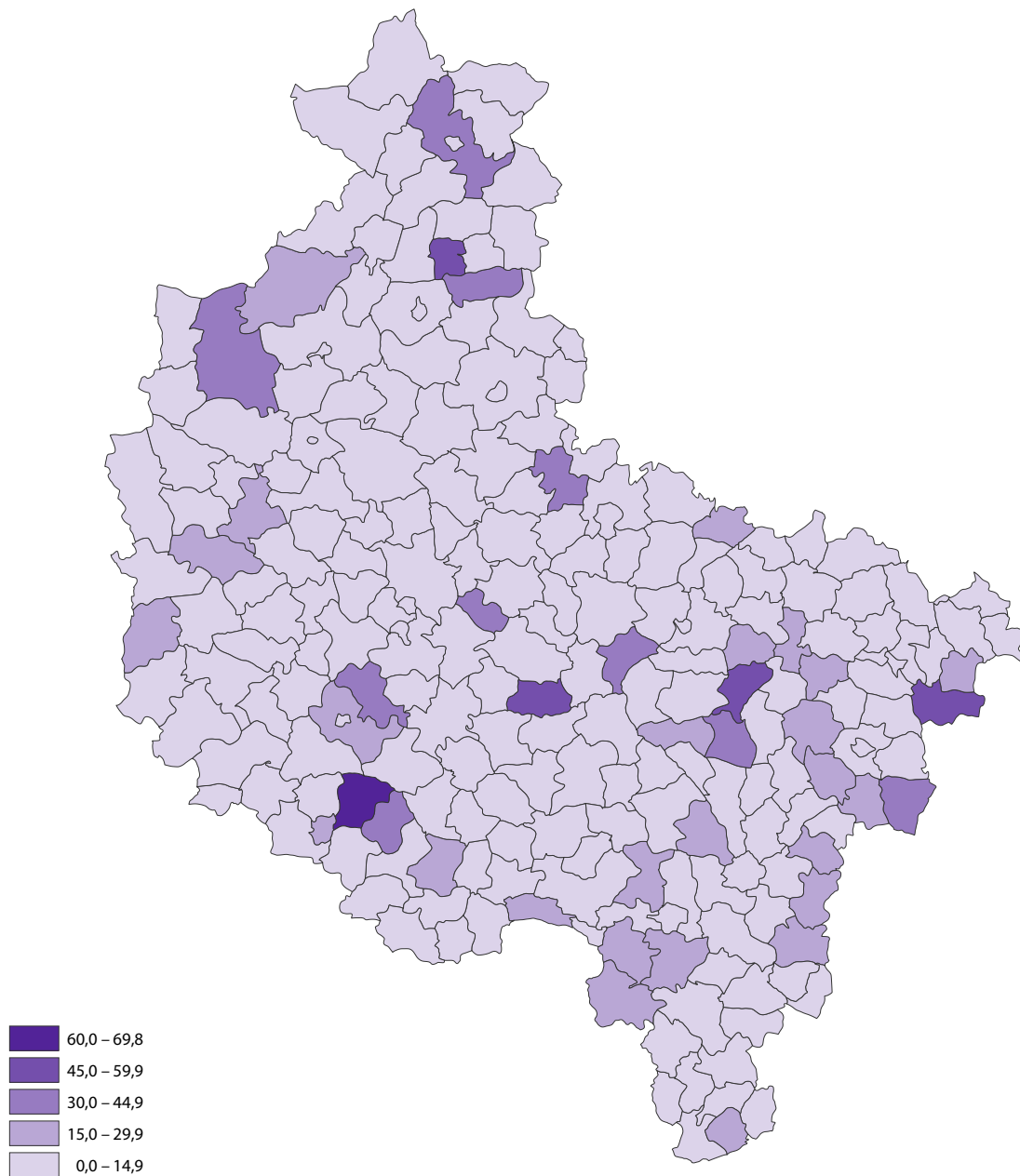
Mapa 49. Dotacje na projekty europejskie uzyskane przez gminy^a na 1 mieszkańca w 2020 r.
Map 49. Subsidies for European projects obtained by gminas^a per capita in 2020

^a Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Grants of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

Mapa 50. Relacja wartości dotacji na projekty europejskie do dochodów własnych w gminach^a w 2020 r.

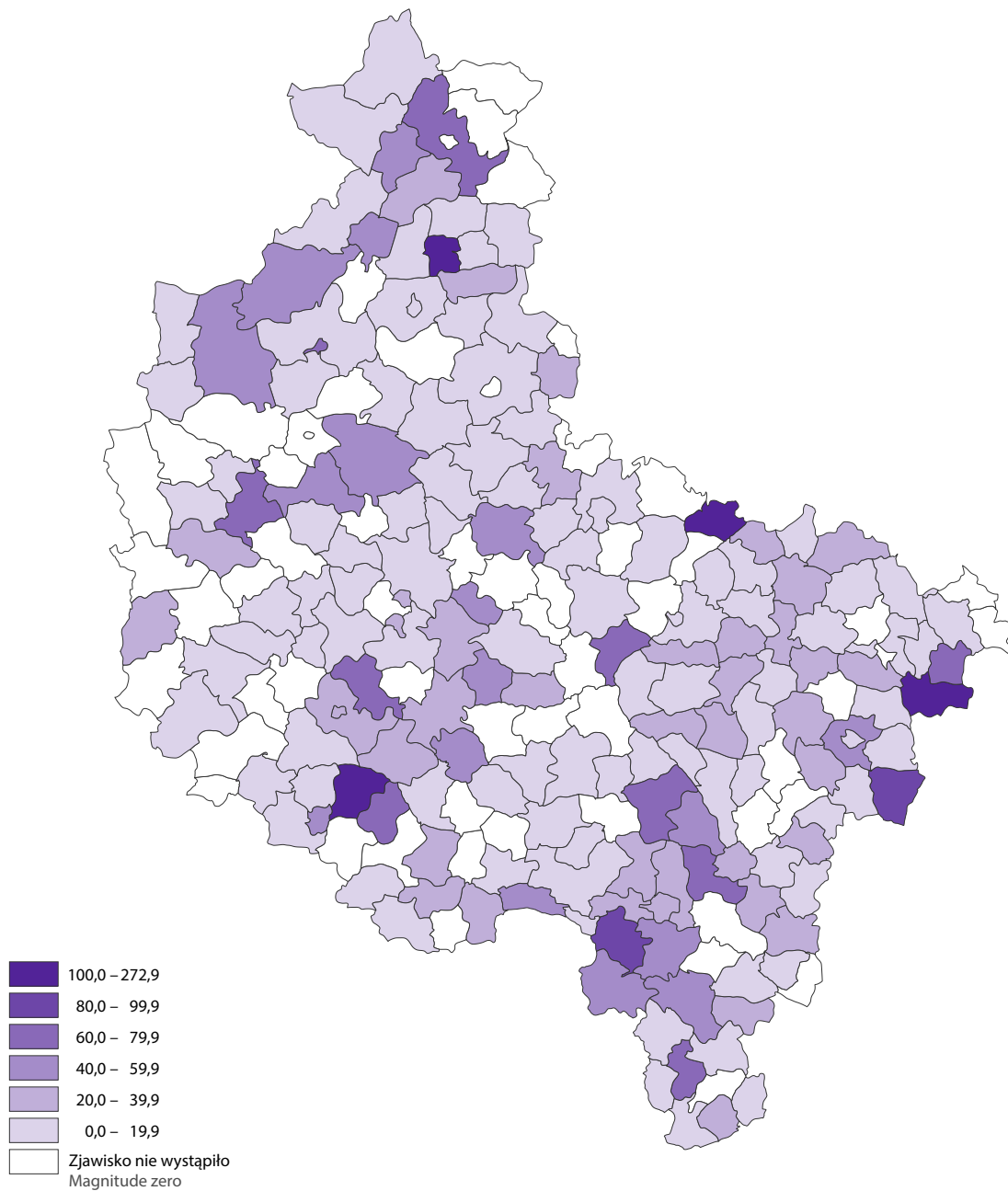
Map 50. Ratio of the value of subsidies for European projects to own revenue of gminas^a in 2020

^a Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Grants of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

Mapa 51. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w gminach^a w 2020 r.

Map 51. Share of the European investment grants in total investment expenditure of gminas^a in 2020

^a Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

^a Grants of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

ANEKS
APPENDIX

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie wielkopolskim

Selected data on wielkopolskie voivodship

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	863739,3	1181767,3	804203,6	651942,8	1434656,3	2021785,6
2	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	224206,5	279098,3	239608,6	193135,5	268150,1	139483,3
3	Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dm ³	0,031	0,031	0,031	0,032	0,032	0,032
4	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	10,3	11,2	11,8	14,0	18,3	18,4
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,87	2,12	1,82	1,23	1,71	1,03
6	Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,89	11,04	10,94	10,56	10,66	10,58
7	Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	0,37	0,41	0,18	0,05	0,02	-0,03 ^a
8	Wskaźnik starości demograficznej w %	11,8	12,4	13,0	13,5	14,1	14,6
9	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	724	745	754	787	852	876 ^b
10	Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	51,9	54,1
11	Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	57,0	57,5
12	Stopa bezrobocia według BAEL w %	8,9	5,9
13	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	61	72	73	45	29	21
14	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w zł	3141,53	3291,06	3412,35	3503,58	3581,54	3676,42
15	Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	766,8	760,0	754,9	748,7	742,4	744,8
16	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1514,25	1591,83	1678,94	1770,68	1836,25	1897,51
17	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1132,89	1135,02	1153,43	1206,72	1268,78	1287,79
18	Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego	6,6	9,3	8,5	8,9	10,1	8,9
19	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	8,0	7,5	7,5	7,7	7,0	6,4
20	Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	19	22	31	40	54	61
21	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	322,6	325,3	328,5	331,5	334,9	339,0
22	Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	35,0	35,5	35,4	35,1	35,6	36,9
23	Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^d na 1 mieszkańca	6,5	6,8	6,7	6,8	6,9	7,1
24	Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^d	1504	1315	1332	1338	1343	1356

^a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. ^b W 2015 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–5 lat. ^c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9. ^d Od 2012 r. łącznie z danym o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
551254,6	577956,2	865236,4	1150696,0	1028606,2	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	1
112100,7	99940,9	160470,7	163567,0	164973,0	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	2
0,033	0,034	0,034	0,035	0,035	.	Municipal wastewater discharged per capita in dam ³	3
20,2	24,2	25,9	29,0	34,9	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	4
1,70	2,06	1,05	0,92	-1,18	-2,75	Natural increase per 1000 population	5
10,99	11,61	11,11	10,72	10,25	9,60	Live births per 1000 population	6
0,30	0,33	0,40	0,42	0,50	0,57	Net migration for permanent residence per 1000 population	7
15,2	15,7	16,3	16,8	17,3	17,7	Old age index in %	8
832	888	917	916	916	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6	9
.	.	.	57,5	56,7	59,3	Employment rate by LFS in %	10
.	.	.	59,1	57,8	60,6	Activity rate by LFS in %	11
.	.	.	2,6	1,8	2,2	Unemployment rate by LFS in %	12
13	14	13	14	16	10	Registered unemployed persons per job offer	13
3870,60	4147,65	4436,31	4732,26	4922,32	5330,52	Average monthly gross wages and salaries in enterprise ^c sector in PLN	14
749,5	754,2	779,4	788,4	794,9	793,8	Annual average number of retirees and pensioners in thousand	15
1935,97	1991,99	2089,24	2193,73	2320,35	2483,11	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	16
1399,99	1606,64	1629,98	1806,98	1789,13	.	Average monthly available income per capita in households in PLN	17
7,5	5,6	6,0	5,2	.	.	Persons – in % of total persons in households – with expenditures below extreme poverty threshold	18
5,7	5,1	4,6	4,3	3,9	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %	19
75	84	103	122	120	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	20
342,8	347,2	352,2	357,8	363,9	.	Dwelling stocks per 1000 population	21
37,4	36,8	39,3	40,3	39,8	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³	22
7,2	7,3	7,4	7,4	6,5	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care ^d per capita	23
1325	1345	1363	1379	1441	.	Population per out-patient health care unit ^d	24

^a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. ^b In 2015, the rate was calculated using the number of children aged 3–5. ^c Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^d Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration.

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
25	Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach ^a niefinansowych w %	94,6	95,5	96,2	94,9	95,5	95,2
26	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach ^a niefinansowych w %	4,3	3,7	3,0	4,4	3,9	4,1
27	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw ^a niefinansowych w mln zł (ceny bieżące)	7103,7	8652,1	9324,1	8941,5	11644,0	12845,8
28	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw ^a niefinansowych (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	109,8	121,8	107,7	95,9	130,2	110,3
29	Nakłady wewnętrzne ^b na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	226,0	263,8	393,3	287,7	305,3	378,6
30	Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	110,7	118,6	110,9	108,9	109,8	104,4
31	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	75,5	76,3	76,8	78,3	79,1	80,2
32	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	7,3	7,8	10,1	9,4	11,3	14,6
	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %						
33	ogółem	50,8	50,9	50,6	51,6	53,1	52,9
34	gminy ^d	49,6	50,0	50,1	51,5	52,8	53,2
35	miasta na prawach powiatu	65,6	65,1	63,1	62,6	63,3	58,3
36	powiaty	31,1	30,3	31,8	34,1	36,2	37,7
37	województwo	49,4	52,6	48,7	50,0	54,4	60,3
	Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł						
38	ogółem	671,2	900,5	931,1	776,9	681,5	1147,3
39	gminy ^d	177,7	353,0	354,4	257,0	237,7	261,9
40	miasta na prawach powiatu	61,8	61,2	212,4	168,1	163,7	569,9
41	powiaty	151,1	175,7	113,4	84,8	101,4	111,1
42	województwo	280,7	310,7	250,9	266,9	178,7	204,5
	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %						
43	ogółem	24,8	24,2	18,0	17,2	16,4	16,7
44	gminy ^d	22,3	21,1	17,0	14,2	16,5	14,4
45	miasta na prawach powiatu	27,0	26,7	18,5	16,9	12,0	20,6
46	powiaty	20,4	17,5	11,9	10,1	11,4	11,6
47	województwo	43,4	45,6	35,4	46,1	38,8	30,9
	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł						
48	ogółem	-1561,0	-1264,4	-127,0	-62,6	139,9	634,4
49	gminy ^d	-721,6	-408,2	-47,2	121,1	-36,4	289,4
50	miasta na prawach powiatu	-578,2	-659,6	-68,2	-10,4	235,1	232,8
51	powiaty	-202,0	-91,9	24,9	41,7	23,8	37,0
52	województwo	-59,2	-104,8	-36,4	-215,0	-82,6	75,3

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. ^b Bez amortyzacji środków trwałych. ^c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. ^e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
94,9	95,5	95,6	94,9	95,1	94,4	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %	25
4,3	3,8	3,7	4,3	4,1	4,7	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %	26
11797,4	12744,9	14764,2	15606,4	13695,4	16383,8	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)	27
91,8	108,0	115,8	105,7	87,8	119,6	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)	28
310,9	357,0	444,7	528,5	573,7	.	Intramural expenditure ^b on research and development per capita in PLN (current prices)	29
111,6	109,3	109,9	111,8	106,3	113,5	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)	30
82,0	83,7	84,6	86,0	87,9	.	Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area	31
15,4	14,7	21,3	25,3	29,2	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %	32
						Share of own revenue in total revenue of local government units in %	
50,5	49,9	50,5	49,9	48,9	.	total	33
46,4	45,4	46,1	45,6	45,3	.	gminas ^d	34
61,2	61,0	61,6	59,7	56,9	.	cities with powiat status	35
40,1	40,1	40,6	44,8	45,0	.	powiats	36
69,4	70,5	71,9	62,7	60,0	.	voivodship	37
						Total investment grants ^e for local government units in milion PLN	
440,2	573,0	1035,1	1199,0	1136,1	.	total	38
150,9	212,7	509,9	530,4	461,0	.	gminas ^d	39
105,2	101,2	159,8	162,5	177,2	.	cities with powiat status	40
103,9	165,5	276,6	191,8	127,4	.	powiats	41
80,2	93,7	88,8	314,3	370,5	.	voivodship	42
						Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %	
13,6	16,1	19,4	16,9	16,1	.	total	43
11,9	15,9	19,9	15,0	13,5	.	gminas ^d	44
15,0	12,6	14,0	15,8	15,2	.	cities with powiat status	45
13,3	17,5	23,6	16,4	18,0	.	powiats	46
25,7	29,4	26,6	39,7	40,6	.	voivodship	47
						Result of budgets of local government units in milion PLN	
558,5	-282,7	-956,2	136,7	733,1	.	total	48
304,1	-305,1	-717,4	97,2	457,8	.	gminas ^d	49
63,1	91,4	48,1	-113,3	-41,2	.	cities with powiat status	50
54,8	-32,8	-252,2	181,3	142,5	.	powiats	51
136,4	-36,1	-34,6	-28,5	174,0	.	voivodship	52

^a Data concern economic entities employing more than 49 persons. ^b Excluding depreciation of fixed assets. ^c Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^d Excluding gminas which are also cities with powiat status. ^e Sum of all types of investment grants.

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Poznaniu

Selected data on Poznań

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:						
1	gazowych	1689050	1597330	1645726	1615832	1491037	1556054
2	pyłowych	431	488	439	396	404	301
3	Odpady wytworzone ^a w tys. t	692,5	577,4	559,1	456,2	399,7	513,5
4	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	375,4	378,9	369,7	350,7	313,3	312,2
5	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	555614	553564	550742	548028	545680	542348
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,7	0,8	0,2	-0,2	0,2	-0,3
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-5,40	-4,50	-4,18	-4,70	-3,45	-3,47 ^b
8	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	52,4	54,1	56,2	58,3	60,7	63,0
9	Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	3,6	3,6	4,2	4,2	3,1	2,4
10	Udział długotrwale bezrobotnych w %	14,1	20,4	21	29,6	35,7	31
11	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	78	35	68	33	38	13
12	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2
13	Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	919	898	901	914	985	995 ^c
14	Liczba osób na 1 przychodnię ^d	1629	1238	1208	1184	1181	1121
15	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^d na 1 mieszkańca	9,7	9,8	10,4	10,5	10,8	11,0
16	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	4,7	4,7	4,9	4,9	4,5	4,3
17	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^e w %	6,5	7,6	9,3	12,1	15,8	16,7
18	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^e na 1000 dzieci w wieku do lat 3	56	82	98	136	182	186
19	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	177	180	186	192	196	201
20	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	124	124	126	127	126	124
21	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	24,2	26,5	29,6	33,5	37,9	42,8
22	Wskaźnik rentowności obrotu netto ^f w %	5,3	4,4	4,2	4,4	4,4	4,1
23	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^f na 1 mieszkańca w tys. zł	5226	6225	6886	6212	7495	6665
24	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	5,7	4,5	4,9	4,7	6,7	6,7
25	Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3119	3136	3383	3272	3478	3681
26	Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	1567	1706	1076	910	558	1414

^a W ciągu roku; Z wyłączeniem odpadów komunalnych. ^b Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. ^c Do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–5 lat. ^d Od 2012 r. łącznie z danym o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. ^e Do 2012 r. bez klubów dziecięcych. ^f Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
						Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in tonnes/year:	
1507892	1582539	1833477	1649487	1708598	.	gases	1
205	146	167	114	95	.	particulates	2
599,6	474,6	358,2	319,4	304,7	.	Waste generated ^a in thousand tonnes	3
328,0	299,1	292,0	269,3	252,7	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg	4
540372	538633	536438	534813	532048	529410	Population (as of 31 December)	5
1,0	1,5	0,7	0,6	-1,5	-2,9	Natural increase per 1000 population	6
-3,34	-3,46	-3,51	-3,16	-3,23	-2,27	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	7
65,5	68,1	70,3	72,2	73,8	74,5	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 December)	8
1,9	1,4	1,2	1,1	2,0	1,6	Registered unemployment rate (as of 31 December)	9
32,3	33,6	30,9	25,6	29,9	44,6	Share of long-term unemployed persons in %	10
9	10	7	5	9	7	Registered unemployed persons per job offer	11
2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks	12
899	958	979	956	956	.	Children aged 3–6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6	13
1027	1026	1030	1025	1035	.	Population per out-patient department ^d	14
11,4	11,7	11,9	12,2	11,0	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^d per capita	15
4,1	3,9	3,7	3,5	3,4	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %	16
18,6	20,6	21,1	23,0	21,9	.	Share of children up to the age of 3 attending nurseries and children's club ^e in %	17
200	224	243	259	254	.	Places in nurseries and children's clubs ^e per 1000 children up to the age of 3	18
205	209	208	216	223	232	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)	19
123	123	128	132	136	141	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)	20
47,1	50,7	46,5	49,2	51,8	55,5	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)	21
3,7	3,5	4,3	4,6	4,7	6,5	Net turnover profitability indicator ^f in %	22
6791	7633	8651	10103	11444	9245	Investment outlays in enterprises (current prices) per capita ^f in thousand PLN	23
5,4	7,5	7,5	9,4	9,2	12,0	Dwellings completed per 1000 population	24
3929	4259	4559	4958	4991	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN	25
1082	815	923	1372	1287	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN	26

^a During the year; Excluding municipal waste. ^b For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. ^c The rate was calculated using the number of children aged 3–5. ^d Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. ^e Until 2012, excluding children's clubs. ^f Data concern economic entities employing more than 49 persons.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie Specification	Kalisz	Konin	Leszno	Poznań
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2020 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2020 in tonnes/year:				
gazowych gases	106225	6084413	51819	1708598
pyłowych particulates	168	659	40	95
Odpady wytworzone ^a w 2020 r. w tys. t Waste generated ^a in 2020 in thousand tonnes	23,6	1108,6	35,4	304,7
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2020 r. w kg Mixed municipal waste collected per capita in 2020 in kg	238,3	320,4	261,2	252,7
Ludność w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population in 2021 (as of 31 December)	97905	71427	62200	529410
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1000 population in 2021	-7,69	-7,21	-4,97	-2,87
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2021	-5,62	-8,62	-7,16	-2,27
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Non-working age population per 100 persons of working age in 2021 (as of 31 December)	76,8	74,5	75,0	74,5
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2020/2021 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2020/2021 school year	976	1147	1094	956
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Registered unemployment rate in 2021 (as of 31 December) in %	3,1	6,1	2,8	1,6
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2021 (as of 31 December) in %	52,9	61,1	46,0	44,6
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per 1 job offer in 2021 (as of 31 December)	5	42	3	7
Liczba osób na 1 przychodnię w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patient department in 2020 (as of 31 December)	1457	918	1533	1035
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2020 r. Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2020	9,4	11,0	10,0	11,0

^a W ciągu roku; Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

^a During the year; Excluding municipal waste.

Wyszczególnienie Specification	Kalisz	Konin	Leszno	Poznań
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2020 in %	5,2	5,7	3,7	3,4
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^b w 2020 r. w % Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^b and children's club in 2020 in %	19,5	16,7	25,5	21,9
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Places in nurseries ^b and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2020 (as of 31 December)	225	221	300	254
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per dwelling in dwelling stocks in 2020 (as of 31 December)	2,21	2,41	2,47	1,96
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 1000 population in 2021 (as of 31 December)	125	123	152	232
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Natural persons conducting economic activity per 1000 population in 2021 (as of 31 December)	90	93	107	141
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies per 1000 population in 2021 (as of 31 December)	15	13	18	56
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^c na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Investment outlays in enterprises (current prices) ^c per capita in 2020 in PLN	3663	7846	3321	9245
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r. Dwellings completed per 1000 population in 2021	4,7	2,8	6,9	12,0
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Own revenue of the city budget per capita in 2020 in PLN	3674	4233	3600	4991
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Property expenditure of the city budget per capita in 2020 in PLN	851	1883	1523	1287

^b Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz żłobkami przyzakładowymi. ^c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9; według lokalizacji inwestycji.

^b Including nursery wards as well as in workplace nurseries. ^c Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.